דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל

יום שישי, י"ט באדר תשמ"ז, 20 במארס 1987 ● גליון 19072

היום 64 עמודים כולל דבר־השבוע. ● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

להדיה, מלשון דו"ח / אמיר אורן, לקראת "אמריקה אחרת" / חגי אשד, בין פולארד לזקהיים / אמנון דנקנר, חומייני / אמיר טהארי, ועידה של נשיאים / יקיר צור, סופר ווסקביץ' גם / מרים פוקס, לאופנטיין כוכב עולה / שלמה שפיר, כלי העבודה של קסטרו / שמשון אריך, מרכוס זיו יהודי יקר / דליה שרון, איידס חריש / יוסי מלמן, מולכו של יהושע / מירי פז, "הבימוה" של נעמן / עליזה ולך, דלי של נוסטלגיה / אהוד מנור.

מזג האויר

(ע). – הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים: 8־14, תל־אביב: 9־19, חיפה: 9־19, רמת־הגולן: 8־13, צפת: 5־10, טבריה: 8־21, נצרת: 7־16, עפולה: 6־17, שומרון: 8־15, נתב"ג 6־18, יריחו: 11־23, עזה: 10־17, באר־שבע: 6־18, אילת: 15־25.

מאמצים לגבש נוסחה משפטית שתאפשר עדויות בוועדה בלי למסור מידע לארה"ב

תימצא דרך שתמנע התפטרות ועדת הבירור – מעריך חריש ● ליבאי: התחייבנו להעביר המידע

מאת סופרו המדיני של "דבר"

בלשכת ראש הממשלה נעשו אתמול מאמצים לגבש נוסחה משפטית אשר תאפשר הופעת העדים יגור, רביד וארב בפני ועדת רוזנשטרייך־צור. אחת ההצעות הנבחנות היא מתן אישור בכתב להיכ עו"ד ליבאי ולשלושת לקוחותיו, שבו תתחייב הממשלה כי ממצאי ועדת הבירור לא יועברו ללא הסכמתם לשום גורם אחר, ובכלל זה לארה"ב.

על סמך דברים שאמר אתמול היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש בשיחה עם ראש הממשלה יצחק שמיר מעריכים כי ניתן יהיה למצוא דרך משפטית שתענה על הדאגות שהביע ליבאי, ותאפשר הופעת העדים. ההערכה היא כי תמצא נוסחה שתמנע התפטרות הוועדה.

שמיר עצמו היה מעורב אתמול בבירורים שנערכו בעניין ועדת הבירור, יחד עם עוזריו הבכירים.

השר גד יעקבי מתכוון להעלות בישיבת הממשלה ביום א' את ההצעה להקים ועדת חקירה ממלכתית בנושא פולארד. יעקבי אמר אתמול כי בעקבות סירוב עדים

(המשך בעמ' 2)

שמעון פרס ויצחק רבין בכינוס ההיערכות של מפלגת העבודה, אתמול בגני התערוכה בת"א (ראה בעמ' 2) (צילום: יוסי אלוני)

פירושו של דבר

ועדה חשופה ושברירית

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

"ההתפתחות מאתמול מלמדת כמה שברירית היא ועדת בירור, עד כמה חשופה היא וחסרת כלים להבטחת זכויות העדים ואלו המרגישים עצמם להיפגע. דברים אלו ואחרים מעידים עד כמה קשה להגיע באמצעות ועדת בירור לחקר האמת ולמיצוי יסודי של שאלת האחריות. לא בכדי ועדות כאלה בעניינים דומים לא הצליחו להגיע לחקר האמת". דברים אלה אמר אתמול ד"ר אריאל רוזן־צבי מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב בתשובה לשאלת סופרת "דבר".

ועדת חקירה ממלכתית משפטית היא הכלי המתאים והראוי, וככל שהממשלה תקדים להקימה

(המשך בעמ' 2)

בממשלה נבוכים מן הסתירות בתשובות חריש בעניין העדויות

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

הסתירות בתשובותיו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, באשר להבאת העדים לוועדת הבירור מעוררות מבוכה בקרב שרים בממשלה.

אתמול שוחח היועץ המשפטי לממשלה עם ראש הממשלה יצחק שמיר ואמר לו כי אינו שותף לדעתו של ח"כ פרופ' ליבאי, והוא סבור כי אפשר להבטיח שדברים הנמסרים לוועדת הבירור לא יימסרו לגופים זרים.

סגן השר ח"כ רוני מילוא, אמר בתשובה להצעה לסדר היום בכנסת, כי ראש הממשלה שמיר פנה לחריש בבקשה שיבדוק את האפשרות להבטיח שעדויות שלושת מפעילי פולארד לא יימסרו לידי האמריקאים.

לפי דברי מילוא אמר חריש כי אכן ניתן יהיה להבטיח זאת. ח"כ ליבאי שנועד אתמול בצהרים עם חריש, אמר לעומת זאת כי חריש לא מצא פסול בטיעוניו שבהם אסר את הופעת שלושת העדים בפני הוועדה.

ח"כ יוסי שריד ("רצ") קרא לעו"ד יהושע רוטנשטרייך ולרב־אלוף (מיל.) צבי צור להסתלק מחברותם בוועדת הבירור, לאחר שהוכח כי הוועדה הזאת היא כלי ריק. "אתם, רוטנשטרייך וצור, אנשי כבוד, אל תתנו יד לאנשים שאיבדו מזמן את כבודם, אנשי אי־כבוד, המתיראים מחקר האמת", קרא שריד.

לדבריו, פרס, שמיר ורבין לא קראו את הכתובת על הקיר כאשר השופט משה לנדוי סרב לכהן בראש ועדת הבירור. "הם ממאנים לקרוא את הכתובת גם עכשיו, כאשר השלושה מסרבים להעיד. הכתובת ברורה: היה תהיה חקירה, על אפכם ועל חמתכם, שמיר ופרס, והיא תהיה במסגרת ועדת חקירה ממלכתית, על־פי חוק".

מבחן ראשון להשלכות פרשת פולארד

תת־ועדת החוץ אישרה סיוע לישראל ל־1988

מאת אמנון דנקנר, סופר "דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). – תת ועדת החוץ של בית הנבחרים האמריקאי לענייני המזרח התיכון ואסיה אישרה אתמול את הקצבת סיוע החוץ לישראל לשנת 1988 בסך 3 מיליארד דולר.

אישורה של הוועדה הוא מרכיב בתהליך הפרלמנטארי־החוקתי של אישור ההקצבה. הליך זה היווה מבחן ראשון לבדיקה האם נגרם נזק מעשי בקונגרס ליחסי ישראל ארה"ב מהפרשיות האחרונות, לרווחתם של נציגי ישראל לא התעוררו בעיות מיוחדות ולא נשמעה כל קריאה לקיצוץ בהקצבת סיוע החוץ לישראל.

הישיבה של תת הוועדה אתמול היתה ישיבה שלישית בעניין הסיוע, לאחר שהיא קיימה בשבועיים האחרונים שתי ישיבות בדלתיים סגורות, בהן סוכמו רוב פרטי הסיוע.

בהקצבה שאושרה אתמול היתה כלולה גם הקצבה לייצור ה"לביא" וכן הקצבות לפרוייקטים ישראליים במדינות שלישיות, בעיקר באפריקה, שיועמדו מתקציב הסיוע הבילטראלי של ארה"ב.

המומחים בישראל מעריכים:

"לא משמעותי" הנזק ליצוא הבטחוני מישראל לדרא"פ

מאת סופרו הצבאי של "דבר"

החלטת הממשלה להפסיק חוזים של יצוא בטחוני לדרום אפריקה לא תפגע באורח משמעותי בתעשיה הישראלית. כך מעריכים מומחים לאי־ממשלתיים.

לדבריהם, היצוא הבטחוני לדרום אפריקה אינו מהווה נתח משמעותי מכלל היצוא הבטחוני הישראלי. הם מציינים כי בשנים האחרונות גם הלך ופחת היצוא בתחום זה לדרום אפריקה וזאת משום שארץ זאת מצמצמת בהדרגה את היבוא אליה גם בתחום הבטחוני.

ארה"ב מקדמת בברכה

מאת אמנון דנקנר

ואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). – שגריר ישראל בארה"ב, מאיר רוזן מסר אתמול, לפי בקשתו, עם מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ. רוזן מסר לשולץ על החלטתה של ממשלת ישראל בעניין היחסים עם דרום אפריקה. שולץ קידם את ההחלטה בברכה.

ממשלת דרום אפריקה הביעה אתמול צער על כך שישראל נכנעה ללחץ אמריקאי בעת קבלת ההחלטה על צמצום הקשרים עם פרטוריה. התגובה נמסרה לנציגי ישראל בעת שהודיעו רשמית לפרטוריה על החלטת הקבינט.

שגריר ישראל בדרא"פ, דוד אריאל, מסר אתמול את החלטת ישראל לפקיד בכיר במשרד החוץ בפרטוריה. עבור ממשלת דרום אפריקה לא באה ההחלטה הישראלית בהפתעה, כיוון שעוד קודם לכן הודיע השגריר אריאל לסגן שר החוץ על כך שצפויה הודעה ישראלית.

נסים מתכוון להעביר חוק להורדת ריבית על אשראי

(ע). – שר האוצר משה נסים אמר אתמול, כי הוא מתכוון להעביר הצעת חוק בכנסת להוריד באופן משמעותי את הריבית על אשראי שקלי ומשיו ולהעלות את מחיר האשראי מיבוא של הון ב־3 אחוזים.

השר הופיע בפני ארגוני המלאכה והמסחר הקמעוני במלון "רמדה" בתל אביב.

השר נסים אמר שהחוק שהוא רוצה להעביר, יהווה הקלה גדולה על הסוחרים שמקבלים רק את האשראי השקלי, שהוא היקר ביותר במשק.

עוד אמר שהוא מעוניין להעביר בחוק את ההסדר לפיו מחודש יוני ישלמו העצמאים ב־5 אחוזים פחות בתשלומי הביטוח הלאומי. מפברואר בשנה הבאה ישלמו 7.7 אחוזים פחות מתוך סה"כ 20.7 אחוז. לדבריו, הוא הצליח להעביר הסדר זה באופן מינהלי תוך שהוא מנהל מאבק להעביר זאת כחוק ולא רק בהסדר מינהלי.

לדברי השר, השבוע אחרי הורדת הריבית. באחוז אחד, גיים המשק הישראלי הון ב־4.5 מיליון שקל.

נסים: מדוע מרקד השטן הזה בינינו? מודעי: אהבת שריר אלי עזה כמוות!

מאת סופרת "דבר" לענייני מפלגות

אפילו שביטול בית המשפט המחוזי את ישיבת מרכז המפלגה הליבראלית אתמול, לא ניתנה שבי הנושים הדיונים על ההתבטאות נמרצת, שבה הלך זה בזה את האחריות לאנדרלמוסיה במפלגה.

במלון "דיפלומט" התכנסו כ־150 חברי מרכז שהריצו נסים. השר משה נסים הזכיר את נסיונו של מודעי לעקוף את הליכי הדמוקרטיה בנסיון לתקן את תקנון המפלגה. "אני תפילה שאותותנו, "חירות" לא תלבד מאיתנו", אמר נסים ושאל בכאב "מדוע השטן הזה מרקד בינינו?"

דוברים אחרים בכינוס ציינו, שהמפלגה הליבראלית נתונה כאשר המנהיגים הנוהלים לעתידה מתקשמו על כך ש"שלושה הבוריכבנות (מתנה מודעי) אוחזים מלוכה על חשבון הבוריכבנות".

בבית המפלגה, במעט באותה שעה, התכנסו כ־100 חברי מתנה מודעי־דהינכון. מודעי ליגלג בעיקר על שריר. הוא ציין ששריד אמר עליו, "תנו למודעי תיק והוא יירגע". אחרי שראיתי איך הוא מנהל את משרד המשפטים", אמר מודעי באירוניה, "אני מבין שמכוונים לאמיתו אמנם לי לבקש תיק".

מודעי סקר את ההידרדרות ביחסים במפלגה מאז המושב השני של הוועידה לפני כשנתיים וסיפר, שהציע ביוזמתו לשריר לנהל את המפלגה. "הוא כל כך אוהב אותי", שב ליגלג, "שהוא היה מוכן לנהל את המפלגה בעצמו. האהבה שלו אלי כל כך עזה, עזה כמוות".

לחד מבקש היתר ישראל לרדוף מחבלים מעבר לרצועת הבטחון

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

מפקד צד"ל גנראל אנטואן לחד, קרא אתמול לדרג המדיני בישראל להתיר לחייליו לרדוף אחר מחבלים מעבר לתחומי רצועת הבטחון בכל עת שמפקדת צד"ל תמצא זאת לנכון.

בשיחה עם תא הכתבים לענייני ערבים טען לחד, כי היתר כזה מתבקש עתה במסגרת ההכנות שעושה צד"ל נוכח גל הפיגועים החדש ברצועת הבטחון. הוא צופה שהפיגועים ברצועה יוחרפו בעתיד הקרוב בעקבות ירידת מחבלים רבים לדרום לבנון לאחר הערכות הכוחות הסורים במערב ביירות.

מקורות בכירים של צד"ל בדרום לבנון הגיבו בשלילה על הצעת לחד, הם טענו שמאחוריה מסתתר רצון כמוס של מפקד צד"ל לפעול ביד קשה נגד תושבי הכפרים השיעיים שמצפון לרצועת הבטחון בכל עת שהוא ימצא זאת לנכון.

לחד אמר כי לאחרונה שופרו שיטות האימון, הגיוס וההדרכה בצבא הדרום כלקח מההבוסות שספג צבא זה מידי המחבלים בחצי השנה האחרונה. כיום מונה צד"ל כ־2,200 חיילים ובקרוב יגיע ל־2,600 חיילים, לדברי הגנראל.

לחד אמר שמאז העלתה משכורתם של חיילי צד"ל – פסק כליל גל העריקות משורות צבא זה.

מפקד צד"ל מתח במשתמע ביקורת על הגישה המאופקת שנקטה ישראל נוכח הערכות הצבא הסורי במערב ביירות, ואמר שאם הצבא הסורי ירד לאיזור הדרום הוא יילחם בו.

באשר להצעת מנהיג "אמל" נביה ברי, להחליף את נווט חיל האויר המוחזק בשבי השיעים ב־400 מחבלים המוחזקים בידי ישראל וצבא דרום לבנון – אמר לחד כי הוא תומך בהצעה זו בתנאי שבמסגרת עיסקת חילופי השבויים ישוחררו שבעה אנשי צד"ל המוחזקים בשבי "אמל" ותנועת החיזבאללה.

מפקד צד"ל העריך כי תנועת "אמל" נחלשה לאחרונה בגלל בקיעים שנוצרו במערך התנועה בדרום לבנון. הוא ציין שאת רוב פעולות הטרור האחרונות נגד צד"ל וחיילי צה"ל – ביצעו חוליות משותפות של "אמל" והחיזבאללה.

לדבריו בעקבות הצלחת צה"ל וצד"ל להסב למחבלים אבידות ניכרות בשלושת החודשים האחרונים – פחתו נסיונות הפיגוע נגד מוצבי וסיורי צד"ל ועתה שורר שקט יחסי ברצועת הבטחון.

חקירה בפלורידה:

מיליוני דולרים גנובים הועברו לארגוני פלשתינים

מאת יוסי מלמן, סופר "דבר"

ניו־יורק (מיוחד ל"דבר"). – שירות המכס של ארה"ב התנהבע במדינת פלורידה חקירה חשד כי מיליוני דולרים שנגנבו בידיהם הועברו לארגונים פלשתיניים.

החקירה מתנהלת במחוז דייד של מדינת פלורידה ודובר של משטרת המחוז אמר ל"דבר" כי רבים מהמעורבים בהבאה השתתפו באסיפות שנוהלו על־ידי אש"ף, והניפו דגלים של אש"ף ומגלים של ארגוני טרור פלשתיניים אחרים.

החקירה מתנהלת נגד כמה ערבים ואחרים אמריקאים ממוצא פלשתיני ואחר. מעורבים בפרשי החקירה המתנהל בבנופיה שנהגה לרכוש שוברי הגנה וכולי הבנה שפורסמו בעיתונים ומקשיים ולשחקם בדולרי הרנאי.

בראש הכנופיה עמד ערבאן "מוסף" בתור ולצידו "מעלי שני אחיו, כולם תושבי המחוז דייד. בתור נתון במעצר זה כשנה, מאז שנתפסה הפרשה, והוא צפוי למאסר עם... ואולם עומד להתבע למדינת פלורידה, בזולאן מאוד, שהיה המתנגב על החקירה אמר, כי יעשה נסיון לגלות אם חלק מן הכסף הועבר לקבוצות של ארגוני הטרור הפלשתיניים.

לוי: קבלו את תנאיי ואודיע – המחנה מבוטל

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

"אם חברי בתנועה יקבלו את הצעותי לגבי התמודדות ודמוקרטיות בוועידת "חירות" ולגבי קביעת יחסי הכוחות של המחנות אני מתחייב להודיע עם פירוקם. תוצאות ההתמודדות כי אין עוד מחנה לוי, כי אם תנועת חירות מלוכדת בלבדי".

כך הכריז אמש סגן ראש הממשלה ושר השיכון והבינוי דוד לוי בכינוס מרחבי של צירי ועידת "חרות" בחיפה.

השר לוי תבע מחבריו בתנועה לערוך את ההתמודדות ללא איומים וללא תנאים מוקדמים. "אל תטילו אימה על חברי התנועה בשם שלום בית. הבה נתייצב להתמודדות כדי שתתקבל הכרעה ולא נכניס את התנועה לטלטלה. זו הכפפה שאני זורק לכם ואין לראות בה קפריזה".

"העבודה" החליטה: פיצוץ ועידת "חירות" יוביל לפירוק ממשלת האחדות

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

בישיבה שהתקיימה בתחילת השבוע בביתו של שר החוץ שמעון פרס הוחלט, שפיצוץ ועידת "חירות" יוביל לפירוק ממשלת האחדות.

בישיבה השתתפו, מלבד המארח שמעון פרס, שר הביטחון יצחק רבין, מזכ"ל "העבודה" עוזי ברעם והשר משה שחל. היחידי, שהסתייג מבריכת האירוע הפנים־מפלגתי ב"חירות" עם פירוק הממשלה היה יצחק רבין. האחרים נטו להסכמה שיש להתכונן לצעד זה.

אחרי הישיבה הובא סוד העניין לאוזני כמה מהשותפות הקטנות של מפלגת העבודה בקואליציה, מתוך אחריות להיערכותן ההולמת לקראת מיפנה כזה.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר מזניק את מרוזן הפועל שהתקיים אתמול ברחובות תל־אביב בהשתתפות של כחמשת־אלפים רצים (צילום: ישראל סמיונסקי; ראה גם מדור הספורט)

פרס ושמיר – היום לפגישה בארבע עיניים

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

ראש הממשלה יצחק שמיר ייפגש היום עם ממלא־מקומו שמעון פרס, לראשונה מאז התלקה בין השניים הפולמוס על הוועידה הבין־לאומית, שבעקבותיו הידרדרו היחסים ביניהם לכדי כמעט ניתוק.

בפגישה ייעשה נסיון ליישב את משבר היחסים האישיים בין השניים, אך היא לא תיוחד רק למישור האישי.

לפיד: אעשה יותר לרעיון הליבראלי כפובליציסט

מאת סופרת "דבר" לענייני מפלגות

יוסף (טומי) לפיד פורש בסוף החודש מתפקידו כמזכ"ל המרכז הליבראלי, אך אינו פורש ממוסדות המפלגה.

לפיד אמר אמש ל"דבר", כי החופשה שקיבל מעתונו "מעריב" עומדת להסתיים ב־1 באפריל, והיה עליו להחליט אם להאריך אותה או לחזור לכתיבה העתונאית. "הגעתי למסקנה שאני יכול לעשות למען הרעיון הליבראלי יותר כפובליציסט ב"מעריב"", אמר אמש לפיד.

עד לבחירת מזכ"ל חדש יוכנו יו"ר הנהלת המרכז הליבראלי, יצחק ברמן, גם את משימות המזכ"ל.

הנסיעה באוטובוסים מתייקרת ביום ד' ב־20% בממוצע

הוזלה יחסית בדמי הנסיעה בקווים בין־עירוניים ריווחיים

מאת אריה ארד, סופר "דבר"

הוזלה יחסית תחול בדמי הנסיעה בקווים הבין־עירוניים הריווחיים של הקואופרטיבים לתחבורה ציבורית, על־פי התעריפים החדשים, שייכנסו לתוקפם ביום ד' הקרוב.

(המשך בעמ' 2)

הרה"מ לוחץ את ידו של ר' אורי זהר
צילום: רחמים ישראלי

שמיר שיבח את ר' אורי זוהר על "הצלת נפשות"

מאת סופר "דבר"

"המלחמה נגד טמיעת היהודים והתבוללות צריכה להיות בראש סדר היום של מדינת ישראל והעם היהודי," כך אמר אתמול ראש הממשלה יצחק שמיר כאשר קיבל בלשכתו את ראשי ישיבת "אש התורה", ביניהם הבודק לשעבר אורי זוהר.

זוהר, ועמו הרב נוח ויינברג ומבקר המדינה לשעבר ד"ר יצחק נבנצאל הגדירו באוזני שמיר את בעיית ההתבוללות כ"שואה".

לדברי אורי זוהר מביאה הישיבה ארצה "שונאי ישראל והציונות" וכאן הם הופכים לאוהבי ישראל, ואחר כך שבים לארצות הברית שם הם ממלאים תפקיד חשוב במלחמה בהתבוללות.

שמיר שיבח את אנשי הישיבה ואמר כי גם הממשלה תעשה יותר נגד ההתבוללות. "אני מאחל שתצילו נפשות רבות מהתבוללות וכל מי שאתם יכולים להשפיע עליו תהפכו אותו ליהודי טוב יותר," אמר ראש הממשלה.

נחשף נתיב סמים בלגיה־ישראל; 3 נלכדו עם הירואין ב־2 מיליון ד'

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

פעולה משותפת של יחידות המודיעין במשטרות מחוז המרכז, היחידה המרכזית של משטרת מחוז תל־אביב, צוות מדור הסמים הארצי בירושלים ומשטרות בלגיה, הולנד וצרפת, הביאה למעצרם של שלושה סוחרי סמים ישראלים בבלגיה, כשברשותם 6.5 קילוגרם הירואין, ששווים 2 מיליון דולאר. בהמשך למעצר נעצרו בישראל שלושה עבריינים מגוש דן, "ראשי הבלגיה", שהואשמו לניסיון ליבא את הסמים לישראל.

במהלך החודשים האחרונים אובחנו על ידי יחידות המודיעין של המשטרה באזור גוש דן פעילות סמים אינטנסיבית במחוז המרכז. המשטרה הרכיבה צוות מיוחד והמודיעין שהצביע על השרות ליחידות המודיעין של המשטרה ורם מידע רב שהצביע על נסיון ליבא סמים קשים לישראל בכמויות גדולות. בעקבות כך הוקם במשטרה צוות משימה מיוחד ובמהלך הפעילות אף שוגר קצין משטרה לבלגיה.

לפני מספר שבועות יצאו חברי הרשת לנמל לבנת ארגון עסקת יבוא הסמים לישראל. חברי הרשת – גבריאל כרשטורות בן 26, מראשון לציון, אבינו חורסי, בן 33 מגבעתיים, ויעקב עקיבא, בן 28 מגבעתיים – נלכדו בבלגיה כשברשותם ההרואין. בהמשך נעצרו שאר חברי הרשת, שמואל שושנה בן 54 מגבעתיים, יפי טל בן 28 מלוד, והעי מרטינו בן 26 מרמלה. שלושת חברי הרשת בישראל הובאו אתמול לבית משפט השלום לדיון בבקשת המשטרה להאריך את מעצרם והם נעצרו ל־10 ימים.

מן המשטרה נמסר אתמול כי עם מעצרם של השישה נמנע נתיב סמים מרכזי של יבוא סמים קשים מבלגיה לישראל.

„מפלגת העבודה מאוחדת כפי שלא היתה מימיה"

פרס: אחדות ההנהגה נתנה תקווה
רבין: דוגמה ומופת לעם ולמדינה

דגש ב„כינוס היערכות" על ההבדלים בין הליכוד למערך ועל העמידה המאוחדת סביב מנהיגות פרס

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

על רקע המאבקים הבין־אישיים בתנועת „חירות" ובני לדבא תקווה הרמזים על התמודדות צפויה בין שמעון פרס ליצחק רבין על הנהגת מפלגת העבודה, יצא אמש מכינוס היערכות של מפלגת העבודה מסר ברור וחד־משמעי: אין התמודדות במפלגת העבודה, והיא מאוחדת כיום כפי שלא היתה מימיה.

ראשון הדוברים היה שר הבטחון יצחק רבין, שציין בעקרון ראשון במעלה את האחדות במפלגה. „כידוע לכם", אמר לכ־3,000 חברי המפלגה שהתכנסו ב„אולם הקונגרסים" בגני התערוכה, „אני אחד משני המתמודדים הנצחיים בשעתו. אם שמעון ירשה לי, נחלק במשותף את האחריות על השגיאות שעשינו, אך אציין את שלוש וחצי השנים שידענו לעבוד יחד ועם החברים, והיום זה מוקיר יותר ויותר אל מול מה שקורה בליכוד. זאת דוגמה ומופת לעם ולמדינה".

יו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, שנעל את הכינוס, התייחס לדברי קודמו והמשיך את המסר: „אל תחפש העתקות קרעים אצלנו", אמר. „אנחנו מפלגה מאוחדת, שלמה לפעול יחד והכתוב שהעניין עומד אצלנו לפני האנשים. האחדות שהפגנו בהנהגה ובשורות נתנה תנופה ותקווה לעתיד. אף פעם המפלגה לא היתה מאוחדת יותר מאשר היום".

גם מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, שייחס לכינוס אתמול חשיבות רבה בעיקר לצרכים פנים־מפלגתיים של ליכוד השורות, ביטא את תחושת האחדות, וכמוהו עשה מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. „אנחנו מפלגה צעירה יותר, רעיונית יותר, עם מחוייבות", ציין ח"כ ברעם. „אנחנו מפלגה מגובשת, מפלגה מאוחדת לחברה, ומנהיגיה מאוחדים". „לשמחתנו אין במפלגת העבודה שום ויכוח על המנהיגות של תנועת העבודה כמיגוריה השונים", אמר קיסר.

הליכוד טוב ברטוריקה

בנאומו בכינוס סקר שמעון פרס מכלול של נושאים המבליטים את השוני בין עמדותיה של מפלגת העבודה לאלה של הליכוד. „אנחנו המפלגה האמינה ביותר בארץ", הדגיש. „הלכנו לממשלה הבטחנו להגשים שורה של נושאים, והגשמנו הכל".

פרס לא התעלם מחולקה של מפלגת העבודה בפגיעה בחינוך, בבריאות ובביטחון, אך הבטיח ש„אין בכוונתנו להוסיף ולפגוע בהם. אני מודיע שנלך לאמנה חברתית בין ההסתדרות לממשלה כדי להביא צמיחה למדינת ישראל".

קידום תהליך השלום זכה בדגש מיוחד. „נמשיך באופן נחוש בתהליך השלום", אמר פרס. „להפסיק את תהליך השלום אפשר בן רגע. מי שמעלה ברעתו שויתורנו על המשך תהליך השלום הי בטעות. אם הפרטנרים למשא־ומתן הישיר רוצים פתיחה בין־לאומית, תהא פתיחה בין־לאומית. אומרים שזה לא פופולארי. לי יש סקרים שזה דווקא פופולארי מאוד".

רבין: הישגי פרס

יצחק רבין הדגיש בנאומו את הישגי הממשלה בשנתיים שפרס עמד בראשה. הוא הזכיר את היציאה מלבנון והדגיש, שההיערכות הנוכחית של צה"ל בדרום־לבנון היא „שינוי ערכי: על מה מסכנים את חיילי צה"ל – למען בטחוננו או למען חלומות באספמיה". הוא הזכיר את ההישגים הכלכליים וציין את תרומת משרד הבטחון לקיצוץ בתקציב. הוא עמד על הצורך „לפתיחות ערוצים לחיפוש דרך להרחבת תהליך השלום".

בהתייחסו לעתיד אמר רבין כי יאמר דבר לא פופולארי: „אני איני רואה את הדגל שלנו כדגל של בחירות. אני רואה את המאבק על ממשלה שמתפקדת, על ייצוב המערכות הייצוריות, המגדילות את העוגה הלאומית בלי לפגוע במערכת שירותי הרווחה, ועל אי־רתיעה על חיפוש־דרך להרחבת תהליך השלום. אם לא יהיה אפשר לממש את אלה אז יהיה צורך להגיע להכרעה בבחירות, כשתהיינה מחר".

קיסר: אויב חדש

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר נשא נאום וחצב להבות שהרגש בו היה על העקרונות החברתיים־כלכליים עליהם צריכה להילחם תנועת העבודה. „אסור שההבדלים בינינו ובין הליכוד יהיו רק בתחום המדיני", אמר קיסר ולעג לחיפוי של הליכוד על פתרון בעיות ב„שפע של מזון לאומי, דתי ועדתי".

לדבריו, „ההון זכה במדינת ישראל להגנה מחולטת יותר מאשר בארה"ב ובאנגליה, ואף־על־פי־כן, האם ההגנה על ההון הביאה אותנו לאיזשהו הישג כלכלי?". אימוץ זה של יסודות הכלכלה הליבראלית, האשים קיסר את מפלגתו, הביא את תנועת העבודה לקיצוץ בבריאות ולקיצוץ בחינוך, „בניגוד גמור לתפיסותינו. רצנו וקיצצנו במערכת הבטחון הסוציאלי. מי שרואה היום את הביטוח הלאומי כבר אינו מכיר אותו. ספק אם זה אני, ספק אם מדוד באוצר, העושה בו כבתוך שלו".

קיסר לא חסך את שבט ביקורתו גם ממשק העובדים, שהשלה את עצמו בנסותו „לחקות את נורמות ההתנהגות של המשק הפרטי. מרגע זה איבד את ייחודו ואת כוח־המשיכה שלו, אבל אנחנו נעשה הכל שלא כך יהיה".

עוד דיבר „על רצת האמון בממשלת ישראל להיפטר מנכסים ולהפחית את התערבות הממשלה במשק. יש עכשיו תפיסה חדשה, אויב חדש שנקרא עלות העבודה. איני רואה ממשלה שאינה מתערבת", הדגיש קיסר ומנה את החולשות המאפיינות את ישראל, המחייבות מעורבות של הממשלה: שיעור גבוה של פנסיונרים באוכלוסיה, אבטלה בעיירות־הפיתוח, שיעור גבוה באוכלוסיה של חובשי ספסל הלימודים, פיתוח הגליל והנגב וסגירת פערים.

ברעם: קריאה לאחריות

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, שפתח את הכינוס, ייחד חלק ניכר מנאומו להתקפה על הליכוד. „יש היום מתקפה קשה של הליכוד והיא פרי של קנאה, שנאה וחשבונות פוליטיים שאין בינם דבר לאינטרס האמיתי של מדינת ישראל", אמר ח"כ ברעם והגדיר את הכינוס כ„קריאה לאחריות מול תנועה שמתאפיינת בחוסר אחריות".

מזכ"ל „העבודה" דיבר על הפוליטיזציה שעושים שרי הליכוד במשרדיהם: הפיכת משרד מפלגתי למשרד לענייני ערבים; שר שבונה עיר שלמה לכבוד ועידת „חירות" ואינו חושש להפוך משרד שלם למתנה לוי משלם. אך בעיקר הצביע על חולשתו של שמיר. „מאז הרוטציה יש הקצבה כתוצאה מהיעדר קברניט אמיתי", אמר ח"כ ברעם. „טוענים נגד פרס שיש לו בעיה להיות מס' 2. הבעיה של מדינת ישראל היא שאין לה מס' 1".

קולק: קבצנים שותקים

17 איש דיברו בכינוס אתמול והם ייצגו מיגוונים שונים במפלגה. ראש עיריית ערד, אברהם שוחט התריע מפני הפניית משאבים ליו"ש על חשבון הנגב, שיביא להרס מוחלט ולפירוק מערכות.

עזר ויצמן חזר על קריאתו ללכת לבחירות עוד ב־1987 „בראש מורם, בזרוע נטויה ובאמונה בצדקת הדרך, ואם לא נעשה זאת ב־87, 88 תהיה שנה יותר קשה, ויפה שעה אחת קודם".

טדי קולק, ראש עיריית ירושלים, נשא אתמול נאום ארוך, שלא כהרגלו, ועיקר דבריו היו ביקורת על הנורמות של החברה הישראלית כיום. „היום אנחנו קבצנים, שתקנים ותובענים, ותובעים מכל אחר רק לא מעצמנו", אמר. „כל מי שנוסע באוטו 85 מרגיש את עצמו דפוק, כי הוא לא נוסע באוטו ממודל 87, שלא לדבר על הוולוואים של השרים".

הפגנת עיתונאים בכנס העבודה

הפגנה של עיתונאים, שמחו על תנאי העבודה בעיתונים הלועזיים, שהם בבעלות מפלגת העבודה, התקיימה אתמול בכינוס המפלגה. בהפגנה השתתפו חברי ועד אגודת העיתונאים בת"א, עתונאים מהעתונים הלועזיים ועמיתים אחרים.

העיתונאים התכנסו בפתח האולם ונשאו כרזות וסיסמאות והם ביקורת על ראשי מפלגת העבודה, על שהם משלימים עם מצבם של העיתונאים העובדים בעתונים שבבעלותם. לאחר מכן נכנסו העתונאים לתוך האולם, עלו על הבמה והפסיקו את דבריו של מר אברהם (בייגה) שוחט, ראש מועצת ערד, שנאם אותה שעה. עוזי ברעם הודיע, כי הוא מציע לקיים בחירות בסכסוך.

רשיונות נהיגה ורכב מתייקרים ביותר מ־60%

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

מחירם של רשיונות הנהיגה והרכב יתייקרו ב־1 באפריל ב־60 אחוז, לדברי דובר משרד־התחבורה, אולם אמש הסתבר, כי ההתייקרות גבוהה בהרבה משיעור זה.

האגרה לרשיון נהיגה לשנתיים, תעלה מעתה 22 שקל במקום 13, תוספת של 69 אחוז. רשיון לשנה, לנהגים חדשים, יעלה מעתה 11 שקל, במקום 6.8 עד כה, תוספת של 62 אחוז. רשיון לרכב קטן שעד 1,000 סמ"ק משנת יצור 84 יעלה מעתה 140 שקל לשנה במקום 78.69 עד כה, תוספת של 78 אחוז.

האגרה השנתית לרכב עד 1,000 סמ"ק משנת יצור 83 ומעלה תעלה 126 שקל; לרכב בין 1,000 עד 1,750 סמ"ק משנת יצור 84 תעלה 208 שקל ומשנת יצור 83 183 שקל; האגרה לרכב שעד 3,000 סמ"ק תעלה 395 שקל לרכב חדש ו־353 לרכב ישן יותר.

כיוון שמשרדי־הרישוי לא הספיקו לשלוח לחייבים בחידוש רשיונותיהם את הטפסים במועד, הוארך תוקפם של כל אלה שעמדו לפקוע במשך החודש הבא, עד סוף אפריל. לפיכך מתבקשים בעלי רשיונות אלה להימנע מפניות מיותרות למשרדי הרישוי. ההארכה לא תחול על תוקפן של תעודות הביטוח.

התייקרות האגרות נובעת מעליית המדד מאז העידכון האחרון ביולי 1985. למרות שהמדד עלה בתקופה זו ב־80 אחוז, מיתן שר־התחבורה חיים קורפו את ההתייקרות והעמידה, לדברי רובה, על 60 אחוזים.

התייצבות משביעת־רצון בתרגיל הגיוס הפומבי

מילואימניקים מתרעמים: התייצבנו – והתברר שהסיסמה שודרה בטעות

מאת מלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

חיילי מילואים הביעו תרעומת על כי סיסמת יחידתם הוקראה בתרגיל הגיוס הפומבי שלשום, אך משהגיעו למקום ההתייצבות מצאו על דלת המשרד פתק ובו נאמר: „מצטערים, הסיסמה הוקראה בטעות. חזרו הביתה".

מבירור שעשתה כתבת „דבר" עולה כי בשל שינויים מבניים וארגוניים בצה"ל זומנו בקריאה הפומבית חיילי יחידות שכפיפותן השתנתה ועליכן נוצר הבלבול.

לבד מתקלה זאת ותקלות קלות אחרות, מצביעים סיכומי הביניים על הצלחה נאה של התרגיל ועל התייצבות משביעת־רצון.

סוריה מציעה לשלוח שגריר חדש לגרמניה המערבית

כדי לשפר היחסים המתוחים

בון (א.פ.). – סוריה הציעה לשלוח שגריר חדש למערב גרמניה במטרה לשפר את היחסים המתוחים בין שתי המדינות. כזכור, החזירו שתי המדינות את שגריריהם לאחר פסק־הדין במשפט במערב ברלין, שבו נקבע כי סוריה היתה קשורה לפיצוץ בעיר זו.

מקורות בבון, שסירבו להזדהות בשמם, אמרו כי סוריה הציעה למנות לתפקיד את ראש המחלקה המערב אירופית במשרד החוץ הסורי. המקורות לא מסרו פרטים נוספים.

עדיין לא ברור, אם ממשלת מערב גרמניה תהיה מוכנה לקבל את הנציג הסורי החדש. ממשלת בון קבעה מי יהיה ממלא מקומו של השגריר הגרמני בדמשק, שעזב את משרתו בחודש דצמבר, אולם השגריר החדש עדיין לא נשלח למקום כהונתו.

מקורות בבון מסרו, כי יתכן שהצעד הסורי החדש קשור בגורל שני בני הערובה הגרמנים בלבנון וכי ממשלת בון מקווה, כי תשיג את שחרורם בעזרת שיפור יחסיה עם סוריה.

המצות מתייקרות ב־22%

מאת אמנון אמר, סופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

המחיר המרבי לצרכן של חבילת מצות במשקל 2.5 ק"ג יהיה השנה 6.5 ש"ח. אתמול חתמו שר התעשיה ושר האוצר על צו למחירים מירביים, שלפיו תסתכם השנה התייקרות המצות לעומת אשתקד ב־22 אחוז.

המחיר המרבי לקילוגרם קמח־מצה יהיה השנה 2.74 ש"ח.

הנסיעה באוטובוסים מתייקרת

(המשך מעמ' 1)

לעומת התייקרות "ממוצעת" של 20 אחוז, יועלו דמי־הנסיעה בקווים ירושלים־חיפה, תל־אביב־ירושלים, תל־אביב־חיפה, תל־אביב־באר־שבע ותל־אביב־אילת רק ב־12־17 אחוז. ואילו בכמה קווים עירוניים ובין־עירוניים תגיע ההתייקרות ל־22־25 אחוז. כרטיס החייל יתייקר ב־28 אחוז.

"אגד" מבקש זה זמן רב להביא להוזלה יחסית של הנסיעה בקווים הבין־עירוניים הללו. הקואופרטיב טוען, כי ההכנסות העודפות בקווים אלה משמשים להוזלת הנסיעה העירונית והתוצאה היא, שנוסעים בקווים הבין־עירוניים העדיפו לנסוע ברכב פרטי או במוניות שירות במקום באוטובוסים.

מחירה של נסיעה עירונית, שעלתה עד כה 50 אגורות, תעלה מעתה 60 אגורות, התייקרות של 20 אחוז. אולם מחירה של נסיעה, שעלתה עד כה 80 אגורות, תעלה מעתה שקל אחד וזו התייקרות של 25 אחוז. לעומת זאת, תתייקר נסיעה שעלתה עד כה 1.1 שקל ב־18 אחוז בלבד ותעלה מעתה 1.3 שקל.

נסיעה מתל־אביב לירושלים תעלה מעתה 4.1 שקל במקום 3.5 עד כה, תוספת של 17 אחוז; מתל־אביב לחיפה 4.5 שקל במקום 3.9, תוספת של 14 אחוז; מתל־אביב לבאר־שבע 4.8 שקל במקום 4.2, תוספת של 14 אחוז; מתל־אביב לאילת 14 שקל במקום 12.3, תוספת של 14 אחוז; ומירושלים לחיפה 7.5 שקל במקום 6.7, תוספת של 12 אחוז.

לעומת זאת, מתייקרת הנסיעה מתל־אביב לאשדוד ב־22 אחוז, מ־1.8 שקל ל־2.2, ולאשקלון ב־23 אחוז, מ־3 שקל ל־3.7.

השיעור הגדול ביותר של התייקרות הוטל דווקא על חיילים, שישלמו מעתה 1.05 שקל במקום 82 אגורות. תוספת של 28 אחוז.

בפילהרמונית

רוח פורימית

מאת יהודה כהן

בתזמורת הפילהרמונית הישראלית נמשך כנראה פורים עוד אחרי החג, כי הקונצרט הרביעי למוסיקה קלאסית קלה שלה עמד במידה רבה ברוח פורימית. המוסיקה שהוגשה לא היתה „קלאסית קלה", אלא בידורית ברובה עם מיקרופונים, והיתה כולה פרי עטו של דב זלצר שגם ניצח על ביצועה באורח ברור ובתנופה.

המלודראמה „שיר השירים" לפסוקים מובחרים מן הספר התנ"כי בנוסחת לשני קריינים ולתזמורת קטנה – גילה אלמגור ויהורם גאון – היא קצת פאתטית. שניהם הקפידו על הגעה מדוייקת של המלים ודרוהו להגות נכונה כל אות שבכתוב המלה. כמו כאן, כן גם ב„מגילה הזאת", שיר תהילה למגילת העצמאות לזמר (יהורם גאון) ומקהלה (רינת) לתמליל מאת חיים חפר והשמעת קריאת הכרזת המדינה בפי בן־גוריון, המוסיקה היא אילוסטרטיבית, קלה מדי ביחס לתוכן.

יצחק מרקובצקי המחיש בכנורו נגינה „כלי־זמרית" בהשמיעו עם התזמורת סוויטה מתוך המוסיקה ל„מגילה" של איציק מאנגער. כן כללה התוכנית להיטים מכוחות־זמר ושירים של זלצר עם יהורם גאון ומקהלת רינת.

דובי זלצר שולט היטב בתזמור, אך מרבה יותר מדי באפקטים של כלי־הנשיפה ממתכת, וזה דווקא מקטין את האפקט, מה גם שמוסיקה לבידור אינה מתחומה של הפילהרמונית. עם זאת, הקהל נהנה מן הזימרה וכן הנגינה, וגם את הקריאה קיבל בתשואות רמות, ומותר פעם לסטות מן הקו.

האלוף בר־כוכבא מותח ביקורת נוקבת

צה"ל מפגר בהפקת לקחים מאז 1978

מאת הסופרת הצבאית של „דבר"

האלוף משה בר־כוכבא (בריל) השמיע ביקורת נוקבת על נהלי הפקת לקחים בצה"ל.

בראיון לעתון „במחנה" אומר בר־כוכבא, שעמד בראש צוות התכנון של תרגיל המפקדות הגדול ביותר של צה"ל שהתקיים באחרונה והעסוק עתה בהפקת הלקחים: „יש לדעתי מספר פגמים עקרוניים בדרך הטיפול שלנו בהפקת לקחים. אם אתבקש למנות אותם אומר כך: יש תחומים וקרבות שלא נחקרו בצורה מספיק יסודית. העובדות שנתגלו לא קיבלו ניתוח צבאי־מדעי ולא הוקדש די זמן לדיונים, להחלפת דעות ולגיבוש אפשרויות. ומה שחשוב לא פחות: לא נתפרסמו תפיסות מתוקנות. לגבי הבעיות העיקריות שלנו לא היה גם תהליך של המשך: אנשים התחלפו, מי שהיה ממונה על הפקת הלקח הלך הלאה. לא היתה העברת מקל, כמו שאומרים במירוץ שליחים. אני מוכן לשים את האצבע על שנת 1978 בה התחלנו, לדעתי, לפגר במיוחד בהפקת לקחים. בתקופה שקדמה לשנה זו, בעיקר בתקופתו של מוטה גור כרמטכ"ל, היתה אווירה פוריה מאוד".

„צריך לטפל בתמונת שדה־הקרב העתידי בצורה מאוד זהירה. מה עוד שמדינת ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה טעות", קובע אלוף בר־כוכבא בראיון ל„במחנה". „לכן אני שמח שבמפקדת התרגיל שעדכנו היו הרבה קצינים בכירים ותיקים, אלופים במילואים עם הרבה נסיון, ונדמה לי שהצלחנו לעלות על הכיוון העתידי, ואנו מפיקים את הלקחים הנכונים".

הרמטכ"ל משה לוי בראיון ל„דבר"

„בצבא לא נעשה דבר בלי אישור הדרג המדיני"

מאת מלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

„לא נעשה בצבא דבר שאינו על דעת או באישור הדרג המדיני", כך מבהיר הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי בראיון ל„דבר".

בהתייחסו לדברים שפורסמו בשמו בעניין קידומו של אל"מ אביאם סלע כניגוד לעמדת האמריקאים, הדגיש הרמטכ"ל: „לא אמרתי שדעתי צריכה להיות פופולארית, אמרתי אותה לפני שנקבעו הוועדות, ואמרתי אותה בפורום שצריך שיהיה סגור, גם זאת אחרי התלבטות, והיו לי ספקות אם הפורום יישאר סגור". הרמטכ"ל כינה את ההדלפות מפגישות פנימיות איתו ובהן ציטוטים לכאורה מדברים שאמר: „ציטוטים בכוונת מכוון".

בראיון ל„דבר", לסיכום תקופת כהונתו, עמד הרמטכ"ל על חשיבות היחסים התקינים עם ארה"ב לחיזוק עוצמתה של ישראל, וציין כי לא נפגם דבר מהתכנונים המשותפים של שני הצבאות. „כל ההסכמים שלנו, לפי מיטב ידיעתי, שרירים וקיימים", הטעים הרמטכ"ל.

מתוך הראיון עם הרמטכ"ל עולה כי תכנון המפגש בין שר הבטחון לצמרת חיל האוויר סביב עניין קידומו ומינויו של אל"מ סלע, נעשה ישירות בין מפקד חיל האוויר ושר הבטחון ורק מאוחר יותר עודכן הרמטכ"ל והוזמן לפגישה הזאת, ולפגישה נוספת שהתקיימה למחרת.

פירושו של דבר

(המשך מעמ' 1)

ייחסך. מחול שרים, על עובד מדינה מוטלת החובה הקבועה בתקשיר לשתף פעולה עם ועדה אשר מונתה על־ידי הממשלה או אחד ממשרדיה „במיטב ידיעותיו ויכולתו". אולם ספק רב הוא אם החובה למתן עדות בפני ועדה כזו גוברת על זכותו של עובד שלא להפליל את עצמו, גם אם היקף החובה האמורה כלפי גופים כמו ועדת בירור אינו מוגדר.

בכל מקרה, הפרת חובה זו של עובד היא לכל היותר עבירת משמעת ולא ניתן לאוכפה באמצעים אחרים. יתכן גם שעובד העלול להפגע כתוצאה ממסירת עדות לגורם שלישי יכול למצוא תיקונו בבג"צ, אולם תהיה אשר תהיה העמדה המשפטית, אם עדים מכריזים שלא ישתפו פעולה עם הוועדה – חוליות חשובות של התשבץ יישארו בלתי פתורות והנעלם יסכל את האפשרות להגיע למטרת הבירור.

בהתייחסו לפעלו של ח"כ דוד ליבאי בפרשה, אמר ד"ר רוזנצוייג, „לא נראה שיש במעשהו של ח"כ ליבאי פגם פורמלי. אין זו עבירה על כללי האתיקה של עורכי הדין ועל כללי האתיקה של חברי הכנסת. „אין כאן עניין אישי אסור או ייצוג אסור של לקוח. בשעה זו לא היה כנראה גם ניגוד אינטרסים בין החובה המקצועית, שעניינה נאמנות כלפי לקוח לבין החובה הציבורית, שעניינה נאמנות כלפי הציבור, ובין החובה המצפונית כלפי האני מאמין".

ככל הנראה התקיימה דוקא זהות אינטרסים, אולם השאלה היא עיקרית יותר, ונוגעת, למראית עין ציבורית לעצם האפשרות לניגוד אינטרסים בעתיד. צורת הפניה לראש הממשלה ופירסומה ברבים הם אקט פוליטי, שאינו נשאר במסלול המקצועי גרידא.

העניין שלפנינו מצביע על קיומו של תפר במצב המשפטי הקיים, בין החובה המקצועית לחובה הציבורית. מצב זה מצדיק את אלה הגורסים התקנת כללי אתיקה נוקשים יותר, כאשר לכפילות התפקידים של חברי כנסת למען שמירת ההיגיינה הציבורית והאמון בין הציבור לנבחריו.

מושבי הצפון דוחים המלצות הדו"ח

„אימוץ מסקנות ועדת רביד יחסל את ההתיישבות בגליל"

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

ראשי המועצות האזוריות של מרום הגליל ומבואות החרמון שטחו לראש הוועדה לבדיקת מצבם של המושבים והבהירו לו חד־משמעית, כי אינם יכולים לקבל את מסקנותיו באשר לשיקום המושבים.

הם אמרו לו כי אימוץ מסקנותיו, כמוהן כחיסול כל ההתיישבות בגליל. ראשי המועצות, המייצגים כאלפיים בתי אב אמרו, כי לא יתכן לחייב מתיישבים גם בחוב של המפעלים האזוריים, בסדר גודל של יותר מ־70 מליון ש"ח.

ד"ר שמעון רביד, אשר עמד בראש ועדה לפתרון מצוקת המושבים, הציע אתמול לחסל 260 יחידות משק מהמושבים לאורך גבול הצפון, וזאת, מתוך כ־2000 יחידות משק בגליל. בנוסף לכך המליץ רביד כי חברים במושבים שימשיכו לקיים יחידות משק יפרשו את חובותיהם לתקופה של 15־20 שנה.

ד"ר רביד שנפגש אתמול עם כ־30 נציגי מושבים מגבול הצפון ועד הגליל המערבי, הגיע ל„גוב האריות" כדי להסביר את נימוקי הוועדה שבראשה עמד לפרישת חובות המושבים. מדבריו עולה, כי הסיוע לפרישת החובות הוא בשיעור של 50 מיליוני שקלים, כשהבנקים ונושים אחרים מוותרים על חובות של 28 מיליוני שקלים.

ראשי הישובים וראשי המועצות האזוריות בגליל התכנסו לאחר קבלת ההסבר ובישיבה סוערת ביותר הגיעו להחלטה כי הם דוחים את הצעת ההסדר, שכן לדבריהם רוב החוב הוא בגין הריבית הגבוהה של הבנקים ואין סיבה כמו גם יכולת להחזיר חוב של 206 מיליון שקלים. ראשי הישובים מתנגדים גם לחיסול יחידות משקיות.

פגישה זו היא המשכה של פגישה שנערכה באמצע השבוע עם שר החקלאות אריק נחמקין שהגיע במיוחד כדי לשכנע את ראשי הישובים לקבל את המלצות ועדת רביד. ראשי הישובים אמרו גם לשר כי הם דוחים על הסף את הצעת ההסדר ולדבריהם אם לא תימחק מחצית חובם עלולים מושבים שלמים להתחסל.

זכו בפיס

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 547662.

הפרס המצטבר בסך 100,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

בקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 666558.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 281676; 619520.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 005622; 035719; 062535; 085420; 094972; 117890; 198670; 296528; 308337; 309963; 376481; 380821; 425536; 431141; 434393; 443166; 499146; 499892; 540268; 568711; 587943; 584574; 591354; 617224; 674380; 716940; 735167; 751227; 769702; 798077; 887443; 891063.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 2185; 6035.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 383; 496.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 451; 638; 844.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 זכו בסך של 2.5 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 016; 035; 114; 122; 174; 187; 196; 198; 214; 221; 225; 227; 277; 462; 467; 502; 514; 544; 625; 628; 726; 804; 946; 957; 968; 989.

בסך 2.5 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 02; 05; 06; 07; 11; 24; 28; 33; 36; 42; 43; 49; 50; 51; 56; 65; 77; 78; 80; 83; 86; 90; 91; 94; 95.

תיקון

במאמר „חילופים בהלסינקי" על תוצאות הבחירות בפינלנד („דבר", 19.3.87, עמוד 7) נפלה טעות. צ"ל: „... כי הגיעה העת למינוי ראש־ממשלה לא־סוציאליסטי לראשונה מאז 1977" – ולא כפי שנכתב.

תורנות בתי־מרקחת

ליום שישי 20.3.87

תל־אביב
בני – דיזנגוף 174 – 222386
של שחר – שלום אש 9, הדר יוסף – 499312

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191

חיפה
חניתה – חניתה 22 ב"ש – 231905

פתח־תקווה
הירקון – שטמפפר 24 – 910946

בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 777506

בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197

בתי מרקחת ליום שבת 21.3.87

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717 – מוצ"ש

ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
הר הצופים – הר הצופים – 818111 – מוצ"ש

חיפה
גודראו – גודראו 13 – 664039

פתח־תקווה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק – רמת־גן
פינצ'י – חיבת ציון 43 רמת־גן – 782821

בת־ים – חולון
מוזר – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

מבטחים

מוסד לבטוח סוציאלי של העובדים בע"מ

הנדון: קבלת החלטה מיוחדת

ניתנת בזה הודעה כי האסיפה הכללית שלא מן המנין של החברה, תתכנס ביום שלישי – 1.4.87 בשעה 10:30 לפנה"צ, בבית מבטחים, רחוב אבן־גבירול 30, ת"א, כדי לקבל החלטה מיוחדת כמפורט בסדר היום.

סדר היום: איחוד כולל של שש קרנות הפנסיה ההסתדרותיות.

אם כעבור חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה א, לא ימצא המנין החוקי, תתבטל האסיפה ותידחה בשבוע אחד ובאותו יום ובאותה שעה ובאותו מקום – 8.4.87.

אם באסיפה השניה לא ימצא המנין החוקי, כעבור חצי שעה מן המועד הקבוע, דהיינו: ב־8.4.87 שעה 11:00, ייחשבו החברים הנוכחים למנין חוקי.

דורון בנימין
מזכיר מבטחים

כסף סעודי מימן פעולות „המוסד"?

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

אפשרות כי כסף סעודי שימש למימון פעולות של „המוסד" הועלתה השבוע על־ידי חוקרים של ועדות הקונגרס הבודקות את הפרשה האיראנית.

לפי דברי אחד החוקרים, שצוטט אתמול ב„וואשינגטון פוסט", הוועדות בודקות את האפשרות כי הממשל האמריקאי, או כמה בכירים בממשל, הזרימו בקרן סודית למימון מבצעים חשאיים ומבצעי מודיעין ביחד עם מדינות ידידותיות.

אחד המזכרים הפנימיים של סוכנות הביון המרכזית שמשך את תשומת לב החוקרים לאפשרות כי הכסף מרווחי העיסקה האיראנית עבר לקונטראס, היה מזכר של צ'ארלס אלן, שהיה הממונה על הלוחמה בטרור בסוכנות הביון המרכזית שכתב ב־14 באוקטובר 1986: „ממשלת ארה"ב וממשלת ישראל הפיקו רווחים ניכרים מהעסקה, וחלק מרווחים אלה הולכו מחדש למבצעים של ארה"ב ושל ישראל".

עתה מסתבר כי המדובר, ככל הנראה, לא רק בכספים מרווחי העיסקה האיראנית, אלא גם מכספים שנתרמו על ידי ערב הסעודית.

אתמול התברר, כי לפני נסיון התאבדותו השאיר רוברט מקפרליין מכתבים לעורכי דינו ולשלושה חברי קונגרס ובהם הודה כי לא סיפר בחקירותיו על כספים שתרם שגריר ערב הסעודית בוואשינגטון לצורך סיוע אמריקאי לקונטראס.

משרד הפנים ממתין לתוצאות בדיקת האיידס של מונדרוביץ

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

ד"ר אברהם מונדרוביץ בן 88, החשוד במעשים מגונים בילדים בארה"ב, נבדק אתמול בבית־החולים „הדסה" בירושלים כדי לאבחן אם הוא נגוע במחלת האיידס. תשובות הבדיקה יימסרו ביום די הקרוב.

מונדרוביץ נמצא בביתו בירושלים והוא מכחיש את האשמות נגדו.

מ"מ שר הפנים, חבר הכנסת רוני מילוא, אמר אתמול ל„דבר" כי מונדרוביץ יגורש תוך 30 יום מישראל. פרקליטו של החשוד עו"ד דוד אפק, עומד להפגש ביום ד' הקרוב עם ח"כ מילוא כדי לנסות לשכנעו לבטל את הוראת הגירוש. הפרקליט הוסיף כי יעתור לבג"צ אם לא ייענה ח"כ מילוא לבקשתו, והוסיף כי יטען כי אין לישראל סמכות לגרש את מרשו כיוון שהוא יליד ישראל וחלים עליו חוק השבות ו„תוקבניך", שאיננו מתיר הסגרת יהודים שנולדו בישראל למדינה זרה. ממשרד הפנים נמסר, כי מונדרוביץ איננו יליד הארץ.

בניגוד לטענות של חוגים חרדיים שנים כי מונדרוביץ הפך מטרה לפגיעות מצד חוגים קיצוניים התברר כי משטרת ניו־יורק הבריזה עליו חשוד במעשים מגונים בילדים בניו־יורק. לא נמצא בסיס לטענתה של עובדת סוציאלית המתגוררת בניו־יורק כי החשוד חולה איידס. ועדת הבריאות האמריקאית טענה כי באיזור שבו התגורר ופעל מונדרוביץ לא נרשמו מקרי איידס עד כה.

אתמול נודע כי משרד הפנים יפנה למשטרת ישראל כדי לבקש לעצור את החשוד רק לאחר שיוודעו תוצאות בדיקת האיידס, ולאחר שיחת הפרקליט עם ח"כ מילוא.

הפרקליט אמר עוד, כי יפנה לשגרירות האמריקאית כדי שזו תחקור את מרשו וזאת בתנאי שלא ייעשה נסיון לחטוף אותו.

מאמצים לגבש נוסחה משפטית שתאפשר

(המשך מעמ' 1)

להופיע בפני הוועדה אין מקום לרחיות נוספות ויש להחליט על הקמת ועדת חקירה ממלכתית. יעקבי הביע את בטחונו כי ועדת חקירה משפטית תוכל לשמור על הסודיות הנדרשת ולא תגרום נזק לבטחון.

שמעון פרס אמר אתמול כי שלושת לקוחותיו של ליבאי יצטרכו להופיע בפני הוועדה, ושם יבהירו אם יעידו או שידונו בתנאים מסויימים שיאפשרו את מתן העדות. „הוועדה היא בלתי תלויה והיא יכולה לקבוע את תנאיה. הוועדה תחליט ואני משוכנע כי היא תקבל את ההחלטה הנכונה", אמר פרס לכתבים בירושלים.

בתשובה לשאלה על המידע שנמנעה ישראל למסור בעבר לאמריקאים למרות שהבטיחו שיתוף פעולה לחוקרי פרשת פולארד אמר פרס, כי „יש גבול לשיתוף פעולה בחקירה בין שתי המדינות וכי ישראל לא היתה חייבת „לעשות סטריפטיז" בעת החקירה.

(עו. – „ממשלת ישראל התחייבה בזמנו שהיא תשתף פעולה באופן מלא עם ממשלת ארה"ב בפרשת פולארד. משום כך ובגלל התחייבות זו נאלצנו כבר לתת חומר, ששימש את חוקריו של פולארד וגרם לכך שהוא נאלץ להודות. אלמלא חומר זה, לדעתי, הוא לא היה מודה בו בגלל. התחייבות הממשלה קיימת, וממשלת ארה"ב תבוא בדרישה לממשלת ישראל לכשתסתיים החקירה", כך אמר אתמול ח"כ ליבאי בראיון ב„קול ישראל". „האם הפרוטוקולים מהחקירה צריכים להיות הפקר או שלשלטונות זרים יוכלו להשיגם, כאשר החובה על כל אחד לומר בוועדות שלנו את האמת" – היקשה ח"כ ליבאי.

ח"כ דוד ליבאי דחה מכל וכל את הביקורת שנמתחה עליו על שהוא מייצג את עניניהם של שלושה שהוזמנו להעיד בפני ועדת הבירור לעניין פולארד, בהיותו ח"כ ויו"ר הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת. „בעניין זה אני מייצג הן את האינטרסים של לקוחותי והן את האינטרס הממלכתי", אמר.

ח"כ ליבאי רואיין ביומן „בחצי היום" ב„קול ישראל". ח"כ ליבאי אמר עוד, כי הוא מייצג את השלושה כבר שנה וחצי כלפי השלטונות האמריקאים ואחרים. לדבריו ייצוגם כרוך בשאלות רגישות ומורכבות. עוד סיפר, כי פנה ללקוחותיו ואמר להם כי הוא נאלץ להתפטר כדי למנוע ניגוד שפתיים. „כל השלושה סירבו בתוקף לשחרר אותי, כי בימים אלה ממש הם נמצאים בעיצומם של מהלכים קשים של התגוננות בפני השלטונות האמריקאיים שמבקשים להעמידם לדין", אמר ליבאי.

הבטחת רוטנשטרייך

„הבטחתי לציבור קיימת, אם לא נוכל לשמוע את כל העדים ולא נוכל משום כך למלא תפקידנו באמונה – נסיים את העבודה ונתפטר" – אמר אמש יהושע רוטנשטרייך, יו"ר ועדת הבירור בפרשת פולארד.

עוד אמר, כי דבריו אלה הם גם על דעתו של חבר הוועדה צבי צור. לדבריו, הוועדה מתכוונת למסור את חומר העדויות רק לממשלה, ואין זה מעניינה של הוועדה למי תמסור הממשלה את החומר.

ועדת המשנה

סופר „דבר" בכנסת, שלמה גינוסר, מוסר:

ועדת המשנה של ועדת חוץ והבטחון לענייני השירותים החשאיים תשמע היום את יוסי יגור, לשעבר הנספח המדעי בוואשינגטון, ועל פי הפירסומים ממפעיליו של ג'ונתן פולארד.

לא לרגל בארה"ב

סופרת „דבר" לענייני מפלגות, עליזה ולך, מוסרת:

ראש עיריית ירושלים טדי קולק מתח אתמול ביקורת על הנסיונות להתחכם לאמריקאים באמצעות הפרת הבטחה על אי־ריגול אצלם.

„בשנת 1951 הייתי הראשון שקשר קשרים עם הביון האמריקאי והתחייבנו הגינית שלא נעשה שום פעולת ריגול בארה"ב", אמר קולק בכינוס של מפלגת העבודה. „ההבטחה הזאת היתה ידועה לגורמים המודיעיניים, אבל אנחנו תמיד חושבים שאנחנו קצת יותר חכמים והאחר טיפש". קולק קרא להפסיק את ההתחכמויות, כי „יש פגיעה באמינות שלנו".

לגופו של נושא פרשת פולארד אמר רבין, שהמכיר מראש „ידוע שהיתה תקלה חמורה, שאין טעם להעלם ממנה, שישראל וישראלים אחראים לה, אבל הוא יודע לשים אותה במקום הנכון ובפרופורציה הנכונה. הוא יודע שצריך לטפל בה, אבל הוא ואחרים מבינים את עומק תשתית היחסים בין ישראל לארצות־הברית, את חשיבות האינטרסים המשותפים שיש לנו ואת הצורך להמשיך בשיתוף־הפעולה האסטרטגי".

רבין הזים גם ידיעות שהתפרסמו בעתונים על ביטול פעולות משותפות שונות לישראל ולארצות־הברית. „כל מה שנקבע התבצע, מתבצע ויתבצע. לא שאני מתעלם ממשקעים, אולי כפצע, אבל הבעיה היא אם מנסים לרפא אותו או מפזרים עליו מלח".

דבר DAVAR

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פרהצור
מנהל מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס

המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב, רחוב שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות טלפונים ישירים 298032, 261560, 286156

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רחוב שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאויה קומה ג' טלפון 242203 מ 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־2־642111 ת.ד. 33104

שלמה גינוסר וטובה צימוקי

שמעון פרס, אתמול בכנסת. (צילום: יצחק הררי)

בהשיבו ל־5 הצעות לסדר היום על יחסי ישראל – דרום־אפריקה:

פרס: כל מדינה עושה גם את שיקוליה; לנו יש בעיה בגלל היהודים בדרא"פ

ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס, אמר אתמול כי הוחלט שלשום בקבינט להטיל על צוות מצומצם להכין בתוך חודש המלצות להתוויית גישה כלפי דרום אפריקה ברוח המדיניות הנהוגה בעולם החופשי. "אנחנו רוצים לבדוק מהו הסל הנכון, העולם אתנו, שכן כל מדינה עושה גם את שיקוליה היא", אמר פרס.

פרס אמר עוד, כי הדרך הטובה להאבק באפרטהייד לא תקבע על־ידי ישראל בלבד אלא תשולב במדיניותן של מדינות העולם החופשי כלפי דרום אפריקה. "ישראל איננה קובעת את עמדת המערב ולא את מעמדה של דרום אפריקה", הדגיש פרס.

בהשיבו לחמש הצעות לסדר היום בענין מדיניות ישראל לגבי דרום אפריקה, של הח"כים יאיר צבן (מפ"ם) יוסי שריד (ר"צ), בני שליטא (ליכוד), גאולה כהן (תחיה) ומאיר וילנר (חד"ש) שב פרס והבהיר את החלטת הקבינט בנושא דרום אפריקה משלשום. עם זאת הדגיש פרס כי לישראל יש בעיה מיוחדת בגלל הקהילה היהודית המתגוררת בדרום־אפריקה. עוד אמר כי הממשלה חזרה והביעה הסתייגות ממשטר של אפליה.

בתקופה חסרת תקדים על ח"כ שריד אמר פרס: "אני מתפעל מהדעלנות שלך מהשפע שלך, מראיית הנולד שלך. מאפיה יש לדרום־אפריקה באורח גם, משרה הלין? אתה עם יפי לשונך לא יכול לספק לישראל אמצעי לחיות. אם היית צריך לשבור אמברגו, להקים תעשיה צבאית? אחריותך רק לגלגל לשון. רק לעשות רושם בשלחויות."

לח"כ וילנר לעג פרס ... סטלין למרות שהוראבצצו כבר ... לעג לו שהוא תומך בכל מדינות גועצת של מרה"מ. "בסטלין של־ידי־בשמרים, ... הרופאים. אתה מלך של כזבים, תמכת בכל גועצות נגד העם היהודי".

פרס אמר כי שנים רבות הצביעו בממשלת ישראל לנהוג בדרום אפריקה כפי שנוהגים במדינה סמוקרטית. "שמתם אתנו ללעג ולקלס, את יפי הנפש. עכשיו אתם עושים כמה צעדים של הינתקות, אנוסים על פי הדיבור האמריקאי בעלובי נפש ולא כמשמשי דוגמא".

ח"כ שריד ענה: מה שלא עשה המוסר גם לא עשה השכל. מה שלא עשה השכל עושה עכשיו הפחד מאמריקה. אמנו שאין לנו אחות אבל היתה לבנו, ושמה דרום אפריקה הלבנה. וכל מה שאומרים עליה הוא נכון. ועכשיו מאלצים אותנו להיפרד ממנה.

ח"כ בני שליטא (ליכוד) אמר כי יש לדבר עם ארה"ב ולהסביר לה את האינטרסים שיש לישראל בדרום אפריקה. לח"כים צבן ושריד אמר שליטא כי יש להם מוסר צבוע, כפול וסלקטיבי, והם מוכנים להפקיר את האינטרסים של ישראל. שליטא הזהיר מפני עליית השחורים בדרום אפריקה ואף ציטט מדברי מנהיג השחורים דזמונד טוטו.

ח"כ גאולה כהן (תחיה) סבורה כי החלטת הממשלה נכונה, אלא שהיא לא באה בשעה הנכונה. "כשבאה ההחלטה אין היא נקיה מלחץ אמריקאי", הסבירה.

ח"כ וילנר שאל: איך זה שמשפט דמיאניוק מתקיים בארץ בשעה שישראל שולחת נשק לדרום אפריקה. הוא לעג להחלטת הממשלה הקוראת להפסיק חוזים בטחוניים עם דרום אפריקה ואמר כי אלו הקיימים בכל מקום יימשכו עד סוף המאה.

ח"כ צבן (מפ"ם) אמר כי על הצעד שעשתה הממשלה נאמר: "מעט מדי, מאוחר מדי, מגומגם מדי, חלותי מדי. הממשלה הזאת מתגלה יום אחר יום מפרשה לפרשה בכל עליבותה ואפסותה, במלוא קלונה, בקוצר ראות מדהימה, בקהות החושים שלא תיאמן, בשטחיות ללא גבול, בחוסר אחריות משווע". ח"כ צבן הציע שכדי לצמצם את הפגיעה בעובדים עד למינימום הכרחי להכין מיד תוכנית ברורה ואמינה בשיתוף עם ההסתדרות והתעשיינים ותחת פיקוח פרלמנטרי, שתביא לצמצום מואץ של הקשרים שלנו עם דרום אפריקה.

הדרג צבאי ומדיני

שר הבטחון יצחק רבין אמר אתמול כי הפעילות הצבאית נמצאת תחת בקרה מתמדת ומעולה של הדרג המדיני. "אין אף צבאי שלא התבצע באישור הדרג המדיני".

בהשיבו להצעת אי־אמון של ח"כ מתי פלד מ"הרשימה המתקדמת" שהזהיר מפני מגמות המסתמנות לאחרונה לעקוף את הדרג המדיני אמר רבין כי השמועות על התפרצות אנשי חיל־האוויר היא בבחינת "לא דובים ולא יער". עם זאת הדגיש את החיוב בתופעה שאנשי צבא אומרים את אשר הם חושבים גם אם אין זה על דעת מפקדיהם.

הכנסת הסירה הצעת אי־אמון זו.

לדברי רבין חלק גדול מההדלפה על הנעשה בצבא נובע מחילופי הרמטכ"לים. אך אין בכך משום פגיעה בדרך עבודת הצבא ... פנה לכנסת לשמור על כבוד הרמטכ"ל.

... פלד אמר כי ... התקשורת מסתמנת מגמה של הצבא לפרוק את עולו של הדרג המדיני.

ח"כ אלעזר גרנות (מפ"ם) אמר בתומכו בעמדת פלד כי הדרג הממשלתי אינו מקבל באופן קבוע אחריות ומכניס לפתח את כל המערכות מתחתיו.

שער הריבית

סגן שר האוצר ח"כ עדי אמוראי אמר כי הגיע הזמן שגם הריבית לטווח קצר לא תשתנה אחת לכמה חודשים באופן דרמטי, אלא תיקבע מפעם לפעם על־פי צרכי המשק.

בתשובה להצעה של ח"כ דן תיכון, שבהעדר ועדה מייעצת לבנק ישראל תשמש ועדת הכספים של הכנסת כמייעצת לנגיד הבנק, אמר אמוראי כי הדבר לא כדאי, שכן בוועדה המייעצת יושבים גופים אינטרסנטיים. תיכון ענה לארבע הצעות לסדר היום.

ח"כ רן כהן (ר"צ) תבע הפחתה מיידית של שיעורי הריבית במשק, שהעלאתה ב־14.2.87 בכ־1 אחוז לחודש הגיעה לכדי 85 אחוז ריבית שנתית אפקטיבית. שעורי ריבית אלה הם מעמסה קטלנית על המשק היצרני, שבמשך חודש וחצי בלבד נאלץ לשלם תוספת ריבית של 150 מיליון ש"ח.

ח"כ שלום (מערך) אמר כי ריבית זו גורמת לקשיים במגזרים רבים ובעיקר לגבי המגזר היצרני. עיקר הנזק נגרם לחוצות החקלאים. ח"כ שלום טען כי היחידים המרוויחים מריבית גבוהה הם העשירים ובעלי הממון ואילו כל היתר סובלים.

העיוורים מחו בפני ח"כים על חוסר תעסוקה

(עשית). – כ־100 נציגי אגודת העוורים התאגדו אתמול בכנסת כדי להביע מחאתם להתריעה במצבם בתחום הכלכלי־התעסוקתי.

נציגי העוורים, ובראשם יו"ר האגודה, בכור מכלוף, הדגישו את בעיית התעסוקה המיוחדת להם וסיפרו כי רק 1000 מתוך 8,500 עוורים בישראל מועסקים, וגם זאת בעבודות שהכנסתן נמוכה ביותר. נציגי העוורים ביקשו מחברי הכנסת לפעול בהגדרת "מושג העוורון" של ארגון הבריאות הבינלאומית, שלפיו יוכרו גם בעלי ראייה קלושה ביותר כנכים.

אחת הבעיות המרכזיות שהעלו העוורים היא מצוקתם של הקשישים העוורים בבתי־אבות וכן בעיית המתכנות העזרה הביתית לילדים עוורים.

לפני העוורים הופיעו 14 חברי כנסת שהבטיחו להגביר את מודעות המחוקק והציבור למצוקתם המיוחדת של העוורים.

סיכויים קלושים למנוע בחירות חדשות באיטליה

רומא (רויטר). – איטליה ניצבת ככל הנראה לפני בחירות חדשות, לאחר שנכשלו הנסיונות להרכיב ממשלה. מקורות פוליטיים אמרו, כי סיכויי פתרון המשבר הקואליציוני קלושים.

המשבר הממשלתי הורע אתמול, לאחר שראש הממשלה היוצא ומנהיג המפלגה הסוציאליסטית, בטינו קראקסי, דחה בשתי ידיו את ההצעה לכונן ממשלה בראשותו של המנהיג הדמו־נוצרי ג'וליו אנדריאוטי.

מקורות פוליטיים ברומא אמרו, כי הסיכויים למנוע בחירות כלליות תלויים עתה בנכונה של המפלגה הסוציאל־דמוקראטית, שותפה זוטרה בממשלה היוצאת, למצוא פשרה בין שתי המפלגות הגדולות – הדמו־נוצרים והסוציאליסטים. אולם המשקיפים אינם סבורים, שלנסיון זה יש סיכויי הצלחה רבים.

גם בקרב הדמו־נוצרים התחושה היא, כי אי־אפשר להימנע מבחירות. לאחר שהסוציאליסטים דחו את הצעת הדמו־נוצרים לבטל את משאלי העם, השנויים במחלוקת בין שתי המפלגות, אמר מנהיג בכיר בדמו־נוצרים: "השאלה עכשיו אינה אם ייערכו בחירות, אלא מתי ייערכו".

ישראל מבקשת רשמית לפתוח תיקי או"ם על פושעים נאצים

מטה האו"ם (רויטר, עתים ועיט). – ישראל ביקשה באורח רשמי לעיין ב־2,000 תיקים על פושעי מלחמה נאציים, המוחזקים בארכיון האו"ם, והציעה שהארגון הבין־לאומי יפתח את הארכיון הזה בפני הציבור.

הבקשה הועלתה על ידי נציג ישראל באו"ם בנימין נתניהו, בפגישה עם המזכיר הכללי של האו"ם חאוויר פרז דה קויאר. דובר משלחת ישראל אמר, כי לפי שעה לא נתקבלה כל תשובה לבקשה.

התיקים המתייחסים לפושעי המלחמה הנאציים הופקדו על־ידי האו"ם, לאחר משפטי נירנברג.

הדובר הישראלי אייל ערד מסר, כי נתניהו אמר למזכ"ל האו"ם, שאין להעלות על הדעת, שהאו"ם עודנו מחפה על יותר מ־25,000 נאשמים בפשעים נאציים, אשר תיקיהם מונחים למעלה מ־40 שנה באבק שאין לה המפכין בארכיון הארגון.

צוותי־חיקור ייצאו לגבות עדויות בבלגיה וגרמניה

מאת אריאל בן־עמי סופר "דבר"

צוותי חיקור־דין מיוחדים יגבו עדויות הקשורות בגון דמיאניוק בבלגיה ובגרמניה. בכך נענה אתמול בית־המשפט לבקשת התביעה שביקשה לחקור ארבעה עדים נוספים בארצות אלה.

נציגי ההגנה והתביעה ייצאו למדינות אלה לאחר שתוגש להם בקשה רשמית ויגבו את העדויות על־פי סדרי־דין שיונהגו, ככל הנראה, בפני שופטים מקומיים. עדויות אלה יתקבלו בבית־המשפט המיוחד כראיות להמשך המשפט בארץ. ככל הנראה תגיש התביעה מאוחר יותר גם בקשות לחקור עדים במדינות נוספות וכהן פולין, אוסטרליה וספרד.

לפי שעה טרם סוכמו מועדי יציאתם של צוותי־החיקור לחו"ל והסידורים הטכניים הכרוכים בעבודתם. צפוי כי הנושא יטופל לאחר פגרת הפסח.

אתמול סיים הסניגור יורם שפטל את חקירתה הנגדית של מריה ראדיוזקר. במהלך העדות אמרה העדה ראדיוזקר שאינה רוחשת אמון לסניגור שפטל, שחקר אותה באופן בוטה במיוחד, וזכה לא פעם לנזיפה מאב בית־הדין השופט לוין.

בתום החקירה הנגדית הופיע אתמול מטעם התביעה גם ד"ר יעקב זיגלבאום, המטפל רופא כלא איילון, שבו מוחזק הנאשם. ד"ר זיגלבאום העיד על מצבו הבריאותי של הנאשם ועל הדלקות שבגופו וכן על התרופות שהוא מקבל מאז הגיע לארץ.

המשפט יתחדש ביום ב' הבא.

מהלך העדות

(ע). – בית המשפט דחה אתמול את בקשת הסניגוריה, להגיש כראיה משפטית קטע מפסק הדין שניתן בבית המשפט האמריקאי בפלורידה, אשר דן באוקראיני פדרנקו, ואשר כמה ישראלים השמיעו בו עדויותיהם. פרוטוקול בית משפט בארה"ב קיבל כראיה, אולם לא כן פסק דין של בית משפט זה, הבהירו השופטים. לדבריהם אין ללמוד גזירה שווה מהחלטת בית המשפט, לקבל כראיות עדויות של אנשים שעברו מן העולם – על פי סעיף 15 של החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, לראיות אשר ניתן היום להוכיחן בדרך המקובלת.

החלטה זו התקבלה לאחר דיון מינהלי ומשפטי ממושך בין הסניגור הישראלי עו"ד שפטל, לבין התובע עו"ד מיכאל שקד.

הסניגור שפטל ביקש לקבל כראיה עובדות שונות שנכללו בפסק דינו של השופט האמריקאי בפלורידה, עבור העובדה שאחד העדים שם, אויגן טורובסקי נתבקש בשעתו לזהות את פדרנקו – והוא זיהה אדם אחר לגמרי. כמו כן ביקש הסניגור לקבל כראיות עובדות ופרטים שונים שנכללו בפסק דינו של השופט האמריקאי.

התובע שקד הביע התנגדות לכך "כיוון שפסק הדין של השופט במשפטו של פדרנקו רצוף אי־דיוקים. לא נראה לי שאפשר לקבלו כראיה, ולפחות לא לפני בדיקה מדוקדקת שלו. פסק דין זה קובע בין היתר – הוסיף התובע – כי מי ששירת בטרבלינקה בתוקף תפקידו, אי אפשר לחייבו בדין, ולכן גם פסק שם השופט כי אין לפסול את אזרחותו האמריקאית של פדרנקו. ישנם עוד אי־דיוקים ועיוותים באותו פסק דין" – טען עו"ד שקד. עם זאת, הוא הביע נכונות לבדוק, בשלב מאוחר יותר, פרטים שונים שהסניגוריה מבקשת להביא כראיות, ואמר כי הוא משוכנע, שניתן להגיע להסכמה והבנה לגבי הבאת הראיות הללו.

הסניגור עמד על דרישתו לקבל את פסק הדין האמריקאי כקביל, ובעקבות התייעצות קצרה, הודיע אב בית־הדין השופט דב לוין, את החלטת בית המשפט: "כבר אמרנו כאן, ואנו חוזרים וקובעים, כי פסק הדין שניתן בארה"ב, אם בעניין פדרנקו ואם במשפטו של דמיאניוק, אינו מהווה ואינו יכול לשמש ראיה, בבית משפט זה. אנו כאן מצווים להכריע לפי העובדות והראיות המובאות בפנינו, במהלך המשפט הנוכחי".

אשר לטענתו של הסניגור, כי יש לעשות שימוש לפי חוק 15 של החוק לעשיית דין בנאצים גם במקרה זה, ולקבל כקביל את פסק הדין האמריקאי, "למען עשיית הצדק וחשיפת האמת במשפט זה, קבע בית המשפט כי זוהי מוסכמה ברורה וידועה" והדבר, עשיית הצדק וחשיפת האמת, "יעשה על ידינו בלי שנתבקש לכך על־ידי התביעה או הסניגוריה" – הטעים השופט.

הסניגור שפטל החל לחקור את העדה לגבי הראיונות והתחקורים שעשתה בשעתו עם ניצולי טרבלינקה. לטענת הסניגור, הציגה חוקרת הנאצים ראדיוזקר בצורה לא מקובלת ולא נכונה את תמונותיהם של האוקראינים, כדי שאותם ניצולים יזהו שם את התמונות. חקירה זו, שהיתה ממושכת ו"לוחצת", לוותה לא אחת בהערות ותגובות חריפות של העדה ולעתים גם של בית המשפט. היא ציינה, כי רשמה בפרוטוקול כל מה שקרה שם, וכי פעלה בכל מהלך החקירה ההיא באופן אובייקטיבי ובלי נסיון כלשהו להשפיע על העדים ועל זיהוי התמונות לכאן ולכאן.

המדינה נגד דמיאניוק אוריאל בן־עמי

לשון בוטה ושגיאות בעברית

הקטלני במאמרים לא יתהדר בהופעתו המביישה של יורם שפטל, סניגורו הישראלי של דמיאניוק.

שפטל מגיע במשפט הזה לשיאים חדשים. אתמול הוא גילה גבורה מיוחדת בחקירה הנגדית של העדה ראדיוזקר בת ה־81.

שפטל מתבקר בטכניקת הזיהוי של ראדיוזקר, שחקרה את ניצולי טרבלינקה לפני שנים אחדות. עדים אלה כבר הלכו מאז לעולמם ושפטל מנסה לערער על טכניקת הזיהוי של ראדיוזקר ולמצוא בה פרצות לא אמינות.

אלא ששפטל עצמו אינו מעודד את אמונה של ראדיוזקר כשהוא קורא באוזניה את העדויות שגבתה, היא מבקשת לראותן במקוריניה. הגברת הזאת לא רוצה עסקים עם שפטל.

שפטל חוקר את העדה באופן בוטה לפני כל קונהמידה. אין לו יחס של כבוד לא לגילה ולא לדבריה, הזוכים לתמיכת השופט לוין. השופט לוין מתווך לא פעם בין הסניגור לעדה ומנסה לגשר בפער־האמון ביניהם.

שפטל שוגה במהלך חקירתו גם בעברית בסיסית. השופט לוין מתקשה להתאפק ומתקן לו את שיבושי הזכר והנקבה שבדבריו. שפטל אומר "שבעה תמונות" והשופט לוין מורה לתקן ל"שבע תמונות". אחר־כך שפטל מבקש אלי להוכיח שלמד עברית מפי השופט. הוא אומר "שבע מסמכים" והשופט לוין, מורה לתקן "שבעה מסמכים" ממש כמו במערכון של הגשש.

מאזין קשיש בקהל צועק לעבר שפטל מלת גנאי. השופט לוין מבקש להוציאו מן האולם. כך גם לגבי מפגין נוסף שצועק באולם ומוצא מיד החוצה.

אחר־הצהריים "מפשיטים" את הנאשם כיוון מבוך. ד"ר זיגלבאום, רופא כלא איילון, מתאר בפירוט את צלקותיו של הנאשם, את הטחורים שלו, את הכאבים במפשעתו ובפי־הטבעת שלו. לכל המרעים האלה מקבל דמיאניוק תרופות. הרופא אומר שמצבו הבריאותי של הנאשם בכי־טוב, ואין צורך לדאוג לו.

בציבור החרדי גוברת ההתנגדות לנוכחות הנוער במשפט דמיאניוק

מאת יקיר צור, סופר "דבר"

בציבור החרדי גוברת ההתנגדות לצפייה במשפט דמיאניוק בגלל אופיים של הדברים הנשמעים בו.

על תלמידות הסמינר לבנות "בית יעקב" בירושלים חל איסור מוחלט לצפות במשפט והעיתון החרדי "יתד־נאמן", המקורב לרב ש"ך קרא השבוע לתלמידי הישיבות להדיר את רגליהם ממשפט דמיאניוק. סגנית מנהלת סמינר "בית יעקב" הסבירה לתלמידותיה שהאיסור נובע מכך שהישיבה באולם המשפט היא מעורבת וכי המשפט נערך באולם קולנוע. רבות מהתלמידות נוהגות בכל זאת לצפות במהלך המשפט למרות האיסור המפורש.

סמינר "בית יעקב" משתייך לרשת "החינוך העצמאי" של אגודת ישראל והוא מתוקצב על ידי משרד החינוך והתרבות.

העיתון הירושלמי "כל העיר", המפרסם היום את הידיעה, מוסיף כי בשבועות האחרונים פנו מספר מנהלים של מוסדות "החינוך העצמאי" להנהלת הרשת ושאלו האם, לנוכח הענין הרב שמגלים התלמידים במשפט, ניתן לשלוח קבוצות מאורגנות של תלמידים לצפות בו. מנהלי החינוך העצמאי הורו להם שלא לעשות זאת משום שלטענתם נשמעים במשפט דברים שהתלמידים אינם צריכים לשמוע ודי לקרוא על המשפט בעתונות החרדית.

מקור חרדי בכיר הסביר לכתב העיתון, שחר אילן, שכוונת הדברים היא שנשמעים במשפט עדויות שהתלמידים אינם צריכים לשמוע, בעיקר עדויות על דברים הקשורים במין. במהלך המשפט נשמעו כזכור עדויות שסיפרו על כך שדמיאניוק הכריח יהודים לקיים יחסי מין עם גוויות של נשים שנרצחו.

עמדתו של החינוך העצמאי מושפעת במידה רבה מעמדתו של הרב ש"ך, מנהיג הזרם הליטאי באגודת־ישראל. מקורבי הרב ש"ך טוענים שהאברכים הנוהרים למשפט מבטלים את זמנם במקום ללמוד תורה. העיתון "יתד נאמן", כתב השבוע "הנקמה במרצחים הנאצים היא בלימוד תורה ולא בביטולה".

כמה עסקנים חרדיים בירושלים ניסו בשבוע שעבר לנסח פסק הלכה, האוסר צפייה במשפט, אותו היו אמורים לפרסם בגליונו האחרון של בטאון העדה החרדית "העדה". כוונה זו סוכלה לאחר שראש העדה החרדית, הרב יצחק וויס, ניצול שואה בעצמו, הבין שפסק ההלכה יובן כהתנגדות למשפט כולו וסירב לחתום.

נח זבולוני, סופר "דבר" בירושלים מוסר:

הבי.בי.סי הבריטי שידר ראיון עם "שר החוץ" של נטורי קרתא, משה הירש, בו התייחס הירש למשפט דמיאניוק. הירש אמר בראיון שבמקום לשפוט את מי שחושבים שהוא נאצי, מוטב לעם בישראל לשפוט את אלה השופטים את דמיאניוק, ואת בהסתמך על דברי השופט הציוני בנימין הלוי שכבר חרץ את פסק דינו במשפט קסטנר, כי האבות המייסדים של המדינה הציונית אשמים בגרימת מותם של קרוב למיליון יהודים בהונגריה במלחמת העולם השנייה.

אבנים על מיניבוס שהסיע סוהרים בחברון

מאת סופר "דבר" בירושלים

מיניבוס, שהסיע סוהרים מכלא חברון לעבודתם, נתקל אתמול במארב של יידויי אבנים ונגרמו לו נזקים.

המקרה אירע סמוך לשעה 8 בבוקר ליד המכללה המוסלמית בחברון. זכוכיות המיניבוס נופצו והסוהרים יצאו כשהם יורים באוויר. הם ניסו לתפוס את מיידי האבנים, אך לא הצליחו.

נבון: 150 בתי־ספר ייסגרו בשנה הבאה

(ע) – 150 בתי־ספר ייסגרו בשנת הלימודים הבאה וכן ייסגרו 20 בתי־ספר ממלכתיים דתיים ו־24 בתי־ספר מהזרם העצמאי של החינוך הדתי.

על כך הודיע אתמול שר החינוך, יצחק נבון, בביקור במוסדות החינוך בכפר־סבא. לדבריו, בתי־ספר שמספר תלמידיהם פחות מ־100 תלמידים ייסגרו בעקבות ההוראה לקצץ בתקציב החינוך.

סוכמו תוכני הסכם התרבות עם דנמרק

(עשית) – תוכנית פעילות בתחומי התרבות והמדע בין ישראל לבין דנמרק נחתמה אתמול בקופנהאגן במעמד רשמי. תוכנית זו, שתוקפה עד 1990, מבוססת על הסכם התרבות הקיים בין שתי המדינות ומהווה המשך לתוכנית הקודמת שנחתמה בשנת 1984 בירושלים.

התוכנית מאשרת את ההסדרים לחילופי תרבות ומדע בין ישראל לבין דנמרק בעתיד ומציגה תכנון ספציפי בתחומים השונים: לימוד הדדי על המדינות השנה בבתי ספר תיכוניים, מתן מלגות לסטודנטים משני הצדדים, חילופי חוקרים ומרצים, מחקרים משותפים, עידוד חילופי אמנים ותערוכות, חילופי נוער וספורט ועוד. השנה צפוי חידוש תוכניות גם עם בריטניה, צרפת, נורבגיה וייתכן גם מדינות נוספות.

שרת הבריאות: הממשלה מזלזלת במערכת הבריאות

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

הממשלה ספגה אתמול ביקורת נוקבת מפי שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו, שטענה כי הממשלה מזלזלת בצורכי מערכת הבריאות וזו הסיבה למצבה העגום.

שרת הבריאות דיברה בטקס פתיחת קורס לאחים ולאחיות סיעודיים לעולים מאתיופיה שנפתח אתמול בבית הספר לאחיות שליד בית־החולים הממשלתי בנהריה.

"כלל־תעשיות" הרוויחה ב־86 7.5 מיליון שקלים

מאת מוריה אבנימלך

"כלל־תעשיות" הרוויחה ב־1986 רווח נקי של 7.5 מיליון שקל, לעומת רווח של 680 אלף שקל ב־1985.

סך המכירות של "כלל־תעשיות" הסתכם ב־1986 ב־880 מיליון דולר – גידול של 23 אחוז לעומת אשתקד. עיקר הגידול היה במכירות לשוק המקומי, שגדלו ב־40 אחוז, בעוד שהיצוא גדל באחוזים ספורים.

מנכ"ל "כלל־תעשיות", עמוס מר־חיים, ומנכ"ל חברת־האם "כלל־ישראל", אהרון דבית, מציינים את הגידול ברווחיות למרות הקפאת שער החליפין והמשך הפיקוח על המחירים והעלייה בהוצאות הייצור.

פרס אשמן – לשמוליק סגל ונתן פנטורין

מאת עידית טומני

אתמול אחה"צ התקיים באולם "מסקין" בתיאטרון "הבימה" טקס חלוקת פרס אמנויות התיאטרון מייסודו של אהרון אשמן, לזכר רעייתו שפרה אשמן, שהיתה שחקנית "אוהל", ובתו שושנה אשמן־שגב, סופרת ועיתונאית, שנספתה בתאונת־דרכים.

זוכי הפרס השנה הם התאורן נתן פנטורין על עיצוב תאורה ב"במר הברבורות", "הדוד וניה" ו"השקיעה", השחקן שמוליק סגל על תפקידיו ב"במר הברבורות" ו"הדוד וניה".

ועדת הפרס – ד"ר אליקים ירון, ד"ר שמעון לוי וצבי רותן – ציינה בנימוקיה כי השנה חרגה מהנוהג הרגיל להעניק את הפרס לשחקנים המעצבים תפקידים ראשיים והחליטה להעניק לסגל "אמן התפקיד הזעיר". פנטורין קיבל את הפרס על "דרכו המיוחדת באמנות הבמה".

את הטקס פתחה הזמרת הראלה בר, ששרה שניים משיריו של אהרון אשמן בליווי רפי קדישזון. שמשון שושני, מנכ"ל משרד החינוך, נשא דברי ברכה והמשורר יעקב אורלנד שוחח על אשמן. אשר הכיר קרוב ל־50 שנה.

סכום הפרס השנה הוא 1,000 ש"ח.

אל תפסח על השיט הזה

שייט תענוגות בפסח

7 ימים על אנית הפאר World Renaissance

במסלול: רודוס, איסטנבול (תורכיה), פיראוס (אתונה), פורט סעיד (קהיר).

היציאה מאשדוד ב־12.4.87

השאר את ימי החול על החוף והפלג לחופשה חגיגית. חופשה המשלבת מנוחה ונופש עם סיורים בשלש מדינות. יוון, תורכיה ומצרים. על אנית הפאר המפורסמת בעולם כולו WORLD RENAISSANCE תמצא חדרים מפוארים, מיזוג אויר מלא, מטבח בינלאומי מעולה, 6 ארוחות ביום, כולל מזנון חצות - (האוכל לא כשר) - חנויות DUTY FREE, קזינו, קולנוע, מסיבות קוקטייל, דיסקוטק, נשף התחפשות ועוד ועוד.

סדר פסח חגיגי יערך בליל ה־13.4.87

המוניטין של חברת אפירוטיקי מתבסס על אלפי לקוחות מרוצים המפליגים בשבחה.

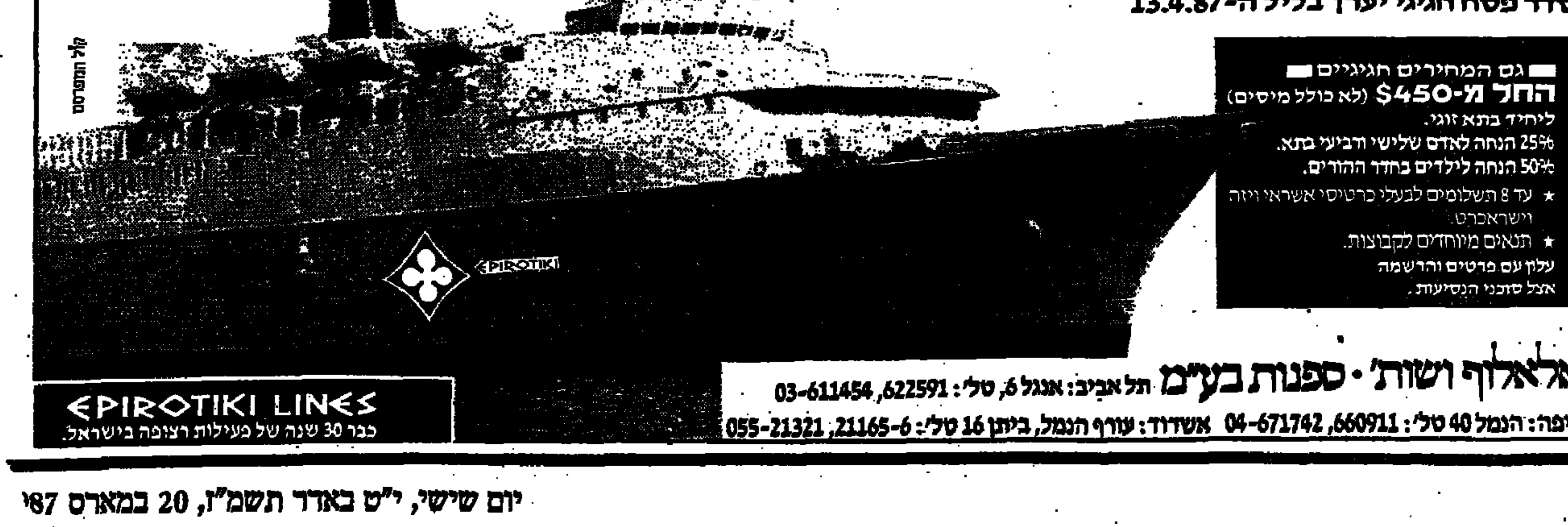

גם המחירים חגיגיים

החל מ־$450 (לא כולל מיסים) ליחיד בתא זוגי.

25% הנחה לאדם שלישי ורביעי בתא.

50% הנחה לילדים בחדר ההורים.

★ עד 8 תשלומים לבעלי כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט.

★ תנאים מיוחדים לקבוצות.

עלון עם פרטים והרשמה אצל סוכני הנסיעות.

אלאלוף ושות' • ספנות בע"מ תל אביב: אנגל 6, טל: 622591, 03-611454

חיפה: הנמל 40 טל: 660911, 04-671742 אשדוד: עורף הנמל, ביתן 16 טל: 21165-6, 055-21321

EPIROTIKI LINES

כבר 30 שנה של פעילות רצופה בישראל.

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ •

צ'כוסלובקיה: נחקה את ברה"מ ונאמץ רפורמות מרחיקות־לכת

וינה (רויטר, עתי"ם). – נשיא צ'כוסלובקיה גוסטאב הוסאק אמר אתמול כי ארצו – אחת המדינות השמרניות ביותר בגוש הקומוניסטי – תאמץ רפורמות פוליטיות וכלכליות מרחיקות לכת, לפי המתכונת הסובייטית.

הוסאק אמר את דבריו בנאום בפני הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית השלטת בצ'כוסלובקיה. הוא הבטיח לחולל את השינוי הגדול ביותר במערכת הניהול הכלכלי של המדינה, מאז תוכנית ההלאמה המאסיבית שהוצאה לפועל אחרי מלחמת העולם השניה.

הוסאק, בן 74, נשא את נאומו פחות משלושה שבועות לפני ביקורו המתוכנן של שליט ברה"מ מיכאיל גורבאצ'וב בפראג. „אנחנו רוצים, שהעם יידע מה מתרחש בארצנו, מהן ההחלטות המתקבלות וכיצד הן מתקבלות", אמר הנשיא.

הוא דחה כבדותא את הדיווחים מן המערב בדבר חילוקי דעות בקרב המנהיגות הצ'כוסלובקית לגבי השאלה, כיצד להגיב על הרפורמות הסובייטיות. הוא טען, כי עמדתה של ארצו משקפת „עמדה מאוחדת שנוקטה בידי נשיאות המפלגה".

בתוך כך נמסר גם מפקין, כי מנהיג סין, דנג סיאו פינג, עומד להכריז על תוכניות לרפורמות פוליטיות עוד השנה. הידיעות מרמזות, כי דנג גמר אומר לבצע את השינויים הפוליטיים הרגישים, למרות הדחתו של ראש המפלגה הו יאובאנג, שהיה מתומכי הרפורמות, והתחזקותן של דעות שמרניות יותר.

ידיד ותיק של הנשיא רייגן עומד לדין בגין עדות־שקר

ואשינגטון (רויטר, עתי"ם, דעי"ע). – סגן ראש המטה של הבית הלבן לשעבר, מייקל דיוור, הנמנה עם ידידיהם הוותיקים של הנשיא רייגן ורעייתו נאנסי, מואשם במתן עדות־שקר בעניין מגעיו עם אנשי צמרת בממשל האמריקאי, במסגרת עיסוקו בהפעלת חברת־שדולה בוואשינגטון.

בכתב אישום שהוגש נגדו בבית המשפט בוואשינגטון נאמר, כי הוא שיקר בעדות בשבועה בפני הקונגרס ובפני חבר מושבעים חוקר, במהלך חקירה סביב ענייני העסקים שלו.

דיוור התפטר מן הבית הלבן במאי 1985 ופתח חברת־שדולה. אם יימצא אשם בדין, אפשר יהיה להטיל עליו עונש מאסר עד 25 שנים.

מיד לאחר פרסום כתב האישום מסר הנשיא רייגן הודעה שבה איחל לדיוור כל טוב. בהודעה נאמר: „מייק דיוור הוא ידיד קרוב שלנו זה 20 שנה. נאנסי ואני נזכור אותו ואת משפחתו במחשבותינו בזמנים קשים אלה".

זו הפעם הראשונה, שאישומים פליליים מועלים נגד אחד מיועציו הבכירים של הנשיא רייגן, והדבר מהווה מהלומה נוספת לבית הלבן, שזועזע כבר בלאו הכי עקב שערוריית אספקת הנשק לאיראן.

כתב האישום, המשתרע על 18 עמודים, מייחס לדיוור עדות־שקר בנוגע לקשריו עם אישים בבית הלבן ובקבינט של ארה"ב. לדברי התביעה, הפעיל את קשריו בממשל לטובת מגוון נרחב של לקוחות, כולל ממשלות זרות וחברות גדולות.

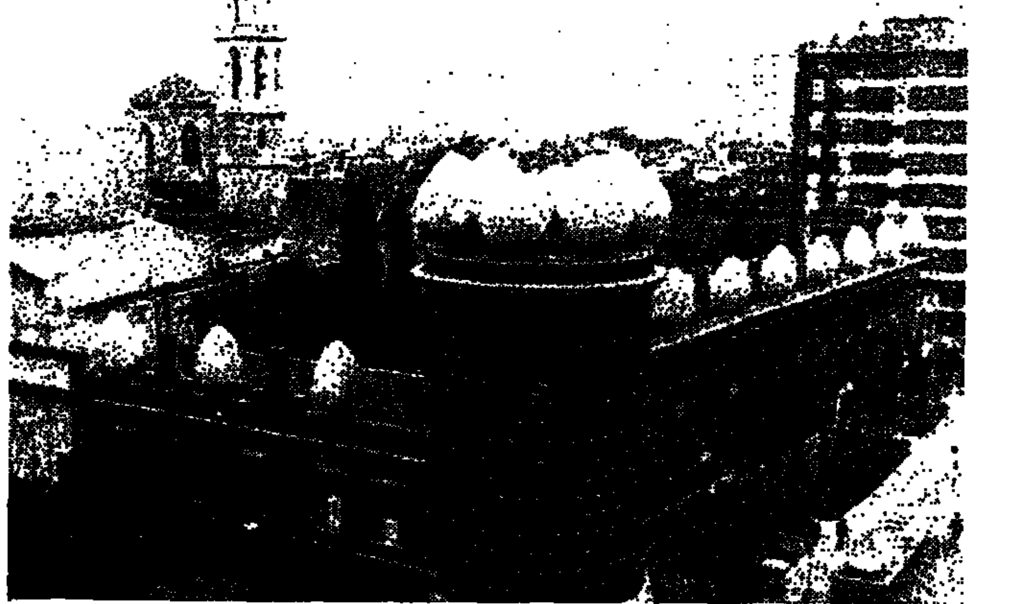

כך נראה גג ביתו של הצייר הסוריאליסטי סאלבדור דאלי בעיר פיגוראס שבספרד. (צילום: א.פ.)

הטיבטים: נשמתו של הלאמה התגלגלה לגוף פעוט ספרדי

ציר הודו (א.פ.). – ילד ספרדי בן שנתיים, שמעריציו מאמינים כי הוא התגלמותו של „לאמה" – מנהיג דתי טיבטי – הוכתר כאב־מנזר טיבטי חשוב.

אוסל איטה טורס, בנם התמישי של פאקו ומאריה טורס, מונה לראש המנזר בטקס חגיגי בעיר דראמסאלה שלמרגלות הרי ההימאליה. אולם ה„דלאי־לאמה", מנהיגם הרוחני של הטיבטים הגולים, לא נכח בטקס, ונפוצו שמועות, כי אינו שבע רצון מהכתרתו של ילד מערבי למשרה הדתית החשובה.

אוסל יעמוד בראש מנזר קאפאן שליד קאטמאנדו בנפאל. במנזר זה ישב הלאמה טובטן ישה, שמת בארה"ב ב־1984. המאמינים חושבים, שנפשו של הלאמה התגלגלה לגופו של הילד הספרדי.

מאות נזירים, נזירות וכוהני דת טיבטים נכחו בטקס הצבעוני בדראמסאלה, מקום מושבו של הדלאי לאמה. הילד הושב על כס מלכות מפואר ומרופד במשי. במקדש, הטיבטים אמרו גבמעט אותו הלילה המקדש מלא עשני קטורת ושירים דתיים.

הילד עצמו לא הבין כנראה את חשיבות האירוע, השתעמם ורצה לשחק בצעצועיו. משפחת טורס הגיעה להודו בתחילת פברואר וטיילה במנזרים ובמקדשים הבודהיסטים החשובים, ביניהם בודה גאיה, שם נולד בודהא עצמו.

לפי אמונת הבודהיזם הטיבטי, נשמותיהם של הלאמה עוברות גלגול, והדרך לאיתור הלאמה החדש היא סבוכה ביותר. אוסל הפעוט עבר סדרה של מבחנים, בטרם נקבע כי בו נתגלגלה נשמתו של האיש הקדוש. בין השאר הוא בחר את מחרוזות התפילה של הלאמה המת מבין מחרוזות תפילה אחרות, ואחר כך זיהה גם את תגורתו של הלאמה המת.

האם טורס סיפרה, כי חלמה שהלאמה ישה בירך אותה בשעה שהתפללה בכנסיה. היא התעוררה וגילתה כי היא נושאת ברחמה את אוסל.

נשיאת הפיליפינים קוראסון אקינו מבקרת בבית־החולים את אחד מפצועי ההתפוצצות בבסיס הצבא בבאגיו סיטי. אקינו עצמה היתה אמורה להגיע למקום כמה שעות לאחר ההתפוצצות, והצבא חושד שהקומוניסטים ניסו להתנקש בחיי הנשיאה. 4 אנשים נהרגו בתקרית. (צילום: א.פ.)

הכלכלנים היפאנים מודאגים: המשק היפאני נמצא בנסיגה

טוקיו (רויטר). – הכלכלה היפאנית רשמה אשתקד את ההישגים הגרועים ביותר מזה 13 שנה, ומומחים כלכליים חוזים, כי הסיכויים קלושים להתאוששות כלכלית מהירה ביפאן.

הכלכלנים אמרו, כי עקב הירידה הבלתי צפויה ברמת הצריכה בחודשים האחרונים, ההישג הגדול ביותר בעתיד הקרוב יהיה שמירה על קצב צמיחה האיטי. סוכנות התכנון הכלכלי הממשלתית הודיעה, כי המשק הצריכה גדלה ב־2.5 אחוזים בלבד, לעומת 4.7 אחוזים ב־1985. זוהי התוצאה הגרועה ביותר מאז 1974, אז הצטמצמה הצריכה ב־1.4 אחוז, עקב משבר הנפט.

קצב הצמיחה של הכלכלה היפאנית נפגע קשות מהעלייה החדה בערך הין לעומת הדולאר, עלייה שפגעה ביצוא היפאני, בעיקר בארה"ב. עד כה, הצליחה הכלכלה להתאושש בזכות הצריכה הפרטית, אולם הנסיגה בצריכה זו ברבע האחרון של 1986 – נסיגה של 0.7 אחוז, הראשונה מזה 12 שנה – מעמידה בספק את יכולת הכלכלה להתאושש.

הממשלה תולה את הירידה הזו במזג האוויר הנוח, שקיצץ את מכירות מוצרי החורף. אולם כלכלנים פרטיים דוחים טענה זו. אמת, שהצרכנים צמצמו קניותיהם בגלל מזג האוויר, אך הם עשו זאת גם בגלל החשש, שמשכורותיהם לא „יספיקו להם", אמר מנהל מחלקת המחקר בבנק „מיצואי".

הכלכלנים ציינו, כי האבטלה הגיעה לשיאים חדשים, עקב הירידה ביצוא מחמת הין היקר, ולפיכך העובדים אינם מתכוונים לתבוע העלאות בשכר ויעדיפו לחסוך מאשר לבזבז את משכורותיהם. אחד הכלכלנים הבכירים בבנק „סוקיר" אמר, כי חוסר האמון מצד הצרכנים מדאיג ביותר, משום שבלעדיו לא תיתכן צמיחה כלכלית פנימית.

אנשי עסקים יפאנים רבים, כי הממשלה תגדיל את הוצאותיה כדי לעורר את השוק הפנימי. הוצאות הממשלה גדלו ב־14.4 אחוז ברבע האחרון של 1986, אולם מומחים טוענים, כי גידול דומה אינו צפוי בעתיד, ולפיכך יש חשש כי הנסיגה בכלכלה היפאנית תמשך.

המומחים הציעו, כי כדי להתמודד עם המצב החדש, על הממשלה לקצץ במס ההכנסה ולדחות את הכנסת המס העקיף, המעורר מחלוקת ציבורית רבה. „ייתכן שזו הצעד הכלכלי היעיל היחידי העומד עתה לרשות הממשלה", אמר אחד הכלכלנים.

זהו המקום המתאים לנהל שיחות טלפון „רטובות". מקלחת חדשה זו הוצגה ביריד מסחרי בפרנקפורט. (צילום: א.פ.)

משקה מתוצרת ישראל נתגלה בחנות בדובאי

אבו־דאבי (ע"מ). – משקה קל מתוצרת „קינלי" בישראל נתגלה בחנות בדובאי. ה„חטא" נתגלה על־ידי אחד הקוראים, המספר על כך במכתב למערכת „אלחליג'".

האיש מספר במכתבו, כי רכש בחנות בדובאי משקה קל מתוצרת ישראל. לדבריו הוא פנה אל המוכר, שלא ידע להסביר את הדבר, אך מיהר לסלק את שאר הסחורה.

למכתב מצורף תצלום של בקבוק ועל הפקק רשום בעברית „קינלי".

בתגובה ניסה מנהל החברה למשקאות בדובאי לתרץ: „טעות כזו עלולה לקרות". מנהל הייצור מסר, כי לעיתים קרובות מוצאים פקקים דומים של חברות מתחרות, בחבילות הפקקים המיובאים באירופה. הפקקים האחרונים הגיעו מחברה הולנדית.

כדי למנוע טעות כזו בעתיד, החלט שפקחים יבדקו את הסחורה וירחיקו פקקים מסוג זה.

האפיפיור ייפגש עם היהודים בארגנטינה

בואנוס־איירס (רויטר, עתי"ם). – האפיפיור יוחנן פאולוס השני ייפגש עם המנהיגים המקומיים של הקהילה היהודית והמוסלמית בארגנטינה, בעת ביקורו במדינה זו בחודש הבא. על כך מסרה אתמול הוועדה המארגנת של ביקור האפיפיור.

יוחנן פאולוס יגיע לארגנטינה ב־9 באפריל לביקור של שישה ימים. ב־9 באפריל ייפגש עם מנהיגי הקהילה היהודית הגדולה של ארגנטינה ויומיים אחר־כך ייפגש עם מנהיגי הקהילה המוסלמית.

נוסף לביקור בארגנטינה, יבקר האפיפיור גם באורוגוואי וצ'ילה השכנות.

לצלחות המעופפות בסין צורה של כובע קש

פקין (רויטר, עתי"ם). – למעלה מ־20 אנשים במרכז סין דיווחו לאחרונה, כי ראו עצם מעופפת בלתי מזוהה בצורת כובע קש – כך מסר אתמול העיתון הרשמי „יומן סין".

לדברי העיתון, נראתה הצלחת המעופפת בחבל סצ'ואן, ועדי הראיה סיפרו, כי הם ראו אותה מרחפת בשמיים כ־60 ק"מ דרומית לצ'נגדו, בסביבות שעת חצות ב־7 במארס.

„החפץ המעופף נראה ככובע קש וצבעו היה אדמדם־תפוז. הוא טס בגובה אף מטרים בערך ונעלם כעבור מחצית השעה", מוסר העיתון.

העיתון מצטט את דבריו של תלמיד תיכון בן 17, שסיפר כי שמע קולות בוקעים מן העצם שלא דמו לקולו של מטוס.

הוא הוסיף, כי הרגיש את עצמו מבוהל וחש סחרחורת במשך זמן־מה לאחר שראה את העצם.

העיתונות בברה"מ מתעניינת בקומוניסטים שנשכחו

מוסקווה (רויטר, עתי"ם). – עיתון סובייטי רשמי קרא לקוראים לשלוח צילומים ופרטים ביוגרפיים של קומוניסטים, שלדבריו „נשכחו שלא בצדק על־ידי ההיסטוריה".

העיתון „סובייטסקאיה רוסיה" לא ציין באילו אנשים נשכחים מדובר, אך ציין, כי קיים רצון בקרב הציבור לקבל מידע על קומוניסטים, שהיו מסורים למהפכה.

ברה"מ חוגגת השנה את יום השנה ה־70 למהפכה הבולשביקית, ומומחים מצפים בכליון עיניים לפרסום ספרי היסטוריה חדשים, כדי לראות עד היכן מוכן מנהיג הקרמלין גורבאצ'וב לגלות פתיחות לגבי תופעות טראומתיות של העבר, כולל הטיהורים ההמוניים בימי סטאלין.

המפלגה נמנעה מלנקוב בשמותיהם של אישים כגון ניקולאי בוכארין, אלכסיי ריקוב וגריגורי פיאטאקוב, מעמיתיו של לנין, שהוצאו להורג בעקבות משפטי־ראווה בימי סטאלין.

סעודיה עומדת להזמין צוללות ממערב אירופה

ריאד (רויטר, עתי"ם). – שר ההגנה והאווירייה של סעודיה אמר אתמול כי ארצו השלימה סקר על רכישת צוללות ובקרוב יוזמנו ספקים להגיש את הצעותיהם.

העיתון „אל־ריאד" מוסר, כי השר והנסיך סולטן בין עבדול עזיז אמר כי „סקר יסודי בעניין הצוללות הושלם בימים אלה, וקרוב לודאי כי המלך פאהד יודיע מי יהיה הגורם אשר יספק אותן".

כתב־העת „ג'יינס שבועון־ההגנה", מסר באוקטובר שעבר, כי ממשלת סעודיה פנתה לשש מדינות אירופיות בהצעה לספק לה 6 עד 8 צוללות, במחיר עד 2.9 מיליארד דולאר.

לדברי השבועון, מתכוונת בריטניה להציע את הצוללת מסוג „אפהולדר", המיוצרת בידי חברת „ויקרס" ומתוכננת בעיקר בשביל נאט"ו. גם צרפת, מערב גרמניה, איטליה ושוודיה מתכוונות להגיש את הצעותיהן.

שר ההגנה הבריטי ג'ורג' יאנגר אמר בעת ביקור בסעודיה בחודש שעבר, כי הסעודים שוקלים את כל ההצעות.

במשך החודשים פורסמו על ידי אגודת העתונאים השמצות הסרות שחר כנגד החברה המאוחדת לפרסומים ונגד העומד בראשה מר שבתאי הימלפרב. פרסומים אלו נעשו תוך הסתרת העובדה כי החברה, באמצעות פרקליטה עו"ד נחום פינברג, תבעה את אגודת העתונאים לדין בבית הדין לעבודה וכי התביעה נמצאת בשלבי בירור מתקדמים.

זכינו לפסק דין מוסמך שיכריע בחילוקי הדעות ולכן לא הגבנו על ההשמצות שהוטחו נגדנו.

אתמול ניתן פסק הדין אשר קיבל לחלוטין את עמדת החברה ואנו מביאים אותו במלואו ובלשונו וקוראים לאגודת העתונאים לשים קץ לסכסוך בהתאם לפסק הדין.

החברה המאוחדת לפרסומים והדפסה

בבית הדין האיזורי לעבודה בתל־אביב — תיק מס': מד"/4/41

בפני: כב' השופטת צ. ליפש
נציגי הציבור מטעם העובדים: מר זילברמן
מטעם המעבידים: מר הרשקוביץ

המבקשת: החברה המאוחדת לפירסומים והדפסה בע"מ
–נגד–
המשיב: האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל
לרבות שלוחו באזור ת"א – אגודת העיתונאים בת"א
טוענים: בשם המבקשת – עו"ד נחום פיינברג
בשם המשיב – עו"ד גב' ג. הורנשטיין ועו"ד ג. הורנשטיין

פסק־דין

1. בפנינו בקשה להצהרה כי ההודעה שמסר המשיב בדבר סכסוך עבודה בטלה ומבוטלת ולחילופין, בקשה לצוות על ביטולה של אותה הודעה.
2. המבקשת הינה המוציאה לאור של מספר עיתונים ושבועונים בשפות לועזיות והינה החברה באיגוד העיתונים היומיים בישראל המייצג את המוציאים לאור של העיתונים היומיים.
3. מנהלה של המבקשת ועורך ראשי של פירסומיה הוא מר שבתאי הימלפרב.
4. המבקשת מעסיקה כ־75 עובדים כשחלק מביניהם הינם עיתונאים. עובדיה העיתונאים של המבקשת שייכים לאיגוד המשיב.
5. בתאריך 17.8.86 (נספח ד' לתשובת המשיב) שלח ועד העיתונאים – שנבחר על ידי העיתונאים המועסקים אצל המבקשת – (להלן – הועד) מכתב למר הימלפרב בו פורטו דרישותיהם (להלן – מכתב הדרישה).
6. אגודת העיתונאים בתל אביב (להלן – האגודה) החליטה לתמוך בדרישותיהם של חברי הועד וללוות אותם בפעילותם זו (ס. 4 לתשובת המשיב שנתמך בתצהיר של מר זאב יפת חבר ועד האגודה).
7. מכתב הדרישה נשלח למבקשת גם על ידי האגודה במכתב מתאריך 17.8.86 החתום על ידי מר ש. גרינשפן יו"ר האגודה ומר י. שמשי מזכיר כללי של האגודה (נספח ז' של כתב התשובה). במכתב האגודה צויין במפורש כי תביעות הועד הן אלו המפורטות במכתב הדרישה.
8. משום חשיבותו של מכתב הדרישה לענייננו נביאו כלשונו:

"להלן רשימת תביעות לדיון בין חברי הועד הנבחר של מערכות העיתונים 'חינר', 'חדשות ישראל', 'מורה חוש', 'נובינו קוריר', 'ארצנו', 'לצבטע נייעס', בהשתתפות החבר, ז. יפת חבר הועדה המקצועית של אגודת העיתונאים בת"א. עיתונאי מערכות העיתונים לעיל רואים עצמם מקופחים ושופלים לרעה הן בתנאי העבודה הן בתנאי השכר לעומת עמיתיהם ודורשים לקיים דיון דחוף בתביעות הבאות:

תנאי עבודה

1. ההנהלה תדאג לנקיון החדרים, לסידור החדרים ולהתקנת מזגנים.
2. ההנהלה תדאג למכשירי רדיו בחדרי העיתונאים והדיבים להקשיב לחדשות לצרכי עבודתם.
3. ההנהלה לא תפתח מכתבים אישיים המופנים לעיתונאים.
4. העיתונאים ישתתפו במסיבות עיתונאים, ללא הפרעת ההנהלה.
5. העיתונאים יקחו חלק בפעולות של התאים המקצועיים ללא הפרעת ההנהלה.
6. ההנהלה תדאג למ"מ לעיתונאים היוצאים למסיבות עיתונאים ופעילות בתאים המקצועיים, חופשות וכדומה.

תנאי שכר

1. העלאת שכר סופרים.
2. ההנהלה תספק לעיתונאים עיתונות מקצועית לצרכי העבודה.
3. ההנהלה תעביר לועד את כל הגדרות התפקידים של העיתונאים.
4. הועד וההנהלה יסכמו ביניהם את נושא הכוננות וגמול תפקיד.
5. הועד דורש עבור כל העיתונאים קידום בדרגות.
6. הועד וההנהלה יסכמו ביניהם את הגמול על תרגומים לרבות תרגומי מודעות.
7. הועד וההנהלה יסכמו ביניהם הוצאות רכב, לרבות אגרת רכב ובטוח.
8. הועד וההנהלה יסכמו ביניהם הוצאות טלפון.

הועד דורש כי ההסדר שלפיו כל עיתונאי זכאי להעדר מהעבודה ללא תעודת רופא יום בחודש ואשר בוטל באופן חד צדדי ע"י ההנהלה יוחזר על כנו".

9. בתאריך 14.9.86 התקיימה פגישה בין חברי הועד, מר הימלפרב ומר ש. גרינשפן (הפרוטוקול אותה ישיבה נספח י"ב לתשובת המשיב). במהלך הפגישה חזרו חברי הועד והעלו את תביעותיהם כפי שפורטו במכתב הדרישה ואף הוסיפו והיבהירו על האווירה העבודה שנוצרה במקום העבודה ועל כי מר הימלפרב אינו מאפשר להם לבצע עבודה עצמאית כעיתונאים אלא מעסיק אותם כמעתיקים ומתרגמים. מר הימלפרב השיב כי מצבם הכלכלי הגרוע של העיתונים שבבעלות המבקשת אינו מאפשר לנהלם כמו שמנוהלים הדברים בעיתונים גדולים ורווחיים. ולגופו של ענייו דחה את טענות הועד ואמר כי הוא מקיים את כל מה שמתחייב מההסכם הקיבוצי שבין איגוד העיתונאים לבין איגוד המו"לים. בסיכומו של דבר, על פי הצעתו של מר יפת, הוחלט לקבוע פגישה נוספת על מנת לדון בדברים הבאים:
   א. איכות החיים במפעל. מה זכויות העובדים לדרוש בשלב זה לגבי קידום, חימום תקין.
   ב. מה זה עיתונאי – ומה תפקידו ומעמדו של עיתונאי.
   ג. בדיקת קיפוח הזכויות של כל אחד – שכר, דרגה, קידום וכו'.
10. כאן יש עוד להוסיף כי אף לפני משלוח מכתב הדרישה היו התכתבויות בין הצדדים בדבר תביעות הועד כשכל צד חוזר בהן על עמדותיו כפי שפורטו בישיבה מ־14.9.86. לא התייחסנו אליהן ספציפית כי כאמור גלומות ההתכתבויות במכתב הדרישה ובפרוטוקול הישיבה הנ"ל.
11. בתאריך 22.10.86 נחתם הסכם קיבוצי כללי (נספח א' לבקשה) בין איגוד העיתונים היומיים בישראל לבין האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל (להלן – ההסכם הקיבוצי). על ההסכם חתמו בשם המבקשת מר הימלפרב ומר כפיר ובשם האיגוד מר לב [illegible] ואדם נוסף.
12. תקפו של הסכם הקיבוצי הוא לשנה אחת מ־1.4.86 ולו מצורף "לוח התפקוד בעיתונות". להלן שלושת הסעיפים הרלבנטיים בהסכם לנושא הנדון כאן:

"14. תוקם ועדה פריטטית המורכבת מנציגי הצדדים להסכם זה לבהינת נושאים הקשורים בתנאי עבודתם של העיתונאים כפי שהם באים לידי ביטוי במערכות תנאי עבודה של העיתונאים ובלבד שבוועדה זאת לא יידונו נושאים בעלי אופי של מחוייבות כספית מצד העיתונאים בתקופת הסכם זה. כל החלטה בוועדה חייבת להתקבל בהסכמת שני הצדדים. אי הסכמה ו/או חילוקי דעות על פי סעיף זה לא יהוו עילה לסכסוכי עבודה ו/או לשיבוש כלשהו במערכת יחסי העבודה בתקופת תוקפו של הסכם זה. הוועדה תסכם עבודתה לא יאוחר מ־31.3.87".

15. במקרה של חילוקי דעות בין הצדדים בקשר לסעיף או סעיפים בהסכם זה יעברו חילוקי הדעות להועדה פריטטית של הצדדים. במקרה של העדר הכרעה בוועדה הפריטטית תוך 30 יום מהיום שאחד הצדדים יבקש את כינוסה, יועברו חילוקי הדעות להכרעת בורר יחיד מוסכם.

17. בהסכם זה באו על מילויין כל תביעות העיתונאים בעיתונות הכתובה לתקופת הסכם זה. הצדדים מתחייבים שלא לשבש במשך תקופת תוקפו של הסכם זה את מערכת יחסי העבודה ולא לנקוט כנגד הצד השני או יחידה מיחידותיו או כלהחותיו באמצעי שביתה או השבתה או שביתת האטה או חלקית או כל פגיעה כאורגנת במהלך העבודה ואמצעי לחץ כלשהם לרבות הכרזה כסכסוכי עבודה. הסכם זה לא בא לפגוע בהסדרים ובהסכמים הקיימים במערכות העיתונים ברמה המפעלית בתקופת הסכם זה".

13. ב־5.11.86 נתקיימה פגישה נוספת בנוכחות חברי הועד ה"ה יפת ויילין מטעם האגודה ומר הימלפרב. גם בפגישה זו חזרו חברי הועד על תביעותיהם כפי שפורטו עד כה והדגישו את עניין העלאה בדרגה. מר הימלפרב חזר גם הוא על עמדותיו, הצביע על מצבם הקשה של העיתונים שהוא מוציא לאור וטען כי הוא אינו יכול לעמוד בתביעות כי לא יענה לכל התביעות הקשורות בהסכמים הקיימים אך לא מעבר להן (פרוטוקול הישיבה נספח כ"א לתשובת המשיב).
14. נתקיימה פגישה נוספת ביום 12.11.86 בין הצדדים שלא חידשה דבר ולא העלתה דבר.
15. בו ביום פנו חברי הועד למר גרינשפן, יו"ר האגודה, ודרשו להכריז על סכסוך עבודה מאחר ותביעותיהם כלפי המבקשת לא נענו.
16. בתאריך 17.11.86 שלחה האגודה לממונה על יחסי העבודה הודעה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה תשי"ז – 1957. המשיב השתמש בטופס הסטנדרטי שהוכן על ידי משרד העבודה לצורך הודעה על סכסוך עבודה שבו רשום בכותרת "הודעה על שביתה או השבתה", מחק את המילים "שביתה או השבתה" ובמקומם רשם "סכסוך עבודה". בס' 6 של ההודעה במקום המיועד ל"עניינים שבסכסוך" נרשם: "מו"מ בעניין קידום בדרגה, תנאי עבודה, הכרה מקצועית, הגדרות תפקיד, תנאי שכר הקשורים להגדרת תפקיד ולהסכם הקיבוצי הארצי".
17. הנהלת המבקשת השיבה למשיב במכתב מיום 28.11.86 וכו הודיעה, בין היתר, כי הסכסוך הוכרז בניגוד להתחייבות לשקט תעשייתי.
18. בתאריך 16.12.86 עתרה המבקשת לביה"ד כאמור בראשית פסק דין זה.

בבקשתה טענה כי בין המבקשת למשיב קיימים הסכמים קיבוציים בדיעותיו אשר מונעים העלאת תביעות כלכליות בתקופת תקפו של ההסכם ומאידך מורים כיצד לבדוך מחלוקות בקשר לפירוש הסכמי העבודה הקיימים. כן טענה היא כי המשיב התחייב במפורש שלא לנקוט באמצעי שביתה או אמצעים ארגוניים אחרים במהלך תקופת תקפו של ההסכם וכי ההודעה עומדת בסתירה להתחייבותה זו.

אליבא דהמבקשת, ההודעה על סכסוך העבודה כוללת תביעות כלכליות שאין להעלותן תוך תקופת תקפו של ההסכם ותביעות משפטיות אשר אינן עילה להכרזת סכסוך עבודה.

המבקשת הצהירה כי היא מוכנה, על פי הוראות ההסכם הקיבוצי, שכל חילוקי הדעות הנוגעים לאופן ביצוע ההסכמים הקיבוציים ויישומם במבקשת יתבררו בוועדה פריטטית ובהעדר הסכמה – בבוררות.

19. בתשובתו טען המשיב מספר טענות חילופיות. הראשונה כי לסעיף 17 להסכם הקיבוצי אין נפקות בהיותו סעיף כללי וסותר המתיימר לשלול מהעיתונאים זכויות שאין להתנות עליהן כגון הזכות להכריז על סכסוך עבודה. השניה, נושא הסכסוך אינו נוגע להסכם הקיבוצי.

השלישית, היענותה של המבקשת לנהל מו"מ רציני עם הועד בקשר לבעיות העיתונאים והחיית מועד הפגישות עד לאחר חתימת ההסכם הקיבוצי כדי לאפשר לה לטעון שההסכם הקיבוצי בא על מילויין כל תביעות העיתונאים מהווה פעולה שלא בתום לב.

והאחרונה, עצם הסכמתה של המבקשת לפתוח מו"מ עם העיתונאים מהווה הודר מפעלי שאין לו קשר עם ההסכם הקיבוצי ועל כן מנועה המבקשת לפעול נגד פעולת המשיב. בקשתו של המשיב היתה לדחות את הבקשה מחוסר עילה, מחוסר תום לב ומחמת הצביעה ולהורות לצדדים לנהל הליך ליישוב חילוקי הדעות ביניהם בפני הממונה על יחסי העבודה.

20. ס' 17 להסכם הקיבוצי מחייב את הצדדים לשקט תעשייתי בתקופת תחולתו. במילים אחרות, הגבלה זכות של צד להסכם לנקוט באמצעים אירגוניים כלשהם לרבות הכרזת סכסוך עבודה במשך תקופת תקפו של ההסכם.

הבטחת שקט תעשייתי באמצעות הסכם קיבוצי קיבלה את "ברכתו" של ביה"ד הארצי וכך נאמר בדיון לד/1־4:

"שתי דרכים להבטחת שקט תעשייתי בדרך הסכם קיבוצי, לתקופת תוקפו של ההסכם. הדרך האחת – הבטחת שלום מוחלט, היינו איסור שביתה, מטעם כלשהו, בפרק הזמן שנקבע לתוקפו של ההסכם. והדרך השניה – הבטחת שלום יחסי, היינו איסור שביתה בנושאים המוסדרים בהסכם".

הרחיב ביה"ד הארצי ואמר בדיון לב/4־6 כי משנקבעו בהסכם קיבוצי הוראות בדבר ישוב חילוקי דעות במהלך תקופת קיומו – הרי יש לראות בהסכם כאילו קיים בו תנאי מכללא של איסור שביתה במהלך תקופה זו.

אין, איפוא, מקום לטענת המשיב כי ס' 17 בטל משום שהוא כללי וסותר וכן אין מקום לטענה כי שולל מהעיתונאים את זכות השביתה כאשר ההגבלה חלה רק בתקופת תקפו של ההסכם (ויין לב/4־44).

21. כאן גם בראוי להתייחס לטענה הנוספת של המשיב לפיה המבקשת לא נהגה בתום לב ברוחות את הדיון בטענות הועד והמשיב עד לאחר חתימת ההסכם הקיבוצי. לטענה זו אין כלל מקום ואם יש לה מקום, אין לו למשיב אלא להצטרף כלפי עצמו ונבחר דבריו.

בפסק דין זה תיארנו בהרחבה את השתלשלות העניינים עד לחתימת ההסכם הקיבוצי והבהרנו כי תביעות הועד וחילוקי הדעות בינו לבין מנהל המבקשת היו ידועות היטב לאגודה ונציגה אף השתתף בדיונים בנושאים שבמחלוקת. הנה, המשיב שהאגודה היא אמרגן שלו, התחייב לשקט תעשייתי בכל העיתונים כאשר היה ברור וידוע לו שעניינם של עובדי המבקשת לא בא לפתרון. אם תרצה לומר כי לא היה טעם לעכב את חתימת ההסכם בגלל מחלוקת ספציפית בעיתונים בודדים, הרי צריך היה המשיב למצוא פתרון משפטי הולם המוציא את המבקשת מתחולת ההסכם ומשלא עשה זאת הוכפף גם מקום העבודה אצל המבקשת להסכם הקיבוצי.

22. הן מתשובת המשיב, הן מהתצהיר התומך בתשובה, והן מתצהירים האחרים הן מההודעה על סכסוך העבודה ואף מעדותו של עד המבקשת מר ילין, עולה כי תביעות המשיב שבגינן הוכרז סכסוך העבודה מחולקן נושאות אופי כלכלי והחלקן אופי משפטי.

תביעות בנושאים כלכליים הן אלה שאינן מופיעות בהסכמים הקיבוציים ועניינן מו"מ לעתיד לבוא כגון החזר הוצאות רכב וטלפון ותביעות משפטיות הן אלו המעוגנות בהסכם הקיבוצי כגון דירוג ושכר. דברים אלו אנו קובעים על סמך ההודעה על סכסוך העבודה ועל מכתב הדרישה כאמור.

כן יש להוסיף כי למשיב טענות ותביעות שאינן כלל שפיטות ומתייחסות לניהול העבודה אצל המבקשת כגון ס' 3 להצהרה של עדת המשיב גב' שנהר וסעיפים 9 עד 12 לתצהיר של מר כהן.

23. כפי שכבר אמרנו בתקופת תקפו של ההסכם הקיבוצי אין להעלות תביעות כלכליות הכן אין להעלות תביעות משפטיות באשר אלו דינן להתברר בערכאות שיפוטיות (דיון לא/4־4 או במוסדות הבירור שעל פי ההסכם הקיבוצי.

24. משאמרנו את הדברים בקטע הקודם הרי גם אמרנו שהמשיב מנוע מלהכריז על סכסוך עבודה הן במסגרת ס' 5 לחוק יישוב סכסוכי עבודה תשי"ז – 1957 והן במסגרת ס' 5 א' שם. אין לענייננו הבדל בין הודעה על סכסוך עבודה שאין בצידה הודעה על נקיטת אמצעים אירגוניים לבין הודעה שבצידה הודעה כזו לרבות הודעה על נקיטת עיצומים ושביתה.

25. ועתה לטענה האחרונה של המשיב לפיה המבקשת חייבת להזקק להליכי יישוב חילוקי הדעות שבפני הממונה על יחסי עבודה. לטענה זו אין מקום בשעת תוקפו של ההסכם הקיבוצי האמור וכל כולו של חוק זה עניינו הוא ישוב סכסוכים בעלי אופי כלכלי (ויין לא/5־4) וכפי שהורנו ואמרנו אין המשיב רשאי להעלות תביעות בנושא לאור התחייבות לשקט תעשייתי בתקופת ההסכם הקיבוצי.

26. תוקפו של ההסכם הקיבוצי עומד לפוג בימים הקרובים. על המשיב להתאזר בסבלנות עד ל־31.3.87 ואז יוכל להעלות תביעות כלכליות ולנהל מו"מ לקראת כריתתו של הסכם קיבוצי חדש.

27. לסיכומו של דבר, אנו נעתרים לבקשה ומצהירים בזה על ביטולה של ההודעה על סכסוך עבודה באשר היא נוגדת את ההסכם הקיבוצי ואת הדין.

(–) נציג עובדים (–) שופטת, אב"ד (–) נציג מעבידים

תאצ'ר מבטיחה לבדוק את אפשרות שפיטת פושעים נאציים בבריטניה

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר מתייחסת לראשונה לבעיית פושעי המלחמה הנאציים המתגוררים בבריטניה, במכתב ששלחה לד"ר ליונל קופלביץ, ממנהיגי יהדות בריטניה. במכתבה אומרת תאצ'ר כי ממשלת בריטניה תחקור בעית פושעים אלה ותבחן דרכי ההתמודדות של מדינות מערביות אחרות עם בעיה זו, כדי לבדוק אפשרות העמדתם למשפט.

מכתבה של תאצ'ר נשלח לד"ר קופלביץ בחודש שעבר כתגובה למכתב ששלח לה בקשר ל־17 הפושעים הנאצים, חלקם ממוצא אוקראיני, שהודרו לבריטניה. קופלביץ דרש במכתבו שבריטניה תחקור את הגירתם של פושעים נאציים למדינה, בהסתמך על רשימה שהוגשה על ידי מרכז ויזנטל לשר הפנים הבריטי דגלאס הרד.

קופלביץ שלח מכתב דומה לשר הפנים וביקש שהפושעים יועמדו למשפט. „אולם", כותבת תאצ'ר, „הרשימה שהוגשה על ידי מרכז ויזנטל איננה מושלמת ואיננה מכילה מידע המאפשר פעולה מיידית בנושא. המידע שנמסר מאלץ אותנו לבדוק את הבעיה של הגירת פושעים נאציים בצורה מעמיקה".

מרגרט תאצ'ר

דגלאס הרד

תאצ'ר לא תשכח

במכתבה כותבת עוד תאצ'ר: „כמו כל אדם שביקר ב'יד ושם' לא אשכח את המראות שראיתי שם. מראות אלה הם מסר ברור כיצד צריכה הקהילה היהודית בבריטניה להתייחס לאותם ימים אפלים של השלטון הנאצי. לכן אני מבינה ומקבלת את דרישתך לחקור את הבעיה בצורה מעמיקה. אולם ברצוני להבהיר לך את החוק הבריטי בנושא זה. חוק זה מתייחס בדרך כלל לפשעים שנעשו על אדמת בריטניה ועל ידי אזרחים בריטיים, אולם החשודים בפשעי נאצים, שהם כעת אזרחים בריטיים, לא היו בעת ביצוע הפשע אזרחים בריטיים והם ביצעו את הפשעים על אדמה זרה ולא על אדמה בריטית.

„על פי החוק... להסגיר חשודים ברצח־עם למדינות שיש לה עימה הסכמי הסגרה ורק לכן. הסדרים אלה היו מקובלים עלינו במשך שנים ארוכות אף שבעת האחרונה נחשפו מסמכים חדשים מהם עולה כי בריטניה ניהלה ב־1948 מדיניות סודית שעל פיה היא התנגדה לשפיטת פושעי מלחמה נאצים להסגירם. אני רוצה לציין שמדיניות סודית זו נגעה רק לשטח הבריטי בגרמניה שלאחר המלחמה אבל לא להסגרת פושעי מלחמה לבריטניה או מבריטניה ועל פי בקשתה. מאז ומעולם פעלנו עם מדינות עימן היינו בהסדרים של הסגרה".

„החומר שהוגש לנו על ידי מרכז ויזנטל מכיל האשמות כלליות, אבל לא ראיות הזוכות, המאפשרות לנו לפעול על בסיס חוקי. אולם התייחסותנו לבעיה רצינית ונבדוק את החוק בנושא זה כפי שהוא מתקיים במדינות מערביות אחרות ונחקור את הבעיה בחודשים הקרובים", כותבת תאצ'ר.

בתוך כך מתברר כי שר הפנים הבריטי, דאגלס הרד, הכין בשבועות האחרונים נייר־עבודה הנוגע להתייחסות הבריטית לפושעי מלחמה. נייר העבודה, שהגיע באורח בלעדי לסופר „דבר", מתייחס לארבעה היבטים של הבעיה החוקית הנוגעת לפושעי מלחמה נאציים המתגוררים בבריטניה:

ארבעה היבטים

● שיפוט בתוך גבולות בריטניה: תקנת רצח־עם 1969 באה כחיזוק להחלטת מועצת האו"ם בנוגע לשיפוט פושעי מלחמה שביצעו רצח־עם. תקנה זו מתייחסת לחיסול פיסי של עם על ידי עם אחר. היא איננה מגדירה את חוקי ההסגרה של מבצעי רצח העם ועל כן מעשים מסוג זה שנעשו מחוץ לגבולות בריטניה, אינם יכולים לבוא בפני בית משפט בריטי. תקנה זו מתייחסת, בחלקה, להסגרת פושעים אך לא אל כאלה שהם בעלי אזרחות בריטית.

● שלילת אזרחות בריטית וגירוש: אין כל אפשרות להסגיר אדם לארץ אחרת על יסוד האשמות של רצח־עם אם הוא בעל אזרחות בריטית. על פי מידע שהגיע לידינו באחרונה (כותב הרד) ממרכז ויזנטל מתברר שרק ששה מתוך 17 החשודים בפשעי מלחמה הם אזרחים בריטיים (הם קיבלו אזרחות החל מ־1956 עד 1967), ויש קושי לשלול מהם האזרחות לאחר שקיבלו אותה כחוק. על כן יהיה שר הפנים חייב להשתכנע כי האזרחות ניתנה ללא לחצים או מעשי פשע וכי החשודים אינם עלולים להוות איום לאזרחי בריטניה.

● גירוש: לא נגרש אותם פושעי מלחמה לישראל כיוון שאמנת ההסגרה בינינו לבין הישראלים מתייחסת רק לפשעים חמורים שבוצעו על אדמת ישראל והפושעים שברשימת ויזנטל לא ביצעו אותם שם.

● הטלוויזיה הסקוטית טענה בעת האחרונה כי מסמכים שנחשפו בקברה, המסווגים כסודיים ביותר בבריטניה, מגלים שבריטניה התייחסה לאחר מלחמת העולם השניה אל הפושעים הנאצים בביטול. אין זה כך. המסמכים שנחשפו נוגעים לשטח הכבוש שתחת שלטון בריטניה בגרמניה ואין המדובר באדמה בריטית אחרת.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

לא יודע לשיר

כינוס מפלגת העבודה בגני התערוכה נפתח אתמול בשירת הימנון הנוער העובד, ואל הבמה הוזמנו לשיר אותו היו"ר שמעון פרס, המזכ"ל עוזי ברעם, מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, מזכ"ל נעמת מאשה לובלסקי והשרים וייצמן (בתמונה), צור ושחל. „כולכם נולדתם עם השיר הזה", אמר המנחה. אך שפתיו של עזר וייצמן לא נעו וקול זמרתו לא נשמע. כשהוזמן לנאום מעל הבמה התייחס וייצמן ל„כוחל" שלו. „אני לא נולדתי עם השיר הזה, אבל כנראה אמות עמו..." אמר, כהמחשה להבטחתו שלא יחליף עוד מפלגות. הוא גם „הרגיע" את הצדדים שאף את שירי „חירות" לא ידע לשיר כשהיה חבר בליכוד.

עליזה ולך

צדיק בסדום

„בפרשת ולדהיים היו הרבה אי הבנות בישראל. כולנו יודעים שהנשיא נבחר בצורה דמוקרטית על פי רצון העם והדברים שהאשימו בהם את ולדהיים פגעו באוסטריה ובאוסטרים. אני מאוד מקוה שנתגבר על אי ההבנה המכבידה עלינו ועל שיתוף הפעולה בין שתי הארצות". דברים אלה אמר השבוע שגריר אוסטריה בישראל ד"ר אוטו פליינרט בטקס חגיגי ומרגש שנערך במלון קרלטון בנהריה לכבוד ולדר הופרט, נתין אוסטרי שבמהלך מלחמת העולם השניה בהיותו קצין בוורמכט הגרמני הציל שתי נשים, שכיום מתגוררות בנהריה ממשלוח למחנה ההשמדה. נושא החגיגה, ולדר הופרט, שהציל כאמור את תושבת נהריה זלמה שולטהיים ודודתה לא הבין מה פשר המהומה סביבו. „פעלתי כמו שכל קצין גרמני צריך לפעול. לא הפרתי את שבועת הדגל הגרמני. היה זה מתחת לכבודי לשלוח את שתי הנשים המסכנות למחנה ריכוז רק בגלל יהדותן".

יוסי ליבוביץ

ח"כ יוסי שריד ממתין לתורו להעלות הצעתו לסדר היום, אתמול בכנסת – וההשתתפות בישיבה, כרגיל, ממש המונית...

הבננה ומפ"ם

שר החוץ שמעון פרס התייחס בנאומו בכינוס לביקורו האחרון במצרים וסיפר כי המוצרים המיובאים מישראל מכונים שם בשם המקור שלהם: למשל בננה־עין־שמר. שמעון פרס, שאינו שומר לעצמו את התרעומות על שמפ"ם פירקה את המערך עם מפלגת העבודה בגלל כינון ממשלת האחדות הלאומית, אמר: „אני מאחל למצרים את הבננה־עין־שמר אף־על־פי שהיא ממפ"ם".

קללת הברכה

בנאומו בכינוס ההי־ערכות של מפלגת העבודה התעכב אתמול מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר (בתמונה) על המגמות הכלכליות המנוגדות לעקרונותיה של תנועת העבודה. כדי להדגים את קללתה של המדיניות הכלכלית שהליכוד היה רוצה לאמץ, סיפר התימני בדיחה מן העיירה בפולין, והיא קללה ביידיש: „...שתהיה עשיר מופלג ושיהיו לך שתי מכוניות, האחת תדהר לקרוא לרופא והאחרת תדלוק אחריה להגיד שכבר לא צריך..."

עליזה ולך

„קפיצה" מבלבלת

יהודה פוקס, שחקן התיאטרון הקאמרי מזה שלושים שנה, שמר במשך כל השנים אמונים לתיאטרונו, אך בימים אלה הוא מופיע על בימת תיאטרון „הבימה" בהצגה „הדוד ואניה" מאת צ'כוב. פוקס מחליף את שחקן „הבימה" מישה אשרוב בתפקיד הפרופסור, תפקיד אותו גילם לפני למעלה מעשר שנים בהפקת התיאטרון הקאמרי של אותו מחזה. ה„קפיצה" לתפקיד בעונתו של הבמאי הגן שניר, לא היתה אם כן קשה. קשה לו יותר לא להתבלבל, ולהקפיד להגיע לאולם „הבימה" ולא לאולם „הקאמרי"...

קו פתוח

תנועת אשה לאשה בחיפה הפעילה בימים אלה קו פתוח לנשים הנתקלות באפלייה בעבודה, בלימודים, בצבא וברשויות השונות. הקו הפתוח פועל בימים ראשון ושלישי בשעות הערב. במרכז פועלים מומחים המוכנים להציע עזרה לנשים המתמודדות באפלייה או בהטרדה מינית. יש בארץ חוקים האוסרים על אפלייה בעבודה על רקע מינו של העובד, אולם החוקים הללו עדיין רחוקים מלהשביע רצון ועל כן יש צורך בחקיקה נוספת. כך כבר נמסר על סקר ראשוני שעורך המרכז על שם ליגרה פלדמן לסיוע לקרבנות אונס, לגבי תופעות של הטרדה מינית של נשים במקום עבודתן. מחקרים שנערכו בארה"ב הצביעו על כך ש־40–80 אחוזים של נשים עובדות נתקלו בהטרדה מינית כלשהי במשך שנות עבודתן. בישראל לא נערך עד כה סקר או מחקר לבירור ממדי התופעה ומידת שכיחותה, אולם אין ספק כי הטרדה מינית של נשים היא תופעה הקיימת בארץ, והדבר אף בא לידי ביטוי בסיפורי נשים במרכז הסיוע לנפגעות אונס ותקיפה מינית בארץ.

אריאלה ראובני

מכנה משותף נמוך

במגמה לעודד תיירות לאיזור ים המלח, המקום הנמוך ביותר בעולם, חברו גורמי תיירות שונים לקיים פסטיבל בידורי תרבותי רחב היקף, אשר במסגרתו ייערכו 80 מופעים בהשתתפות כאלף אמנים, להקות מחול, נגנים, זמרים ועוד. הפסטיבל הנפתח ב־24 בחודש מארס ואשר יימשך 12 ימים, מיועד לתת לתיירים מחו"ל ולנופשים הישראלים באזור ים המלח המקום מגוון בידור ותרבות. אחד המקורים בפסטיבל יהיה מופע מיוחד „הקולות הנמוכים ביותר" בהשתתפות יואל שר, להקת סולן, צבי בורדה, ואבי שמא. במקום יתקיימו גם תחרויות היתוליות כגון מרוץ מלצרים, תחרויות חדרניות, ברמנים ושפים של המלונות. הכניסה לכל המופעים תהיה ללא תשלום. הכוונה למסד פסטיבל זה ולקיים אותו מדי שנה כדי למקד את התעניינות התיירים מחו"ל בים המלח, שהוא מקום מרפא, ואיזור נופש התורם לבריאות הגוף והנפש.

דויד מושיוב

הכתובת האחרונה

שר הכלכלה והתכנון גד יעקובי נפגש לשיחה עם יו"ר ועדת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארה"ב מוריס אברהמס. בשיחה נידונו נושאים שונים וביניהם פרשת פולארד והשלכותיה, היחסים בין יהודי ארה"ב וישראל והידוק הקשרים הכלכליים. בין היתר אמר אברהמס ליעקובי ש„חמור ביותר שבמשך זמן מה לא יהיה לישראל שגריר בארה"ב, במיוחד בתקופה כה סוערת". השיב יעקובי „אני הכתובת האחרונה להערה זו"...

שיחות שנדמו

קוראי „דבר" שעקבו בשנתיים האחרונות אחרי הטור „שיחות מטבח" יהיו שותפים לצער על מותו של בעל הטור, יוסקה גרייזמן, המוכר היטב גם למאזיני גלי־צה"ל. יוסקה גרייזמן, בן 58, מת אתמול אחרי מחלה ממושכת. איש אשכולות ואוטודידקט, אומרים עליו מיודעיו, איש שידיעותיו הפליגו אל גבולות המוסיקה, המדע, ההיסטוריה, המדע הבדיוני. ב־1978 „התגלה" למעריצים רבים בתכנית הרדיו „שעתיים משתיים", בפינת המטבח, שזכתה לו פופולאריות רבה. הוא כתב בנושא זה גם בעתונים „מעריב", „אנשים", ונחשב לידען ולבר־סמכא. מחלתו, לפני כמה שנים, אילצה אותו להתרחק ממוקדי הטעם הקולינאריים – ואת שובו לנושא עשה טיפ־טיפין בטורו „שיחות מטבח" במדור „עכשיו". איש שיחה, איש ספר, נעים הליכות, אהוב על כל מודעיו. השאיר אשה, בת ובן.

אהבה ישנה

אתמול נפתחה בקומת המסעדה בבית „הכט", בכפר שמריהו, תערוכת ציורים של עודד בורלא, בנו הבכור של הסופר יהודה בורלא. עודד בורלא, יליד ירושלים דור שנים־עשר ובוגר ביה"ס לאמנות בצלאל (גם אמו וגם בתו היו מבוגרות ביה"ס), שהה שנים רבות בארה"ב והציג את ציוריו בניו־יורק, בבוסטון, בפילדלפיה ובאטלנטיק סיטי. עם שובו ארצה החליט להקדיש את רוב זמנו לכתיבה ולספרי ילדים. וזה כיום עיסוקו ולזכותו למעלה מ־40 ספרי ילדים. אולם את אהבתו הישנה – הציור – לא נטש ותערוכה זו היא מעין חזרה אל נופי נעוריו ספוגי השמש. התערוכה תהיה פתוחה במשך שבועיים.

על כבל דק

פיליפ פטי, המהלך על כבל, שיפתח את פסטיבל ישראל בחיזיון שאותו מממנת חברת „מגדל", סיפר במסיבת עיתונאים כיצד הגיע לפירסומו הרב. מופע של הליכה על כבל שאותו ערך ברחבת הנוטר־דאם שבפריז נחל כישלון, לכן החליט לנסות את מזלו בארה"ב, שם מתח כבל בין שני הבניינים הגבוהים ביותר בניו־יורק. כיוון שהמעשה לא היה חוקי ריצה עונש מאסר. בינתיים נתפרסם שמו ברחבי ארה"ב, מנהלי מוסדות אמנות ופסטיבלים בינלאומיים התעניינו בו וכשראו את יכולתו החלו לחזר אחריו. מאז כתב ספרים והכיר ידידים, ביניהם מילוש פורמן וורנר הרצוג שיביימו, כל אחד בספרה, סרט על מופעיו.

מירי פז

חג לתעופה האזרחית

„במפגן אווירי ובמופע אירובאטי שיימשך שעתיים וחצי ויתקיים בנמל התעופה „קלנדיה" יצוינו ביום העצמאות מלאת 50 שנה לתעופה האזרחית בישראל. מנכ"ל רשות שדות תעופה צבי גוב־ארי, אמר כי לראשונה בתולדותיו יפתח נתב"ג את שעריו בפני הציבור הרחב, אשר יוכל לחזות בתצוגה רבגונית של מטוסים אזרחיים וצבאיים מסוגים שונים, החל ממטוסים היסטוריים, וכלה במטוסים החדישים כמו אף 15, ה„לביא" ואחרים. כמו כן יתקיימו תצוגה טכנולוגית בנושא התעופה, ומופעים אמנותיים. הכניסה לאירועי יום התעופה תהיה בתשלום והם מצפים לכמאה אלף מבקרים.

דויד מושיוב

המדור נערך היום ע"י אורה ארמוני

משאל בין תלמידי כתות ח'־י"ב

התלמידים הדתיים הם הפחות סובלניים ביחסם לערביי ישראל

מאת יעל פישביין, כתבת „דבר" לענייני חינוך

בנים דתיים ממשפחות מבוססות הלומדים בכיתות המוגברות, ביותר בבתי הספר המוגברים „רמה א'" הם הקבוצה הפחות סובלנית כלפי ערביי ישראל. זוהי תופעה יהודית ביותר שיש להוסיף ולחקרה. כך מציין ד"ר קלמן בנימיני במאמרו „על סובלנות פוליטית" המתפרסם בגליון האחרון של „פסיכולוגיה וייעוץ בחינוך" היוצא לאור בהוצאת משרד החינוך.

ד"ר בנימיני שאל 993 תלמידי כיתות ח'־י"ב, מחציתם בנות, הלומדים בבתי ספר ממלכתיים, ממלכתיים דתיים ומקצועיים בכל הרמות, את השאלה הבאה: "באיזו מידה הינך תומך בצעד אשר יאסור על הערבים החיים בישראל להשתתף בבחירות לכנסת, להפגין בציבור, להופיע ברדיו ובטלוויזיה, למלא משרה ציבורית, ללמוד באוניברסיטאות". 62 אחוז הסכימו להתיר הפגנה בציבור, 56 אחוזים הסכימו להתיר השתתפות בבחירות, 47 אחוז בלבד הסכימו שערבים ימלאו משרות ציבוריות, 46 אחוז התירו הופעה ברדיו ובטלוויזיה, ורק 44 אחוז הסכימו שסטודנטים ערבים ילמדו באוניברסיטאות.

הקבוצה הקיצונית ביותר ביחסה השלילי לערבים היא קבוצת תלמידי רמה א' בבתי ספר דתיים. בנות דתיות ברמה זו קיצוניות פחות מהבנים, ואילו „תלמידי רמה ב'" בבתי־ספר דתיים משתווים ברמת סובלנותם לתלמידי בתי־ספר אחרים.

אצל תלמידי „רמה א'" בבתי־ספר חילוניים התגלתה תופעה הפוכה. קבוצה זו היא הפחות קיצונית ביחסה לערבים ומידת סובלנותה הולכת וגדלה ככל שהיא מתבגרת.

תופסק עבודת סיעוד פרטית בבתי־החולים הממשלתיים

(ע.) – שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו, החליטה אתמול להפסיק בהדרגה את שירותי הסיעוד הפרטיים בכל בתי החולים הממשלתיים.

שרת הבריאות ציינה, כי העסקת אחיות פרטיות בבתי חולים הגבירה את הפרטיזציה, חוסר השוויוניות והתיסכול בקרב אחיות בתי החולים והורתה להנהלות בתי החולים, כי מעתה ואילך יתבצעו שמירות פרטיות והשגחות מיוחדות רק בתיאום עם משרד האחות הראשית, כאשר עדיפות ראשונה תינתן לכוח האדם המצוי במוסד. בתי החולים התבקשו להיערך בהתאם לקראת הוראה זאת. בימים הקרובים יינתנו הנחיות חדשות לרופאים בנושא זה.

בנימוקיה לבצע הסדר חדש זה ציינה שרת הבריאות, כי אחות קבועה בבית החולים נושאת על גבה עבודת משמרות ומחוייבות גדולה למחלקה ובתום השעות שהיא מועסקת בהן היא עוזבת את עבודתה ופנויה לכל הצעה אחרת.

סמנכ"ל משרד הבריאות מציין כי ההסדר להעסקת אחיות פרטיות בבתי החולים היה מעוות וגרם עוול לציבור האחיות.

הנהלת משרד הבריאות קיימה ישיבה במטרה להסדיר את כל הנושאים השנויים במחלוקת בקשר ליישום הסכם האחיות שנחתם לפני ארבעה חודשים. שרת הבריאות ציינה, כי המשרד איננו משהה המעכב את יישום ההסכם וכי כל עיכוב הוא לטובתן של האחיות ובמטרה למצוא דרך טובה יותר לביצוע סעיפיו. שרת הבריאות קראה לציבור האחיות לנהוג בארך רוח ובסבלנות עד שייפתרו כל הבעיות הקשורות ביישום ההסכם.

בין השאר, הוצע לאחיות בנושא המעונות לבחור בשתי אלטרנטיבות – לקבל תשלום ממשרד הבריאות לתשלום למעונות או שמשרד הבריאות ישלם ישירות למעונות. גם בנושא התקינה ציינה שרת הבריאות, כי המשרד יקיים את כל מה שנחתם בהסכם ותוספת 1,500 תקנים לאחיות הוא חלק מתהליך התקינה. עוד ציינה כי הוקם צוות הבודק נושא זה.

במלאת שנה לפטירת יקירנו

רפאל מרינוב ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון כ"א באדר תשמ"ז 22.3.87 בשעה 3 אחה"צ
בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.
בשעה 4 יתקיים טקס הסרת הלוט
ב„בית מרינוב", בבנין הנהלת „המשביר לצרכן",
ברחוב שלמה 58 תל־אביב.

המשפחה

במלאת שלושים למותו של חברנו

מאיר יערי ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון 22.3.87 בשעה 15.00
האזכרה תערך ב־21.4.87
ביום הולדתו ה־90

ק. מרחביה

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	-2	0	מעונן
אמסטרדם	0	5	מעונן
בואנוס איירס	6	30	בהיר
הלסינקי	-8	0	בהיר
הונג קונג	2	25	מעונן
וינה	-3	6	מעונן
ז'נבה	-2	0	מעונן
טוקיו	8	3	מעונן
מוסקבה	-7	9	מעונן
יוהנסבורג	2	24	מעונן
לונדון	0	9	מעונן
ליסבון	9	8	בהיר
מדריד	3	9	בהיר
מונטריאול	-6	5	מעונן
ניו יורק	0	3	בהיר
סאן פאולו	8	[illegible]	מעונן
פאריס	0		מעונן
פרנקפורט	-2	7	גשום
ציריך	2	7	גשום
ריו דה ז'נרו	9	3	בהיר
שטוקהולם	0		שלג
שיקאגו	2	6	מעונן

swissair

עם המשפחה
ובית כפר מכבי

אנו משתתפים באבל במות

ברוך בן־אברם

חברים במכון לחקר הקבוץ

בכאב ובצער עמוק
אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית
של חברנו היקר

ברוך בן־אברם ז"ל

הלויה התקיימה בכפר המכבי

המשפחה
ובית כפר המכבי.

ביום ראשון כ"א באדר תשמ"ז 22.3.87
יום השנה התשע־עשרה לנפול בננו־חברנו

חיים פרגר ז"ל

בפעולה לסיכול קיני המחבלים
בכראמה שבבקעת הירדן
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
בשעה 3.00 אחה"צ בחלקה הצבאית בבית הקברות ביגור.

המשפחה ובית יגור

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע
פרשת כי תשא
כ' באדר תשמ"ז

כניסה		יציאה	
ירושלים	5.11	ירושלים	6.26
תל־אביב	5.29	תל־אביב	6.24
חיפה	5.21	חיפה	6.27

למשפחת קריגסהבר

הננו משתתפים בצערכם במות

מיכאל ז"ל

לשכת המס מרחב ת"א־יפו־דן־פת
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו
של בעלי אבינו וסבנו

אלכסנדר שפילמן

הלויה תתקיים היום יום ששי 20.3.87
בבית העלמין בכפר סמיר בשעה 10.30.
אוטובוס יצא בשעה 9.45 מבית המנות, קרית חיים
רחוב בן צבי 48/3.

המשפחה

למשפחת גרינשפן

הננו להביע לכם את השתתפותנו העמוקה בכאבכם הגדול,
בהילקח מכם הבעל והאב

גרינשפן חיים ז"ל

ואת רחשי תנחומינו לכל בני המשפחה.
מי יתן ולא תדעו עוד דאבה.

ההנהלה, בשרי
העובדים
וועד במלאי „בשרי"

לחברתנו בסן אביבה

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
סניף אזור
ההנהלה והעובדים

תיקון טעות

במודעת פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה בסכסוך העבודה שהוכרז על ידי איגוד העתונאים בחברה המאוחדת לפרסומים, נפלה טעות מצערת כאשר הערה מטעם החברה המאוחדת שאינה חלק מפסק הדין שורבבה בטעות בתוך הטקסט של פסק הדין. אנו מצטערים על התקלה.

מחלקת המודעות

במלאת שנה להסתלקותו של אהובנו

מרדכי חיים אמסטר ז"ל

נעלה לקברו ביום א' כ"א אדר תשמ"ז
22.3.87 בשעה 16.00 בבית הקברות „נחלת יצחק".
נפגשים ליד השער.
למוחרת, ביום ב' כ"ב אדר תשמ"ז 23.3.87 בשעה 16.00,
יתקיים טקס הסרת הלוט מלוח ההנצחה, במדרשת מפעה"ב בבית רמז בזכרון יעקב.
אוטובוס ייצא מחצר הוועד הפועל בשעה 14.00, מבנין קרן הבטות, ברח' ארלוזורוב 93, ת"א.

המשפחה

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה

מגמה מעורבת תוך פעילות בינונית

פעילות בנפח מחזורים בינוני בסוף שבוע המסחר

מאת שמואל רוזנבלום

מגמת המסחר החיובית בשוק המניות נבלמה מעט אתמול כאשר המסחר התנהל באווירה אדישה תוך מגמה מעורבת למדי הצעים קטנים יחסית שנרשמו במניות הכבוד נקלטו בירידות קלות, או אף ללא שינוי בשער. ביקושים בחלק מני"ע השונים סופקו אף הם במהירות וללא תנודות חדות. נפח ההצעים במניות כריסקונס השקעות 4900 ע.נ., אי.די.בי. פיתוח 1500 ע.נ., פטרוכימיים היצע בשער, העיד ברורות על אדישות סוף השבוע. סוחרי הבורסה מצפים בהמתנה להורדת שיעורי הריבית במשק, דבר שאמור לדעתם לתרום לאופי מסחר חיובי בתקופה הקרובה. האווירה בקרב הפעילים: שוק טובה למדי, חלק מהפעילים מצוי בפרופורציות גדולות מחוץ לשוק עקב אי־קריאה נכונה של התסריט הבורסאי. פעילים אלה מבצעים פעילות בורסאית בשוליים שעיקרה קליטת הצעים ללא שינוי בשערים או בירידות קלות. פרשני הבורסה מצפים למגמת מסחר חיובית בתחילת השבוע הקרוב תוך המשך צבירת כספים בקרנות המניות, וגידול במעורבות הציבור בשוק באמצעות הבנקים והברוקרים.

כתר - איסוף סחורה

חברת הוצאת הספרים כתר ירושלים פירסמה שלשום מאזן שהצביע על מעבר מהפסד לרווח. בחודשים האחרונים מתבצע איסוף סחורה מתמשך במניות כתר תוך רישום נפח מחזורים גדול יחסית. אתמול נרשם למניות כתר עודף ביקוש גדול בסך כ־302000 ע.נ. ושערן עלה. תופעת איסוף סחורה במניות קלילות נמצאת באחרונה באופנה בבורסה והיא בולטת במניות כתים, ברוק, אנדין ועוד נוספת של ני"ע. איסוף זה מהווה סימן לפעילים שהמניות מרכזות עניין של גורמים בעלי ממון וברגע התפרסם ידיעה חיובית אודות החברה הספציפית, זוכות מניותיה להתעוררות חדה. באחרונה מורגש מעבר ברור לסוג מניות קלילות יותר שבהן תנודות השערים חדות יותר מבאחרות.

המגמה לירידת הריבית למפקידים

כלל בורסאי ידוע בהשקעות הינו מציאת אלטרנטיבות. כערך הפיקדונות השיקליים עדיין מספק אפיק אלטרנטיבי הלשקעה, גם בחשבון האחרונים־חרף המגמה הנמוך. והציפייה להמשך רמה אינפלאציונית "סבירה" מתעקש בנק ישראל להמתין בנושא הריבית עוד כשבועיים לפחות. המצב "המסור" נובע מהערכות כלכלני הבנק שהמדד האחרון אינו מייצג ממוצע שנתי הגיוני. התנהגות בנק ישראל בנושא הריבית מעוררת תמיהות. משרד האוצר סובר שהחל מהמדד מאי תרד האינפלאציה לשעורים נמוכים ביותר, צפיה זו נראית ע"פ הנתונים הנוכחיים כהגיונית. לעומת האופטימיות באוצר מתנה בנק ישראל הורדה בריבית בהתאם לקיצוץ בתקציב הממשלתי וכהנה מיני מגבלות. במצב שנוצר ממשיכים המשקיעים לקבל ריבית ריאלית נאה ששיעורה נע סביב כ־2.3% לחודש. ריבית זו גורמת במישרין לרגיעה בבורסה שכן הכסף עדיין ממתין באפיק הפיקדונות. נראה שבנק ישראל עשוי בזמן הקרוב להוריד הריבית ותהליך זה יסייע לשוק המניות בטווח הזמן הבינוני. אין ספק ששיעורי הריבית הנהוגים אצלנו בתקופה האחרונה הינם בגדר שערוריה.

קרנות הנאמנות - 75% במניות

סקטור קרנות הנאמנות מצוי באחרונה בתהליך של החלפת קרנות סולידיות לקרנות המתמחות במניות. תהליך זה הביא לקרנות המניות סך צבירה המוערך בסר"ג של כ־30 מיליון דולר לערך החל מיום שני האחרון. עוד בטרם פורסם המדד ניצלו הקרנות את השחיקה שהייתה בשוק והגדילו את פרופורציית תיק השקעתן ל־80% לערך. הכסף החדש הוריד מעט את פרופורציית התיקים בקרנות, אך אין ספק שמצב הקרנות המתמחות במניות בהשוואה למתרחש בבורסה הינו אידיאלי יחסית. באחרונה בולטות בשוק דווקא קרנות בנק הפועלים המראות מעורבות גדולה בשורה ארוכה של ני"ע במהלך המסחר.

הבנקאיות שבהסדר - ירידות קלות

בסקטור הבנקאיות שבהסדר נרשמה אתמול שחיקת שערים נוספת של כ־0.3%. הירידה בבנקאיות נובעת מהמשך רמת ריבית גבוהה בפיקדונות שיקליים ומחוסר עניין בשלב הנוכחי עקב פדיונות לא קטנים בקרנות הנאמנות הסולידיות המחזיקות חלק לא מבוטל מכספן בבנקאיות.

הודעות בורסה

כלל־תעשיות הרוויחה ב־1986 7.5 מיליון שקל לעומת 680 אלף שקל ב־1985. מכירות החברה גדלו ב־23% ל־88 מיליון דולר.

החברה הישראלית המרכזית למסחר והשקעות הרוויחה ב־1986 7 מיליון שקל לעומת 4.2 מיליון שקל ב־1985. המכירות גדלו ב־8% ל־272 מיליון דולר.

איתן – הבורסה החליטה לחייב את קונצרן כלל לפרסם הצעת רכש למחזיקים במניות איתן ולרכוש 50% מהמניות המוחזקות ע"י הציבור. הצעת הרכש תתפרסם במידה והעיסקה בין כלל לבנק המזרחי תתבצע.

עיט – החברה הגישה לבורסה טיוטת תשקיף להנפקת אג"ד ניתנות להמרה במניות.

כתר הוצאת ספרים – החברה הרוויחה בשנת העסקים שנסתיימה בדצמבר 1986 סכום של 1.78 מיליון ש"ח, זאת בהשוואה להפסד בסך 0.74 מיליון ש"ח אשתקד.

החלטות דירקטוריון הבורסה

דירקטוריון בורסה החליט אתמול כי הבורסה לא תידרש לנושא הבטחונות בהנפקת אגרות חוב ונושא זה יישאר למשא ומתן ישיר בין החתמים והמנפיקים.

* הכותב הוא יועץ השקעות

פינה חמה לבל"י

הקרן למען בטחון ישראל

השבוע ★★★

התרומה הגבוהה
מעזבונה של המנוחה גב' מיליקה איצקוביץ
31,998 ש"ח

התרומה המרגשת
גב' אנה גבנטר תרמה ע"ש משפ' סילברשטיין לכבוד 53 שנה לנישואיהם
80 ש"ח

התרומה הצעירה
תלמידי בית הספר למסחר פיטמן ת"א
800 ש"ח

היום יותר מתמיד - תן לבך לבל"י

קרן לבל"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל-אביב 64734

תצטרף גם אתה למבצע!

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

אר.הה. ש	24899		-1		-20.0
הספנות 0.1	2150	3001			-601
הספנות א 0.5	1284	4802	-27	-2.1	-4742
הספנות אופ 2	1900	1646	-5	-.3	-1049
כללי לא בהסדר	27050	139	-650	-2.4	-280
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	5100	2664	+10	+.2	+1222
פ.י.ב.י. 0.5	6300	2430	+10	+.2	+2461

כלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	91440	174	-200	-.2	-158
אידיבי ב 100.0	91800	4.0	-300	-.3	-4.0
אידיבי בכ א 2.0	559500				-1.0
אגוד 1ש"ח	68240	99.0	+60	+.1	+16.0
דיסקונט ב	116840	10.0	-130	-.1	-10.0
דיסקונט א	117000	23.0	-680	-.6	-23.0
דיסקונט שה ב	13753	100			-9.0
המזרחי ש	37640	351	-70	-.2	-304
המזרחי ם	33700	33.0	-120	-.3	-33.0
המזרחי שה 9	17140	18.0	-100	-.6	-18.0
הפועלים מבב	98700	6.0	+3700	+3.9	+6.0
הפועלים ש	62130	385	-120	-.2	-205
הפועלים ם	62200	48.0	-600	-1.0	-197
כללי א 1.0	159010	3.0			-1.0
כללי שה 7	7575		+75	+1.0	+120
כלל ספק 100.0	39520	1379	-200	-.5	-1476
כלל שה 11	14640	87.0	-180	-1.2	-87.0
מימון ישר 1.0	52700				-5.0
מימון ישר 5.0	26990		-10		-1.0

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	33850	15.0			
לאומי משכנתא ש	9720	48.0			+48.0
לאומי משכנתא ם	9560	100			+64.0
כרמל ש	5915	53.0	+250	+4.4	+212
כרמל שה 1	3790	164	-20	-.5	-64.0
בנין ב 5.0	11800	120	+39	+.3	+30.1
פת משב ש	4000	531	-110	-2.7	-5618
משכן ב ש	3710	562			-553
עצמאות 0.1	17350	100			+97.0
טפחות מבב ש	25450	16.0			+20.0
טפחות רג ש	24850	154	-100	-.4	-180
טפחות שה 1	10014	110	+1		+190
טפחות שה 2	4940	82.0	+100	+2.1	+357
יעסור 1.0	1890	228			+3.0
יעסור 5.0	1200	500	+50	+4.4	+597
מירב 1.0	8800	656	+290	+3.4	+1015

מוסדות מימון

שלמה א ש	937	6260			-8524
השקעות מבב א	— לא נסחר —				
השקעות מבב ג	— לא נסחר —				
לאומי העסקה א ש	12681	93.0	+126	+1.0	+90.0
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב 1.	— לא נסחר —				
פת תעש בב 1	— לא נסחר —				
פת תעש בב 1ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				

ביטוח

איתן ביטוח 1ש"ח	306 תב	29195	+19	+6.6	+38191
אררט 0.1	— הפסקת מסחר —				
אררט א 0.5	— הפסקת מסחר —				
בטוח מסבה 0.1	776*	634	+8	+1.0	+94.0
* ביצוע חלקי 87.50%					
בטוח משנה 0.5	371	19850	+14	+3.9	+17862
הדר 1ש"ח	400	9009	+1	+.3	+6312
הדר 5ש"ח	263	10365	+13	+5.2	+47045
הדר אופ 2	224	9079	+9	+4.2	+26379
המנה 1ש"ח	439	35087	-1	-.2	-10312
הפניקס 0.1	830	11375			-209
הפניקס 0.5	745	5692	+16	+2.2	+6427
המסחר-הדאל 1.0	7100	350	+100	+1.4	+254
המסחר-הדאל 5.0	3950	435			+415
מנורה 1.0	2830 תב	235	+140	+5.2	+785
מנורה 5.0	1360	1235	-20	-1.5	-931
סהר פיתוח 2	7900	1900	-200	-2.5	-2030
סהר ביטוח 1ש"ח	1445	960	-20	-1.4	-1840
סהר ש	409	6645			-1269
ציון החזקות 1.0	12990	16.0	-10	-.1	-44.0
ציון החזקות 5.0	3980	223	-20	-.5	-184

מסחר ושרותים

מסחר

איזהרבאום 1.0	9100	282			+38.0
איזהרבאום 5.0	6870	1343	+160	+2.4	+1148
כאוך צורא 1.0	1360	849	-10	-.7	-341
כלל סחר 1ש"ח	440	25323	-1	-.2	-22842
כלל סחר אופ ד	348	14090			-3710
כלל סחר אגח 2	150.0	23925			+10.0
קרסל 1.0	970	5044	+22	+2.3	+7127
רפק 0.1	33000 תב	5.0	+2000	+6.5	+42.2
רפק 0.5	17633	127			-17.0
שופרסל א 2.0	12200	679	+100	+.8	+229
שופרסל ב 10.0	10270	1230			+662

שרותים

דלק ב 0.1ש"ח	6000	2333			-17.0
הראל 1.0	2801		+1		+7.0
הראל 5.0	2400				-328
ספנות המפעה 0.1	29050	92.0	+1200	+4.3	+26.0
ספנות המפ' א0.5	14200	733	+260	+1.9	+699
קידור 0.1	1375	2475	+57	+4.3	+4504
קידור 1.0	389 תב	73613	+29	+8.1	+161713
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מוסכי ערבה 0.1	3095	493	+3	+1	+54.0
מוסכי ערבה 0.5	1544 תב	3700	+80	+5.5	+8684
קנטורסיים 0.1	3950	420			-311
קנטורסיים 0.5	2893	518			+226
קשל 1.0	5060 תב	22.0	+460	+10.0	+16.0
קשל אופ 1	3000	66.0			-90.0

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	5953 תב	20.6	-447	-7.0	-62.7
גלי זוהר 5.0	4048 תב	192	-450	-10.0	-209
מלונות דן 1.0	1935	200	-14	-.7	-457
מלונות דן 5.0	1530	350	+15	+1.0	+58.0
ימי האלמוג 0.1	6780	292	+200	+3.0	+153
כנס 1ש"ח	2509	100	-10	-.4	-156
מלונות ירדן 1.0	2840	207	+90	+3.3	+238

מחשבים ושרותי מחשב

איכות 1ש"ח	1650	671			-463
דטה מיכון 1.0	13000	285			-115
ה.ל.ל. 1.0	— הפסקת מסחר —				
יעקב 1.0	12000	155	-300	-2.4	-160
כלל מחשבים 1.0	13570	40.0	-10	-.1	-11.0
מ.ל.ל. 1.0	13140 תב	65.0	+900	+7.4	+132
מ.ל.ל. 5.0	4360	321	+10	+.2	+193
משוב 1.0	741	3048	-10	-1.3	-1797
משוב אופ 1	591	770			+778
נישב 1ש"ח	1998*	480	-222	-10.0	-979
* ביצוע חלקי 56.50%					
נישב 5ש"ח	1100	1622			+1215
נישב אופ 2	5080	195			-200
תים מחשבים 1.0	1200	16739			-12547

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברהם גינדי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אורן מבנים 1.0	745	300	-5	-.7	-280
אורן מבנים 5.0	359	6150	-14	-3.8	-9450
אזורים 1ש"ח	1251	16028	+25	+2.0	+15294
אזורים אופ 1	845	2863			+650
אזורים אגח 3	155.0	33768	+3.5	+2.3	+22662
איירן 1.0	491	12081			-168
אל-רוב 1.0	1751 תב	7677	+98	+5.9	+11800
אמנונים 1ש"ח	3915	719			+5.0
אפריקה 0.1ש"ח	53650	322	+750	+1.4	+337
אפריקה 1ש"ח	46450	431	+900	+2.0	+501
אפריקה אופ 5	31600	50.0	+1600	+5.3	+100
ארזים 1.0	2780 תב	540	+160	+6.1	+3141
אילנד 1ש"ח	4010 תב	3029	+231	+6.1	+4737
אילנד 5ש"ח	2780 תב	4766	+187	+7.2	+5048
בן-יקר גת 1.0	11664	501	-200	-1.7	-237
ברנוביץ 1ש"ח	4050	487	-115	-2.8	-654
ברנוביץ 5ש"ח	3150	2030			-60.0
דנקנר 1.0	7580*	298	-120	-1.6	-778
* ביצוע חלקי 90.90%					
דורקר 1.0	536	235	+5	+.9	+235
דורקר 5.0	381	1529			-529
דרבק 1 ש"ח	500	1780			-1479
דרבק 5 ש"ח	380	3214	-5	-1.3	-2071
המשולש 1.0	1600 תב	402	-138	-7.9	-402
המשולש 5.0	1200	150	-60	-4.8	-150
ח.ב.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ח.ב.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
נכסים ובנין 1.0	3720	5303	+60	+1.6	+3358
גב-ים 0.1	4780	800	+140	+3.0	+703
גב-ים 0.5	4200	1076	+130	+3.2	+2500
הכשרת הישוב 1.0	87550	69.0			-10.0
ישפרו 1ש"ח	6300	872	-100	-1.6	-1438
ישראמקו 1.0	1760 תב	2860	+110	+6.7	+3228
ישרס 10.0	24480	267	+240	+1.0	+160
כנן פיתוח 1.0	10950*	153	-900	-7.6	-99.0
* ביצוע חלקי 91.40%					
כלל בנין 0.1	778	26786			+2452
לוסיד 1.0	5888	158			-107
לוסיד 5.0	2990 תב	4425	+200	+7.2	+3553
מ.ת.ב. 1.0	491 תב	59084	+41	+9.1	+74967
מ.ת.ב. אופ 2	301	16725	+10	+3.4	+10272
מ.ת.ב. אגח א	124.0	71779	+2.0	+1.6	+40710
מגורי בירה 1.0	913 תב	18848	+47	+5.4	+31848
מישגאל 5ש"ח	457	4114			-3009
מנרב 5.0	3300	1185	+36	+1.1	+360
סי-לד 1.0	950	725	-4	-.4	-1557
לרינשטין 1.0	505	2279	+5	+1.0	+3091
לרינשטין 5.0	199.5 תב	66559	+10.5	+5.6	+133311
ליפשיץ 1.0	2500	3540			-1008
ליפשיץ 5.0	1690	4909			+1968

פת תעש בב רך	— לא נסחר —				
מרכז הקבלנים 5.0	1380	1749	+5	+.4	+1111
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל לסינג א 0.1	29000	181	+800	+2.8	+144
כלל לסינג 0.5	25220 תב	351	+2000	+8.6	+417
כלל לסינג אג"ח	19950	19.0			-36.0

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5555.02	5533.03
אביקה	554.5	543.98
אגוז	238.67	234.90
אדיר	1575.59	1544.77
אדום	2845.99	2791.11
אופיר	1814.69	1801.08
אור	419.33	410.51
אורין	156.93	153.80
אורלי	257.97	256.87
אורן	777.20	762.24
אייל	3829.30	3754.90
איריס	5201.42	5178.71
איתן	715.55	701.15
אלון	569.81	558.18
אלמוג	663.21	655.11
ארז	764.49	749.94
אש	192.03	191.14
אשל	181.21	177.67
אתרוג	226.95	224.80
בדולח	2813.64	2760.68
ברוש	544.64	534.27
ברק	564.59	553.70
ברקת	854.11	837.52
גביש	1476.18	1466.16
גבע	1041.18	1026.17
גורן	732.68	718.66
גיא	9601.71	9459.39
גיל	3234.48	3173.89
גלית	598.38	591.29
דורבן	427.72	423.73
דוכיפת	739.53	725.31
דולב	221.52	216.63
דורון	1460.05	1433.48
דותן	253.95	249.07
דליה	547.59	537.52
דרור	448.04	439.95
דקל	463.87	455.02
הדס	444.75	443.50
הדר	508.78	499.43
חבצלת	2764.97	2707.26
זהר	19942.02	19651.42
זיו	18284.84	18017.97
זמיר	1155.86	1133.96
חוחית	148.00	144.72
חליפין	127.94	127.37
חלמיש	626.23	623.21
חן	134.64	134.37
טופז	1337.16	1306.51
טל	5683.04	5618.82
יובל	822.78	807.10
יהלום	2587.23	2558.79
יסודות	439.97	435.75
יערה	662.91	648.50
כוכב	1325.41	1298.03
כחל	132.57	129.98
כלנית	604.46	593.20
כספית	728.14	720.89
כרמל	147.61	144.71
כתר	1130.71	1108.80
להב	4604.27	4517.18
לבשקע	116163.81	114047.69
לביא	456.56	447.68
לפיד	1717.11	1682.59
לשם	983.16	964.28
מגור	1224.69	1201.27
מגמה	3552.59	3520.66
מגן	236.46	233.05
מעיין	3556.96	3523.89
מגל	756.01	749.54
מור	2144.98	2115.26
מרגוע	980.50	976.89
משה	27441.46	27125.95
כ"9	3	
Ky:		
מסוף	4595.10	4509.26
מעיין	759.35	745.11
מקשה	1013.79	994.48
מרגלית	1496.53	1467.91
מרוה	8114.50	114.10
מרום	1208.63	1185.49
נגה	27721.07	27325.52
נוטר	1069.86	1049.91
נצר	528.84	518.59
נילי	7312.34	7208.47
סביון	651.30	638.84
סגולה	131.04	128.82
סלע	976.49	972.12
סנונית	716.96	703.05
ספיר	853.68	837.85
סמדר	541.06	538.37
עריף	951.24	953.51
עדית	2708.99	2658.22
עידן	464.05	460.95
עובר	1195.82	1170.22
ענת	2793.82	2766.81
עפרוני	670.00	655.41
ערמון	141.53	138.83
פיא	1665.23	1653.30
צבר	557.12	546.11
צופית	734.07	719.83
צוק	117.87	117.40
צמיר	1003.04	982.15
צבירה	545.20	541.41
צמרת	1757.71	1722.97
קל"ע	2317.26	2305.70
רונית	19803.07	19613.03
רימון	118.39	118.13
רקפת	750.31	736.74
רקף	754.85	738.62
שביט	803.76	790.29
שחם	941.45	918.30
שירה	442.08	438.78
שמיר	361.82	359.22
שנהב	1011.65	997.30
שסק	977.78	954.12
שקד	179.61	176.08
תאנה	253.87	251.57
תדהר	600.10	597.12
תירוש	505.47	499.44
תמר	217.17	213.02
תפוח	179.89	178.51
תרשיש	1424.76	1414.75
תשרי	481.51	479.68

שערי מטבע חוץ ביום 19.3.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.57	1.64	1.57	1.65	1.57	1.64	1.6080	1.6280	1.6085	1.6285	1.6080	1.6282	1.6163
1 מארק גרמני	—	0.86	0.89	0.86	0.90	0.86	0.90	0.8761	0.8870	0.8781	0.8890	0.8767	0.8877	0.8825
1 לישט"ש	0.003-	2.51	2.62	2.53	2.65	2.53	2.65	2.5760	2.6081	2.5711	2.6032	2.5859	2.6083	2.5909
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2636	0.2669	0.2637	0.2670	0.2633	0.2666	0.2653
100 ינים יפאניים	—	1.04	1.08	1.04	1.09	1.04	1.09	1.0603	1.0735	1.0607	1.0740	1.0613	1.0747	1.0666
1 גולדן הולנדי	—	0.76	0.79	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7759	0.7855	0.7774	0.7871	0.7757	0.7855	0.7811
1 פרנק שוויצרי	—	1.02	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0479	1.0609	1.0496	1.0627	1.0478	1.0610	1.0546
1 כתר שוודי	—	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2512	0.2543	0.2509	0.2541	0.2510	0.2542	0.2528
1 כתר נורבגי	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2322	0.2351	0.2319	0.2348	0.2321	0.2350	0.2337
1 כתר דני	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2332	0.2361	0.2335	0.2364	0.2332	0.2361	0.2347
1 מארק פיני	—	0.35	0.36	0.35	0.37	0.35	0.37	0.3577	0.3621	0.3578	0.3623	0.3576	0.3621	0.3600
1 דולר קנדי	0.003-	1.19	1.25	1.20	1.26	1.20	1.26	1.2223	1.2376	1.2227	1.2380	1.2206	1.2360	1.2297
1 דולר אוסטרלי	0.001-	1.02	1.12	1.06	1.14	1.07	1.14	1.1023	1.1160	1.1018	1.1151	1.1014	1.1153	1.1096
1 ראנד דרא"פ	—	0.50	0.60	0.53	0.78	0.49	0.68	0.7726	0.7823	0.7731	0.7828	0.7739	0.7836	0.7775
10 פרנקים בלגיים	—	0.41	0.43	0.41	0.44	0.41	0.43	0.4204	0.4256	0.4235	0.4288	0.4226	0.4261	0.4258
10 שילינגים אוסטריים	+0.002	1.22	1.27	1.23	1.29	1.22	1.29	1.2483	1.2638	1.2495	1.2651	1.2490	1.2647	1.2572
1000 לירטות איטלקיות	+0.004	1.20	1.26	1.21	1.29	1.20	1.29	1.2336	1.2489	1.2358	1.2512	1.2354	1.2510	1.2419
1 סל"י (ECU)	+0.001	—	—	—	—	—	—	1.8211	1.8437	1.6218	1.6446	—	—	1.6329
1 דינר ירדני	—	4.50	4.78	4.38	4.67	4.44	4.70	—	—	—	—	—	—	4.7254
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.13	0.14	0.12	0.17	—	—	—	—	—	—	0.1541
1 לירה מצרית	—	0.76	0.81	0.76	0.81	0.75	0.82	—	—	—	—	—	—	0.5213

באות אביב 0.5	— הפסקת מסחר —				
בכסי אחדים 1.0	1363	1985			-1707
סהר החזקות 1.0	27000	29.0	+800	+3.1	+73.0
סהר החזקות 5.0	18940	57.0	-190	-1.0	-27.0
סופר 1.0	7661				
כספי 5.0	3796		-50	-1.3	-50.0
עצר וסלע 1.0	721 תב	3852	-42	-5.5	-6510
ערד 3.0	1890	992	-64	-5.3	-806
קיסריה 0.1	5557	385	-40	-.7	-314
קיסריה 0.5	2661	464	+20	+.8	+77.0
רבובין 1ש"ח	472	5180	-2	-.4	-2815
רבובין 5ש"ח	266	7529			-7264
רבובין אופ 2	1405	709			+610
רבובין אגח א	129.0	11520			+5480
רסקו מבכ	5280*	511	+240	+4.8	+616
* ביצוע חלקי 95.70%					
רסקו רג	4880	650			-209

חקלאות

מבעי הדר 0.1	3875	408			-2.0
מבעי הדר 0.5	3400	482			-682
מהדרין 1ש"ח	— הפסקת מסחר —				
בכסי הדרים 1.0	1880	2120	-30	-1.6	-2146
פריאור 5ש"ח	2623	626			-628
שן-הר 0.1ש"ח	4000	548			-94.0

תעשייה

מזון וטבק

אסאם 1.0	1600 תב	808	-100	-5.9	-793
גולדפרוסט 1 ש"ח	3250*	216	+150	+4.8	+787
* ביצוע חלקי 66.30%					
גולדפרוסט 5 ש"ח	2300	300			-100
גולדפרוסט אופ 1	1390				-319
דובק מב ש	6720	817			+165
דובק רג ב	6711	630	+1		+315
ויטה 1.0	1135	677	-40	-3.4	-915
ויטה 5.0	875	550	-15	-1.7	-733
פרי-הר 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הר 5.0	— הפסקת מסחר —				
טמבור בירה 1.0	34900	109			-32.0
טמבור בירה 5.0	30000	71.0			-51.0
יצהר 1ש"ח	1540	189			-189
יצהר א 5ש"ח	890	3271			+929
יצהר אופ 2	590	2553			-104
כן 1ש"ח	800	1567	+5	+.6	+2760
כן 5ש"ח	460 תב	6955	+24	+5.5	+8357
מגפרוסט 1.0	15600	214	-120	-.8	-291
עלית 0.1	26700	1626	+500	+1.9	+1072
עסיס 5ש"ח	515	10397	+10	+2.0	+7017
שלמה אבגל 1.0	3520 תב	978	+320	+10.0	+1030
שמן מבכ ש	6100	445			-96.0

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	880	4068	+20	+2.3	+4017
אופים 1.0	1831 תב	862	+121	+7.1	+1207
אופנת ברוך 1 ש"ח	699	664	+1	+.1	+501
אופנת ברוך 5 ש"ח	505	4439	-17	-3.3	-1179
אופנת ברוך אופ	497	2570	-15	-2.9	-5781
ארגמן רג ש	17600	110	-300	-1.7	-150
דלתא-גליל 1.0	5450	1135	+200	+3.8	+1207
דלתא-גליל א 3.0	4050	451			-98.0
מסורית מאותר 1.	4336 תב	340	+394	+10.0	+726
מסורית מאותר 5.	1750	656	-50	-2.8	-53.1
ויסקנט 1.0	2000	758	-100	-4.8	-915
ויסקנט 5.0	1500	520	-60	-3.9	-470
חדרנית 1.0	9650	206			-106
דיקת 1.0	3250	464	-40	-1.2	-729
דיקת 5.0	2333	737	-25	-1.1	-1171
לודזיה 0.1	3500	268	+149	+4.5	+566
לודזיה 0.4	2700	544			+198
ליבנת 1ש"ח	1122	1664	+22	+2.0	+1081
מיס גליק 1.0	810*	1072	+21	+2.7	+1302
* ביצוע חלקי 90.80%					
מקס 0.1	4900	100			-64.0
מקס 0.5	3070	608			+806
עיט 1.0	749	2907	+17	+2.3	+1145
עיט 5.0	378	9897	+16	+4.4	+15069
עמק 1.0	460	5520	+5	+1.1	+3636
פולגת א 1ש"ח	4645	701	-6	-.1	-247
פולגת ב 4ש"ח	3535	3499			-508
פוליגון א 0.5	14650	356	+200	+1.4	+107
פרטר 1.0	5290	374			-71.0
ביבוד סקרינה	20310	401			+116
תעש ורעגן 1.0	3000	576			-369

מתכת ומוצריה

אלקטרון 5.0	2821	150			+24.0
אורדן 10.0	— הפסקת מסחר —				
אורדן 50.0	— הפסקת מסחר —				
אלומית 1.0	6920	210	+220	+3.5	+89.0
אלומית 5.0	4950	253	-50	-1.0	-352
כבלים ש	44700	22.0	-1000	-2.2	-41.0
התכוף 1.0	10800	248			-267
התכוף 5.0	6800	342			-71.0
התכוף אופ	6920*	248	+110	+1.6	+287
* ביצוע חלקי 98.40%					
דיקה 1.0	6177 תב	372	-496	-7.4	-723
דיקה 5.0	2960	359	-27	-.9	-1493
קפמאות פח 1.0	4850	2293	+50	+1.0	+1880
קפמאות פח 5.0	4650	300	+50	+1.1	+47.0
מתכת מרום 1.0	3250	624			+1200
כבלי ציון 1.0	2800	1044	+40	+1.5	+1394
כבלי ציון 5.0	1765	2376	+55	+3.2	+6973
כבלי ציון אופ 3	683	2062	-8	-1.2	-1811
מודיען 1.0	1230	450	-30	-2.4	-971
מתכת קרמר 1 ש"ח	390	10667	-12	-3.0	-7443
מתכת קרמר 5 ש"ח	225	16274			-19385
נחושתן 0.1	49530 תב	123	+4500	+10.0	+123
נחושתן 0.5	19500	78.0	-350	-1.8	-275
פקר פלדה 1.0	23900	143	+900	+3.9	+147
קרגל 1.0	1167	1356	-12	-1.0	-1256
קרגל 5.0	665	2431			-587
קליל 1.0	2750	503			+5.0
קליל 5.0	2100	395	-40	-1.9	-573
שלדות 5.0	16500 תב	602	+1500	+10.0	+1701
תעשיות לכיש 1.0	1210 תב	760	-80	-6.2	-1012
תעשיות לכיש 5.0	842	1200	+2	+.2	+619

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	640500	25.0	-500	-.1	-7.0
אלוס 0.1	9200*	234	+100	+1.1	+111
* ביצוע חלקי 93.20%					
אלוס 0.25 ש	6005 תב	2207	+425	+7.6	+2773
אלוס 0.25 ם	5600	95.0			-15.0
אלקטרה 1.0ש"ח	2200	949			-823
אלקטרה א 0.5ש"ח	1512	3285	+40	+2.7	+4431
אלקטרה אופ 5	1220	1963	-10	-.8	-2878
אלקטרה אגח 3	146.0	20550			-27340
אלרון 3.0	529000	58.0	-8000	-1.5	-85.0
אורית 0.02ש"ח	31800	300			+135
כלל תעש אלקטרו	2540	6783			-384
טמקטרוניקס 1.0	3345	2583	+95	+2.9	+4698
טמקטרוניקס 5.0	2535	4076	+85	+3.5	+8268
פירסטנבר 1ש"ח	783	2722	+3	+.4	+1549
פירסטנבר 5ש"ח	624	2471	+1	+.2	+2923
ציקלון 1ש"ח	2410	213			-175
ציקלון 5ש"ח	1180	1543			+1351
קבוצת אזור 1.	6450	40.0			-120
קבוצת אזור 5.	5280	557			-471
ת.א.ת. 1.0	2069	788			-663
ת.א.ת. 5.0	960	14066	+31	+3.3	+23339
ת.א.ת. אופ 1	25241	179			-119
תדיראן 1ש"ח	1060	15774	-23	-2.1	-11821

מוצרי בניה

אי.פ.כל בנ.ל.	1312	1996			-2374
אי.פ.בנין אופ א	805	2526			-960
אי.פ.בנין אגח א	132.5	5400	-1.5	-1.1	-2841
אלקל 5.0	10000	179			+37.0
אקרשטיין 1ש"ח	1163	1520	+23	+2.0	+2554
אקרשטיין 5ש"ח	899	964			-94.0
אקרשטיין אופ א	555	1506	-30	-5.1	-6161
אקרשטיין אג"ח 1	134.0	12470	+1.0	+.8	+47438
בטון תעשיה 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תעשיה 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	1900	3747	-21	-1.1	-4257
בר-טון 5.0	700	2888	+13	+1.9	+6488
טרמוקאובטס 1.0	9652 תב	35.0	-848	-8.1	-24.3
טרמוקאובטס 5.0	5175 תב	513	+275	+5.6	+485
מ.ל.ם. 1.0	886	405			-458
מ.ל.ם. 5.0	662*	204	-7	-1.0	-235
* ביצוע חלקי 66.80%					
מגדל השק 1ש"ח	800	1201			-51.0
מוזאיקה ולקמן 1	— לא נסחר —				
מוזאיקה ולקמן 5	14800				

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	23020	332			-143
אליאנס ב 200.0	2611 תב	781	-140	-5.1	-502
גל תעשיות 1.0	22050	123			-33.0
גל תעשיות 5.0	18585	365			-196
דיסקוב 1.0	3294	60.0			+30.0
דשנים 0.1	5150	89.0			-13.0
דשנים 0.5	1576	1422			-468
חיפה כימיקל 10.0	959	2487			-551
כבע 0.01 ש"ח	12400	884	-100	-.8	-635
ליפסקי 1.0	3500 תב	2115	-200	-5.4	-2548
ים המלח 1ש"ח	4090	6498			+3353
פטרוכימיים 10.0	640	15320			-4893
מקפרכה 1.0	8700	60.0	-200	-3.3	-87.0
מקפרכה 5.0	5670	215	+110	+2.0	+47.0
נקה 1ש"ח	8579	733	+100	+1.2	+652
סנו 1.0	26600	212	+450	+1.7	+553
סנו 5.0	21900*	54.0	+500	+2.3	+519
* ביצוע חלקי 98.10%					
פריקלאס 1 ש"ח	647	6395	-14	-2.1	-11083
פריקלאס אופ 1	261	11261	-8	-3.0	-13386

קום ביוכימיקל 1.0	6700	648			-48.0
ת.ב.ל. 1.0	4501 כ		-237	-5.0	-304
ת.ב.ל. 5.0	3815 כ		-201	-5.0	-199
תיא 5.0	17650	85.0	-550	-3.0	-158
פרוטארום 10.0	20220	77.0			-66.0
תרו א 5.0	13145 תב	123	+1195	+10.0	+231

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

כתר 1ש"ח	293 תב	83845	+27	+10.2	+302398
דפרון 1.0	10961	40.0	+220	+2.1	+76.0
דפרון 5.0	7700	85.0	+100	+1.3	+99.0
ת.ב.ל. 1.0	8600 תב	342	-750	-8.0	-561
יגא 1ש"ח	6350	193	+210	+3.4	+116
לבידי אשקלון 1.	750 תב	9830	+55	+7.9	+19469
לבידאשקלון אופ	1265	885	+10	+.8	+845
מלס ב 0.5	54270	15.0	-500	-.9	-21.0
מפעלי ני"ר 10.0	448500	136	-3000	-.7	-142
סקאפרה 1.0	4210	265	+89	+2.2	+300
רים 0.1	2515	114	+25	+1.0	+4.0
רים 0.4	1920	1160	-50	-2.5	-1331
תעל ב 0.2	19900	125			-26.0

תעשיות שונות

אוגין 1.0	13938	93.0			+44.0
אוגין 5.0	6212	240			+282
הכימאים 1.0	10780	174	-450	-4.0	-174
ה.ב.ולק 1ש"ח	2599	1134	+24	+.9	+947
ה.ב.ולק 5ש"ח	1682	1821			-149

השקעות תעשייה

מרכוזית ב 0.1	— הפסקת מסחר —				
כור בב 1.0	1375000	.5			+3
כלל תעשיות 1.0	— הפסקת מסחר —				
כאנרי טכנולוגיה	593	2361			-610

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אוניק ש	8450	252			+47.0
אידיבי פתוח 2.0	9345	4956			-1539
אינקוסה 1ש"ח	94.5	32517			-1882
אלגד ש	17990	181			-57.0
אלגד ם	17952	52.0			+41.0
אלרד ש	6050	3135	+110	+1.9	+3282
אלרד ם	6250	212			-206
אמישר בב 1.0	2723 תב	268	-302	-10.0	-492
אפיק 1.0	415	18563	+20	+5.1	+34501
אפיק 5.0	353 קו		+17	+5.1	+58732
כלל השקעות 1ש"ח	1841 תב	478	-120	-6.1	-1460
רבבאר 0.1	700	2367	+20	+2.9	+1548
רבבאר 0.5	540	2127	+10	+1.9	+365
חברה לישראל 1ש"ח	22000	753	+500	+2.3	+1473
חברה לישראל 5ש"ח	18500	361	+100	+.6	+1041
הלמסון 0.1	136000		-3000	-2.2	-2.3
הלמסון 1.0 ש	30000	41.0			-22.0
אמפא א 0.5	29000 תב	140	+1650	+6.0	+149
פרטים השק ש	11750	569			-324
דיסקונט השק ש	6060	6351	-40	-.7	-4986
מגדל השק ש	33960	79.0	+800	+2.4	+106
כור השק ש	13298	2.0	+500	+3.9	+113
כור השק אגח 124	4834	291			+33.0
הדרן 1.0	1900 תב	2543	+104	+5.8	+2881
הדרן 5.0	271	40556	+6	+2.3	+38420
ישום החזקות 1ש"ח	15650	164	+450	+3.0	+214
יונא ש	5450	635			-337
כלל ישראל 10.0	— הפסקת מסחר —				
כלל ישראל 50.0	— הפסקת מסחר —				
לבנון 1ש"ח	3289 תב	2078	+160	+5.1	+966
לבנון 5ש"ח	1350	2222	+25	+1.9	+2633
מגור 1ש"ח	753	5472	-4	-.5	-5647
מגור א 5ש"ח	484	1500	-1	-.2	-2300
מגור אופ ב	344	2018			+798
מגור אג"ח 1	118.0	11000	+.5	+.4	+23725
פז השק ב 0.1	5800 תב	794	+330	+6.0	+515
פז השק ב 0.5	3812 תב	1039	+347	+10.0	+1352
פז השק ש	4200	2579	+90	+2.2	+1698
פמה א 0.1	12600	243			+193
פמה 0.5	9000	165	+50	+.6	+72.0
פריה ב 0.2ש"ח	10350 תב	896	+459	+4.6	+1198
קרדן 1ש"ח	209	55837	-9	-4.1	-55252
קרדן 5ש"ח	180.0	32594	-4.0	-2.2	-27720

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיה	— הפסקת מסחר —				

דלק ונפט

דלק חיפושים מס.1	4946	563	-250	-4.8	-2527
דלק חיפושים מס.5	3099	529	-1		-217
דלק נפט אופ 2	2376	1308			-311
פז חיפושי נפט	52000	187	+400	+1.3	+92.0
ינאל 5.0	6115	1647	+115	+1.9	+2143
מ.ב.ג. 1.0	9751	409	+1		+26.0
מ.ב.ג. 5.0	3615	1580	-70	-1.9	-997
סרגליל ב 0.05ש"ח	9700	307	-300	-3.0	-255
נפטא ש	296000 תב	6.0	-97300	-6.2	-8.0

נסחרות במט"ח

בזית ם	210				+860

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ק־331 תשואה 2.20%		
4101	356.2	-1.1
ק־332 תשואה 2.61%		
4102	142.6	+.6
4103	137.0	+.5
4104	132.8	+.6
4301	132.8	+.6
6%		
ק־333 תשואה 2.72%		
4302	126.1	+.1
4303	125.3	+.1
4304	125.3	+.1
ק־335 תשואה 2.66%		
4305	113.5	+1.0
7%		
ק־338 תשואה 2.49%		
4105	111.9	+.9
4106	109.1	+.9
4107	105.9	+.9
4108	104.1	+.9
ק־339 תשואה 3.12%		
4109	98.8	
4110	97.8	+.1
ק־351 תשואה 2.90%		
4201	123.8	+.1
4202	121.6	+.1
4203	119.2	
4204	118.4	+.1
4205	116.2	+.1
ק־352 תשואה 2.94%		
4206	113.9	+.1
4207	113.5	
4208	112.1	+.1
4209	109.7	+.1
4210	106.9	+.1
4211	103.7	+.1
ק־353 תשואה 2.76%		
4212	102.8	+1.0
4213	100.4	+1.0
3% מלווה כפירה (גליל)		
ק־201 תשואה 2.70%		
ש3601	38186.0	+318.0
ש3602	35161.0	+293.0
ש3603	32705.0	+280.0
ק־202 תשואה 3.08%		
3604	28984.0	-190.0
ש3605	26452.0	-178.0
ש3606	24917.0	-172.0
ק־203א תשואה 3.23%		
ש3607	23018.0	-64.0
ק־203ב תשואה 3.04%		
ש3608	21927.0	+176.0
ק־3203 תשואה 3.11%		
ש3609	20821.0	+171.0
ק־204א תשואה 2.65%		
ש3610	19101.0	+50.0
ק־204ב תשואה 2.82%		
ש3611	18697.0	+72.0
ק־1204 תשואה 2.99%		
ש3612	18028.0	+70.0
ק־205א תשואה 2.78%		
ש3613	17099.0	+34.0
ק־205ב תשואה 2.53%		
ש3614	16574.0	-123.0
ק־1205 תשואה 2.60%		
ש3615	15261.0	+12.0
ק־205 תשואה 2.65%		
ש3616	13940.0	+187.0
ק־206 תשואה 2.45%		
ש3617	13260.0	+56.0
ש3618	12584.0	+54.0
ש3619	11575.0	+50.0
ק־207 תשואה 2.53%		
ש3620	10906.0	+161.0
ש3621	10361.0	+156.0
ש3622	9343.0	+142.0
ק־208 תשואה 2.52%		
ש3623	8951.0	+16.0
ש3624	8431.0	+15.0
ק־209 תשואה 2.62%		
ש3625	7666.0	-39.0
ש3626	7091.0	-37.0
ש3627	6577.0	-34.0
ק־210 תשואה 2.60%		
ש3628	6061.0	+27.0
ש3629	5679.0	+25.0
ש3630	5369.0	+24.0
ק־211 תשואה 2.55%		
ש3631	4944.0	+17.0
ש3632	4658.0	+16.0
ש3633	4401.0	+16.0
ק־212 תשואה 2.72%		
3634	3840.0	-28.0
ש3635	3705.0	-27.0
ש3636	3569.0	-25.0
ק־213 תשואה 2.67%		
ש3637	3361.0	+9.0
ש3638	3129.0	+8.0
ש3639	2865.0	+8.0
ק־214 תשואה 2.83%		
ש3640	2337.0	-22.0
ש3641	2026.0	-19.0
ק־215 תשואה 2.60%		
3642	1837.0	+6.0
ש3643	1593.0	+5.0
ק־216 תשואה 2.65%		
3644	1417.0	+2.0
3645	1277.0	+1.0
4.25% מלווה כפירה (גליל)		
ק־231 תשואה 3.52%		
3701	1087.0	-4.0
ק־232 תשואה 3.40%		
3702	838.4	-1.5
ק־233 תשואה 5.30%		
3703	747.2	+.6
3704	640.2	+.5
ק־251 תשואה 3.40%		
3751	336.0	+2.1
ק־252 תשואה 3.40%		
3752	135.5	+1.7
3753	130.2	+1.6
ק־253 תשואה 3.53%		
3901	124.8	
3902	118.9	
3903	118.0	
3904	116.2	+.1
ק־254 תשואה 3.44%		
3754	118.2	+1.1
3755	113.8	+1.0
3756	113.1	+1.1
3757	110.9	+1.0
ק־255 תשואה 3.45%		
3756	108.8	+.7
3759	108.4	+.7
3760	107.0	+.7
3761	104.7	+.7
3762	101.9	+.6
3763	98.8	+.6
ק־256 תשואה 3.54%		
3764	96.3	+.2
3765	94.0	+.2
3766	93.0	+.5
ק־271 תשואה 3.32%		
3791	100.3	+.1
3792	98.5	
ק־291 תשואה 3.40%		
3826	117.6	+.8
3827	115.3	+.7
3828	114.5	+.8
3829	112.4	+.8
ק־292 תשואה 3.51%		
3530	109.5	-.7
3611	109.1	-.8
3832	107.2	-.7
3833	105.4	-.7
3834	102.6	-.7
ק־311 תשואה 3.39%		
3861	103.9	+.8
מלווה פיתוח ומדינה 4%-6%-7%		

הסידרה	השער	השינוי בנקי
(80% הצמדה)		
ש3206	— הפסקת מסחר —	
ש3210	203934.0	+100.0
ש3211	201500.0	+500.0
ש3212	197000.0	+1580.0
ש3213	189558.0	
ש3214	181845.0	
ש3501	178500.0	+300.0
ש3502	176100.0	+200.0
ש3503	165574.0	
ש3504	158400.0	+314.0
ש3505	154700.0	+700.0
ש3521	149500.0	+800.0
ש3522	145700.0	+200.0
ש3523	137000.0	+300.0
ש3524	143800.0	+300.0
ש3525	141343.0	
ש3526	140750.0	+250.0
ש3527	139000.0	
ש3528	134000.0	+200.0
ש3529	134800.0	-400.0
ש3530	131100.0	
ש3531	131000.0	
ש3532	127600.0	
ש3533	126501.0	
ש3534	120600.0	
ש3535	119200.0	+200.0
ש3536	115900.0	+300.0
ש3537	119860.0	+300.0
ש3538	112000.0	+200.0
ש3539	112150.0	+150.0
ש3540	112000.0	
ש3541	107400.0	
ש3542	108350.0	-150.0
ש3543	102300.0	+100.0
ש3544	103000.0	
ק־701 תשואה 1.30%		
ש3545	100645.0	+282.0
ש3549	95199.0	+197.0
ש3552	87506.0	+182.0
ש3554	91221.0	+193.0
ש3555	91221.0	+193.0
ק־702 תשואה 1.53%		
ש3546	100790.0	+265.0
ש3547	100484.0	+265.0
ש3548	100331.0	+263.0
ש3550	95319.0	+251.0
ש3551	94813.0	+252.0
ק־703 תשואה 0.99%		
ש3553	87389.0	+80.0
ק־704 תשואה 1.18%		
ש3556	87085.0	+133.0
ש3558	87131.0	+136.0
ש3559	84022.0	+132.0
ש3560	79676.0	+127.0
ק־705 תשואה 1.21%		
ש3557	87998.0	+100.0
ש3572	80206.0	+94.0
ק־706 תשואה 1.46%		
ש3561	78901.0	+227.0
ש3571	78603.0	+228.0
ק־707 תשואה 1.54%		
ש3573	79027.0	-1177.0
ש3574	72859.0	-1088.0
ש3577	72934.0	-1126.0
ש3578	67326.0	-1047.0
ק־708 תשואה 1.18%		
ש3575	73113.0	+119.0
ש3576	72839.0	+119.0
ש3579	67329.0	+113.0
ק־709 תשואה 1.20%		
ש3580	62872.0	+91.0
ש3581	57281.0	+85.0
ש3582	52897.0	+80.0
ק־710 תשואה 1.50%		
ש3583	48850.0	-928.0
ש3584	46532.0	-911.0
ש3585	44153.0	-893.0
ק־711 תשואה 0.88%		
ש3586	40768.0	+29.0
ש3588	42474.0	+31.0
ש3589	38774.0	+29.0
ק־712 תשואה 1.14%		
ש3587	42383.0	+79.0
ש3591	38682.0	+75.0
ש3592	38624.0	+73.0
ש3593	38538.0	+74.0
ק־713 תשואה 1.43%		
ש3590	37969.0	+28.0
ש3595	36222.0	+27.0
ק־714 תשואה 1.18%		
ש3594	36710.0	+27.0
ש3596	35137.0	+26.0
ש3597	34979.0	+26.0
5% מלווה פיתוח ומדינה (סדרה כפולה צמודה)		
ש2001	150400.0	
ש2002	150200.0	
ש2003	142900.0	
ש2004	146000.0	
ש2005	135300.0	
ש2006	140300.0	
ש2007	139200.0	
ש2008	136050.0	
ש2009	137900.0	
ש2010	137800.0	
ש2011	134550.0	
ש2012	132800.0	
ש2013	135200.0	
ש2014	132600.0	
ש2015	129800.0	
ש2016	131700.0	+600.0
ש2017	129700.0	
ש2018	126600.0	+400.0
ש2019	126500.0	+100.0
ש2020	122500.0	+200.0
ש2021	123300.0	+500.0
ש2022	115200.0	+600.0
ש2023	116650.0	+450.0
ש2024	108400.0	+500.0
ש2025	108400.0	+800.0
ש2026	108500.0	+500.0
ש2027	103900.0	+600.0
ש2028	106200.0	
ש2029	100100.0	+800.0
ש2030	103000.0	
ש2031	97600.0	
ק־101 תשואה 1.24%		
ש2032	99355.0	+74.0
ש2034	93982.0	+69.0
ק־102 תשואה 1.35%		
ש2033	92828.0	+69.0
ש2035	85324.0	+61.0
ק־103 תשואה 1.22%		
ש2036	86427.0	+61.0
ש2038	84995.0	+63.0
ש2040	81939.0	+61.0
ק־104 תשואה 2.10%-		
ש2037	89896.0	+58.0
ש2039	86977.0	+56.0
ק־105 תשואה 1.40%		
ש2041	76547.0	-176.0
ש2052	70546.0	-170.0
ק־106 תשואה 0.50%		
2051	78590.0	+1273.0
ק־107 תשואה 1.25%		
ש2053	71515.0	-359.0
ש2055	66150.0	-346.0
ק־108 תשואה 1.21%		
ש2054	65487.0	+48.0
ש2056	60677.0	+44.0
ק־109 תשואה 0.95%		
ש2057	61744.0	+45.0
ש2059	56223.0	+41.0
ק־110 תשואה 1.20%		

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2058	ת 55295.0	-2753.0
ש2060	ת 51062.0	-2632.0
ק־111 תשואה 0.50%		
ש2061	41037.0	+1160.0
ש2062	37529.0	+1088.0
ש2063	35891.0	+1068.0
הלים		
מ 19	103.2	-.8
מ 20	102.5	+.3
מ 21	100.8	-2.5
מ 22	108.1	+5.1
מ 23	95.6	+1.6
ש24	93.0	
ש25	93.5	
ש26	91.5	-2.0
ש27	90.6	-1.5
ש28	93.5	+.1
ש29	93.8	-.5
ש30	98.1	-.3
ש31	97.1	
32	91.1	-2.2
33	מ 99.6	18/03/87
35 מ"ב	100.5	-1.5
36 מ"ש	108.0	
מ"ב 1א	101.5	+1.5
לישס 1ב	104.0	+1.8
מלה 1ג	100.0	
אגרות חוב בלתי מתנהלות בממ		
מב"ב 24 ש	86.1	28/12/86
מב"ב 25 ש	85.1	26/01/87
מב"ב 26 ש	85.1	26/01/87
מב"ב 28 ש	88.8	12/01/87
מב"ב 30 ש	84.5	19/02/87
אגרות חוב צמודות (מלוא הצמדה)		
ש6001	115110.0	11/03/87
ש6002	104300.0	-700.0
ש6003	104800.0	-200.0
ש6004	101458.0	11/03/87
אגרות חוב צמודות ריבית קבועה (פרטיים)		
סד' 2501	171.1	-.4
סד' 2502	169.0	-.4
סד' 2503	162.0	-.3
סד' 2504	162.0	
סד' 2505	155.0	+.5
סד' 2506	149.0	-.5
סד' 2507	144.1	-1.0
ק־604 תשואה 10.00%		
סד' 2508	167.2	-2.8
ישראלי-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק־901 תשואה 10.60%		
7001	243.0	+.1
7002	235.4	+.1
ק־902 תשואה 10.45%		
7003	225.7	-6.1
7004	207.7	-5.8
ק־903 תשואה 9.60%		
7005	198.0	+1.9
ק־905 תשואה 9.65%		
7007	173.5	+1.6
7008	164.8	+1.6
ק־906 תשואה 8.83%		
7009	162.9	+4.9
ק־907 תשואה 10.00%		
7010	154.7	
ק־908 תשואה 10.50%		
7011	144.3	-1.7
7012	139.2	-1.6
ק־909 תשואה 10.53%		
7013	131.2	-1.6
ק־910 תשואה 10.58%		
7014	114.0	+.1
ק־911 תשואה 10.50%		
7015	94.6	-.6
7016	96.8	-.5
7017	95.8	-.5
7018	95.6	-.5
7019	95.9	-.6
7020	95.7	-.6
7021	94.8	-.6
7022	94.5	-.5
ק־951 תשואה 10.59%		
7201	91.5	
7202	89.6	
7203	89.3	
7204	89.7	
7205	89.8	
ישראלי-צמוד דולר ריבית משתנה		
ק־801 תשואה 2.90%		
ש6101	13141.0	+1.0
ק־802 תשואה 3.95%		
ש6102	7585.0	+19.0
ק־803 תשואה 3.95%		
ש6103	6845.0	+53.0
ק־804 תשואה 3.79%		
ש6104	6352.0	
ש6105	6017.0	
ק־805 תשואה 3.92%		
ש6106	5798.0	+1.0
ש6107	5584.0	+1.0
ק־806 תשואה 4.22%		
ש6108	3949.0	+1.0
ש6109	3753.0	
ש6110	3687.0	
ק־807 תשואה 4.48%		
ש6111	3034.0	+3.0
ש6112	2941.0	+4.0
ק־808 תשואה 4.85%		
ש6113	1957.0	+1.0
ק־821 תשואה 5.36%		
ש6151	762.9	-2.6
ש6152	730.4	-2.5
ק־822 תשואה 5.37%		
ש6153	638.9	-1.2
ק־823 תשואה 5.30%		
ש6155	486.2	+.1
ק־824 תשואה 5.37%		
ש6156	326.6	-6.1
ק־825 תשואה 5.35%		
ש6157	244.6	-6.1
ש6158	231.6	-5.8
ק־826 תשואה 5.36%		
6159	195.2	-.5
ק־827 תשואה 5.35%		
6160	183.2	+.5
6161	177.8	+.3
ק־828 תשואה 5.39%		
6162	159.2	-.4
ק־829 תשואה 5.40%		
6163	147.7	
6164	142.0	+.1
ק־830 תשואה 5.54%		
6165	133.8	+.4
ק־831 תשואה 5.34%		
6166	126.5	-.4
6167	124.7	-.4
6168	122.7	-.5
ק־832 תשואה 5.36%		
סד 6169	115.2	-.2
ק־833 תשואה 5.35%		
6170	108.4	+.5
ק־834 תשואה 5.36%		
6171	76.9	
6172	75.6	-.1
ק־851 תשואה 5.38%		
6801	85.6	-.6
אג"ח צמודות מט"ח - פריים		
אל-אום 86	1078.0	
אלביט 85	188.7	
אלתא 85	1159.0	-11.0
אלסינט א'	1915.0	+5.0
אלסינט ב'	1339.0	+39.0
טאודי 85	776.0	+10.0
תדיראן 84	97.2	
תדיראן 85	375.0	

הצרפתי מישל קונסטנס הפתיע את ה"פייבוריטים" במרתון ת"א

מאת משה כהן

5000 רצים מכל הגילאים שכבשו אתמול את רחובות ת"א הוכיחו שוב כי למפעלים העממי אין תחליף. גיבור שלושת המרוצים היה במובן הזוכה במרוץ הקשה המתיש ל־42 ק"מ – הצרפתי בן ה־31 מישל קונסטאנס.

אווירה ססגונית היתה אתמול בבוקר ברחבת בית הדר הפועל של ההסתדרות. אלפי רצים מכל שכבות האוכלוסיה התארגנו בסדר מופתי לאות הזינוק למרוצים השונים.

שיחה קצרה עם חלק מהרצים הוכיחה, כי גם במדינת ישראל יש "משוגעי מרתון". כך למשל פגשנו על קו הזינוק את האלוף (דודו) דורון רובין, שהפך ללקוח קבוע של המרוצים. דמות יוצאת דופן היווה יוסף ביין בן ה־76, שהתכונן בהתלהבות רבה לקראת הזינוק.

תשומת לב רבה עורר סביבו רס"ן יצחק מייס, שרץ בחברת שני ילדים בני 5 ו־7. גם השתתפותם של תלמידי בתי הספר התיכוניים היתה ערה ולראשונה בתולדות מרוצי המרתון נטלו חלק במרוץ 1500 תלמידים.

הצרפתי מישל קונסטנט (מימין) חוצה ראשון את קו המטרה במרוץ המרתון. משמאל: יעקב סולימני מהפועל אשקלון, הראשון שהגיע בין הישראלים.

גם חולי צה"ל גילו עניין רב במרוצים ותנועם היה הומיה במאות חילים, שרצו במאבקם ברחובות ת"א, כשרובם מקפידים לשמור על מורל גבוה בעת הריצה.

מרכז הפועל בשיתוף עיריית ת"א והעתון "ידיעות אחרונות" אירגנו שלושה מרוצים למרחקים שונים. במרוץ העממי ל־4 ק"מ נטלו חלק 3500 רצים. במיני מרתון ל־21 ק"מ השתתפו 1500 רצים ובמרוץ הקשה ביותר ל־42,195 מ' נרשמו 180 רצים, מהם 20 אורחים מחו"ל.

את הרצים הזניק מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ע"י אקדח מיוחד. תחילה יצאו לדרך רצי המרוץ הקצר, אחריהם הוזנקו רצי המיני מרתון ורק לאחר פינוי דרות ההזנקות יצאו לדרך רצי המרתון הארוך.

מזג האויר בתחילת המרוץ לא האיר את פניו לרצים, שכן העננים נעלמו וקרני השמש הורגשו היטב ברחובות ת"א, אך בהמשך שוב כיסו עננים את השמים והשמש הפסיקה להציק לרצים.

לכל אורך המסלולים עמדו אלפי אנשים, שעודדו את הרצים וחלקם סייע להם במתן בקבוקי שתיה. גם המארגנים נתנו את דעתם לבעית ה"יובש" והם הכינו מראש 40,000 כוסות שתיה, 20,000 ספוגים, 12,000 בקבוקי מים מינראלים ואלף ק"ג תפוחי עץ.

משטרת ישראל דאגה לרחובות שוממים ע"י הצבת 700 שוטרים לאורך המסלולים, שנעזרו במסוק מיוחד, שתג ללא הרף בשמי האזור. ניידות מ.ד.א. שהועמדו בכוננות פינו במהלך המרוצים 20 רצים, שנזקקו לטיפול רפואי. 8 מהמשתתפים נזקקו לאשפוז בבית חולים.

עיקר תשומת הלב הועתקה לרצי המרוץ ל־42 ק"מ. כבר בתחילת המרוץ רמז הצרפתי בן ה־31, מישל קונסטאנס, כי התחזיות לגבי הזוכים יתנפצו כעבור שעתיים לרסיסים.

קונסטאנס נטל את היוזמה כבר בתחילת המרוץ והוא הוליך ללא עוררין עד לשלבי הסיום. כל מי שחשב, כי ה"פייבוריט" של המרוץ, סקוואדרי ארמנדו מאיטליה יצליח לגנוב בסיום את הנצחון טעה טעות מרה. האצן האיטלקי היה רחוק מהצרפתי בסיום והוא תרץ את כשלונו במזג האויר החם ובכמות הספאגטי המועטה, שהוא אכל בבוקר.

ראשונים סיימו את המרוץ הרצים ל־4 ק"מ, שקיבלו תעודות ומדליות על השתתפותם. אחריהם קשה היה להבדיל בין הרצים ל־21 ק"מ לבין הרצים ל־42 ק"מ, שהתערבבו יחדיו על מסלול הריצה.

נסיעה לאורך המסלול גרמה לעיתים להרגשות רבה. כך למשל ראו "מכבי" של "כיסא גלגלים" במטפס להבחין את הרצים, או רצים ביוזו מכבר שלא נרתעו והוכיחו לכולם, כי גם בעולם האושר ניתן עדיין לשמור על אורח חיים ספורטיבי.

לקראת הצהריים עלה המתח על קו הזינוק. השאלה היתה האם מישל קונסטאנס יצליח לשבור את שיא המרתון של ת"א, שנקבע במרוץ של שנת 1983 ע"י האנגלי אלן מאגי (2:22.24 שעות).

בינתיים הגיעו לקו הסיום זוכי המיני מרתון. להפתעת כולם סיים ראשון הרץ הפיני גריאהי קיוסטאמ בן ה־25 שסיים את המרוץ בזמן של 1:11.22 שעה. הוא הקדים את הצרפתי, פול דהנעניה – 1:12.08 שעה. בין הישראלים סיים ראשון אמיתי אלמוג מהפועל אשקלון.

הרץ הפיני הביע בסיום את אכזבתו מאי־שיתופו במרוץ ל־42 ק"מ. לדבריו הוא לא נטל חלק במרוץ בגלל טעות של מפקדו (הוא משרת ביחידה הפינית בדרום לבנון). לטענתו זמנו במרוץ ל־42 ק"מ טוב יותר מזמנו של הצרפתי.

למירב המחמאות ראוי הישראלי אמיתי אלמוג, שמשמש גם כמאמן סקציית האתלטיקה של הפועל אשקלון ותחת פיקוחו רצו שני הרצים, שסיימו את המרתון הארוך בזמן הטוב ביותר בין הישראלים.

לאחר סיום הדיבוקים של מסיימי המיני מרתון הגיעו השחקנים הראשים, שסיימו את המרתון הארוך. הצרפתי קונסטאנס לא האט את הקצב עד קו הסיום והוא קבע זמן של 2:23.27 שעות. זמנו נופל רק בדקה ושלוש שניות משיא המרתון.

אחריו הגיע האנגלי בן ה־43, דייויד קלארק – 2:27.34 שעות. שלישי הגיע הפייבוריט של המרוץ, ארמנדו סקווזי מאיטליה – 2:30.38 שעות, שהקדים את הצרפתי יליד מרוקו, מוחמד לאורו – 2:30.28 שעות.

בין הישראלים חצה ראשון את קו המטרה יעקב סולמאני מהפועל אשקלון – 2:36.10 שעות. הוא הקדים את חברו לאגודה, ציון נגר.

מישל קונסטאנס בן ה־31 מתגורר ביער קאלה בצפון צרפת. במקצועו הוא סוכן נייר זכוכית. השתתפותו לא עלתה למארגנים בהוצאה, כיוון שהוא לא דורג בין הרצים הטובים שהגיעו למרוץ. לקונסטאנס היה זה הנצחון הראשון מאז שהוא החל להשתתף במרוצי המרתון.

"המסלול היה קשה בגלל עליות וירידות. גם מזג האויר החם הפריע לי", אמר קונסטאנס בתום המרוץ, אך הוא ציין את הארגון הטוב של המרוץ ואת תנועת השתיה, שהיו לאורך המסלול.

דייויד קלרק, בן ה־43 נולד בסקוטלנד וכיום הוא מתגורר ע"י לונדון. זמנו הטוב ביותר במרוצי המרתון הוא 2.15 שעות. דייויד השיב במבוכה לשאלה כמה כסף הוא משתכר עבור עיסוקו הספורטיבי: "קיבלתי רק את התלבושת מחברת אדידס", הוא הסביר.

הישראלי סולמאני בן ה־31 עובד לפרנסתו בהיפר קראפ של אשקלון ובשעות הפנאי שלו הוא מקדיש את זמנו לריצה ארוכות.

הערכה מיוחדת עוררה האצנית הגרמניה, אריקה קרוגר, שסיימה את המרתון ראשונה בין הנשים בזמן של 3:27.30 שעות. יומיים לפני המרוץ רצה הגרמניה בת ה־44 במרוץ המרתון של נתניה 25 ק"מ. "כל שבוע אני רצה בין 80 ל־90 ק"מ", הסבירה קרוגר, שבנוסף לשגעון הריצה שלה יש לה גם שלושה ילדים.

לציון מיוחד ראוי שלמה עמרני, שסיים ראשון את המרוץ לבני 60 פלוס בזמן של 3:27.11 שעות. על האצניות הישראליות אין מה לכתוב, כיוון שהן פשוט לא נראו על המסלול הארוך, או שאולי הן לא הורגשו.

בתום מנוחה קצרה העניקו גביעים לזוכים ע"י מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, מזכ"ל הפועל, יצחק אופק, סגן ראש עיריית ת"א, נתן וולוך, ומחזיק תיק הפועל בהסתדרות, יעקב ישי.

המלאכה של ירושלים עשוייה להתבצע דווקא בידי היפואים

מאת ברוך רונן

האם יצטמצם הפער בטבלה פעם נוספת? נראה, כי הוא עשוי דווקא לתפוח ולהחזיר לבית"ר ירושלים את האחיזה הבטוחה בצמרת שלה כבתור. מתוך בטחון שבית"ר נתניה לא תוכל לבלום את מלמיליאן ההקהה, תוכל מכבי יפו לשנות את פני הצמרת בשעה שתארח את בני־יהודה.

באבקי צמרת־מול־תחתית יהיו גם בת"א ובר"ג: מכבי ת"א תתמודד ב"בלומפילד" עם מכבי יבנה ובית"ר ת"א תארח ב"וינטר" את שמשון.

מבין קרבות מרכז הטבלה כדאי לצפות במשחק בין הפועל לוד ומכבי חיפה, שתי קבוצות בתנופה. הפועל ת"א תנסה להתאושש מההפסד הכפול ב"דרבי" ולהיערך בכוונות מחודשים לאירוח של מכבי נתניה.

בבאר־שבע תשתדל הקבוצה המקומית לנצל את ביתיותה כדי להכניע יריבה אדישה כמכבי פ"ת ולשפר את מעמדה בתחתית. בכפ"ס תעשה המארחת מאמצים גדולים כדי לסיים את "הבצורת" על חשבונה של הפועל פ"ת.

פתיחת הסליס השלישי לא מבטיחה, אולי, מאבקים גדולים, אולם ניתן לצפות לתנודות ולשינויים דווקא במאבקים האפורים.

מכבי ת"א – מכבי יבנה

התנופה הגדולה של ת"א, שקיבלה תאוצה לאחר שני הנצחונות הרצופים על האלופה, תספיק כדי להכניע יריבה "מבוהלת" "בובה כיבנה. האורחים יהיו, ודאי, מרוצים אם ישיגו נקודה, אולם גם משימה זו נראית מעבר למידותיהם.

התחזית: נצחון לת"א.

הפועל ת"א – מכבי נתניה

נתניה מהמרת על המזל הרזה של האלופים, אולם היא עשויה להתאכזב. שכן, הניגוד של שווצר ינסו להציל את יוקרתם דווקא מול יריבה, הנמצאת בתנופה גדולה. צפו למאבק מעניין ושקול בין שתי קבוצות, שמעמדן מאפשר להן להתרכז בכדורגל לשמו.

התחזית: תיקו.

הפועל כפ"ס – הפועל פ"ת

ה"זויפים" ההורתקות של שתי הקבוצות מורידים את סף הציפיות. כדי להציל את המשחק חייבים השחקנים להתעלות על עצמם ולהציג יכולת, הקרובה לזו של תחילת העונה. יותר הכוחות נראים שקולים, אך יש לתת עדיפות מסויימת לביתיות.

התחזית: תיקו.

באר־שבע – מכבי פ"ת

הזדמנות למקטמים לזנק במעלה הטבלה. מכבי לא תרים ידיים, אולם ספק אם במצבה הבטוח יהיו לה יומרות מיוחדות. המפתח לנצחון יהיה, איפוא, סמון בידי המארחים. לא נראה, כי הם יחמיצו את האפשרות למלא את סל הנקודות.

התחזית: נצחון לבאר־שבע.

הפועל לוד – מכבי חיפה

הלודאים כבר התאוששו מהלם ההפסד בשכונה בדקת הסיום. לחיפה, שתגיע עם כוונות מחודשים ותקוות לסיום טוב, צפויים, לפיכך, קשיים רבים. האוירה המיוחדת תסייע ללודאים ותפיח רוח במפרשיהם.

התחזית: נצחון ללוד.

מכבי יפו – בני־יהודה

יפו אולי השלימה עם נשירתה, אך היא לא תוותר כל עוד נותרה תקוה קלושה. בכל מקרה, יפו יכולה לקלקל את התקוות המחודשות של "הזהובים" לאיים על התואר ובני־יהודה חייבת להיות במיטבה ולשכוח את יתרונה בנקודות, במיקום וברמה.

התחזית: נצחון לבני־יהודה.

בית"ר נתניה – בית"ר י־ם

לאור התבוסות הגדולות של המארחים יש להתרכז רק בגודל ההפסד שלהם הפעם. הירושלמים יבואו מהבטחת אורחים בריבה ויחזרו לביתם עם סל עמוס בנקודות ובשערים.

התחזית: נצחון לירושלים.

בית"ר ת"א – שמשון

בית"ר צריכה למצוא נוסחת הבקעה לפני שיהיו לה יומרות לנצחון. שמשון נשרה, אמנם, ממשחקי הגביע, אך ההפסד הבודד לא ישפיע על יכולתה. שמשון תהיה, איפוא, הפייבוריטית אף שהכרעה לטובת יריבתה לא תיחשב כהפתעה.

התחזית: נצחון לשמשון.

השופט הרמן: שרפו לי את המכנסיים

מאת משה כהן

השופט המדובר ביותר בעת האחרונה, מנשה הרמן הפתיע אמש שוב, כשטען בפני דייני ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל, כי מכנסי השיפוט שלו נשרפו בבדלי סיגריות ע"י אנשי נתניה.

ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל דנה אמש בדו"ח שופטי המשחק השערורייתי בין אליצור נתניה ומכבי ת"א. שופטי המשחק, מנשה הרמן ואברהם זגול טענו בפני השופטים, כי אנשי אליצור נתניה איימו עליהם, גידפו אותם ואף דחפו אותם. הרמן טען, כי הוא יתבע מאנשי נתניה שירכשו עבורו מכנסי שיפוט חדשים במקום אלה שנשרפו עליהם.

ועדת המשמעת קיבלה את עדויות השופטים והטילה על אליצור נתניה קנס כספי של 2500 ש"ח. ראוי לציין, כי זהו הקנס הגבוה ביותר שהוטל אי־פעם ע"י ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל.

אגודת מכבי נתניה קיבלה ארכה של עשרה ימים למסור לחוקרי משרד החקירות של האיגוד את המסמכים על השכר המשולם לשופטים. אם תוך עשרה ימים לא יועברו לחוקרים המסמכים הדרושים יופחתו מהמאזן של נתניה 4 נקודות ליגה, דבר שיגבע את עליותה בתום העונה לליגה הלאומית.

מחר משחקי הגומלין בחצי הגמר בכדורעף

מאת אשר גולדשלגר

משחקי הגומלין בשלב חצי־גמר הפליי־אוף בכדורעף ייערכו במוצ"ש. במוקד יעמוד המשחק בין הפועל קרית־אתא לבין הפועל מטה־אשר. במשחק הראשון בין שתי הקבוצות ניצחה מטה־אשר 1:3.

המשחק השני יפגיש את הפועל כפר־סבא מול הפועל המעפיל. במשחק הראשון ניצחה המעפיל 0:3.

גם משחקי הדרוג 8־5 ייערכו מחר מוצ"ש. הפועל בת"ים תארח את הפועל העוגן ואילו מכבי חיפה תתמודד עם הפועל שריד העמקים.

משחקי הבית של המוליכות נגד התחתית ידחו ההכרעות להמשך

מאת שמואל כל

השלישיה המוליכה בליגה הארצית, תפתח את השליש האחרון במשחקי בית נגד קבוצות החלק התחתון של הטבלה. לפיכך סביר להניח כי גם בתום משחקי המחזור ה־12 תשאר תמונת הצמרת בעינה.

המוליכה, הפועל צפרירים חולון, תארח את הפועל בית־שאן. הפועל חיפה שחזרה בשבת החולפת לתמונה תשחק בביתה מול בית"ר רמלה המסוקמת מתחת לקו האדום וכך גם הפועל ירושלים שתשחק בימק"א נגד הסגולים של הכח.

להפועל יהוד המפגרת רק בנקודה אחרי שלישית הצמרת צפוי משחק לא קל נגד מכבי שעריים. הפועל חדרה שתארח את הפועל ר"ג תנסה לנצל עובדה זו כדי לשפר מעמדה בטבלה.

שתי האורחות בטבלה יוצאות למשחקי חוץ. דימונה תשחק אצל הפועל טבריה כשעה שבית"ר נהריה תתארח אצל מכבי רמת־עמידר. הפועל עכו תארח את הפועל מרמורק המאבקת אף היא על חייה בליגה.

רמת־עמידר – בית"ר נהריה

נצחונה של נהריה במשחק הדחוי באמצע השבוע לא יסייע לה במשחק נגד נציגת הפרבר הרמת־גני. שכן עמידר טובה יותר וגם נהנית מיתרון הביתיות. נהריה תנסה אמנם לחלץ לפחות נקודה אך הדבר לא יעלה בידה.

התחזית: נצחון לעמידר

הפועל ים – הכח ר"ג

מפגש קבוצות בין קבוצה הנושאת עיניה ללאומית ובין אחת הנאבקת כדי להישאר בארצית. הכח מגלה אמנם לאחרונה שיפור ניכר ביכולתה אולם ירושלים טובה ממנה. לכן סביר להניח שהנקודות ישארו בבירה אפילו אם יהיה זה אחרי מאבק קשה.

התחזית: נצחון לירושלים

הפועל חיפה – בית"ר רמלה

עוד מפגש קצוות. חיפה למרות שאינה בשיא כשרה טובה הרבה יותר מהרמלאים שנסוגו אל מתחת לקו האדום. קשה להאמין שדווקא בעיר הכרמל יצליחו האורחים להתאושש, מה עוד שהחיפאים מודעים לכך שכל אבדן נקודות עלול להפריע להם בהמשך הדרך.

התחזית: נצחון לחיפה

הפועל עכו – מרמורק

בעכו לא זנחו עדיין את רעיון ההשתלבות בקרב על הבכורה. מנגד זקוקה מרמורק לכל נקודה במאבק ההישרדות. ביגוד האינטרסים עשוי להוליד משחק מותח ומעניין. מכל מקום, בזכות ביתיותה ויתרונה האיכותי מועמדת עכו לנצחון.

התחזית: נצחון לעכו

טבריה – דימונה

התצוגה הנאה של הטבריינים במשחק הגביע באמצע השבוע מעניקה לה יתרון מוראלי מול סוגרת הטבלה. יתרה מזאת, במגרש הביתי לא אוהבים הטבריינים להפסיד. דימונה לא תצליח כנראה לסכן את עליונתם של המארחים שיסיימו את המשחק עם שלוש נקודות למאזנם.

התחזית: נצחון לטבריה

שעריים – יהוד

שאיפות העליה של האורחים מיהוד יתקלו בעקשנות של המארחים עבורם קרוב לוודאי כבר הסתיימה העונה. לשעריים אין מה להפסיד. לפיכך היא הופכת להיות מסוכנת יותר. יהוד אמנם תגיע להרחבות כדי לזכות בנצחון אבל נדמה שגם תיקו יספק אותה.

התחזית: תיקו ומעלה לשעריים

צפרירים – בית־שאן

כדי לשמור על מקומה בפיסגה זקוקה חולון לנצחון. בית־שאן לא תצליח להוות מכשול בפני החולונים אם אלה ישכילו להפגין את כושרם הרגיל. חולון עדיפה ולכן היא מועמדת לזכות בכל הקופה.

התחזית: נצחון לחולון

הפועל חדרה – הפועל ר"ג

ההפסד של חדרה בשבת שעברה הכניס אותה ללחץ. כדי להשאר בתמונת המאבק בצמרת היא חייבת לנצל מחר את ביתיותה ולנצח. האורחים מעיר הגנים לא יוותרו בקלות מה עוד שמצבם בתחתית החמיר לאחר ההפסד בנהריה, אבל מאחר שלחדרה עדיפות איכותית סביר להניח שהנקודות ישארו אצלה.

התחזית: נצחון לחדרה

בליגות א'

• צפון: בני־סכנין – מכבי עפולה; בית"ר חיפה – מכבי חדרה; הפועל טירה – אח"י נצרת; הפועל טייבה – הפועל רעננה; טירת־הכרמל – עליה כפ"ס; קרית־אתא – קרית־שמונה; אור־עקיבא – מכבי טמרה.

• דרום: אור־יהודה – בית"ר ב"ש; אשקלון – הפועל ירוחם; בת־ים – לוד וחולון; רמת־השרון – בית־שמש; אזור – ראשון־לציון; הפועל רמלה – קרית־גת; קרית־מלאכי – קרית־אונו.

אמריטראג' ההודי מבקש מגנדי לשחק נגד ישראל

אמריטראג' מתכונן לפנות לראש ממשלת הודו רג'יב גנדי בבקשה כי יתיר להודו לשחק נגד ישראל במסגרת משחקי רבע הגמר של גביע דייויס – מסר עתון היוצא לאור בלשון ההינדית.

לדברי העתון אמר אמריטראג', כי הוא מקוה להפגש עם גנדי בחודש הבא כדי לבקש ממנו רשות שהקבוצה ההודית תשחק נגד ישראל בניו־דלהי ביולי הקרוב.

הכוכב ההודי בן ה־33 ציין, כי המניעות מהשתתפות בתחרות בגלל מדיניות הממשלה נגד מגעים עם ישראל, תשים קץ לקריירה שלו במשחקי גביע דייויס הנמשכת כבר קרוב ל־20 שנה.

"הדבר יהווה גם מהלומה מוחצת למשחק הטניס בהודו. יתכן שהפעם ניתנת לנו הזדמנות גדולה אחרונה להתקדם התקדמות של ממש בגביע דייויס", אמר אמריטראג'. הוא הוסיף, כי אם התחרות תהיה בניו־דלהי, הוא מעריך כי הודו תהיה מועמדת לנצחון.

הוא ציין, כי הפדרציה הבין־לאומית לטניס תעניש את הודו קשות אם תסרב לשחק.

אמריטראג' היה חבר בנבחרת ההודית אשר החרימה את המשחק נגד דרום־אפריקה בגמר גביע דייויס ב־1975, בגלל התנגדותה של ממשלת ניו־דלהי למדיניות ה"אפרטהייד". "אולם אין כל אפשרות להשוות את המצב הנוכחי לדרום־אפריקה. זוהי שאלה שונה לחלוטין", אמר אמריטראג'.

אף כי פקידים הודים אמרו שהממשלה עדיין שוקלת אם להתיר את המשחק, נמסר לכתב רויטר בצורה בלתי רשמית ע"י מקור בממשלה, כי לא חל כל שינוי במדיניות הממשלה לאי קיום קשרים דיפלומטיים או ספורטיביים עם ישראל. (ע"ד)

נויברגר יעלה ענין צרוף ישראל לאירופה

מאת אשר גולדשלגר

ראשי ההתאחדות לכדורגל נפגשו אתמול עם הרמן נויברגר סגן נשיא פיפ"א במסגרת המאמצים לשילוב הכדורגל הישראלי באירופה.

נויברגר, הבטיח לעלות את נושא צרוף ישראל לאירופה כבר בקונגרס אופ"א שיתקיים בחודש אפריל 1988 במערב־גרמניה. לדבריו תזכה ישראל לתמיכת מערב־גרמניה.

שאול סורודי, יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, אמר כי נושא שילוב ישראל באירופה יועלה בלאו־הכי בקונגרס ב־1988 אולם נויברגר הבטיח כי גם מערב־גרמניה תעלה את הבעיה באופן עצמאי לחלוטין.

לדברי ראשי התאחדות הכדורגל של ישראל, קשה להאמין שכבר בקונגרס הקרוב ב־1988 ישולב הכדורגל הישראלי באירופה אולם הנוער עד גיל 18 ישולב קרוב לוודאי באירופה.

עוזיקה מילצן, מ"מ יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, הדגיש כי יהיה בכך צעד נוסף לקראת שילוב ישראל באירופה וזאת משום שבכך כי הנוער עד גיל 18 ישולב באירופה. אשתקד שולבו נערי ישראל (עד 16) באירופה.

נויברגר יצא את השבת לסיור בישראל. מחרתיים אחה"צ תגבנה לישראל הנבחרות הלאומית והאולימפית של מערב־גרמניה. הן יקיימו אימון ראשון רק ביום שני בבוקר.

טוטנהאם תארח מחר את ליברפול

מאת ג. שרון

"וייט הארט ליין", מגרשה של טוטנהאם, יארח מחר את המשחק המרכזי בליגה האנגלית. בעלי הבית, ה"תרנגולים", ינסו לעצור את מרוצתה של האלופה ליברפול, שמחתה באמצע השבוע פער של תשע נקודות מיריבותיה.

אברטון תנסה לשמור על מקומה השני כשתארח בבית את צ'רלטון. בווטפורד תארח הקבוצה המקומית את ארסנל, עליה גברה בשבוע שעבר ברבע גמר הגביע.

בלונדון דרבי. צ'לסי מארחת את וסטהאם. שפילד־וונסדיי תארח את מנצ'סטר־יונייטד ונוריץ' את לוטון טאון.

יתר המשחקים: מנצ'סטר סיטי – ניוקאסל; סאותהמפטון – אסטון־וילה; וימבלדון – קפ.ר.

שני משחקים יהיו ביום ראשון. קובנטרי תארח את אוקספורד ונוטינגהאם את לסטר.

בליגה הגרמנית

המוליכה באיירן מינכן תארח את נירנברג במסגרת הליגה הגרמנית ותשמור קרוב על מקומה בפיסגה. יריבתה העיקרית המבורג תצא למשחק חוץ בפרנקפורט.

שאר המשחקים: בוכום – קייזרסלאוטרן; לברקוזן – קלן; מאנהיים – דיסלדורף; הומבורג – דורטמונד; אורדינגן – שאלקה; בלאודייס – שטוטגארט; ברמן – מינשנגלאדבך.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

למוסד ממלכתי באזור תל־אביב
דרושים
1) סטודנטים/יות לתפקידי שמירה
דרישות התפקיד:
א. סטודנט שלפניו שתי שנות לימוד לפחות
ב. יוכל להקדיש לפחות משמרת בוקר אחת בשבוע, בנוסף לימי שישי.
ג. לאחר שרות צבאי מלא – עדיפות ליוצאי יחידות קרביות.
ד. בריאות תקינה.
2) עובדי/ות נקיון במשרה מלאה
לעבודה קבועה, כולל תנאים סוציאליים
אפשרות לשעות נוספות.
שעות העבודה 08.00 – 16.00.
באם הכנם עונים על הדרישות, נא כתבו לת.ד. 33886 עבור רחל בצירוף קורות חיים, פרטים אישיים, כולל מספר ת.ז. מספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומספר טלפון.
סודיות מובטחת

למכון הישראלי לנפט ולאנרגיה
דרושים
שני מהנדסים
במשרה מלאה
לפיקוח ובקרה של פרוייקטים מתקדמים בשטח האנרגיה.
המשימות יכללו:
● איסוף מידע ואיתור פוטנציאל למימוש.
● בחינת כדאיות טכנו־כלכלית.
● הכנת אמצעי בקרה והפעלתם לצרכי הקמת מתקנים ומעקב אחר ביצועיהם.
● ייזום והפעלה של מערכות מידע ממוחשבות.
● הפקת דוחות ביצועים והוצאת לקחים ומסקנות.
הכישורים הדרושים:
● תעודת מהנדס מוסמך.
● שליטה טובה בעברית ואנגלית.
● שנתיים נסיון מקצועי לפחות.
● נסיון בהפעלת מערכות מידע – יתרון.
● נסיון בשטח האנרגיה – יתרון.
● נסיון בהפעלת מערכות ממוחשבות – יתרון.
נא לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים לת.ד. 17081, ת"א, 61170

ER המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
לאחד מלקוחותינו
מפעל תעשייתי בצפון
אנו מחפשים
מנהל ייצור
אנרגטי ומוכשר.
מדווח למנהל המפעל.
תאור התפקיד:
★ אחריות על כל מערך התפ"י והייצור.
★ הפעלת צוות גדול של עובדים ומנהלים.
★ פיתוח, שיפור ויעול מערך הייצור.
הכישורים הדרושים:
★ מהנדס תעשייה וניהול/מהנדס טקסטיל.
★ נסיון בתעשייה בארץ של 3־2 שנים לפחות בניהול ייצור.
★ יכולת מנהיגות אישית ומקצועית.
התפקיד מציב אתגר.
חובת מגורים בצפון.
תנאים לפי כישורי המועמד.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 8144 רמת־גן 52181 ולצרף קורות חיים, השכלה ונסיון מפורטים.
התפקיד מיועד לגברים ונשים. סודיות מובטחת.

מרכז הוצאה לאור בע"מ
דרושה
קלדנית מחשב
עם נסיון במלאי.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 33316, ת"א.

מנהל חשבונות ראשי
להב"ר תעשייתית בנתניה.
03-458184, 03-455073
בין השעות 10.00-14.00

למשרד אדריכלים דרושים
אדריכל/ית פנים
מכנאי/ת בנין
בעלי נסיון רב.
טל. 03-269312
03-256354

למשרד רואי־חשבון
דרושה
מנהלת משרד
בעלת נסיון.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 14069
תל־אביב מיקוד 61141

מרכז רפואי תל־אביב
בי"ח רוקח
דרושות
אחיות מוסמכות
למחלקה הנפרולוגית
(דיאליזה) לעבודה במשרות
מלאות/חלקיות
נא להתקשר למחלקה הנפרולוגית
טל' 03-297549
או למשרד אחות ראשית – 03-291280

לחברה ארצית גדולה
דרוש
מכנאי/שרטט חשמל
עם ידע בשרטוט בעזרת מחש..
הצעות נא לפנות בכתב בצרוף קורות־חיים ופירוט הנסיון המקצועי לת.ד. 67 חול..

י.ד.ב הספקה להקלאות בע"מ
לסניף הערבה עין יהב
דרוש:
מחסנאי
בדבר פרטים נא לפנות לטל' 057-81068/9

לחברת שווק דינמית
בענף הציוד הרפואי
דרוש/ה
אח/ות
חדר ניתוח
בעל/ת נסיון במכירת ציוד רפואי
בעל/ת מרץ, אחריות ויוזמה
תנאים טובים למתאימים
נא להתקשר טלפונית: 052-557297
בשעות 15.30–17.30

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר זב דבר ראשון בבוקר

אופטרוטק

פיתוח וייצור מערכות אלקטרואופטיות ממוחשבות להעשיה האלקטרונית המבוססות על טכנולוגיות מתקדמות בתחומי ראייה ואינטליגנציה מלאכותית.

מנהל פרוייקט

פיסיקאי או מהנדס בכיר, דינמי ועצמאי לפיתוח מוצר אלקטרואופטי חדשני המשלב לייזרים, אלקטרוניקה מהירה, מחשבים ומערכות הנעה מכניות מדויקות. נדרש נסיון של לפחות 5 שנים בפיתוח מערכות רצוי בתחום האלקטרואופטיקה

בפנייתך נא ציין/י 820MP037

רכז פרוייקט

הנדסאי תעשיה וניהול לריכוז ומעקב אחר פעילות הפרוייקט בארץ ובחו"ל. התפקיד מיועד לבעל 5 שנות נסיון בתחומים דומים.
רקע באלקטרוניקה - יתרון.

בפנייתך נא ציין/י 820TE037

איש רכש אלקטרוניקה בכיר

ליצירת קשר עם ספקים בארץ ובחו"ל, ניהול מו"מ ואיתור חלקים חלופיים. נדרש נסיון בתחום הרכש האלקטרוני ושליטה באנגלית. עדיפות לבעל רקע באלקטרוניקה.

בפנייתך נא ציין/י 131WP037

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ובציון מס' טלפון להודעות אל: אופטרוטק בע"מ, ת.ד. 69, נס ציונה 70450.

- סודיות מובטחת -
כל המשרות מיועדות לנשים וגברים.

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ

★ **כרסמים/חרטים למכונות C.N.C**
- בוגרי קורסים לחריטה וכירסום מוכרים ובעלי ניסיון של שנתיים לפחות

★ **טכנאי כימיה**
- טכנאי כימיה מדופלם לעבודה בחומרים מורכבים.
- נסיון קודם בתחום הנ"ל.

★ **מכונאי אחזקה**
- לאחזקת מכונות לעיבוד שבבי.
- רצוי בוגרי בתי ספר מקצועים.

★ **עובד אחזקת מערכות חשמל**
- לטיפול ואחזקה של מערכות חשמל
- דרוש חשמלאי מוסמך עם ניסיון של 3 שנים.

★ **מפעילי C.N.C. ומכשירנים**
- סטודנטים שנה שניה בעלי רקע מתאים.
- עבודה במשמרת שניה במשרה חלקית.

★ **מזכירות בכירות**
- ניסיון של 5 שנים לפחות.
- הדפסה טובה בעברית.
- הדפסה/שליטה באנגלית - יתרון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, ניסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 19115 ת"א מיקוד 61190.

תנאים מצויינים למתאימים
מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

דרוש
קבלן שלד
עם ציוד
בשבת, ובימי חול בערב
טלפון 03-455201

לחברה גדולה
ליצור בגדי נשים
סוכן מנוסה
03-295940, 03-295939
למנחם

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרושים יזמים חברתיים
לתפקיד
מנהלים
למתנ"סים
ראש העין
לוד

דרישות התפקיד:

ייענו מועמדים מתאימים בלבד

מסר

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
- בעלי נסיון למשרד פרסום.
- משרה מלאה.
טל. 03-244176

פילת

לחברה עתירת ידע בתחום האלקטרוניקה
במרכז הארץ
דרושים
למח' המיסים של החברה

רואה/ת חשבון
בעל נסיון בחברה תעשייתית בנושאי חשבונאות ומאזנים מאוחדים.

כלכלן/ית בכיר/ה
בעל ארבע שנות נסיון, לפחות, בחברה תעשייתית בנושאי תקציב, תמחיר ובקרה.

כלכלן/ית
בעל שנתיים נסיון לפחות, בחברה תעשייתית בנושאי בקרה והנהלת חשבונות ממוחשבת.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מכסימלי של השכלה ונסיון בעבודה:
פילת בע"מ, דרך פ"ת 114, תל-אביב 67012.
נא לציין על המעטפה: מס' משרה 2040

סודיות תשמר בקפידה

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי החוק זה אסור למעביד לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מחייבים קבלתו של בן אחד המינים. העבירה הנדונה, העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

מזכירה
עברית/אנגלית
- עצמאית
- נסיון
- המלצות
- עיבוד תמלילים (PC,WS)
- 5 ימים
15.00-09.00
03-257426,
מיום א' 09.00
לפנחס

לקבוצת מפעלי "גלי"
למפעל האופנה
דרוש/ה
מעצב/ת טקסטיל
בוגר/ת שנקר (רצוי עם נסיון)
לעבודה מעניינת ומלאת אתגר
עם צוות צעיר ודינאמי.
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו לטלפון
03-9631081, לשרית.

דרושה
פקידה כתבנית
לאחר שרות צבאי
ליום עבודה מלא משעה 10.00-18.00
לפנות בכתב ולציין קורות חיים
לת.ד. 109 ת"א 61000 לעוזי

לחברה בינלאומית במרכז הארץ
דרושים לעבודת משמרות
★ **נהגים**
בעלי רשיון סוג 15 טון ונסיון מוכח של שנתיים לפחות.
★ **פועלים בלתי מקצועיים**
המעוניינים מתבקשים לטלפן: 03-9716230
03-9716868

הלוח הכללי ידיעות אחרונות

אדריכל והנדסאי
דרושים למשרד אדריכלים בתל-אביב
231631 משעה 13:00

לגרסטמן בקנשטיין
אפנת נשים
דרושה מעצבת
עם נסיון ביצוא.
03-657555

דרוש:
איש שרות שדה ומכירות
- בוגר "רופין" במגמת מים והשקייה.
- נסיון מוכח של שנתיים לפחות במערכות השקייה, סינון ואוטומציה.
- ידיעת אנגלית יתרון.
- מקום העבודה והמגורים דרום הארץ

לפרטים נוספים נא להתקשר לגידי, טל' 06-755140 בשעות 7.00-15.00.

ארדקל בית-זרע

למוסד רפואי גדול בחולון
דרוש:
קניין
- בעל רקע טכני
- בעל רכב
- נסיון 3 שנים לפחות

לפנות בשעות העבודה לצבי ברייטמן
טל': 03-898444, 03-898251

אורט ישראל
משרד העבודה והרווחה
מרכז עירוני
אורט לחינוך מקצועי
יד שפירא
רח' נס לגויים 53
תל-אביב 68190
טלפון: 829147-8/829704
לבית ספר דרושים
לשנת הלימודים תשמ"ח

1. מנהל פדגוגי
בעל רשיון הוראה ונסיון של לפחות 5 שנים בהוראה.

2. מנהל טכני
בעל רשיון הוראה במקצוע טכנולוגי
נסיון של לפחות 5 שנים בהוראה/הדרכה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב עם פירוט קורות חיים על פי הכתובת הנ"ל

מפעלי ניר
אמריקאים ישראלים בע"מ
דרוש
למחלקת תפ"י
טכנאי/הנדסאי "יצור"

תאור התפקיד: עיבוד מלאי חומרי גלם, הזמנת חומרי גלם מהארץ ומחו"ל, נהול מפרטי ייצור.

דרוש ידע בסיסי בשימוש במחשב.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון ת.ד. 142 חדרה.
סודיות מובטחת.

לחברת טכנולוגיה ומסחר
★ **מהנדס/הנדסאי טכנאי שרות**
אחראי על הקמת מח' שרות לתעשיה
★ **פקידה/כתבנית**
לאחר שרות צבאי 22 שנות למוד
לפנות בכתב לת.ד. 11381 ת"א 61113

לחברה בינלאומית במרכז הארץ
דרושים לעבודת משמרות
★ **פקידי הזמנות ודיילות שרות לנוסע**
בעלי השכלה תיכונית מלאה וידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין
★ **מסגרים, חרטים מבנאי מטוסים**
★ **שרטט טכני**
לתכנון חלקי מטוסים ומכונות
נסיון רצוי 3-2 שנים
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב עם פרטים מלאים לת.ד. 41 נמל התעופה בן גוריון 70100

אופאל
אופאל טכנולוגיות בע"מ

חברה חדשה אשר הוקמה ע"י משקיעים מארה"ב וחברת "אופטרוטק" ועוסקת בפיתוח מקורי של מערכות מתוחכמות עבור תעשיית המיקרו-אלקטרוניקה.
הינך מוזמן/ת להצטרף לצוות החברה ולהתפתח יחד עמנו.

הנדסאי/ת אלקטרוניקה
במסגרת תפקידך תעסוק בפיתוח ושילוב של מעגלי בקרה והנעה.
המשרה מיועדת לבעל נסיון של כ-3 שנים במערכות סרוו, DRIVERS למנועי STEPPER וממשקי מחשב לכרטיסי בקרה.
נדרשת יכולת עבודה עצמאית.
בפנייתך נא ציין/י משרה מס' 12TE037.

הנדסאי/ת מסגות
במסגרת תפקידך תעסוק בתכנון מפורט של מערכות מכניות ומארזים, הרכבת אב טיפוס והכנת תיקי מוצר.
המשרה מיועדת להנדסאי מכונות בעל 3 שנות נסיון בתכנון אופטו מכני, תכנון מערכות הנעה ומכלולים מדויקים, ותכנון מארזים למערכות מכניות ולציוד אלקטרוני.
רצוי רקע בעבודות מכשירנות. שליטה באנגלית הכרחית.
בפנייתך נא ציין/י משרה מס' 13TM017.

הנדסאי/ת אלקטרוניקה
במסגרת תפקידך תעסוק בפיתוח מעגלים ספרתיים.
המשרה מיועדת לבעל נסיון של 2-3 שנים בפיתוח מעגלים ספרתיים, מיקרופרוססורים, זכרונות ורכיבים פריפריאליים.
בפנייתך נא ציין/י משרה מס' 11TE037.

הנדסאי/ת אלקטרואופטיקה/פיסיקה
במסגרת תפקידך תעסוק בביצוע נסיונות במערכת אלקטרואופטיות במעבדת מחקר פיסיקלית.
המשרה מיועדת לבעל נסיון של כ-3 שנים בתחום.
נסיון בעבודה עם מערכת ואקום - יתרון.
בפנייתך נא ציין/י משרה 14TP037

הנדסאי/ת אלקטרוניקה
במסגרת תפקידך תעסוק בפיתוח מעגלים אנלוגיים מהירים (מגברים, מסננים, D/A, A/D).
המשרה מיועדת לבעל נסיון של 2-3 שנים בתחום הנ"ל.
בפנייתך נא ציין/י משרה מס' 10TE037.

למתאימים מובטחים שכר ותנאים סוציאליים הולמים.
חמה אישי, 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים.
מספר המשרה המועמת וטלפון להודעות
אל: אופאל בע"מ, ת.ד. 69 נס ציונה 70450
כל המשרות מיועדות לנשים וגברים

מסר

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
דרוש
מהנדס אחזקה בכיר

הכישורים הדרושים:
- מהנדס מכונות ו/או כימיה.
- 5 שנים נסיון לפחות באחזקת ציוד תעשייתי, רצוי בתעשיה כימית, פרמצבטית או מזון.
- ידיעת השפה האנגלית ברמה גבוהה הכרחית.

המועמד שיבחר ילווה את הפרוייקט בשלבי תכנון אחרונים ובהקמה.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות-חיים ומסמכים המעידים על השכלה ונסיון קודם למח' כח-אדם, מד"א, רח' יגאל אלון 60 ת"א 67063.
סודיות מוחלטת מובטחת

לקופת חולים "מכבי"
דרושים
★ **ראש מינהל בתי מרקחת**

תיאור התפקיד:
ניהול רשת בתי המרקחת של הקופה.
אחריות למערך ההרכשה, הבטחת מלאי, ולמערך השיווק והאספקה של התרופות באמצעות בתי המרקחת.
- כישורים:
תחואר שני במינהל עסקים ו/או כלכלה רצוי ידע במינהל רפואי ו/או בענף הפרמצבטיקה.
נסיון מוכח בניהול מערכות עיסקיות, יכולת ליזום ולהפעיל פרוייקטים, כושר לניהול מו"מ.
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון מקצועי (כולל ממליצים) את ת.ד. 4026 ת"א 61040 –
סודיות מובטחת

★ **פקיד/ה**
השכלה תיכונית מלאה, ידע ונסיון בהדפסה בעברית. מקום העבודה ת"א לפנות בטלפון: 03-292911

★ **פקיד/ה**
השכלה תיכונית מלאה. נסיון בעבודה עם קהל בסניף חולון. ידיעת השפה העברית על בוריה, שפות זרות יתרון
שעות העבודה 08.00 - 13.00
15.30 - 18.00
לפנות בטלפון לחנה קיסוס – 880887

תלמה

לסניף המכירות בירושלים
דרוש
מנהל מחסן

הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית ומעלה
★ בוגר קורס בניהול מחסנים
★ ידע ונסיון בניהול מחסן ממוחשב של שלוש שנים ומעלה
★ גיל 30-40

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומבלימים לפי הכתובת: מח' כוח אדם תלמה בלו-בנד חיפה ת.ד. 707 מיקוד: 31006

משרד התקשורת
אגף התפעול
דרושים
שליחים/ות לחלוקת דואר
באזור ת"א יפו.
מועמדים/ות בעלי רשיון נהיגה יפנו לגב' גילה עיני, מנהלת יחידת כ"א במחוז ת"א, דרך ההגנה 137 ת"א קומה ה'
פרטים ניתן לקבל גם בטל'. 03-393911

ג.ב.י.מ. תעשית מערכות בע"מ כפרסבא
מפעל העוסק בייצור מערכי הרכבה אוטומטיים
דרוש
מקדם מכירות
בעל נסיון וכישרון בקידום מכירות רצוי בנושאים טכניים
לפנות בכתב יד ולפרט נסיון וקורות חיים לת.ד. 87 כפרסבא 44100.

למוסד פיננסי גדול באזור ת"א
דרושה:
מנהלת מזנון
כישורים דרושים:
★ נסיון מקצועי רב.
★ יכולת נהול צוות עובדות גדול.
★ המשרה בשעות העבודה הרגילות.

המעוניינים יפנו לת.ד. 23032, ת"א מיקוד 61230 עבור מס' 302 בצירוף קורות חיים.

– סודיות מובטחות –

---

dr. JORDAN
אופנת עור בינלאומית
למפעלנו בנתניה
דרושים
★ **תופרים/ות**
★ **עובדים/ות לעבודות יד**
תנאים מצויינים.
נא לפנות ליעקב טל. 053-617888 053-39672.

חברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
דרושים/ות
א. מבקר/ת משמכים
בעל/ת נסיון, בעל/ת תעודת "פקיד/ת רישוי"
ב. פקיד/ת יבוא
רצוי/ה בעל/ת נסיון וקשר עם לקוחות
ג. מזכירה אנגלית/עברית
בעלת נסיון, הדפסה עברית אנגלית, הפעלת טלקס. רצוי נסיון במעבד תמלילים.
להתקשר 03-430333

עירית נתניה
לעירית נתניה דרוש/ה
עורך/ת-דין
★ בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בעריכת דין בישראל.
★ רצוי נסיון בהופעות בבתי-משפט.
בפרטים נא לפנות ליועץ המשפטי של עירית נתניה, עו"ד מנחם טבקמן רח' שטמפר 5, נתניה, בין השעות 8.00-13.00 או בטלפון 053-50004.

ללקוחה שלנו חברה מסחרית דרום ת"א
דרושה
מזכירה אנגלית
ברמת שפת אם, בקבלת הכתבות הדפסה וטלקס. קצרנות או כתיבה מהירה חיוניים. ידיעה רחבה בתפקוד משרד יתרון.
לקביעת ראיון נא לפנות לגנן משאבי אנוש טלפון 03-655454 תנאים טובים.
– סודיות מובטחת –

דרוש
טכנאי למעבדת אלקטרוניקה
בעל ידע במעגלים אנאלוגיים ודיגיטליים לתחזוקת ציוד אור-קולי ואלקטרוני
לפנות בכתב למנה דקל, בית התפוצות, ת.ד. 39359, תל-אביב 61392

לקו מנחה למידע פיננסי בע"מ
החברה המובילה באספקת מידע בורסאי
דרושים:
★ **תוכניתן** לפיתוח אפליקציות תקשורת במחשבי VAX. נסיון הכרחי.
★ **מדריך/מפעילה** להפעלת והדרכת לקוחות במערכת על – PC.
נסיון לא הכרחי.
טלפון: 03-291416

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל מנוסה
לריכוז פרוייקטים, תכנון ופקוח
טל' 03-250557; 03-258634

נציבות שרות המדינה
מודיעה כי
למשרד הבריאות
דרושים אחים/יות מוסמכים/ות או מעשיים/יות,
לעבודה מיידית, או חלקית, במרכז לבריאות הנפש טירת הכרמל.
בדבר פרטים ניתן להתקשר למשרד אחות ראשית טלפון 04-57121.

לחברה גדולה בתל-אביב
דרושים/ות
מזכיר/ה בכיר/ה
שפת האם אנגלית, יכולת ניסות מכתבים והדפסה, רצוי גם בעברית.
מזכיר/ה
ידע טוב באנגלית, יכולת ניסות והדפסה עברית ואנגלית.
הצעות, עם פירוט נסיון וקורות חיים נא לשלוח לת.ד. 14142 ת"א בציון עבור "מזכיר/ה בכיר/ה" או עבור "מזכיר/ה".
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי גדול
במפרץ חיפה
דרושים
1. מכונאי דיזל
נסיון של 3 שנים לפחות בתיקון מלגזות.
2. חרט מעולה
נסיון של 10 שנים לפחות.
בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767 חיפה.

למושב עידן
דרוש/ה
מציל/ה לבריכה לעונת 87
★ בעל/ת תעודות מציל/ה מוסמך/ת
★ ידע בהפעלת מערכת סינון לבריכה.
★ שעות עבודה בלתי מקובלות.
★ מדריך/ה שחיה מוסמך/ת + תעודות.
★ רווק/ה.
נא להתקשר למזכירות 057-81080-1

משרד הבריאות
נציבות שירות המדינה
מודיעה כי למשרד הבריאות
דרושה
אחות מוסמכת – מורה לסיעוד
בעלת תואר בוגר או בשלבי סיום הלימודים לקראת התואר, לעבודה בבית הספר לסיעוד ע"ש א. וולפסון תל-גיבורים, חולון.
בדבר פרטים יש לפנות למזכירות ביה"ס טלפון: 881783 03-898359.

לחברה ותיקה ברמת-גן
- **איש טכני**
רצוי הנדסאי או טכנאי עם נסיון בענף הפלסטיקה. יכולת עבודה עצמאית. לעבודה מגוונת בתכנון וייצור. עדיפות לבעל רכב. משרה מלאה.
- **מרכז/ת נסיונות**
בגידולי שדה בחומרים חדשניים. בכל הארץ. בעל רכב. עדיפות לבעל רקע במתקה, הדרכה. היקף המשרה: שלוש עד חצי.
טל. 03-728548

דרושה
פקידה
עם נסיון בהדפסה במעבד תמלילים לעבודה בחצי משרה במזכירות איל"א
להתקשר לטל: 03-7157772

בני משה קיסר בע"מ
יבואני "רנו" בישראל
למוסך המרכזי בתל-אביב
דרוש
★ **מכונאי/מדריך**
בוגר בי"ס מקצועי (בעל נסיון ברנו יתרון)
★ **מורה למכונאות**
★ **מורה לחשמלאות**
להדרכת נוער במכונאות
למשרה חלקית או מלאה
מועמדים עם ידע מקיף ובעלי נסיון מוכח יפנו טלפונית לתאום פגישה 03-627111/110 לכושי

משרד הבריאות
נציבות שירות המדינה
נציבות שירות המדינה מודיעה כי למשרד הבריאות דרושים
אחים/אחיות מעשיים ומוסמכים פיזיותרפיסטים ומרפאים בעיסוק.
לעבודה בביה"ח הגריאטרי פרדס כץ.
ניתנת אפשרות לעבוד גם במשרות חלקיות ויינתנו תנאים מיוחדים לשומרי שבת.
בדבר פרטים יש להתקשר למחלקת כח-אדם במוסד, טלפונים: 03-786181-2 03-704076

דרושות
אחיות בחופשה
בעלות רכב
לעבודה זמנית
בהפצת ציוד רפואי
באזורים שונים בארץ
נא לפנות לטל': 052-557297
בשעות 17.30 – 15.30

למושב אביחיל
דרושים:
1. מנהל בריכת שחיה
★ עם רשיון מציל
2. מציל מוסמך
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למזכירות מושב אביחיל, מיקוד 42910.

המשטרה אתגר
דרושים
1. **מהנדס/ת תנועה**
הכישורים הנדרשים – הנדסה אזרחית (התמחות בתנועה/בכבישים)
מקום השרות – ירושלים
2. **מפקד חוליית אחזקת כלי שייט (מספנה)**
הכישורים הנדרשים – קצין מכונות בטוני חיל הים או בעל הסמכה של משרד התחבורה לאוניות צי הסוחר.
– ידע בביצוע ופיקוח על עבודות תיקון, אחזקה ושיפוץ של מנועי דיזל ומערכות אחרות בכלי שייט: גוף, צנרת, חשמל.
– נסיון ברכישת ציוד ימי מכל הסוגים, ניהול מו"מ עם ספקים.
– ידיעת אנגלית ברמה מספקת לקרוא ולהבין חומר טכני.
– נסיון בפיקוד וניהול צוות עובדים טכניים.
מקום השירות: חיפה
3. **למחלקה לזיהוי פלילי – עובדי מעבדה ניידת**
הכישורים הנדרשים – בוגרי אוניברסיטה בתחומים: ביולוגיה, כימיה, פיזיקה.
★ המתאימים ישובצו במסלול מואץ לקצונה.
מקום השירות – חיפה, ת"א, ירושלים, רמלה, אשקלון.
4. **מפעילי קשר**
הכישורים הנדרשים – בוגרי בגה"ל או בעלי רקע בנושאי תפעול מערכות קשר, 12 שנות לימוד.
מקום השרות – כל הארץ
על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה וגיל עד 35.
המעוניינים יפנו ללשכות הגיוס במשטרה להלן בצירוף תעודות השכלה, פנקס מילואים, ומסמכי תעודות שחרור.

תל-אביב	–	רח' הרכבת 14	טל. 03-628290-3
ירושלים	–	רח' המלך ג'ורג' 8	טל. 02-244433
חיפה	–	דרך חטיבת גולני 21	טל. 04-661067
באר-שבע	–	רח' העצמאות 55	טל. 057-32521
רחובות	–	רח' הרצל 206	טל. 08-487488

– סודיות מובטחת –

למוסד ממלכתי
דרושים
אקדמאים
לעבודה בלתי שגרתית
אנו מציעים לך:
★ עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות רבה.
★ לימוד השפה הערבית
★ תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
★ עבודה קבועה.
★ מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישוריך.
אם גילך בין 24 – 31, סיימת שירות מלא בצה"ל ובריאותך תקינה – פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61331) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות)
פונים מתאימים יענו

המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
לאחד מלקוחותינו
מפעל תעשייתי באזור הצפון
דרוש
מנהל כח־אדם
עניני – עצמאי.
יהיה אחראי על התוויית מדיניות כח־אדם ופיקוח על יישומה.
פיתוח והפעלה של מערכות.
משאבי־אנוש.
דיווח ישירות למנהל המפעל.
כישורים:
★ כושר שיכנוע ויכולת מו"מ עם גורמים פנימיים וחיצוניים לארגון.
★ יחסי אנוש טובים.
★ השכלה אקדמאית או מקבילה במדעי החברה/ניהול.
★ הכרות טובה עם חוקי העבודה.
★ רצוי נסיון בתחום יחסי עבודה.
חובת מגורים בצפון.
תנאים לפי כישורי המועמד.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 8144 רמת־גן 52181
ולצרף קורות חיים, השכלה ונסיון מפורטים.
התפקיד מיועד לגברים ונשים. סודיות מובטחת.

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים
★ סטודנטים לתפקידי שמירה
(משרה מס' 1)
★ בריאות תקינה.
★ מגורים באזור תל־אביב והמרכז.
העבודה במשמרות ומתאימה גם ללומדים במוסדות השונים להשכלה.
★ נהגים
(משרה מס' 2)
★ גילאי 24-35.
★ בריאות תקינה.
★ רשיון נהיגה על אוטובוס ומשאית מעל 15 טון.
★ נסיון קודם הכרחי.
הפונים המתאימים לאחר שרות מלא בצה"ל יפנו לת.ד. 33232 (מיקוד 61331) ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
נא לציין מספר המשרה.
פונים מתאימים ייענו

להברת סוכר אלקטרוניקה
דרושים
סוכני מכירות
בעלי ניסיון למוצרי חשמל ביתיים.
טלפון 03-384914.

לבית הארחה באזור ירושלים
ד ר ו ש
טבח מקצועי
עם נסיון בעבודה בבתי מלון
לפנות: 02-342591

TUBE SPORTWEAR
דרושים
סוכנים
באזורי המרכז והדרום
053-49482.

משרד התקשורת
אגף התפעול
קבלנים לחלוקת דואר
באזור תל־אביב
שעות העבודה נוחות.
תנאים טובים למתאימים.
על המעונינים לפנות אל מנהל היחידה לעניני עובדים בדואר תל־אביב הגב' גילה עיני, טלפון: 03-307254

אײלון חברה לבטוח בע"מ
למשרדה הראשי בתל־אביב
דרושים
★ חתם לביטוחים אלמנטריים
בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בחברת ביטוח בענפי הרכוש והחבויות
★ קדלניות
לענפי הביטוח האלמנטרי בעלות נסיון מוכח של שנה לפחות בהפקת מסמכי ביטוח אלמנטרי.
נא לפנות החל מיום א' לטלפון: 03-622523, 03-623211 לעופרה שדה.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

דגם מערכות
חברת ההדרכה הגדולה בעולם
העוסקת בפיתוח ייצור וייצוא מערכות ופרוייקטים להדרכה טכנולוגית
מהנדס שיווק
תאור התפקיד:
יכנת הצעות מחיר ומכרזים, הצגת מוצרי החברה בפני לקוחות בחו"ל, פיתוח כלים שיווקיים
כישורים נדרשים:
מהנדס אלקטרוניקה או בקרה, נסיון בשיווק של ציוד עתיר ידע. שליטה מלאה באנגלית. רצויה ידיעה שפה אירופאית נוספת
מנהל יצור בכיר
כישורים נדרשים:
מהנדס תעשיה וניהול. נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול קווי ייצור בתחום HI-TECH ובמחשבים. ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית, ספרדית יתרון. לבעלי רקע באלקטרוניקה יתרון.
מנהל פרוייקט לאמל"ט
כישורים נדרשים:
מהנדס הנדסאי אלקטרוניקה, נסיון של 5 שנים לפחות, שליטה מלאה בספרדית ודיבור, קריאה, כתיבה.
משך השרות: כשנה.
מנהל פרוייקט בלבד יפנה טלפונית 03-481264 לאתי
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וציון המשרה, ת.ד. 13005 ת"א, 61130

למשרד מהנדסים ברמת אביב
דרושה
שרטטת מכונות
6 שנים נסיון
לפנות טל: 03-426342.

למשרד שמאים
ד ר ו ש
שמאי אלמנטרי
לפנות לטלפון 03-372106, 03-378737.

לבית הארחה באזור ירושלים
דרושה
אחות מוסמכת
מגורים במקום (ללא משפחה)
לפנות לת.ד. 2045 ירושלים עבור "אחות"

לחברת מחשבים ד ר ו ש
מנהל חשבונות בכיר
עם ידע בהנה"ח ממוחשבת
לקביעת ראיון טלפונים: 03-9230955, 03-9233448, 03-9234999.

מוקד 99
גוש דן
דרושים/ות:
1. מקדמי/ות מכירות
★ כושר שכנוע
★ יכולת התמדה
★ הופעה נאה ★ עד גיל 30.
– תמורה כספית הולמת להצלחה.
– הדרכה מקצועית.
– הזדמנויות לקידום.
נא לפנות לענת
טל. 03-706184-2
2. סיירים
★ יוצאי יחידות מובחרות
עד גיל 25
★ רשיון נהיגה חובה.
ועדת קבלה תתקיים ביום א', 22.3.87, בשעה 16.30, ברח' שפ"ר 16, תל־אביב.
נא לפנות לנועם/משה.

המכללה למינהל
נתיב פתוח – לעתיד בטוח
רשת בתי הספר התיכוניים
דרושים
מורים
לשנה"ל תשמ"ח
לפי הפירוט הר"מ
★ יגאל אלון, **באשקלון** – טל' 051-38840.
1. מתמטיקה 2. ביולוגיה 3. מחשבים 4. לבורנטית לביולוגיה 5. ספרות
★ תלי"ם **פתח־תקוה** טל' 03-9322960
1. הנה"ח 2. מתמטיקה 3. אנגלית 4. מזכירות־כתבנות
★ תלי"ם, **גבעתיים** – טל' 03-741589
1. ביולוגיה 2. כלכלה 3. אנגלית 4. שיווק 5. מתמטיקה
★ מקיף ה', **ראשל"צ** טל' 03-9613735
1. מזכירות ומינהל 2. חשבונאות 3. שיווק 4. מדעי החברה 5. כימיה 6. אלקטרוניקה 7. אנגלית 8. מקצועות התיירות
★ **בבת־ים** טל' 03-586247
1. מתמטיקה 2. אנגלית 3. כלכלה 4. חשבונאות 5. מזכירות 6. התכנבות 7. כתבנות, עיבוד תמלילים 8. תיעוד ממוחשב 9. סוציולוגיה/שיווק 10. מורה לשילוט 11. תנ"ך
★ תלי"ם **בבאר־שבע** טל' 057-78706
1. הנה"ח 2. אנגלית
★ **בחולון** טל' 03-5562286
1. ספרות 2. כלכלה 3. אנגלית 4. הסטוריה 5. מתמטיקה 6. ביולוגיה
★ גן נחום, **בראשל"צ** טל' 03-946464
1. תולדות עם ישראל – התנועה הלאומית, בית שני. 2. מורה מתנדב/ת לכיתת מסמ"ם 3. כלכלה 4. מחשבים 5. מתמטיקה 6. אנגלית 7. צרפתית 8. ספרות

לחברת שלטים גדולה בסביבות הארץ
דרושים
חשב
מנהל חשבונות ראשי מהוסלם
כושר ארגון לניהול מחלקה, נסיון בעבודה עם מחשב י.ב.מ.. רצוי תוכנה חשבשבת
מנהל חשבונות סוג 3
נסיון בתעשיה 3 שנים נסיון בעבודה עם מחשב. י.ב.מ. תוכנה חשבשבת
טל. 03-9230477-8-9 לדליה
מודעה זו הינה לגברים ונשים באחד

דרושה
מזכירת מפעל לאלקטרוניקה
הכישורים.
• שליטה מלאה בעברית ואנגלית.
• נסיון בהדפסה וניהול משרד.
• רצוי ידע ביבוא־יצוא.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ומסמכים ל אירוטק בע"מ בצלאל 8 ר"ג, מיקוד 52521 עבור צבי

לגן החיות התנ"כי
דרוש
מפקח נשק ותחזוקה
אחראי על צוות עובדי אחזקה ומחסן
על המועמד להיות בעל ידע וכישורים לביצוע בפועל של עבודות מסגרות, נגרות ובנין.
שכר הולם לאדם המתאים.
נא לפנות לגן החיות טל' 02-811334, 02-823658.

לחברת ביטוח
ד ר ו ש ה
מנהל/ת סניף ירושלים
הכישורים הנדרשים:
• נסיון חיובי ומוכח בניהול מערכת עסקית.
• השכלה אקדמאית.
• תושב ירושלים.
נסיון בענף הביטוח יהווה יתרון. מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, בפירוט תולדות חיים, השכלה ונסיון אל: המנכ"ל, ת.ד. 37800, תל־אביב 61376.
– סודיות תשמר בקפדנות –

לחברה קבלנית
באזור חולון
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
נא לכתוב קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 8139 רמת־גן
(עבור מנהל חשבונות)

לחברה בינלאומית לקוסמטיקה
מקס פקטור
דרושה
דיילת
לאזור ירושלים
רצוי נסיון קודם
לקביעת ראיונות לפנות למזכירות מנהל כח־אדם המשביר לצרכן ירושלים, טל. 02-240511.

למשרד שמאים, דרושה:
כותבת תיקים
• ידע מושלם בניסוחים בעברית
• תועף בעלת נסיון בביטוח
03-295889

משרד לתאום ופקות
מחפש מהנדס פנסיונר
– לעבודה בגוש דן
ת.ד. 1049 הוד־השרון מ. 45110.

לבנק בתל־אביב
ד ר ו ש ה :
כתבנית אנגלית
לעבודה במשרה מלאה
(5 ימים בשבוע)
• בעלת תעודת בגרות.
• ידיעה מושלמת של הדפסה אנגלית.
• ידיעה בסיסית של השפה העברית.
• עדיפות לבעלת ידע בעבודת טלקס או סוויפט.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד 29036, ת"א מיקוד 61290 ולציין על המעטפה עבור "מח' כח אדם, כתבנית אנגלית"
– סודיות מובטחת –

לדשות שמורות הטבע
דרוש/ה
פקח/ית בשמורת האלמוגים.
תאור התפקיד:
פקוח ושמירה על ערכי טבע ימיים.
אחריות על המתקנים בשמורה,
הדרכה והסברה לקהל המבקרים.
דרישות:
רשיון רכב, תעודת צלילה, נסיון במגע עם קהל רצוי רשיון משיט וקרע ביולוגי.
המעוניינים יפנו למשרדי הרשות למילוי שאלונים עד לתאריך 27.3.87.
• ירושלים רח' ירמיהו 78
• באר שבע רח' האבות 19
• אילת שמורת האלמוגים

לרשות הגנים הלאומיים
דרושים
1. מפקח על עבודות פיתוח ובינוי
דרישות התפקיד:
– בדיקת ואישור תכניות פיתוח ובינוי.
– הוצאת מכרזים.
– פיקוח על עבודות פיתוח ובינוי.
– קבלת עבודות ואישור חשבונות.
הכישורים:
– השכלה – מהנדס אזרחי.
– נסיון 5 שנים לפחות.
מגורים באזור המרכז.
נא לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים (לציין מספר טלפון)
לת.ד. 7028 הקריה, תל־אביב 61070 עד 3.4.87
2. טלפונאית – כתבנית
הכישורים:
– השכלה תיכונית.
– שליטה מלאה בעברית.
– נסיון בהדפסה.
מקום העבודה בקריה בתל־אביב
שעות העבודה 07.30 – 15.30.
על המועמדות להיות אחרי שירות צבאי.
לקביעת ראיון נא לפנות למיכל 03-252281.

דרוש/ה
מהנדס/ת אלקטרוניקה
בתפקיד מהנדס מכירות/יישומים של מיכשור דיגיטלי ומכשירי תיכנות בתחום:
1. מערכות פיתוח מיקרו־פרוססורים.
2. אמולטורים למיקרו־פרוססורים.
3. מכשירי תיכנות DATA I/O.
4. CAE/CAM FUTURENET.
5. מיכשור אלקטרוני אחר.
הכישורים הנדרשים:
1) נסיון של 3 שנים לפחות בתחום הנ"ל.
2) יכולת התמצאות וכישרון הבעה בכתב ובע"פ באנגלית.
3) אישיות דינמית ונטייה לעסקים.
נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים אל ת.ד. 2021, סביון מיקוד 56530 עבור: "מהנדס".

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
* **נסיון בהכנת דוחו"ת ומאזנים של חברות ביטוח.**
* **ידיעת אנגלית – חובה.**
* **אפשרות למשרה חלקית.**
טלפון 03-383608, לפנות לגלעד.

מנעולי ירדני
שעוני ירדני
(מוצרי מתכת) בע"מ
למפעלנו בבני ברק
דרושים:
* **מנהל מחלקת עבוד שבבי**
קריבר בביין אוטומטים. ידע ונסיון בהפעלת מכונות CNC, ניהול והפעלת צוות עובדים.
* **מנהל מחסן**
הפעלת צוות עובדים, נסיון בניהול מלאי במחשב, קשר וביקורת ספקים.
* **מזכירה־כתבנית עברית אנגלית**
(אפשרות למשרה חלקית)
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות ליהושע גביש. טל' 03-776051

לפרוייקט פרסומי בהקמה
דרוש
מנהל מכירות/שיווק
בעל נסיון מוכח.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 20302 ת"א, עבור מ.

אײלון חברה לבטוח בע"מ
דרוש לנו רק אחד...
בתפקיד מפקח רכישה לאגף ביטוח חיים
באזור תל־אביב
לגיוס והפעלת סוכנים קיימים.
מועמדים מתאימים יפנו לגדי קרן
טלפון: 03-201654, פרט ליום ו'.

לדשות שמורות הטבע
דרושים
1. פקח/ית ניטור נחלים.
תאור התפקיד:
איסוף מידע ודיגום מערכות נחלים בישראל. מיפוי מקורות מים וניצולם. מקורות זיהום, איכות מים, פקוח על מקורות הפקת מים. מים בשמורות טבע. מעקב אחר גורמי תכנון וביצוע בתחום ניצול מים וטיפול בשפכים.
דרישות:
תואר ראשון בביולוגיה, חקלאות, גיאוגרפיה, מדעי הסביבה. נסיון בעבודת שדה. רשיון נהיגה. בריאות תקינה.
העבודה בשעות לא מקובלות
מגורים אזור ירושלים
2. מזכירה
בחצי משרה לאגף איכות הסביבה.
הדרישות:
נסיון קודם בעבודות מזכירות, קולי.
הדפסה רצוי השכלה אקדמאית בביולוגיה, גיאוגרפיה מדעי הסביבה
המעונינים יפנו לרשות שמורות הטבע למילוי שאלונים עד לתאריך 27.3.87, רח' ירמיהו 78 ירושלים.

אײלון חברה לבטוח בע"מ
ד ר ו ש
איש ביטוח חיים
ותיק ומנוסה המיועד להקים ולבסס מחלקה לביטוח חיים בסניפנו בירושלים. נא להתקשר לטלפון 03-201654 למר ליאור וייסברג או גדי קרן החל מיום א'.

למפעל תכשיטים לייצוא באור־יהודה
דרושים
פקיד/ת מלאי מלחימים/ות צורף עובדי גימור (בומינג) מרכזנית
יועדפו בעלי נסיון בכל אחד מהתחומים הנ"ל.
ראיונות למועמדים יתקיימו ביום ראשון 22.3.87 בין השעות 11.00 – 17.00 במפעל, רח' התעשיה 16 אזור התעשיה הישן, אור־יהודה (לשעבר "דנית רזנוסר")
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי גדול
דרוש מהנדס מכונות
לעבודה בתחזוקת מכונות
נדרש נסיון של 5 שנים לפחות בנושאי תחזוקה.
● **על המעוניינים לפנות בכתב לת.ד. 612 יבנה.**
סודיות מובטחת.

דלתא טקסטיל שיווק בע"מ
DELTA
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
במרכז הארץ
* נסיון קודם במכירות.
* בעל רכב פרטי או מסחרי.
נא לפנות לנחמה בין השעות 9.00–13.00 טל. 9231552 (03)

עבור חברת ליבוא ושיווק
ד ר ו ש
איש מכירות
בעל נסיון מוכח במכירות
בעבודה מעניינת ודינמית עם לקוחות חדשים וקיימים רקע טכני ורכב (רצוי בסחר הכרחי).
לפתאים רווחים גבוהים מאוד ואפשרויות קידום.
לפנות: 03-297711

לחברת תעופה אירופאית
דרוש/ה
איש מכירות
אחראי לאזור חיפה והצפון
על המועמד להיות בעל נסיון בכרטוס ומכירות נוסעים ומטענים.
עד גיל 30 ובעל רכב
נא לשלוח מכתב בצרוף קורות חיים, נסיון קודם ותמונה לת.ד. 11088 ת"א מיקוד 61110

רשת תורה ומלאכה
לשנת הלימודים תשמ"ח
דרושים
1. **מנהל בית ספר תיכון מקצועי**
2. **סגן מנהל בית ספר תעשייתי**
3. **רכז חברתי**
מועמדים בעלי רשיון הוראה ונסיון חנוכי מתאים יפנו בכתב לת.ד. 51033
יהלום

למכון מחקר ופיתוח ד ר ו ש
טכנאי אלקטרוניקה/אלקטרונאי
עם רקע בבנית מעגלים אנלוגיים ודיגיטליים
למשרה מלאה למספר חודשים.
לפנות למכון לבריאות הציבור ושקומו ע"י ביה"ח לוינשטיין ת.ד 3 רעננה, 43100 טלפון 052-445103

הסכו מנו/ע/ל

יעל תכנה ומערכות

דרושים/ות

★ **מתכנן/מתכנת** VAX/VMS (עב"א)
נסיון של שנתיים לפחות.
סווג בטחוני אזרחי - חובה.
מקום העבודה - תל־אביב
משרה: 1/203

לאגף זמן אמת
לעבודה במרכז הארץ
★ **מהנדסי תוכנה/מתכנתים**
נסיון של 4 שנים לפחות
בפיתוח מערכות אויוניקה.
משרה 2/203

★ **מהנדסי תוכנה/מתכנתים**
נסיון במערכות INTEL 8086
משרה 3/203

לעבודה בחיפה
★ **מתכנת VAX + PDP**
נסיון ב־PDP-ASSM וגם VAX-PASCAL.
משרה 4/203

★ **מהנדס תוכנה או אלקטרוניקה**
נסיון במערכות INTEL 8086
משרה 5/203

נא לפנות מיום א' לאביבה או נורית
תוך ציון מספר המשרה. טל: 5323174-9(03)
רח' בן גוריון 22, גבעת שמואל 51905

עם הפנים ליצוא

למפעלינו בתפן דרוש/ה
מהנדס/ת חומרים
מטלורג/ית מתחיל/ה
או הנדסאי/ת מכונות
עם נסיון
לעבודה במחלקה לטיפולים טרמיים ומעבדה מטלורגית.
יועדפו מועמדים תושבי הקריות וצפונה.
המועמדים יפנו בכתב יד למנהל כח אדם ישקר ת.ד. 34 נהריה

ישקר

כלים טובים יותר

לחברה מסחרית גדולה

דרושים:
למשרה מלאה ★ 6 ימים בשבוע

מזכירה כללית

• ידע בהנה"ח
נסיון של שנתיים בעבודות משרד

טכנאים

לשרות מכונות צילום
והעתקת מסמכים
• ידע באלקטרוניקה ובאנגלית

נא לפנות לאביגיל
03-611521 מיום א'

"פרי תנובה"

דרושה

למחלקת יצוא

★ ידיעת אנגלית ברמת שפת אם
★ נסיון בטלקס
★ נסיון בעבודה עם מחשב
★ נסיון במזכירות כללית

נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים,
לת.ד. 161 רחובות 76101.

לחברת מחשבים

דרוש/ה

איש/ת מכירות

★ ידע במחשבים — חובה!
★ התמצאות בתוכנה
★ נסיון קודם במכירות (לא חובה).

מועמדים מתאימים ישלחו פרטים וקורות חיים לת.ד. 2144 ת"א עבור "מכירות".

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

ל"תנובה" סניף נתניה

דרושים

מפיצים

לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:

★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני טוב ★ עד גיל 35
★ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון,

התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.

עוזרים למפיצי חלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:

★ רשיון נהיגה למשאית
★ כושר גופני טוב ★ עד גיל 35

התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.

נהג סמיטריילר

הכישורים הדרושים:

★ רשיון נהיגה למשאית סמיטריילר
★ כושר גופני טוב ★ עד גיל 35
★ העבודה במשמרות חילופין

מועמדים מתאימים תושבי נתניה וסביבתה הקרובה מתבקשים לפנות למנהל השיווק טלפון 053-44266, בין השעות 8.00 - 12.00 לצורך תיאום פגישה וקביעת ראיון.

רק מועמדים מתאימים ייענו.
– סודיות מובטחת –

---

unitours יוניתורס

עכשיו הזמן להצטרף לענף מתפתח בחברת תיירות דינמית, ולפתוח חלון לעולם הגדול
דרושים/ות:

★ **מפעיל/ת תיירות TOUR OPERATOR**
למחלקת קבוצות, תיירות נכנסת.
נסיון קודם וידיעת אנגלית – הכרחיים.
שפות אחרות יתרון.

★ **מפעיל/ת תיירות TOUR OPERATOR**
למחלקת F.I.T, תיירות נכנסת. נסיון קודם וידיעת אנגלית – הכרחיים. שפות אחרות יתרון.
משרה מלאה. תנאים טובים.
לקביעת ראיון נא להתקשר 246261־03

הלוח הכללי

למשרד נסיעות גדול בתל אביב

דרושה

מפעילת טלקס

■ נסיון בהפעלת טלקס
■ העבודה במשמרות: 7.30-13.30, 13.30-18.30.
■ ידיעת השפה האנגלית (רצוי שפת אם)
נא להתקשר לכוח־אדם, טלפון 650862־03, מיום א'.

★ בעלת מיומנות בעבודה עם קהל.
★ דינמית ואחראית.
★ רצוי תושבת רמת השרון והסביבה.
טל. 474732, 471203 בין השעות 08.30-13.00 ו־16.00-19.00

למפעל בטון באזור פתח־תקוה

דרוש סדרן

★ בוגר תיכון ובעל רכב
★ ידע טכני יתרון

המתאימים יפנו **בכתב־יד**, בציון קורות חיים ונסיון קודם **לת.ד. 3119, תל־אביב 61030** עבור "סדרן".

דרושים

מרצים

לשעות הבוקר או אחה"צ

1. ציור ועיצוב אופנה; 2. תדמיתנות; 3. תפירה
228545־03

הזדמנות לעובדים סוציאליים:
מרכז שקום חדרה
מציע משרות של

עובדי שקום

לעובדים סוציאליים מוסמכים

לפנות לטלפון: 331394־06 או 331097־06.

מועצה מקומית אזור
השרות הפסיכולוגי - חינוכי
דרושה

פסיכולוגית חינוכית

לשלושה חודשים, בעלת נסיון באיבחון ילדי גנים.
לפנות לבעמי ויסמן בימים א-ג, בין השעות 12:00 -17:00 בטל: 806074־03 ובערב בטל: 58773־03.

---

hp

מתאמת פניות לקוחות
קליטה ומיון, פניות לקוחות לגבי תקלות, מעקב ובקרה. טיפול בחוזי לקוחות.

מתאמת שרות מעבדה
אחריות לטפול בלקוחות Time & Material, בקרה והוצאת חשבוניות.

כישורים דרושים (לשתי המשרות)
★ נסיון בעבודות משרדיות - 3 שנים לפחות
★ ידיעת השפה האנגלית
★ ידע בהנהלת חשבונות - יתרון
★ נכונות לעבודה מאומצת ועבודת שעות נוספות
★ תואר אקדמאי - יתרון

התפקידים הינם עבור נשים וגברים כאחד
המעונינים יפנו בכתב יד, עם פרוט רקע ונסיון מקצועי לחברת מערכות מחשוב ומדידה בע"מ, מחלקת כח אדם.

HP מחשבים. הברירה האינטליגנטית.

HEWLETT PACKARD
מערכות מחשוב ומדידה (ישראל) בע"מ
ת.ד. 9501 תל אביב 61094
מכיבים בלעדיים

ד ר ו ש

גרפיקאי/ת מבצע/ת

אם את/ה מהיר, דייקן ובעל נסיון של שנתיים במשרד פרסום, התקשר/י אלינו
טל. 221177 (נויה) מיום א' אחה"צ

פרסום אדמון
ADMON ADVERTISING

אגיס בע"מ
דרושה

קלדנית

למשרה מלאה
נסיון של שנה לפחות
5 ימי עבודה בשבוע
בשעות 8:00 - 16:30
לפנות לשלום טל. 336064־03

לתיכנון ופיקוח על ייצור שבאים
למעגלי אלקטרוניקה
מבוקשים קורות חיים, תאור הידע והנסיון המקצועי, ידיעת שפות וציון שמות ממליצים
פניות בכתב בלבד לת.ד. 126 לוד 71101

דרושים עובדים
בעלי רקע טכני

להרכבת מבנים טרומיים ממתכת

אפשר גם על בסיס קבלני.
להתקשר מיום א' 485131/2־03

לעבודת "מופ" בתחום עיבוד סיפרתי של אותות דיבור

דרוש: **מהנדס/חוקר**

דרישות התפקיד:
א. תואר שני או שלישי בתחום
ב. 5 – 2 שנות נסיון.
נא לפנות בצרוף קורות חיים אל:
כלסוק בע"מ המסגר 56 ת"א 67214
☎ 335876־03

אינטל

היה שותף לפריצת הדרך!

אינטל אלקטרוניקה הינה החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ולמערכות ספרתיות.

למערך הכספים בחברה דרושים בעלי מקצוע מעולים לתפקידים הבאים:

אחראי על נושאי מיסוי

החברה והעובדים, במסגרת פעילות החברות בישראל.

★ רואה חשבון מוסמך + תואר בכלכלה.
★ נסיון בתעשיה של שלוש שנים לפחות.
★ ידע במערכת המס בישראל.
★ ידע במערכת המס בארה"ב – יתרון.
★ יכולת תקשורת בינאישית גבוהה.
★ ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
מס' משרה 4101

אחראי על ניהול המזומנים

לקביעת סדרי העבודה עם המוסדות הבנקאיים בישראל ונתוח ההשקעות בטווח ארוך.

★ תואר בכלכלה (תואר שני במינהל עסקים – יתרון).
★ ידע ונסיון בנושאים בנקאיים ובמערכת הממשלתית של שנתיים לפחות.
★ יכולת משא ומתן עם גורמי חוץ ופנים.
★ נסיון בתעשיה – יתרון.
★ ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
מס' משרה: 6109

לשתי המשרות:
קבלה לעבודה מותנית במעבר לירושלים

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון מס' המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת.ד. 3173 ירושלים 91031

ייצור מעגלים משולבים בישראל

– סודיות מובטחת –

מדריכי זהר

זוהר שווק ניהול ופירסום בע"מ

מדריכי טלפון מסווגים

דרושים נציגי/ות מכירות

• בעלי השכלה תיכונית מלאה
• כושר התבטאות ברמה גבוהה
• יכולת לפתח קשרים אישיים ומסחריים
• נכונות להשקיע מעל ומעבר בעבודה
• מחויבות אישית ורצון להישגיות
רכב פרטי - חובה !!

משכורת + עמלות + בונוסים + הוצ' רכב

נא להתקשר מיום א' -

7522215,6,7,8

הלוח הכללי בשקלב ובשבילי

יעל תכנה ומערכות

FOR PROJECTS IN WESTERN EUROPE
(GERMANY—FRANCE)

1. **IBM MAINFRAME SYSTEM EXPERTS**
2. **DATA BASE ADMINISTRATORS - IDMS**
3. **SYSTEM ANALYSTS**

LANGUAGES
ENGLISH: SPOKEN, WRITTEN — OBLIGATORY
GERMAN: SPOKEN — ADVANTAGEOUS
FRENCH: SPOKEN — ADVANTAGEOUS

DURATION 3-24 MONTHS

PLEASE MAIL TYPEWRITTEN ENGLISH RESUMÉS TO:
שחר תבור
יעל תכנה ומערכות בע"מ
בן גוריון 22 גבעת שמואל 51905

רח' בן גוריון 22, גבעת שמואל 51905

ביצרעיסט/ית

לסודיו א.ק. דרושה

מעוסה, דהוק, טלפן/ללאתי, טרפיק. טל: 660187־03. החל מיום ראשון.

לבנט מכשירי רנטגן בע"מ

איזור התעשיה הרצליה
דרוש

מכשירן לתחזוקת ציוד רפואי אלקטרומכני ואלקטרוני

★ עדיפות לבעלי נסיון קודם ★ ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית.

לקביעת ראיון נא להתקשר לדורון 521666 -052

פילת pilat

לחברה עתירת ידע בתחום האלקטרוניקה
במרכז הארץ
דרוש/ה

מהנדס/ת / הנדסאי/ת

מכונות או מכשור ובקרה

למחלקת האחזקה
לתחזוקת מערכות ייצור

תאור התפקיד: אחזקת ציוד בתחום המיקרואלקטרוניקה, אוטומציה, רובוטיקה ואלקטרואופטיקה.

דרישות התפקיד:
• מהנדס/ת או הנדסאי/ת מכונות או מכשור ובקרה
• נסיון מוכח במערכות ייצור בתחום האלקטרוניקה
• ידע בטכנולוגית HIGH VACUUM
• נסיון באחזקת מכונות
• ידיעת אנגלית טכנית - חובה.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה וניסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, תל־אביב מיקוד 67012.

נא לציין על המעטפה: "מהנדס/ת / הנדסאי/ת מכונות או מכשור ובקרה" מס' משרה 2010.

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

סודיות תישמר בקפידה.

פילת pilat

לחברה עתירת ידע בתחום האלקטרוניקה
במרכז הארץ

דרושים

למח' המיסים של החברה

רואה/ת חשבון

מתחיל או לקראת קבלת התואר

כלכלן/ית

בעל 3-2 שנות נסיון
לבצוע עבודות מגוונות.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, ת"א מיקוד 67012.

נא לציין על המעטפה: "רואה/ת חשבון" מס' משרה 2020, "כלכלן/ית" מס' משרה 2030.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

סודיות תשמר בקפידה

אסם

תעשיות מזון בע"מ

למפעלנו המתפתח בשדרות

דרושים:

מכונאים לאחזקת מכונות אריזה

★ בוגרי בי"ס מקצועי/טכנאים במגמת מכניקה/אוטומציה
★ לבעלי נסיון קודם בתחום דומה יתרון.
★ יועדפו המתגוררים באיזור המפעל

העבודה במשמרות

נא לפנות בכתב למנהל כוח־אדם ת.ד. 111
שדרות 80150

פילת pilat

לחברה מסחרית העוסקת ביבוא
דרושה

מזכירה בכירה

המועמדת המתאימה תהיה בעלת שליטה טובה בשפות אנגלית ועברית ויכולת הדפסה בשתי השפות.
רצוי רקע ביבוא.
התפקיד דורש יכולת להתמודד עם עומס עבודה ועם מצבי לחץ.
מקום העבודה בת"א.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה:
פילת בע"מ, דרך פ"ת 114, תל־אביב מיקוד 67012.
נא לציין על המעטפה: "מזכירה בכירה"
מס' משרה 2040.

סודיות תשמר בקפידה.

אלסינט

למחלקת הרכש במסגרת חטיבת הייצור בחיפה דרוש

מנהל קניינות

לניהול קבוצת הקניינים בתחומי האלקט' והמכניקה

הכישורים הדרושים:
השכלה אקדמאית בהנדסת ייצור או כלכלה. שליטה מלאה באנגלית.
4-5 שנות נסיון בתפקיד דומה במפעל עתיר ידע יכולת מוכחת בניהול משא ומתן יכולת הפעלת צוות גדול (כ־15 איש).

מס. משרה (843252)

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31804
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

טלרד

התעשיות הטלקומוניקציה קורפוריישן בע"מ

דרוש/ה

מהנדס/ת תעשיה וניהול/מכונות

לנהול מדור או"ש בקו ייצור אלקטרוני גדול (200 עובדים)

המועמד המתאים יעסוק בהחדרת טכנולוגיות חדישות ובמיכון מערכי הייצור, לרבות רובוטיקה ואוטומציה. נדרש נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות ליפה עד 18.00, טלפון: 238574־08, 238965־08.
ניתן גם לפנות בכתב למחלקת התעסוקה, טלרד, ת.ד. 50 לוד, 71100 עבור "מהנדס/ת תעשיה וניהול/מכונות". סודיות מובטחת

אנו מציעים לך...

משכורת חודשית גבוהה
שבוע עבודה בן 5 ימים
תמריצי שכר מפתים
יום עבודה מקוצר
מסע השתלמות בחו"ל (בתום תקופה של כ־6 חודשים)

אם הינך מתאים/ה לנו אנו נכשירך כ־

מקדם/ת מכירות ונציג המועדון

כל אלה באם את/ה לאחר שרות צבאי עד גיל 28 בעל/ת הופעה, יכולת ביטוי בע"פ, כושר התמדה ונכונות לעבודה בלתי שיגרתית.

לקביעת ראיון צלצל/י ביום ראשון בין השעות 08.00-17.00
תל־אביב. 812193־03 ירושלים — 246044־02
חיפה. 660575־04 525636־04 באר־שבע 72039־057

מיל"ת - מועדון ישראלי לתרבות

לשרותי סלקס רם בת"א דרושים:

1. **בחורה** בעלת שליטה אבסולוטית באנגלית + הדפסה (עם נסיון על סלקס או מסוף), ידיעת השפה הצרפתית ו/או הגרמנית יתרון גדול.
2. **בחור/ה** בעל/ת שליטה מוחלטת באנגלית עם יכולת תירגום מאנגלית לעברית לעבודה במשמרות. שפות נוספות יתרון גדול.
3. **מקדם מכירות** דינאמי עם ידע בסיסי במחשבים + רכב.

העבודה בחברה נעימה. התנאים טובים
טל. 03-233558, 03-241888, להתקשר לרותי.

לחברת ברט בע"מ
דרוש
סוכן מכירות
למתקים כולל תוצרת יבוא
לבאר־שבע, ערד, דימונה, ואזור הדרום
התנאים: מוחסן מתאים לאחסון סחורה, הכרת השוק הקמעונאי והסיטונאי, הפעלת 2 כלי רכב מסחריים וערבות כספית.
לקביעת ראיון נא לפנות 03-7514776

לחברת הולידיי שיווק ופרסום
דרושים
אנשי מכירות
הכישורים: בעלי נסיון בשטח המלונאות, מרץ, יוזמה והתמדה.
נסיון מוכח במכירות, הופעה נאה, עבודה בכל רחבי הארץ.
למתאימים תנאים טובים
פרטים: 03-428161, 03-423093
סודיות מובטחת.

בר טל דרושים
תעשיות מתכת בע"מ
ציוד אלקטרוני • מבלטים

1. **טכנאי־שרטט** עם נסיון בציוד אלקטרוני.
2. **רתך ארגון** — נסיון בריתוך אלומיניום.
3. **מבנאים** — לציוד אלקטרוני.

בת־ים. אזור תעשיה. טל. 5515951

משרד החקלאות — המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית
משרד החוץ — המחלקה לשיתוף בינלאומי

מכרז מס' 3/87
לפעולות שיתוף בינלאומי של מדינת ישראל
דרושים

1. **מהנדס מים לתכנון**
ביצוע הנדסת רשת תעלות [illegible]
2. **מהנדס מים** [illegible]
עם התמחות בארגון צרכני מים בתעלות, הכנת תקנות תמחיר ובקרה על מערכת אספקת מים.
3. **אגרונום לגידולי שדה**
המתמחה בהשקייה בגרביטציה ובלחץ לפעולות תכנון ביצוע והדרכה.

דרושה שליטה טובה בשפה האנגלית.
תקופת ומקום השירות: שנתיים באזור הקריבי. הפרוייקט יתבצע בעבודת צוות.
רק מועמדים בעלי נסיון ותואר מתאים מתבקשים לפנות לטל. 211492, 03-211490

למפעל יצרני בראשל"צ
דרוש/ה
פקיד/ת ייצוא

★ גיל עד 30
★ נסיון קודם של לפחות 3 שנים
★ שליטה בכל הליכי הייצוא/דוקומנטים
★ שליטה בשפה האנגלית
★ ידיעת השפה הגרמנית — יתרון.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב יד בלבד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 4501 רמת־אליהו 75143, עבור "פקיד/ת ייצוא".

לקבוצת חברות בראשל"צ העוסקות בייצור ושיווק
דרושה
מזכירת מנכ"ל/הנהלה

★ גיל 40 — 30
★ נסיון קודם בעבודה דומה של 5 שנים לפחות.
★ הדפסה בעברית/אנגלית
★ נכונות לשעות עבודה מעבר למקובל.
תנאים טובים למתאימה.

נא לפנות בכתב יד בלבד בציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 4501 רמת־אליהו, 75143 עבור "מזכירה".

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו מפעל בענף המזון
דרוש
מחסנאי
לניהול מחסני חומרי גלם ותוצרת גמורה. העבודה אחראית ומעניינת. נסיון במפעל מחסן (רצוי ממוחשב) כולל צוות עובדים — הכרחי. מקום העבודה בבנות, שכר ותנאים טובים למתאים.
לפנות ליהודה 03-295694 משרה 815

נמר צרכי צילום (2000) בע"מ
דרושה
איש/ת מכירות לדסק הזמנות
ידע בסיסי באנגלית ונסיון בעבודה עם קהל.
שעות עבודה 9.00–17.00
המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 16301 ת"א מיקוד 61162
Agfa

לשעוני **MARVIN**
דרוש **סוכן**
להפצת שעונים לחנויות
★ עד גיל 35
★ בעל רכב
★ ערבויות מתאימות
לפנות לשעוני מרווין רח' הס 1 קומה א' ת"א טל. 03-294492
— סודיות מובטחת —

לסי.בי.אס תקליטים
דרושה
דקורטורית
לעיצוב חלונות ראווה
תנאים נדרשים:
1. מגורים באיזור המרכז.
2. רשיון נהיגה.
נא לפנות החל מיום א' לטלפון: 03-800191 לדוד ליפשיץ.

---

migada
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel

למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד־פעמי דרוש
איש רכש
הכישורים: בעל נסיון של 4 שנים לפחות בתחום רכש חו"ל ובארץ; שליטה בשפה האנגלית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם אל "מיגדה בע"מ" ת.ד. 211, רחובות 76101, עבור "איש רכש".
סודיות מובטחת.

לחברת שיווק ארציות למוצרי צריכה השייכת לקונצרן תעשייתי גדול דרושים
אנשי שיווק בכירים
לאזורים: באר־שבע, המרכז וחיפה
דרישות התפקיד:
★ יוצא־צבא עד גיל 30
★ השכלה תיכונית, לפחות, רצויה השכלה אקדמית
★ בעלי רשיון נהיגה
★ תושבי האזורים המצויינים לעיל.
★ נכונות לעבודה קשה ורצון חזק לקידום.
מועמדים מתאימים מאזור באר־שבע יפנו אל ת.ד. 149, באר־שבע 84101. מועמדים מאזור המרכז וחיפה יפנו אל ת.ד. 3953 פתח־תקוה 49517, עבור "איש שיווק" ת"א/חיפה, תוך פירוט קורות־חיים (גיל, השכלה, מס' טלפון להתקשרות ונסיון קודם במידה ויש).
סודיות מובטחת.

לינת תעשיות בע"מ
קרית־גת
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
על המועמדים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים למחלקת כוח־אדם ת.ד. 120 קרית־גת מיקוד 82100.

הילטון תל־אביב
דרושים
★ חדרניות
למשמרת בוקר.
★ מזכירה־כתבנית
עברית / אנגלית למשרה מלאה.
שנתיים נסיון בעבודה מעשית — חובה.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות טלפונית למח' המנגנון לטל' 03-640292;3.

למשרד רואי חשבון גדול
דרושים:
1. מנהל מח' בקורת ענ"א
הכישורים הדרושים:
★ ידע ונסיון מוכח בביקורת במערכות עיבוד נתונים.
★ כושר ניהול צוות עובדים ומו"מ עם לקוחות.
2. מנתח מערכות בכיר
לניהול יחידת מחשבי מיני ומיקרו
הכישורים הדרושים:
★ הבנה עמוקה במערכות חשבונאיות, פיננסיות.
★ יכולת ניהולית מוכחת בפרויקטים של מערכות ענ"א בתחומים הנ"ל.
המועמדים המתאימים יפנו לת.ד. 20370 ת"א 61204 ולציין המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה.

בוא נדבר "מלונאית"
המלונאי בע"מ
החברה לשרותי כח אדם בתיירות
דרושים
★ **מנהל מזון ומשקאות** - לירושלים ות"א
★ **צ'יף סטיוארט** - לירושלים ות"א
★ **סו — שף** - לירושלים ת"א והצפון
★ **מנהל/ת אירועים** - לירושלים ות"א
★ **שף איטלקי** - למסעדה יחודית במלון בירושלים
★ **מנהל/ת מסעדה** במלון
★ **מנהל/ת משק** - לת"א וחיפה
★ **מנהל/ת קבלה** - לת"א ירושלים וחיפה
★ **נציג/ת מכירות** לת"א
★ **טבחים מקצועיים** - לעבודה בכל הארץ.
לכל התפקידים דרוש נסיון קודם רצוי בענף המלונאות.
נא לפנות ל"המלונאי" דיזנגוף 177 ת"א
טל: 03-237457 (24 שעות ביממה).

כדאי לעבוד בגל הירוק
לסניף אזור דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2–3
נסיון קודם הכרחי
למשרה מלאה
לפנות למשרדים באזור
5561456, 5565455
היפר שוק
רשת הגל הירוק
רחובות★הרצליה★ראשל"צ★רעננה

לחברת יבוא ושיווק
(ליד הבורסה בר"ג) דרושה
מזכירה בכירה עצמאית
★ שליטה בעברית ובאנגלית כולל קורספונדנציה והדפסה (גרמנית ואיטלקית יתרון).
★ נסיון בניהול משרד.
★ ידע בהליכי יבוא — יתרון.
שעות עבודה 17.30 — 8.30, ימים א'–ה'.
להתקשר מיום א' למיכל 03-7518710

לחברה המובילה בתחומה בישראל
דרושים
חשבי/ות שכר
למשרה מלאה
כישורים נדרשים:
★ ידע ונסיון במערכת שכר ממוחשבת.
★ כושר אירגון ודייקנות.
★ ידע בעבודה עם מסופים
למתאימים/ות יינתנו תנאים טובים.
המעוניינים יפנו לטלפון: 03-663602, 03-660422 לאורן.

AUREC INFORMATION & DIRECTORY SYSTEMS LTD.

אנו עוסקים בפיתוח ויצוא תוכנה לשוק הבינלאומי
לחברתנו דרושים:
★ ראשי צוותים פיתוח תוכנה
נסיון נדרש:
– 5 שנות נסיון ויותר.
– ניהול צוות תוכניתנים.
– רצוי נסיון ב־VAX/VMS
★ מנתחי מערכות
– בעלי 8 שנות נסיון ויותר.
★ תוכניתנים
– בוגרי אוניברסיטאות.
– שנה נסיון ויותר (יתקבלו גם בוגרים מצטיינים ללא נסיון).
– רצוי הכרת מחשבי VAX/VMS
את המיון עושה עבורנו חברת:
משאבי אנוש
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות־חיים לת.ד. 189 רמת־גן — 52101
— סודיות מובטחת —

לדניה סיבוס חברה לבניה בע"מ
דרושים:
★ הנדסאי בנין
★ מנופאי צריח
★ מנהל עבודה לגמר
לעבודה במרכז הארץ
פרטים לפנות לטלפון: 5-357191-03 לדרור

למפעל מלמטיק בת"א
דרוש
מנהל עבודה
בעל ותק ועם נסיון בהפעלת מכונות הזרקה.
אדה 03-266410

ליקב ראשל"צ
דרוש:
מלגזן
★ בעל נסיון בהפעלת מלגזה.
03-942021
מיום א'.

קצין צה"ל במיל. (38)
בעל נסיון רב במסחר וניהול
מחפש
תפקיד בעל אתגר ועניין בארץ ובחו"ל
03-995307

יותר טוב מנפאואר
למחלקה הטכנית ת"א
בן־יהודה 17.
א'-ה'. 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877
מסיק
מסיק דוודים
לאחזקה ותיפעול דודי קיטור, כולל ידע באינסטלציה לעבודה באזור רמת־גן
תנאי שכר הולמים ומלוא התנאים הסוציאליים — כחוק.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

לחברה קבלנית בירושלים
מנהלן, איש כספים, חשב
נסיון בניהול וארגון, התמצאות במערכת מחשב משולבת, כח־אדם, ספקים ולקוחות.
מקום העבודה — ירושלים
נא לכתוב קורות חיים בכתב יד לת.ד. 23032 ת"א 61230 עבור "מנהלן"
למתאים תנאים טובים.
– סודיות מובטחת. –

אותנו אתה מחפש!
★ בעל נסיון בניקוי שמשות, שטיחים, ליטוש רצפות ועבודות הדברה.
★ התמדה, יוזמה, חריצות, כושר ניהול.
★ מעל גיל 30, רשיון נהיגה חובה.
★ אזור מגורים פתח־תקוה והסביבה.
למתאימים תנאים טובים!
לקביעת ראיון טל. 03-916602
חברת שומרון

לחברה ותיקה בעיבוד נתונים
דרוש/ה
חשב/מנהל חשבונות ראשי
★ השכלה מלאה בראיית חשבון
★ נסיון רב בכל תחומי הנהלת חשבונות
★ הבנה ונסיון במערכת מיחשוב
נא לפנות בכתב לת.ד. 37657 תל־אביב מיקוד 61375
– סודיות מובטחת –

לחברת בניה המקימה פרוייקט גדול למגורים באיזור חולון — ראשל"צ
דרושים
1. מהנדס בנין
בעל נסיון של לפחות 15 שנה בניהול פרוייקט בניה למגורים.
כושר ניהול מו"מ עם ספקים וקבלני משנה. בעל רכב.
2. מנהלי עבודה לעבודות גמר ופיתוח
3. מנהלי עבודה לעבודות שלד
מנהלי העבודה חייבים להיות בעלי נסיון מוכח של 10 שנים וכן בעלי תעודת הסמכה לפי תקנה 3 (ב) (אישור הסמכה לבטיחות בעבודות בניה). בעלי רכב.
4. קבלני משנה
לעבודות הקמת שלד.
5. קבלני משנה
לעבודות אינסטלציה סניטרית, חשמלית, הקמת פיגומים וקבלני צבע.
נא לפנות בכתב יד בצרוף המלצות ושכר מבוקש לת.ד. 8798 מיקוד 61083 יפו־תל־אביב.
– סודיות מובטחת –

למשרד רואה חשבון בפתח תקוה
דרוש
רואה חשבון / מבקר
נסיון 3–5 שנים
לפנות ת.ד. 629 פתח־תקוה

לחברה גדולה בענף המזון בת"א
דרוש/ה למשרה מלאה
מנהל/ת עצמאי/ת
בעל ידע ויכולת מוכחת בהנה"ח
לפנות בצרוף קורות חיים בכתב
זינגר, פנקס 23, ת"א מיקוד 62662

למוסד פיננסי גדול באזור תל־אביב
דרושים:
1. רואה חשבון
הכישורים הדרושים:
★ מוסמך מועצת רואי־חשבון.
2. מתמחה בראיית חשבון
★ לעבודה במחלקת בקורת פנים.
3. משפטן לתפקיד ארגוני
תאור התפקיד:
העבודה בעיקרה השתתפות בישיבות דירקטוריונים וועדותיהם, רישום פרוטוקולים ונושאים נוספים.
הכישורים הדרושים:
★ עו"ד — חבר בלשכת עורכי־הדין בישראל
★ שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית.
— שעות העבודה גם אחה"צ —
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23032 ת"א מיקוד 61230, עבור "מס' 400".

דרושה פקידה
לאזור שרות צבאי, ידיעת אנגלית ברמה טובה, לעבודה במשרה מלאה.
5 ימים בשבוע.
להתקשר: 03-7518221 03-7513886

ורד הגליל
תעשית שוקולד וממתקים בע"מ
תשלובת שוקולד שוויץ–ישראל

דרושים:
★ מכונאי תעשיה
בעל נסיון במכונות אריזה
★ הנדסאי מכונות/ייצור
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים ונסיון אל: "ורד הגליל" ת.ד. 1093 צפת 13110 עבור מנהל כח־אדם.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

דלתא גליל תעשיות בע"מ
DELTA

למפעלנו בנהריה
דרוש/ה
כלכלן
★ הכרחי נסיון של שנה.
נא לפנות בכתב יד לדלתא — גליל, רח' קיפמן 2 ת"א, עבור "כלכלן".

אקרשטיין
אקרשטיין צבי בע"מ
דרוש/ה
הנדסאי/ת או טכנאי/ת אדריכלות
נסיון של שנתיים בתכנון עבודות פיתוח סביבתי ומתן ייעוץ לקהל הלקוחות ביישום מוצרי החברה.
שעות העבודה 16.00 — 8.00.
לפנות טל' 052-556666 ללאה בנש.

לחברה דינמית **בפרדס־חנה**
★ סגן מנהל ייצור
★ מנהל משמרת
אפשרות לקצינים
★ מנהל קו ייצור
אפשרי לטכנאי/הנדסאי תעו"נ/מכונות. אפשרות להכשרה במקום.
★ מפעיל למכונה משוכללת
אדיפות לבעל רקע טכני
★ פקיד משלוחים
★ מסיק דוודים
עדיפות לבעל רקע באינסטלציה.
נא לפנות לטלפון: 06-371985

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרושים/ות
עובדים/ות עם 3 שנות נסיון לפחות לענף ביטוח חיים.
1. פקיד/ה
למחלקת פוליסות ושינויים.
2. מנהל/ת חשבונות.
נא לפנות בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם בעבודה לת.ד. 697 ת"א מיקוד - 61006

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית א.א.
עם נסיון של שנתיים־שלוש בסטודיו או משרד פרסום.
לקביעת ראיון נא להתקשר בטל' 03-224540
תנאים טובים • סודיות מלאה מובטחת

מבטחים מחשבים בע"מ
דרוש
מתכנת מערכות ל־ .C.I.C.S
★ נסיון של כשנתיים
★ ידע ב־C.I.C.S NATURAL KOBOL
★ נסיון בעיצוב ישומים וקבצים.
תנאים טובים למועמד בעל הכישורים.
לקביעת ראיון, נא לפנות לטלפון 03-7519791 לעמוס להב, או בכתב בצרוף קורות חיים לאהליאב 5, רמת־גן.

וורדו
ז'בוטינסקי 22 ר"ג
לאולם התצוגה הגדול לרהיטים
דרושות
מוכרות
לעבודה חלקית בשעות אחה"צ
מועמדות בעלות נסיון מתבקשות להתקשר לטל' 726240

למפעל באיזור התעשיה חולון
דרושה
קלדנית
עם ידע בהנהלת־חשבונות
5 ימי עבודה בשבוע
נא להתקשר:
03-809057; 03-809062

למשרד עורכי דין דינאמי בתל־אביב דרושים:
— מזכירה לאחר הצהריים
★ לשעות 15.00-19.00
★ 4 ימים בשבוע ובוקר יום שישי
★ הפעלת מעבד תמלילים בצורה מושלמת
— פקידה לעבודות חוץ
★ לעבודה בבתי משפט ובמשרדי ממשלה
★ שעות העבודה 08.30-14.00
תנאים מיוחדים למתאימות
טלפונים: 258025, 03-268480

איש מכירות
לניהול חנות סיטונאית
בענף ההלבשה + נסיון
טלפון: 03-839804 להתקשר החל מיום א'.

למוסך מרכזי גדול
דרושים:
1. מכונאי רכב בכיר
★ לתפקיד ניהולי
★ בעל תעודת הסמכה
2. פחח רכב מנוסה
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות לטל. 7550233, 7550755

דרוש: מנכ"ל
בעל וותק של 5 שנים לפחות בניהול עצמאי של
סוכנות נסיעות
בעל רשיון, דובר שפות, בעל מוניטין והמלצות מתאימות.
נא לפנות בכתב עם פירוט תולדות חיים ונסיון קודם בעסקי התיירות לת.ד. 1049 תל־אביב 61009. עבור משרה 20.

היפרכל חולון
רח' פרופסור שור 36
דרושים
— קופאים/ות
— סדרני סחורות
אפשרי משרה חלקית
תנאי שכר משופרים
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.

למוסד ציבורי בירושלים
דרוש/ה
רופא/ה שיניים
במשרה חלקית.
טל' 02-231413, אלי.

לעוז־און בע"מ
דרושים
★ צבע מתכת
עם נסיון, להפעלת מצבעה בצבע רטוב
★ עובדי ייצור
במחלקת מתכת, להפעלת מכבשים
— תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע
לקביעת ראיון להתקשר לטלפון 03-800117 לגב' המר בשעות 7.00-13.00

RS שרותי כח אדם — השרות המומלץ 1987

למחלקה המשרדית בתל אביב דרושים:

★ רואה חשבון מוסמך
— נסיון בארגון וניהול מערכות חשבות.
— התמצאות רחבה בשוק הכספים בישראל.
— ניהול משא ומתן עם גורמי־חוץ ופנים.
— ארגון מחלקה עם מסי רב של עובדים.
— נסיון בתזרימי כספים מימון וכו׳.

★ כתב טכני
— נסיון מוכח בתעשיה
— העבודה באזור לוד.

★ מזכירות עברית אנגלית
— הדפסה בשתי השפות
— יתרון לשפת אם אנגלית

★ מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגלית
— על כל סוגי התוכנה.

★ קלדניות
— נסיון בתהח״יש — חשבשבת.

★ פקידת תפ״י
— נסיון בניהול מלאי ייצור

★ כתבניות עברית
★ כתבניות אנגלית
★ כתבניות עברית אנגלית + טלקס

לעבודה לתקופה ארוכה אחה״צ.
תנאים טובים למועמדים המתאימים
או.אר.אס אחדים 134 תל־אביב טל. 03-202460

און — הנדסת מיזוג אויר בע״מ

אם אתה!!
רציני, מחפש אתגרים,
מבקש להשתלם
במקצוע מעניין, אוהב
לעבוד בחברה דינמית
ואיתנה.
ואתה גם צעיר וחייל
משוחרר, הצטרף
אלינו!!!

דרושים לנו:
1. הנדסאי חשמל
2. מכונאי חשמל
3. בוגר בית ספר מקצועי במגמת חשמל
4. הנדסאי קירור
5. מכונאי קירור
6. בוגר בית ספר מקצועי במגמת קירור
7. בוגר בית ספר מקצועי במגמת מסגרות
8. מיבואי ליצור ולבנית יחידות מיזוג אויר ארובות

נא להתקשר לטלפון 03-961114/8

מלם מערכות בע״מ
דרוש
סגן מנהל כספים

הכישורים הנדרשים:
— רואה חשבון או בעל השכלה אקדמאית בחשבונאות.
— נסיון מוכח של 5 שנים בהפעלת מערכת מורכבת וממוחשבת של הנה״ח.
— נסיון בהפקת דוחות כספיים תקופתיים.
— בעל ידע בהפעלת מערכת תמחיר ומעקב על ביצוע תקציב.
— בעל כושר אירגון וניהול צוות עובדים, כולל בקרה ופיקוח.
כפיפות: למנהל הכספים של החברה
השכר: יקבע עפ״י כישורי המועמד.
מועמדים העונים על הדרישות הנ״ל, שמקום מגוריהם בירושלים או סביבתה, יפנו בכתב עם קורות חיים אל: ת.ד. 13016 ירושלים 91130 בציון עבור ״סגן מנהל כספים״.
— סודיות מובטחת —

מלון נהר הירדן

דרושים לנו:
★ מנהל/ת הזמנות
★ סגן/ית מנהל/ת קבלה
★ מבקר/ית פנים
★ קופאים/יות מנוסות
★ מנהל/ת חשבונות
★ צ׳קרים/יות
★ מלצרים/יות
★ טבחים

לבוגרי בתי ספר למלונאות - יתרון
נסיון במלונאות — יתרון.
למתאימים שכר נאות, אפשרויות קידום!
אפשרות לעזרה בדיור.
06-792950 למח׳ כח אדם.

בי״פ BIP — שירותים פסיכולוגיים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

לאחד מלקוחותינו,
תשלובת גדולה בעת סניפים באזורים שונים בארץ
דרושים/ות:
1) סגני מנהל כ״א — בדרום ובמרכז
2) פסיכולוג תעסוקתי — במרכז
3) קניינים בתחומי האלקטרוניקה או המתכת — בצפון
4) מהנדסי מכונות — בצפון ובדרום
5) מהנדסי תעשיה וניהול — במרכז ובדרום
6) מזכירות וכתבניות — במרכז

נא לפנות בכתב ב״פ ישומים פסיכולוגיים ת.ד. 26004 ת״א 63902
נא לציין על המעטפה את המשרה המבוקשת
— סודיות מובטחת —

**למחלקת תנובה בתל־יוסף דרוש/ה
מהנדס/הנדסאי תעשיה וניהול**

נסיון של 3 שנים לפחות בנושאים הבאים:
1. אחסון ועיתוד מלאי כולל מחשוב מערכת מלאי.
2. רכש, כולל קשר לספקים וטפול בהזמנות.
3. נתוח ותכנון דרישות לחומרים, אריזות, חלקי חלוף וכו׳.
4. רצוי ידע ונסיון בנושא חשבונות ותמחיר.
5. רצוי רקע ונסיון בשמוש במחשב אישי ועבודה בסביבת מערכות ממוחשבות.
* עדיפות לחושבי עבודה, תעשיות
מועמדים מתאימים ישלחו קורות חיים בצירוף פרטים, על השכלה ונסיון למזי הסנגנון, מחלבת תל־יוסף, ד.נ. גלבוע מיקוד 19133
תנאים טובים למועמדים המתאימים
סודיות מובטחת

**למפעל תעשייתי בגוש דן
דרושים**

1. **חשמלאי אחזקה**
* תעודת חשמלאי מעשי/מוסמך — חובה

2. **מכונאי אחזקה**
* בוגרי בי״ס מקצועי
לאחר שרות צבאי, העבודה ב־3 משמרות, מגורים באזור גוש דן

המתאימים יפנו למחלקת כח־אדם טל: 03-7682386

דרושים
לבית ספר התיכון החדש בת״א, דרך חיפה 81
דרושים:
א. מורים לשנת הלימודים תשמ״ח לחטיבה העליונה למקצועות: אנגלית, הסטוריה, מתמטיקה, פיסיקה, אמנות, ספרות ולימודי מחשב וביולוגיה ותנ״ך. כישורים דרושים: רשיון הוראה, נסיון קודם בהוראה תואר אקדמי.
ב. יועצים חינוכיים.
ג. לברונטים לביולוגיה, כימיה, פיסיקה
פניה בכתב: ת.ד. 21700 ת״א
טל׳ 03-5460890, 03-441917, 5461217

למוסך דיזל הנדסה בע״מ בחולון דרושים:
1) מכונאי דיזל
רצוי עם נסיון
2) מסגר
3) חשמלאי דיזל גרטור
4) מחסנאי טכני
תנאים טובים לאנשים המתאימים
נא לפנות לאריה
03-8064551, 03-5591863

**למפעל תעשייתי בגוש דן
דרוש
בוחן רכב**

* בוגר בי״ס מקצועי - מגמת מכונאות רכב
* תעודת בוחן צבאית
* לאחר שרות צבאי
* רשיון 03 חובה, רשיון לסמיטרלר — יתרון
המתאימים יפנו בכתב לת.ד. 1334 ת״א
מיקוד 61013 עבור מס׳ 1018/ח
רק הפונים מתאימים ייענו.

האוניברסיטה הפתוחה

לקורס סימסטר הקיץ המתחיל ביוני 1987
ולקראת סימסטר הסתיו המתחיל בספטמבר 1987
דרושים
מנחים־מורים
לקורס פיתוח לחמדה בכל רחבי הארץ
הכישורים הדרושים: תואר אקדמאי בתחום (או במקצוע אחר) ותעודת הוראה. נסיון בפיתוח למחמר.
נא לפנות לימה טל: 03-422604, 03-422603

דרושים
רענן מיזוג אויר לרכב
דרושים
1) מנהל/ת חשבונות — מעולה בעל נסיון + מחשב.
2) מחסנאי בעל נסיון
3) חשמלאי רכב
4) עובדים בעלי רקע טכני
ליצור והתקנת מזגנים לרכב.
מול קניון אילון.
טל: 03/7512346 03/787839

**למשרד מזון גדול באזור המרכז
דרוש/ה
מנהל/ת ביקורת איכות**

דרישות התפקיד:
* מהנדס/ת מזון — נסיון מוכח של 3 שנים בתעשיה.
* יכולת ניהול צוות עובדים.
* נכונות לעבודה מאומצת.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 895 ת״א

מדריך לתוכנת WIZCON
הנדסאי אלקטרוניקה + נסיון בבקרים תעשייתיים
טל: 03-282278, 03-281146

**לרשת ארצית דרושות
נשות ואנשי מכירה**
שכר 1,500 נטו + אחוזות רכב לכל
חלקי הארץ:
לאזור המרכז 052-541946
לאזור ראשל״צ 03-952898
לאזור חדרה והצפון 063-71295
לאזור ירושלים 02-414456

טלפנית + הדפסה
ליום עבודה מלא
תיבבור
רח׳ תל־חי 7
03-282257/8

**לטכסור תעשיות בע״מ — חברה המובילה בישראל במערכות אל־פסק להגנת מחשבים
דרוש: מבקר איכות**
[illegible]

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

לפרסום מודעה! דחף ס.ו.ב.ה — בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת״א דחף מרכז — סניפים: רח׳ הנציב 8, יציאה מת״א, טל. 622847
ת״א דחף דיזנגוף — רח׳ דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות, טל. 239952
ת״א דחף בן יהודה — רח׳ בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי), טל. 656120
ת״א דחף אלנבי — רח׳ אלנבי 123 (ככר המושבות), טל. 614433
חיפה דחף — רח׳ הרצל 5 (הדר), טל. 645333/4
ירושלים דחף — רח׳ יפו 43 (ככר ציון), טל. 226336
דחפון — שרות מודעות טלפוני, טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

בקוד קוד חושבים עליך

למחלקה למשרות קבועות
דרושים/ות

מהנדס - חשמל
לניהול מחלקת תכנון חשמל במעליות.
* יכולת ניהול צוות עובדים
* ידע בתכנון פיקוד ובקרה במערכות משובצות מחשב.
* נסיון של חמש שנים לפחות בתחום.
* ידיעת השפה הצרפתית – יתרון.

הנדסאי מכונות/מכשור ובקרה
* נסיון במערכות יצוא בתחום מיקרו אלקטרוניקה.
* ידע בטכנולוגיות HIGH VACUM
* נסיון באחזקת – מכונות.
* ידע באנגלית טכנית.

טכנאי טלויזיה
* נסיון בטלויזיות צבעוניות.
* עבודה באזור המרכז.

מנהל-חשבונות בכיר
לחברה גדולה באזור ראשון לציון.
* ידע ונסיון בכל תחומי הנהלת החשבונות
* עדיפות לבעלי רקע בנביה בחברות קבלניות

מזכירה בכירה למחלקת - שיווק
לחברת אלקטרוניקה גדולה בתל־אביב
* שפת אם אנגלית
* הדפסה אנגלית – עברית

מזכירה
לחברת סחר בינ״ת־אמריקה בתל־אביב
* שפת־אם אנגלית.
* הדפסה אנגלית – עברית

מזכירה למחלקת יצוא
לחברה עתירת־ידע ברחובות
* שפת־אם אנגלית
* הדפסה אנגלית
* ידע ביצוא
משרות קבועות – תנאים טובים – 5 ימי עבודה

קוד קוד שרותי כח אדם
רח׳ פרישמן 7, תל־אביב 61003 טל. 03 ,240208 ,240207

- הסתדרות מדיצינית הדסה

דרושים
לבית החולים בעין כרם
1. **טבחים**, כולל עבודה בשבתות
2. **מגישות אוכל לחולים** – עבודה במשמרות בוקר ואחה״צ, כולל שבתות וחגים.
3. **מתכנן/מתכנות** אקדמאי עם נסיון.
4. **מזכירה בכירה**, ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה במעבד תמלילים.
5. **מזכירות רפואיות** למשרות חלקיות.
* נא להתקשר לטלפון 02-446226/447136 בימים א׳-ה׳ עד 13:00 או בכתב לאגף כח אדם ת.ד. 12000, ירושלים.

לבית החולים בהר הצופים
1. **פסיכולוג קליני** לטפול יום, נסיון בעבודה שקומית או קלינית.
2. **עובדי מעבדה**
3. **מזכירות רפואיות.**
* נא להתקשר לטלפון 02-818111/4204-5 בימים א׳-ה׳.

*** המשרות המוצעות הן לגברים ונשים כאחד.

ארגמן תעשיות בע״מ
ת.ד. 172 יבנה 70600
למפעלינו דרושים/ות:

1. מנהל/ת מפעל
הכישורים:
★ נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מפעל טקסטיל — רצוי בתחום הכימיה הטקסטילית.
★ עדיפות לכימאי טקסטיל
★ כושר מסחרי ויכולת ארגונית

2. הנדסאי/ת טכנאי/ת ייצור
נסיון של 2-3 שנים במדידת עבודה בתעשיה.

3. לבורנט/ית
לעבודה במעבדה, עדיפות לבעלי נסיון בתחום הטקסטיל

מועמדים/ות העונים לדרישות הנ״ל מתבקשים לפנות בכתב לכתובת דלעיל, עבור מחלקת כח־אדם
— סודיות מובטחת
— 5 ימי עבודה בשבוע
— הסעה מובטחת לתושבי האזור

RS שרותי כח אדם — השרות המומלץ 1987

★ מהנדס מכונות/ כימיה/חשמל
למהנדס אחזקה בכיר (8—6 נסיון)
— רקע, ורמה טכנית גבוהה, ידיעת אנגלית טובה.
— נסיון במפעלי מזון, תעשיה תהליכית, ומיקרו אלקטרוניקה.
★ מהנדס מכונות בכיר
לפרוייקט בן 4 חודשים.
— נסיון רב בהכנסת מכונות למפעל, אוטומציה, פנאומטיקה, אקסטרוזיה.
★ טכנולוג
מהנדס מזון כימיה (תהליכים) או בוגר הפקולטה לחקלאות.
— אחריות ופיקוח על הייצור
— 5 שנות נסיון בניהול בתעשיה תהליכית
— אנגלית, גרמנית יתרון. מקום העבודה בצפון הארץ.
★ מהנדס אלקטרוניקה/חשמל
נסיון בתכנון או בהעמדת דרישות ברמת ייצור לשנאים עבור מעגלי אלקטרוניקה
— בוודד ספקי כח
— ידע אלקטרוניקה הספק.
★ מהנדס מכונות למנהל אחזקה
— נסיון כמנהל אחזקה במפעל מתכת (5 שנים)
— עבודה בצפון הארץ.
★ מנתח מערכות + תוכניתן (חובה תואר אקדמי)
★ 4 שנות נסיון ב־ADABAS
אנגלית טובה מאד (מקום עבודה ניו־יורק) ידע בתיכנות.
★ 6 שנות נסיון ב: C.I.C.S
ו־M.S I O אנגלית טובה מאד (מקום עבודה: ניו־יורק).
או.אר.אס כיכר אתרים 134 טל: 03-202460
לאסתר נא לפנות עם קורות חיים בשני העתקים.

מזכירות בכירות
עבור לקוחתנו
חברה מבוססת בת״א
דרושה
מזכירת מנכ״ל/ מנהלת לשכה
בעלת נסיון מוכח • עצמאית בעבודתה • ידיעת השפה האנגלית על בוריה הכרחית (ברמה של שפת־אם)
נא לפנות טלפונית אל הגב׳ חוה רודניק, טל: 03-657630 בימים א׳-ה׳ בין השעות 12.00-16.00, רח׳ גאולה 42, ת״א.

RICOH QUARTZ
לחברה לייבוא ושיווק ארצי של שעונים
דרוש
סוכן מכירות
* נסיון במכירות (רצוי בענף השעונים)
* בעל רכב
נא לפנות לחברת סיגל בע״מ
טל. 03-664536

דור כימיקלים בע״מ — קבוצת דנקנר
דרוש
הנדסאי כימיה/לבורנט
לעבודה אחראית במעבדת המפעל
* עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה הכימית וידיעה בעבודה בגז – כרומטוגרפיה.
* ידיעת השפה העברית והאנגלית
על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הרשומה
— סודיות מובטחת —
ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

גלרם — תעשיות טכנולוגיות בע״מ
היה שותף לאתגר שבהקמת מפעלי תעשיה עתירת ידע
לחברה עתירת טכנולוגיה העוסקת במוצרים אלקטרואופטיים חדשניים בכרמיאל.
דרושים למחלקת אבטחת איכות:
מהנדס/הנדסאי אמינות
רקע מקצועי: אלקטרואופטיקה, אלקטרוניקה או מכניקה עדינה.
נדרש נסיון מוכח של שנתיים לפחות.
טכנאי/הנדסאי בד״ס
לביצוע בדיקות סופיות על מוצרי החברה.
רקע מקצועי באלקטרואופטיקה או אלקטרוניקה.
נדרש נסיון מקצועי של שנתיים לפחות.
מהנדס/הנדסאי רכיבים
רקע מקצועי: אלקטרוניקה
נדרש נסיון מקצועי של שנתיים לפחות הכולל הכרת תכונות רכיבים אלקטרוניים ומכניים, מפרטי רכש ובחינה לרכיבים ונתוני כשל.
תנאי העסקה לפי כישורים.
5 ימי עבודה בשבוע. הסעות.
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 479 כרמיאל 20101
— סודיות מלאה מובטחת —

לחברת אדורם מהנדסים
דרושים:
★ מרכיבי מעליות
★ עוזרים למרכיבים
★ טכנאים
★ קבלני משנה להתקנת מעליות.
לפנות לעמית טל׳ 03-767767

אומנות לחב
דרוש
מנהל מתפרה
כישורים נדרשים:
* נסיון בתפירת ז׳קטים ומכנסים
* ידע בבנית קוי יצור
חמישה ימי עבודה בשבוע
למתאימים מובטח שכר הולם
לפנות ליהודית טל. 03-377102

עירית תל־אביב־יפו
דרושים:
מורים לשנה״ל תשמ״ח
לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות במקצועות: פיזיקה, מתמטיקה, כימיה, תנ״ך, ערבית, צרפתית, מכניקה, טכנולוגיה, שרטוט, מכונאות רכב, חינוך גופני בנים, חשמל, תושב״ע, גאוגרפיה.
נא לפנות: למינהל החינוך, בנין העיריה, חדר 227 בימים ב׳ או ד׳ בין השעות 08:30-13.00
מהנדס תמחיר במח׳ דרכים
בעל נסיון של 5 שנים בעבודות תמחיר, מכרזים וביקורת חשבונות נא לפנות לטל. 03-437062/3/6

לחברה פיננסית דרושים
* מזכירה למנהל מכירות למשרה מלאה, ניסיון בניהול משרד הדפסה עברית מעולה. אנגלית ברמה תיכון.
* מזכירה למחלקת יבוא ניסיון קודם הכרחי. שליטה מוחלטת באנגלית.
* פקידה נבונה למשרה מלאה + השכלה תיכונית.
תנאים מצויינים למתאימות.
פרטים נא לפנות טלפונית 03-728561, 03-727284

**למפעל תעשייתי באזור התעשיה חולון
דרוש/ה
מנה״ח סוג 3**
נסיון שלוש שנים בחברה תעשייתית, רישומי יבוא ויצוא, בנקים, עבודה עם מחשב.
5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות טלפונית 03-803787

דרושה פקידת כח אדם
בעלת רקע טכני ונסיון בתעשיה וכח אדם
תיבבור, רח׳ תל חי 7, 03-282257/8

למפעל יצרני דרושים
סוכני מכירות
בענף חלקי חילוף לרכב בצפון הארץ ובמרכז
ת.ד. א.ת.ק. באליק 27110

**לחברה תעשייתית בחולון
דרושים
טכנאים למיזוג אויר מרכזי**
בעלי נסיון של 3 שנים בשרות והפעלה של מתקני מיזוג אויר מרכזיים.
רכב צמוד ושכר הולם למועמדים המתאימים
לפנות 03-807641 לשרית

דרושים
1. קציני חובשים
2. חובשים/ות
3. מדריכי חובשים
״ורד״ 03-256686

**לחברת שיווק צעירה ודינמית
דרושים
מקדמי מכירות מעולים**
אם את/ה צעיר/ה דינמי/ת מוכשר/ת עד גיל 28.
ואם את/ה מעוניין/ת בעסוק מעניין לטווח ארוך
פנה/י עוד היום לטלפון:
03-838118/9
* 5 ימי עבודה בשבוע
* שכר התחלתי גבוה + בונוסים גבוהים
* אפשרויות לקידום בחברה.
* המתקבלים יעברו קורס קצר בקידום מכירות לבעלי נסיון מגוון תפקידים

**למלון נפטון באילת
דרוש חשב**
הכישורים הדרושים:
★ רואה חשבון במקצועו
★ רצוי נסיון במלונאות
★ בעל נסיון כחשב
נא לפנות למ.נ.י מלונות נופש בישראל
טלפון 02-221341

מודיעין אזרחי
דרושים
סדרנים
למשחקי כדור־רגל, ומתקני ספורט באיצטדיון רמת גן ואולמי ספורט אחרים בגוש דן.
* צעירים בעלי הופעת נאה יפנו למשרדי החברה בת״א שד׳ שאול המלך 35 בית אמריקה למקפ.
התפקיד מתאים גם לסטודנטים.

לעבודה מעניינת עם נוער
המציבה אתגר
אנחנו מחפשים אותך!
בעל/ת יוזמה, נסיון קודם ויכולת עבודה עם בני נוער.
מתנ״ס באר־יעקב טלפון 08-246058 לבקש את צחי.

**לחברת שיווק מוצרי מזון
דרוש
מנהל נמרץ לסניף תל־אביב**
דרישות התפקיד:
* נסיון מוכח של 3 שנים בתפקיד דומה
* השכלה תיכונית + שיווק.
* תושב האזור
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2241 (מיקוד 31040)
— סודיות מובטחת —

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

**לחברת אלקטרוניקה גדולה באזור ראשל״צ
דרושה
מזכירה עברית־אנגלית**
בעלת נסיון, כולל שליטה בהדפסה בשפות הנ״ל.
לפנות מיום א׳ לטל׳ 03-9231684 [illegible]

למוסד ציבורי גדול בתחום האלקטרוניקה
דרושים:
* מהנדסים
* אקדמאים
* טכנאים/הנדסאים מוסמכים
התעסוקה היא בנושאי:
1. הנדסת מחשבים תכנה/חמרה
2. מהנדסי תקשורת, אלקטרוניקה, הנדסת ייצור
3. הנדסאים וטכנאים מוסמכים בתחום הנ"ל.
ישנה אפשרות להשתבץ בתעסוקה בכל סניפי המוסד בארץ. תנאי העבודה והשכר יקבעו בהתאם לכישורי המועמד וניסיונו בעבודה. המעוניינים יפנו לת.ד. 867 ירושלים בצירוף תולדות חיים.
סודיות מובטחת

למוסד ציבורי גדול בחיפה
דרוש
מנהל ארגון ושיטות
(מכרז 3/87)
דרישות המשרה:
* מהנדס תעשיה וניהול (רצוי תואר שני)
* מנתח מערכות מידע ממוחשבות
* נסיון קודם של 5 שנים לפחות בעיסוק דומה
* ידיעת השפה האנגלית הכרחית
* כושר ארגון וניהול צוות עובדים גדול
* כושר קיום מגע נאות עם מנהלים/עובדים
* כושר הבעה בכתב ובע"פ
* כושר ניהול מו"מ
העונים לדרישות הנ"ל ישלחו תעודות במעטפה סגורה בכתב יד אישי בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על כישורים לת.ד. 4148 חיפה עבור "מנהל א"ש" תאריך אחרון לקבלת הצעות המועמדות, יום שישי, ד' בניסן תשמ"ז 3.4.87 שעה 12.00.

תיגבור
לתיגבור חיפה דרושים
1. תופרות מנוסות בתחום הקונפקציה מחיפה והקריות לעבודה קבועה.
2. פקידת ביטוח מנוסה לתקופה ממושכת
3. נגרי רהיטים + צבעי רהיטים לעבודה קבועה.
4. כתבניות ומזכירות מנוסות + עבור תמלילים וקלדניות עב/אנג.
5. מלחימות/מחווטות מנוסות. ידע במעגלים מודפסים.
תנאים מצוינים לכל המשרות.
תיגבור סנהדר 18, חיפה 04-511282, 04-670352

לחברת בנית בתל-אביב
דרוש:
מנהל עבודה מעולה
בעל נסיון רב לעבודות שלד וגמר למבני משרדים ומגורים.
נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון ושכר מבוקש וטלפון לת.ד. 591, ת"א עבור "חברת בניה".
— סודיות מובטחת —

לחברת נסיעות גדולה דרוש/ה
1. SENIOR BOOKING CLERK OUTGOING
עם נסיון של 3 שנים לפחות.
ליום עבודה שלם.
להתקשר לטלפון: 206768, 209777 חנה או רותי.

שופר-סל
לסניף בני-ברק
דרוש
עובד מחלקת דגים
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף, רח' חברון פינת רח' ירושלים, בני-ברק.

קריירה
שרותי כח אדם
* חרטים/כרסמים מנוסים קונבנציונלי ו-C.N.C, בוגרי בי"ס מקצועי, שרות צבאי מלא, פרופיל גבוה.
* חשמלאים מוסמכים ידע באלקטרוניקה בעלי נסיון תעשייתי של 3 שנים לפחות.
* מכונאים/מכונאי רכב/דיזל בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי (רצוי יוצאי ח"א/ח"ח).
* מלחימות/מחווטות עם נסיון ב-WIRE UP ידע בקריאת שרטוט, הכרת רכיבים. רצוי יוצאי ח"א.
המשרות הינן לעבודה קבועה, 5 ימים בשבוע. שכר ותנאים עפ"י הכישורים.
נא לפנות לקריירה
רחוב דיזינגוף 155 תל-אביב 03-240292/1

"כיון" תעשית שימורים
פתח-תקוה
למפעל המקטין
דרוש/ה
טכנאי/ת הפעלה/אחזקה
הכישורים הדרושים:
* הנדסאי/ת מכונות — בוגמה
* יכולת הפעלת צוות עובדים
* נסיון באחזקה ובהפעלה של מתקנים בתעשיית המזון או הכימיה.
על המעוניינים/ות לפנות בכתב יד לאגף כח אדם, ת.ד. 332 תל-אביב 61002.
מתאימים/ות בלבד — ייענו.

דרוש
מנהל עבודה שלד/גמר
נסיון מוכח
באזור חולון
03-5522553

---

* מנה"ח מדופלם/אקדמאי לניהול מדור, ניסיון בלקוחות וגביה או ספקים ותשלומים לחברה תעשייתית גדולה. משכורת עד $1600 ברוטו.
* מנהלי חשבונות סוג 2-3 במשרה מלאה, ניסיון לפחות של שנה. משכורת 800 עד 1200 ש"ח ברוטו.
להתקשר לתאום פגישה ללא התחייבות. תל-אביב (03)204711, ירושלים (02)243856
ROBERT HALF רוברט הלף
החברה המובילה בעולם המתמחה בהשמת כח אדם בחשבונות ובחשבונאות
סודיות מובטחת

דרושה
פקידת תביעות
במדור רכב
עדיפות לבעלת נסיון
נא לפנות למר מוזס
טלפון: 03-294771
מנורה חברה לבטוח בע"מ

שופר-סל
לסניף רמת-גן דרושה
אחראית צוות קופאיות
התפקיד כרוך באחריות על צוות הקופאיות בסניף, רישום דו"חות כספיים, קיום קשר עם הבנק ועם המשרד הראשי.
* נסיון קודם אינו הכרחי - הכשרה תינתן במקום.
* העבודה במשרה מלאה (8 שעות).
* 6 ימי עבודה בשבוע.
מועמדות בעלות תעודת השכלה תיכונית מתבקשות לפנות לבנין שופרסל, מחלקת כ"א, רח' רוטשילד 79, ר"ל, ביום ראשון, 22.3.87 בין השעות: 09.00-11.00.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

הלוח הכללי
למוסד אונים כפר-סבא
דרוש
מורה לקירור ומיזוג אויר
למשך השבוע או יום שישי בלבד.
03-9369459, 03-9368090

קיבוץ לוטם במרכז הגליל מעוניין לקלוט
* הנדסאים וטכנאים בתחומי המכונות והפלסטיקה.
* בעלי מקצועות טכניים.
* חשמלאי.
* מפעילי ציוד כבד.
* אחות.
נא לפנות: קיבוץ לוטם ד.נ. כרמיאל 20124
טלפונים 06-786478/60, 06-786092

לשנום רהיטי ילדים ונוער בע"מ
דרושים דחוף:
1. מנהל עבודה
(א.ת. ראשל"צ)
הכשורים הדרושים: נסיון של 6 שנים לפחות במפעל לנגרות, ידע טכני בתפעול מכונות נגרות גדולות, עצמאות, סדר, וכושר מנהיגות.
2. מנהל חנות
(בת"א)
תנאים מצוינים למתאימים.
נא להתקשר לטלפון 03-9612381, 03-9611941

חיל האויר
מציע לנגדים וחוגרים
אתגר ועניין מקצועי
במגוון תפקידים
עם אפשרויות קידום והתפתחות אישית בתחומים הבאים:
* הנדסאי וטכנאי אלקטרוניקה.
* מכונאי וחשמלאי מטוסים ומסוקים.
* מפעילי מערכות קשר.
* מבנאים.
* מסגרים ושקים.
* משקי בטחון שדה.
* מכונאי רכב וצמ"ש.
* נהגים - בעלי רשיון 03 ומעלה.
* נגדי משמעת, אפסנאות ושלישות.
* טבחים, וחסרי מקצוע להכשרה לטבחות.
הכשורים הנדרשים
א. פרופיל רפואי – כנדרש בכל מקצוע.
ב. עד גיל 30.
ג. יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין.
** לזכאים ינתן סיוע בדיור.
** משובצים ביחידות "שדה" יזכו בתוספת שכר יחודית.
המעוניינים יפנו בצרוף תעודת שחרור (אין צורך בתאום מראש) לרחוב אבן-גבירול 12 תל-אביב. (או טלפונים: 03-693800, 03-234735) בין השעות 08.00-17.00.

תיגבור
חברה ארצית לשרותי כח-אדם
לתיגבור חיפה דרושים
1. תופרות מנוסות בתחום הקונפקציה מחיפה והקריות לעבודה קבועה.
2. פקידת ביטוח מנוסה לתקופה ממושכת
3. נגרי רהיטים + צבעי רהיטים לעבודה קבועה.
4. כתבניות ומזכירות מנוסות + עבור תמלילים וקלדניות עב/אנג.
5. מלחימות/מחווטות מנוסות.
תנאים מצוינים לכל המשרות.
הדרך הטובה לעבודה!

קריירה
שרותי כח אדם
דרושים/ות
* מהנדס מכונות לפיתוח והנדסת מוצר, בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בציוד אלקטרוני/אופטי.
* כלכלן לעבודה במחלקת גזברות, נסיון של 3 שנים בעבודה דומה.
* מזכירות/כתבניות/ מעבדות תמלילים אנגלית עברית, שליטה באנגלית ברמה גבוהה מאד, וידיעת צרפתית ו/או גרמנית - יתרון.
המשרות הינן לעבודה קבועה, 5 ימים בשבוע. שכר ותנאים עפ"י הכשורים.
נא לפנות לקריירה
רחוב דיזינגוף 155 תל-אביב 03-240292/1

לתקוון באזור התעשיה חולון
דרושים
* הנדסאי
* חותך ומכופף פחים
* פחחים
03-803321, 03-808833-4 להתקשר מיום ראשון

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

א.זליג
בכירים לקריירה חדשה
עבור לקוחתנו באזור המרכז חברה תעשייתית מבוססת ומתקדמת בתחום תאורה וחשמל
דרוש/ה
מנהל טכני והנדסי
מהות התפקיד:
ממונה על פתוח מוצרים בתחום המיתוג.
הכישורים הדרושים:
— נסיון בשטח המיתוג.
— ידע בהזרקות ותבניות פלסטיק ונסיון במבלבטי מתכת.
— השכלה: מהנדס חשמל או מכונות.
סודיות מובטחת

אנשים מעולים לתפקידים בכירים
עבור לקוחתנו – מפעל תעשייתי בגוש דן
דרוש/ה
מנהל משרד טכני לפתוח שנאים
מהות התפקיד:
תכנון שנאים ופתוח פרויקטים.
הכישורים הדרושים:
— 5–7 שנות נסיון בתקשורת או אלקטרוניקת הספק.
— השכלה — מהנדס חשמל או אלקטרוניקה.
— שפות — אנגלית — הכרחית, גרמנית — יתרון.
נא להתקשר בימי א'-ה' בין השעות 09.00-17.00 לטל' 03-657530 או 03-657610, או להביא/להעביר למשרדנו ברח' גאולה 42, ת.ד. 4230 ת"א, קורות חיים כתובים בכתב יד על נייר ללא שורות, בעט כדורי ולציין את היד הכותבת.

לסניף השיווק בפתח-תקוה
דרושים
עובדי מחסן
(מתאים גם לסטודנטים - שעות גמישות)
נא לפנות לטלפון 9234122

למשרד תיכנון בכישים
דרוש/ה
טכנאי/ת
5 ימים בשבוע
טל. 03-210353

מלון לרום קלאב הוטל טבריה
דרושים לנו
* שף מלון בעל נסיון בבתי מלון גדולים.
* איש מחשב נסיון מלונאי - במחשבי N.C.R.
* איש קירור — מיזוג אויר בעל נסיון מוכח.
* מלצרים/יות לטרקלין המלון.
* טבחים/יות בכל הרמות בעלי נסיון מוכח.
* קופאים/יות
* מזכירה שפת אם אנגלית + הדפסות באנגלית/עברית.
* מרכזנים/יות דוברי עברית ואנגלית
* מבקר הכנסות
* שף - קונדיטור.
למתאימים תינתן עזרה בדיור.
המעוניינים מתבקשים להגיש בקשות למלון או לפנות בכתב לת.ד. 680 טבריה 14107
כתובת המלון: אחד העם טבריה.
סודיות מלאה מובטחת

אם אתה לא "גדול" מדי בשביל לעבוד עם הטלפון והדולים, אם אתה בעל מרץ ומוכן להשקיע אותו בחברה קטנה עם עתיד גדול, אם יש לך רכב, ואתה גר בגוש דן כדאי לך לעבוד אתנו! (על בסיס משכורת + אחוזים)
גב' אלקטרוניקה טלפון: 03-705011

למפעל תעשייתי גדול בגוש דן
דרוש
ראש צוות אחזקה
* בוגר בי"ס מקצועי
* נסיון של 5 שנים בתעשיה
* כושר ניהול של צוות עובדים מיקצועיים
* כפיפות למנהל אחזקה
* נכונות לעבודה בשעות בלתי מקובלות
* גיל מעל 35
* מגורים באזור גוש דן
המתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 1334 ת"א מיקוד 61013 עבור מספר 1020/ר
רק פונים מתאימים ייענו

לחברת מזון גדולה ומתפתחת
דרושים
מפיצים עצמאיים
לכל רחבי הארץ.
דרישות:
בעלי רכב מסחרי – בינוני,
עברית רהוטה
הבנה – במכירות ושווק
הופעה – נעימה
תנאים מצוינים למועמדים המתאימים.
לפנות בכתב יד: "אילת" יעוץ ושווק בע"מ רח' החרוץ 8 תל-אביב מיקוד 67060 ליד שרית.

לסוכנות בטוח
דרושים:
* לתפקיד רכישה
יוצאת צבא
השכלה תיכונית ומעלה.
* פקידה להנהלת חשבונות
החל מסוג ב'.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1334 ת"א ד/5620.

לאוניברסיטה העממית בתל-אביב
דרוש
"איש תחזוקה"
משק ונקיון
אפשרי גם גימלאי
פרטים בטל. 247886, 03-242460
בימים א'-ה' 8.00-13.00

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

תיגבור
* מסגרים וחרטים קונבנציונאליים נסיון 3 שנים לפחות, בעלי נסיון וידע בקריאת שרטוט/תוכנות
* רתכים ארגון-CO, חשמל, בעלי נסיון וידע בקריאת תוכנות/שירטוט
* מסגרי פח נסיון בעירגול כיפוף וגליוטינה
* מפעילי C.N.C קידוח, כרסום, מעגלים מודפסים וידע בקריאת תוכנות שרטוט
* מכונאי אחזקה
* חשמלאי/עוזר חשמלאי
רח' תל-חי 7, 8 03-282257

כיוון
שרותי כח אדם
טל. 03-727284, 728561
לקונצרן תעשייתי גדול, דרושה
מזכירה אנגלית/עברית
למשרה מלאה
* שליטה מושלמת בשפה האנגלית לרבות התכתבות עצמאית.
* הדפסה שוטפת על מעבד תמלילים בשפות אנגלית/עברית.
נסיון קודם בחברה מסחרית עסקית
תנאים טובים למתאימה

לחברה ארצית לשרותי כ"א
דרוש/ה:
1. מנהל/ת סניף בת"א
2. מנהל/ת סניף בירושלים
3. סוכנים/ות בירושלים ת"א וחיפה
כל המשרות הנ"ל רק בעלי נסיון בכ"א יענו.
לפנות לת.ד. 45858 חיפה

למוסד ציבורי דרוש/ה
מהנדס/ת ייצור
צעיר/ה לעבודה מענינת במגוון שטחי הנדסת ייצור.
נא לפנות בכתב ופרוט תולדות חיים ומספרים למחלקה כח-אדם ת.ד. 33016 תל-אביב 61330.

למוסד ציבורי המנוע באזור המרכז
דרושה
מזכירה
* בעלת יוזמה
* שליטה באנגלית, רצויה שפה נוספת.
* ידע ונסיון בניהול משרד
* הדפסה בעברית ואנגלית
בדבר פרטים נא להתקשר 03-228187/8, 03-232713

לבית-חולים אסותא
קורדובה 10 תל-אביב
דרושות:
1. פיזיותרפיסטית.
2. מרפאה בעיסוק.
לפרטים נוספים נא לפנות לטל. 03-240168
3. עובדת סוציאלית.
לפרטים נא לפנות: 03-240168

למפעל פלסטיק גדול בגוש דן
דרושים
1. אחראי משמרת
(למחלקת הזרקה)
* בעלי נסיון בהזרקת פלסטיק
* העבודה בשלוש משמרות.
2. מכונאי אחזקה
* בעלי נסיון, ידע במכניקה, רצוי גם הידראוליקה ופנאומטיקה.
3. אכספדיטור
4. אכספדיטור
העבודה בשלוש משמרות.
להתקשר 03-741873 בשעות 08.30-14.30

לחברה ציבורית בת"א
דרושים
1. מזכירה עם נסיון בעבודה על מעבד תמלילים
2. סטודנט לכלכלה שנה ב' או ג' לעבודה בקורת
(נא לציין על גבי המעטפה את שם המשרה)
נא לפנות בכתב עם פרוט נסיון קודם לת.ד. 20215 ת"א מיקוד 61201.

למשרד רואי-חשבון
דרושים
* רואה חשבון למשרה מלאה.
* כתבנית לעבודה אחר-הצהרים (14.00-18.00)
טל. 03-7513868, 03-7513862

לשקתי כרמל
דרוש
מקדם מכירות
לשעות אחה"צ

דרושים
ספנים וברזלנים
03-494085

לחברה להזנת כח אדם
לפתיחת סניף באזור תל-אביב
דרושים
* מנהל/ת סניף
* סוכן/ת
נסיון קודם בענף הכרחי.
לפנות בצרוף קורות חיים ת.ד. 3868 חולון

לעבודה בחו"ל דרוש
חרט כרסם C.N.C
10 שנות נסיון,
שליטה בשפה האנגלית
לפנות בצרוף קורות חיים באנגלית ת.ד. 4780 חיפה מיקוד 33502

להוצאה לאור
דרושים
* גרפיקאי/ת מעולה
בעל/ת נסיון בתכנון ובביצוע ספרים מורכבים
* קרטוגרף/ית מעולה
טלפון: 03-285821, 03-288782

למפעל מתכת בפתח-תקוה,
דרושים:
1. עוזר למנהל ייצור
טכנאי מכונות או ייצור, בוגר בי"ס מקצועי.
2. חרט / כרסם
לפנות בכתב לת.ד. 481 פ"ת מיקוד 49104

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

הצעירה נסתה כנראה להזעיק עזרה בטלפון אך איבדה עליו את הכרתה

קצין הצנחנים יורם אליעזר וחברתו הירושלמית נמצאו מתים מגאז

(ע). – הצעירים שנחנקו שלשום למוות בשנתם ברחוב בית וגן בירושלים הם קצין הצנחנים יורם אליעזר מאשקלון וידידתו.

שני הצעירים הכירו זה את זו במהלך השירות הצבאי שלהם. הצעירה השתחררה לפני חודשים אחדים מצה"ל ויורם שירת כמ"פ צנחנים.

חוקרי המשטרה סבורים כי השניים נחנקו בשנתם, כתוצאה מחוסר חמצן בשל תנור הגאז שפעל בחדר שחלונותיו היו סגורים. החוקרים פסלו את האפשרות כי מדובר בהתאבדות.

בית משפט השלום בירושלים דחה אתמול את בקשת המשטרה לנתיחת הגופות. השופט, משה רביד, התרשם כי הסיבה למוות היא אכן חנק מחוסר חמצן ובשל התנגדות המשפחה לנתיחה, דחה את הבקשה והתיר את הקבורה.

הגופות נתגלו על ידי בת דודתה של המנוחה שהתגוררה עימה בדירה מזה כשבועיים. בעדותה במשטרה סיפרה כי שהתה עימה ועם יורם ביום ג' בלילה ולאחר שנפרדה מהם הלכה לישון בחדר סמוך. שלשום בבוקר לא חשה דבר ויצאה מן הדירה לעיסוקיה. אותה שעה כבר היו, כנראה, שני הצעירים ללא רוח חיים.

היא שבה לדירה שלשום ב־18.30 והריחה גאז. היא דפקה על דלת חדרה של הצעירה ומשלא נענתה, פתחה וגילתה את השניים מתים בבגדי שינה. התנור עדיין פעל.

יצויין כי הצעירה שכבה על הטלפון וההשערה היא כי התעוררה שניות ספורות לפני שאיבדה את הכרתה ונסתה להזעיק עזרה.

צור משבח עולי אתיופיה על שאיפתם העזה להשתלב בכלל האוכלוסיה

מאת אריגן מגן, סופר „דבר" לענייני התיישבות

160 צעירים מעולי אתיופיה לומדים היום במכינות האוניברסיטאות והם עתידים בשנה הבאה להשתלב במסלולים הרגילים של המוסדות להשכלה גבוהה. נוסף עליהם יש כמה מאות צעירים מעולי אתיופיה, הלומדים בבתי־ספר תיכוניים.

זאת מסר השר לקליטת עליה יעקב צור בכינוס, ראשון מסוגו, של עולים מאתיופיה ושל מלווי קליטה מקרב התנועה הקיבוצית, שנערך אתמול בבית התפוצות.

צור, כמו גם נואמים אחרים בכינוס, שיבח את שאיפתם העזה של עולי אתיופיה להשתלב בכלל האוכלוסיה ואת המוטיבציה ההישגית שלהם, וכן אמר כי זה עשרות שנים לא היתה בארץ עליה כזאת, אשר איננה באה בשום דרישות, וכל דאגתה נתונה ליקיריהם שנשארו באתיופיה.

יותר ממחצית עולי אתיופיה כבר עזבו את מרכזי הקליטה ועברו לדירות קבע, ומדיניות משרד הקליטה היא להשלים תהליך זה מהר ככל האפשר, כדי להוציאם ממצב של „חסות" ולאלצם לעמוד על רגליהם־הם – בניגוד לניסיון הלא־מוצלח כל־כך של הקליטה בשנים הראשונות של המדינה, אמר השר. בשל טעמים דומים מנסה משרד הקליטה להימנע מיצירת ריכוזים גדולים של עולי אתיופיה ומשתדל לפזרם בערים רבות ככל האפשר, אלא שללא שיתוף פעולה מצד האוכלוסיה הוותיקה אין לצפות לקליטה טובה, ומבחינה זו המצב רחוק מלהיות משביע רצון, ציין צור.

בקשר לכך שיבח שר הקליטה את היחלצותה של התנועה הקיבוצית על כל זרמיה בהתגייסותה לפעילות בקרב עדה זו. גם ארגוני נשים שונים, ובראשם תנועת הנשים הדתיות „אמונה", פועלים רבות בתחום זה.

חלק ממלווים אלה נשאו דבריהם בכנס כדי לספר על הפעילות של חברי הקיבוצים, במסגרת השילוב האזורי, בקרב ריכוזים של עולי אתיופיה בעפולה, בנצרת עילית, בבאר־שבע, באשקלון ועוד. בפעילות זו נוטלים חלק ילדים, נערים וחברים כאחת, כל זאת בהתנדבות, בצורת ביקורים במועדוני קשישים, חונכות לתלמידים, הזמנת העולים לקיבוצים וכיו"ב.

יעקב צור

בקצרה

מאת סופרי „דבר"

● מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, מרדכי ציפורי, נעתר אתמול לבקשתו של סמי ברלב, ראש המועצה המקומית בקצרין, להקים נקודת שירות של המוסד בקצרין.

● התנגדות להצעת הממשלה להנהיג אגרת חינוך הביעה מזכירות מועצת פועלי תל־אביב־יפו בישיבתה השבועית.

● ההסגר שהוטל על כלא שכם לפני כחודש יוסר היום ושוב יוכלו משפחות אסירים לבקר את קרוביהם לאחר שהודברה מחלת האבעבועות שפרצה בקרב אסירים בטחוניים.

● מחמוד יונס, חבר הוועדה המרכזת, מציע שהוועדה תקיים ישיבה בנצרת לדיון בבעיות האבטלה בעיר. הוא שלח פניה למזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר.

● משרד הפנים יכסה את גרעונותיהן של הרשויות המקומיות הערביות מתקציבו הרגיל – הודיע השבוע מנכ"ל משרד הפנים, אריה דרעי, לחברי מזכירות הוועד הארצי של הרשויות.

● ועדה בראשות חיים קוברסקי, המנכ"ל לשעבר של משרד הפנים, שבדקה את יישום הרפורמה בחינוך העל־יסודי ברחובות, המליצה לשנות את חלוקת העיר לצורך כך מ„צפון" ו„דרום" ל„מזרח" ו„מערב", ולהקים שתי קריות חינוך בשני האזורים שהם מצדי הרחוב הראשי, הרצל, החוצה את העיר מצפון לדרום.

● שופט בית משפט השלום בתל־אביב שחרר שלשום בערבות את יצחק מרגנ (38), ר"ל כ„אל על", שנחשד בעבירות למס הכנסה, לאחר שהקים חברה למשלוחים לחו"ל ומחו"ל.

● „צר לנו שצ"ץ לא עמד בדיבורו הוא מקיים פסטיבל למוסיקה וקלית באותם תאריכים שאנחנו מקיימים פסטיבל דומה. איננו מסוגלים להתחרות בעיריה עשירה כמו זו של תל אביב" – אמר אתמול ראש עיריית עכו, אלי דה־קסטרו לאחר שנואש במאבקו נגד קיום הפסטיבל בתל אביב, בחול המועד פסח.

שוחרר החשוד העיקרי בפרשת רצח חיים פאלח

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

אלי ביטון, תושב מגדל העמק, שהיה עצור בידי המשטרה כחשוד עיקרי בפרשת רצח חיים פאלח, שוחרר אתמול, ללא ערבות, על ידי שופט בית משפט השלום בנצרת חליל עבוד, לפי בקשת המשטרה, שלא הצליחה להוכיח, במהלך 38 ימי המעצר, ראיות מוצקות נגדו.

● ספינת דיג „הדר" בת ארבעים טונה טבעה אתמול כ־5 בבוקר במרחק של יותר מחמישה ק"מ מאשדוד. המים חדרו מסיבה בלתי ברורה אל תוך הספינה והיא שנטתה על צידה. ארבעת אנשי הצוות הספיקו לשדר אות מצוקה וקפצו למים. כעבור דקות אחדות התהפכה הספינה וטבעה. ספינת דיג אחרת, שקלטה את קריאת המצוקה, חשה למקום והצילה את הארבעה. אחד מהם שבר את רגלו בעת הקפיצה למים.

„הדר" עבדה בים סוף ולפני שעברה לדוג בים התיכון, שופצה.

חרף הגשמים לא יבוטל הקיצוץ במכסות

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

„מקורות" ונציבות המים החליטו שלא לבטל את הקיצוץ במכסות המים שהחליטו עליו בשנה שעברה, למרות שחל שיפור משמעותי במצב משק המים הלאומי בעקבות הגשמים.

באביב האחרון הוחלט לקצץ כ־20 אחוז במכסות המים לרשויות המקומיות, לצרכנים פרטיים ולחקלאות בעקבות ההידרדרות במצב משק המים לאחר שלוש השנים האחרונות שבהן היו חורפים שחונים.

דובר „מקורות" מסר כי ההחלטה שלא לקצץ בקיצוץ נתקבלה השבוע לאחר שהתברר כי אף שחל שיפור במאזן המים הארצי, עדיין קיים גרעון במשק המים הלאומי המגיע בהיקפו לשנת צריכה ארצית שלמה.

צחנת הביוב של שדה דב אופפת את שיכון ל'

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

תושבי שיכון ל' בתל־אביב, מתלוננים זה שנים על ריחות רעים המגיעים משדה דב הסמוך לשכונה. הריחות הם משום שהשדה אינו מחובר לרשת הביוב העירונית ובורות הספיגה שלו אינם מתפקדים זמן רב.

באחת מישיבות ועדת הכספים של העיריה נאמר כי מאחר ששדה התעופה אמור להתפנות מהשטח, ואין גם תוכנית בניין עיר באיזור, אין העיריה רוצה לחייב את רשות שדות־התעופה בהוצאה של 270,000 ש"ח היטל ביוב. מצב זה מנציח את הסרחון העולה מהשדה.

בוועדה נאמר כי לוא חויבה הרשות, עלולה היתה להיות בכך לגיטימציה להנצחת השדה במקומו בעוד כל הגורמים פועלים שנים רבות להעברתו.

ראש אגף איכות הסביבה בעיריה, פרופסור אפרים סורגובניק, וחבר הנהלת העיריה, אריה קרמר, ביקשו בישיבה ממחלקת הביוב לפעול לחיבור השדה לרשת הביוב העירונית.

12 שנות מאסר לשודדים הפצועים של בנק יהב

(ע). – 12 שנות מאסר בפועל נגזרו אתמול על שני הנאשמים בביצוע השוד המזויין בבנק „יהב" בדצמבר 1986. הנאשמים נפצעו במהלך מרדף היריות שערכה המשטרה אחריהם והם מרותקים לכסאות גלגלים.

השניים הם אשר מסר (44) מראשון לציון וחיים חדי (42) מתל אביב.

השופט המחוזי אילן דן הזכיר במתן גזר הדין, כי התובעת, עו"ד דבורה חן, ביקשה לגזור על השניים את העונש המרבי על עבירת שוד מזויין או עבירת חבלה חמורה – 20 שנות מאסר, אך הוא גזר להם 12 שנה בהתחשב בפציעתם הקשה.

מרכז יום לקשיש ולעיוור במעלות עלול להיסגר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מרכז יום לקשיש ולעיוור במעלות, המספק כל יום, בין השאר, ארוחות חמות ל־200 זקנים עריריים ול־20 עיוורים, עלול להיסגר בסוף החודש לאחר שהסוכנות היהודית שלחה מכתבי פיטורים למנהל המרכז ולאב הבית.

הסוכנות נימקה את הפיטורים בכך שבסוף החודש הסתיימו חמש שנים לפרוייקט שיקום השכונות ומכיוון ששכרם שולם מכספי הפרוייקט, אין הסוכנות מסוגלת להמשיך לממן שכרם.

ראש המועצה שלמה בוחבוט שלח אתמול מכתבים ליו"ר הנהלת הסוכנות אריה דולצין ולממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס ובהם הביע חרדתו לגורל הפעילויות שהחלו במסגרת שיקום השכונות.

מוסד גרוזי רשמי מציע סיוע ליוזם „יום יהדות גרוזיה" בארץ

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בחדרה

„האגודה לקשרי תרבות של גרוזיה עם ידידים בחו"ל", מוסד רשמי של הרפובליקה הגרוזית בברה"מ, הציעה באגרת ששלחה לממלא מקום ראש עיריית אשדוד, אפרים גור, יוזם חגיגות יום יהדות גרוזיה בסוכות, שיתוף פעולה וסיוע.

באגרת כותב סגן נשיא האגודה, אבטנדיל גליצידיה, כי אנשי האגודה שמעו מחברי הלהקה הייצוגית הממלכתית של גרוזיה „ארזה", שביקרה לפני חודשים בארץ, על פועלו של גור לשמירת השפה והמסורת הגרוזית בארץ, ועל „יום יהדות גרוזיה" הנערך כל שנה באשדוד והמזכיר את התהלוכה הגרוזית הלאומית הנערכת כל שנה בבירת גרוזיה טיביליסי.

גור סיפר שקיבל בדואר קלטות עם חומר מתאים, וכי האגודה הציעה משלוחים של סרטי וידיאו, ספרים, צילומים וחומר אחר. הוא ישיב בחיוב להצעה הגרוזית.

עובדים סוציאליים פלשו ללשכת קצב – מוכן למלא חלק מתביעותיהם

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

150 עובדים סוציאליים פלשו אתמול לפנה"צ ללשכתו של שר העבודה והרווחה, משה קצב, במחאה על הקיצוצים בשירותי הרווחה והפגיעה בשכרם.

העובדים הניחו על הרצפה את אוגדני התע"ס (תקנות לענייני סעד) המכילים הוראות מפורטות לגבי הסיוע למשפחות ובודדים, בהתאם למדיניותו של משרד העבודה והרווחה.

שר העבודה לא שהה אותה שעה במשרדו, אך העובדים המתינו לו כחמש שעות כשהם משבשים את עבודת המשרד. במהלך ההמתנה הם שוחחו עם המשנה למנכ"ל המשרד, ד"ר יצחק בריק, שהציג בפניהם את הבעיה התקציבית של המשרד.

לבסוף הגיע השר קצב וקיבל לשיחה נציגות מטעם העובדים. הוא הודיע לעובדים על נכונותו לקבל חלק מתביעותיהם ואף יעלה זאת בפגישתו הקרובה עם שר האוצר משה נסים.

מזכירת איגוד העובדים הסוציאליים, שרה זילברשטיין, מסרה כי אם לא ימולאו תביעות הסגל של העובדים, יוכרז בשבוע הבא סכסוך עבודה, ויערכו פעולות מחאה „יוצאות דופן". לדבריה, „ראוי שהשר יקדיש זמנו לבעיותינו לא פחות משהוא מקדיש לוועידת חרות".

העובדים הסוציאליים דורשים הכרה ב„שעות נוספות", דמי אחזקת רכב ו„גמול תפקיד" בשיעור של 2.5 עד חמישה אחוזים. כן הם תובעים ביטול הקיצוץ החד בתקציבי הרווחה.

עובדי שיכון עובדים יפגינו נגד המיזוג עם סולל בונה

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

כ־200 עובדי חברת שיכון עובדים מתכוונים להפגין ביום ראשון מול בית הוועד הפועל של ההסתדרות בדרישה שלא לבצע את התוכנית למיזוג החברה עם סולל בונה.

חברת ועד העובדים בשיכון עובדים מרים ויידניק, טענה אתמול כי החברה תצא נפסדת ממיזוגה עם קונצרן גדול כסולל בונה שיאכל, כדבריה, את רווחיה. היא הטעימה שסולל בונה זקוקה לסיוע רב בהרבה ממה שמסוגלת לתת חברה קטנה יחסית כשיכון עובדים.

ועד העובדים מתכוון להורות על שביתה כללית בחברה, אם יימשכו צעדי המיזוג.

מושבי מרום הגליל דוחים המלצותיה של ועדת רביד

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

באסיפה סוערת ומתוחה, שנערכה שלשום בלילה בנוכחות שר החקלאות אריק נחמקין, הודיעו 30 נציגי מושבים מהמועצה האזורית מרום הגליל וממושבי הגליל המערבי, כי הם דוחים על הסף את המלצות ועדת רביד.

הדוברים הטיחו האשמות וטענות קשות בממסד ובנציגי ועדת רביד, אשר הכליצו למחוק חוב של 50 מיליון שקל, מתוך חוב כולל של 206 מיליון שקל של אזורן קריית מושבי הגליל והמפעלים האזוריים בגליל.

נציגי המושבים ביקשו בתוקף מהשר, שיפעל כדי למחוק לפחות מחצית החוב של המושבים ולגלגל אותו על הבנקים והסוכנות היהודית. „מחיקת חוב של 50 מיליון שקל בלבד לא תוכל להציל אותנו. בעד שום הון שבעולם לא נצליח להחזיר את 156 מיליוני השקלים הנותרים, למרות פריסת החובות", אמרו נציגי המושבים.

הם הטיחו בשר החקלאות דברים קשים והוסיפו: „בצורה כזאת תשברו אותנו לגמרי. נישאר עם החובות אבל המושבים יתפרקו". אריק נחמקין ניסה לשווא לשכנע את נציגי המושבים לקבל את המלצות רביד. „תפעלו בתבונה, קבלו את ההמלצות באופן כללי, כעקרון, ואחר־כך תתחילו להתווכח על גובה מחיקת החוב", אמר השר. אולם גם טיעון זה לא שכנע את המושבניקים.

סיורים לפולין
יציאות סדירות בחודש מאי: 12.5, 18.5
בחודש יוני יציאות סדירות מדי שבועיים
„אופקים" נסיעות
ת"א כיכר נמיר 222
טל. 03-287723 201485

עם הצלחת המאבק לקבלת חוק

גיל פרישה שווה וגמיש לנשים

תקיים נעמת קו פתוח
בו יתנן מידע לציבור בכל הקשור בנושא זה.
ביום א' 22.3.87 בין השעות 16.00-18.00 ישיבו לשאלות:
* **חכ' אורה נמיר** יו"ד ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אשר העבירה את החוק.
* **מאשה לובלסקי** מזכ"ל נעמת
* המשפטנית **עופרה פרידמן** מנהלת הלשכה המשפטית של נעמת.

התקשרו וקבלו תשובות על שאלות כגון:
* האם החוק יחייב פרישה בגיל 65 או יאפשר פרישה קודם לכן.
* האם החוק יפגע בזכויות לפרישה מוקדמת הקיימות בהסכמי עבודה.
* האם תפגענה הזכויות הקיימות לקבלת קיצבת זיקנה מהמוסד לבטוח לאומי.

03-431473
03-262362
03-431550

נעמת
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

מהנדס,
הפעם יש רשימה שמאלית באמת!
אנחנו לא מסתתרים מאחורי שלט "על־מפלגתי"
חד"ש, שמתמודדת הפעם בבחירות המהנדסים, תיאבק למען:
* העלאת שכר המהנדסים ב־30 אחוז
* סולם שכר ודירוג חדשים
* מעמד אוטונומי של הסתדרות המהנדסים במסגרת ההסתדרות הכללית
* ביטול שיטת החוזים האישיים
* נגד המיליטריזציה של התעשייה
* פתיחת מפעלי התעשייה בפני מהנדסים ערביים

מהנדסים,
תנו קולכם לרשימה שוחרת־שלום, יהודית־ערבית, תנו קולכם לחד"ש
הצביעו ו

★ כל ישראל בכף ידך
★ תצוגה מרהיבה ומרשימה של כל מוקדי הנופש, המלונאות והתיירות בישראל
★ המחשה חזותית של אתרי התיירות בישראל, מופעים אורקוליים, סרטים והרצאות
★ חבילות נופש אטרקטיביות במסגרת מבצעים ייחודיים
★ מופעי בידור, להקות זמר, מחול, ג'ז ופולקלור מכל חלקי הארץ
★ שירה בציבור עם שרל'ה שרון
★ חוות סוסים כולל סוסי פוני
★ מאהל בדואי וטיולי גמלים
★ תנינים ויענים
★ הסעות מוסיקליות בכרכרות
★ שעשועונים וחידונים נושאי פרסים:
● סופי שבוע מתנת מלון תדמור הרצליה, חניון הנופש כפר חיטים ובתי ספר שדה של החברה להגנת הטבע
● ימי טיול בכל רחבי הארץ, מתנת "אגד" תיור – "דרך יפה לגלות ארץ יפה"
● כרטיסי טיסה לאילת ועשרות כרטיסי טיסה בשמי הארץ מתנת "ארקיע" קוי תעופה ישראליים בע"מ
● עשרות מכשירי טלפון לחצנים עם 10 זכרונות מתנת "טקסר" חברה לתקשורת
● כריות מתנפחות מתנת "סלפי"
● כרטיסי כניסה לחוות העיפים בהאון

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
מזכירות הוועה"פ
והוועדה המרכזת

ישיבות הועד־הפועל של ההסתדרות הכללית

הועד־הפועל של ההסתדרות הכללית יתכנס ל־2 ישיבות, לפי הפירוט: –

1. **ישיבה ראשונה** – ב־22.3.87 בשעה 10.00 בבוקר.
סדר היום:
א. הביקורת בהסתדרות (בעקבות הגשת דו"ח מבקר ההסתדרות)
ב. תקנון נוהל ישיבות הועד־הפועל
ג. אישור מועצת האגף לחינוך ותרבות
ד. שונות.

2. **ישיבה שניה** – ב־5.4.87 בשעה 11.00 בבוקר.
סדר היום:
א. הרפורמה במערכת הבריאות וחיזוק הרפואה השיוויונית־ציבורית – בהשתתפות: שרת הבריאות, הגב' שושנה ארבלי – אלמוזלינו
ב. השלמת הרכב הנהלת רשות השיפוט הארצית
ג. שונות

חברי הועד־הפועל וסגניהם מוזמנים.

מזכירות הועד־הפועל
והוועדה המרכזת

סדרת „מחנים" למכירה
110 חוברות בנושאים:
הדת היהודית, האומה והמדינה
טלפון 5565381 ת"א
לא בשבת

מכון לבון לחקר תנועת העבודה

מודיע

על הרצאתו של שגרירה לשעבר של מערב גרמניה בישראל וכיום נציגה בבריסל מר **נילס הנסן**

על הנושא:

„השלכות יחסי מזרח ומערב, על הסכסוך במזרח התיכון"

דברי פתיחה: **ירוחם משל** – יו"ר מכון לבון

ההרצאה תתקיים ביום ב' 23.3.87 בשעה 10.00 במכון לבון, רח' נהרדעא 3 ת"א. ההרצאה בשפה האנגלית. לאחר ההרצאה ישיב מר הנסן לשאלות.

הציבור מוזמן

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

השופט ד"ר **אלעזר זליקסון** ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו

ביום שני כ"ב באדר תשמ"ז 23.3.87 בשעה 15.00 בבית העלמין בקרית שאול.

האוטובוס יעמוד לרשות הקהל ע"י ביתו של המנוח רח' גלוסקין 1, תל־אביב, בשעה 14.30

אשתו: סופיה זליקסון

והמשפחה

לאיתן קנמון
והמשפחה

אתך באבלך במות

האם ז"ל

הנהלת תעל
והעובדים

במלאת שנה לפטירת בעלי

אבינו וסבנו היקר

שמואל וגנר

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו

בבית העלמין החדש בכפר סבא ביום שלישי כ"ג באדר תשמ"ז 24.3.87 בשעה 4.00 אחה"צ.

המשפחה

מתכנסים ליד שער בית העלמין.

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו

יעקב בטקן ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו

ביום שני כ"ב באדר תשמ"ז 23.3.87 בשעה 4.00 אחה"צ

בבית העלמין סגולה פתח־תקוה.

התחבורה תצא מהבית נוה עוז רח' הירמוך 20 בשעה 3.45 אחה"צ

המשפחה

למחלקת נכסים ובנין בהסתדרות הכללית ליהודה דוידי מזכיר מועצת פועלי יבנה
ברכות
לרגל חנוכת קרית ההסתדרות ואולם מופ"ת בעיר
רחל אבדהם – אראלה שרגנהיים
אדריכלים
הרצליה, רח' אצ"ל 68, טל' 052-572483

הגוף מתחת לתל / אמיר אורן

להדיח, מלשון דו"ח

המימסד המדיני־בטחוני בישראל משול השבוע לאותו סגן־אלוף שדן תלונות שהוגשו נגדו, התחזה לסמכות עליונה ממנו ושפט את עצמו. יש כאן התקדמות קלה לעומת קצין־הכיבוי שהצית אש בבסיס תל־נוף, כדי להוכיח הצטיינות בלחימה בשריפות: הכבאי היה רק סרן ותל־נוף עבר שינוי עקרוני, מדהיר להזוקאות מיניו של אביאם סלע. יש כאן גם קרב־השרדות של מי שקיוו לחמוק מסכנות מחוזר־הזדים בטבע הפוליטי. זירת־ההכרעה של הקרב היא מתכונת החקירות בפרשת פולארד. בקרב הזה לא יהיו רק מפסידים, שישלמו חשבונות היסטוריים. יהיו גם מי שיזכו מן ההפקרות.

מקו־המוצבים הקדמי שלו, קו שמירה, נהדף המימסד מעט לאחור, מתעלת שום־חקירה אל הצירים עכביש וטירטור, ועדת־הבירור ותת־הוועדה לשירותים. אבדן־שטח זה הכאיב, אך לא פצע אנושות. רק התמוטטות פתאומית בתוככי גיזרה זו או הריפה נוספת, לוועדת־חקירה ממלכתית, תבטיח תבוסה. יותר מכל, מיטיבים לדעת זאת מי שדרכם לראשות־הממשלה ולתיק הבטחון נפרצה בוועדת אגרנט (יצחק רבין ושמעון פרס) ובוועדת כהן (יצחק שמיר ומשה ארנס), שחקירותיהן אילצו את קודמיהם, בדו"ח, בהודאה או בדיכרוך, לפרוש מתפקידיהם – בשני מקרים (גולדה מאיר ומנחם בגין) לבלי שוב ובשני האחרים, דיין ושרון, להמתנה לקידום מחודש. ועדות אבן ורוטנשטרייך־צור הן איום מוגבל על שמיר־רבין־ארנס־שרון־פרס, לערך בסדר זה, אך ועדה שידכיב נשיא בית־המשפט העליון מאיר שמגר עשויה לשמגר את כולם הביתה.

הפוליטיקאים המותרים לבוא במקומם אינם מסתפקים בתצפיתנות סבילה. כמו בפרשת לבון, פועלת כאן „ועדת השבעה", הפעם ח"כים ולא שרים. לאבא אבן זו הזדמנות מיוחלת להיפרע מאויבו רבין, השגריר בוושינגטון שנהג בשר־החוץ גסות עוקפת בקשריו הישירים עם ראש־הממשלה מאיר ואחר־כך, כראש־ממשלה, השאירו בחוץ. כמו אבן, מצוים גם שני נציגיו האחרים של המערך בתת־הוועדה (ריבלין וחריש) עם פרס, אך במאבק הצפוי על הרשימה לכנסת ועל התקדמות לממשלה יועיל להם כל מושב שיתפנה. מבקשי תיקיהם של פרס ורבין – וייצמן ונבון, גור וקיסר, יעקבי ושחל – לא יבכו בתוצאותיה הצפויות של החקירה. בתוקף מיקומו בשורה השנייה הממתינה לנפילת הראשונה, גם דוד ליבאי הוא זוכה בכוח, אך שלא כאחרים פעל ליבאי להאצת התהליך. הוא לא עשה זאת כיו"ר ועדת הכנסת לביקורת המדינה, שהתרשלה בפיקוח על התרשלות מבקר המדינה בפיקוח על טוהר־המידות ויעדי־ההוצאה בלשכה לקשרי מדע (כעת מעונינים שניים מבכירי הפורשים מאמ"ן, אלוף אביעזר יערי ותא"ל יואל בן־פורת, בראשות ביקורת מערכת הבטחון במשרד המבקר, במקום יוסי הרמלין). ליבאי ניצל את עבודתו הפרטית כפרקליטם של שלושת אנשי הנספחויות המודיעיות לקידום מהלך העשוי, בעקיפין, לקדם גם אותו.

> **אדי החקירה שתפיל את המעורבים בפרשת פולארד עוררו את הנושפים – כעת הנושכים – בעורפם**

בדרך אחרת, קים לו לפחות ח"כ אחד בקשריו עם הלק"ם – משה ארנס, שכיועץ הנדסי עבד עם הלק"ם בתקופת קודמו של רפי איתן, תחת ממשלת רבין־פרס. ארנס התעתד לפטר את איתן ואף שוחח עם מועמד לראשות הלק"ם, קצין־מודיעין בכיר, אך אמר מפורשות כי הוא חושש להכעיס את פטרונו של איתן, שרון. במאבק הפנימי ב„חירות" חבר עתה ארנס לשרון, באומרו למכרי משותף כי עליית דוד לוי היא „סכנה לאומית" שבלימתה היא משימה עליונה. בוועדת אבן ייצג שוויוני לשמיר־ארנס (אולמרט), לוי (בן־אלישר) ושרון (מגן), אך רק לוי צפוי להתחזק מהוקעת שרי הליכוד המעורבים בפרשת פולארד. שלא כבהתמודדות עם שמיר לאחר דו"ח כהן ופרישת בגין, יתמכו הפעם מאוכזבים ותיקים כמרדכי ציפורי בלוי, גם במחאה על בריתם של שמיר וארנס עם שרון. שותף אפשרי ללוי בהנהגתו החדשה של הליכוד הוא משה נסים, יזום ועדת־הבירור כמבוא וכתחליף מסווה לוועדת חקירה. יריבו של נסים, יצחק מודעי, אישר כשר־האוצר את המלצת שרון למינוי איתן ליו"ר „כימיקלים לישראל" ושותף באחריות למהלך האומלל.

איתן שקל לאחרונה פרישה או חופשה ממועצת המנהלים של כי"ל, כמיפגן של הקרבה עצמית בעת צרה לישראל. בניגוד לדימוי שמשדרים מחוגו של שרון, אין איתן וסלע קרבנותיה הנטושים של פרשת פולארד, אלא מי שנטשו והפקירו את סוכנם, שלא כמקובל בקהיליית המודיעין. לפי גירסת איתן, אישר הדרג המדיני את הפעלת פולארד, מראש ובעידכון־תכוף. גירסה זו סותרת את הודעתו של ארנס, הממעט להנפיק מסמכים בחתימתו, כמו גם את יושרו של רבין, מפקדו הנערץ של איתן מהפלמ"ח. הסתירות יכולות להפתר רק בחקירה צולבת של כל המעורבים, ובבדיקת נתיב כל המסמכים שהעביר פולארד. איתן הרבה להתגאות במקור המופלא שלו בוושינגטון. הוא סבב בין שרים וקצינים, תיקו בידו ועותקי־מסמכים וניתוחי־מערכות בו בבהולו־דראווה, לעתים אף בלא שטרח לטשטש מהם את סמל מעבידו של פולארד, משרד הימיה.

אחת השאלות הראשונות שעל החוקרים להציג לאיתן עוסקת דווקא בהתנהגותו לאחר חשיפת פולארד: האם נכונה הידיעה שלפיה אמר איתן לראשי־הממשלה ולשרי־הבטחון שבתקופתם כיהן כי למרות מודעותם למבצע, יטול על עצמו את מלוא האחריות? אם חלקו השרים על ההנחה שקדמה לנדיבות, האם התכחשו למודעותם?

רבין הוא צרכן רעבתן ומנוסה של חומר מודיעיני, אך שרון האפיל גם עליו בלהיטותו לפרטי־פרטים בתהליך הביון. כמעט למחרת כניסתו ללשכת שר־הבטחון זימן אליו שרון אישים מרכזיים בקהילת המודיעין ותבע מהם לחשוף בפניו חומר רגיש במיוחד. שאלה מתבקשת לחוקרים: האמנם יתכן שדווקא משרון הסתיר איתן כי ברשותו עלה דג־פולארד? האם שוחחו על ציוד־הידיעות־החשובות שהועבר לפולארד ובכללו מידע מבוקש על פוליטיקאים ישראלים המדווחים למימשל האמריקאי (פולארד טוען שהתבקש, איתן הכחיש – אך לא בשבועה – שביקש, לקוחו של ליבאי יוסף יגור טרם הכריע בין השניים)? האם עידכן איתן את שרון בעת מפגשיהם בניו־יורק, בתקופה שבה הפעילו סלע ויגור את פולארד ושרון ניהל את משפטו המפסיד נגד „טיים" (בסיוע עו"ד דב וייסגלס, כיום פרקליטו של איתן) ואת מאמציו הכושלים להצטרף לממשלת פרס־שמיר?

> **חולשתו של הדרג המדיני מול הרמטכ"ל וראשי קהילת הביון נובעת מאופיים של השרים, מהשיתוק הפוליטי ומהחוק שנוסח בעקבות דו"ח אגרנט**

אין טעם לחפש התייחסות לכך בספרו של אורי דן על משפט שרון – „טיים", אך יתכן שכקודקוד השלישי בקשר שרון־איתן יוכל גם דן לתרום מתוויותיו לחוקרים. אחד מסכסוכי שרון עם ראש המוסד לשעבר יצחק חופי התגלע כאשר איתן הביא לדיונים עם חופי את דן, וחופי אסר למסור לדן חומר מסווג. דן עבר מעתונאות לשרונאות במשרה מלאה בעקבות התקפה מוטעית על חופי: הוא הסתער על חופי משום שהתלונן, כביכול, על פטפוטי שרון לאחר תקיפת הכור הגרעיני בעיראק, אבל משאי תלונת חופי היו סגן שר־הבטחון ציפורי וראש אמ"ן שגיא – לשכת בגין, שעיינה את שרון, סיפרה ל„קול ישראל" שחופי קבל על שרון.

גם אחרי שמונה שנים בתפקידו היה חופי יכול להשאר ראש המוסד: בקיץ 1982 הציע לו בגין להשאר „עוד שנה־שנתיים ונלך יחד". סביר שההצעה היתה מתקבלת, לו חשש חופי כי במקומו יתמנה איתן, או דוד קמחי, שמכתב־השתדלות למענו שיגר לבגין הרמטכ"ל דאז, „רפול" איתן (בתגובה הזהיר חופי את „רפול" כי ראש המוסד יתערב במינויים בצה"ל). המיועד לראשות המוסד, אלוף יקותיאל אדם, נהרג במלחמת לבנון, מעט לאחר שסיפר כי שרון ניסה להניאו מירושת חופי [illegible] לרמטכ"ל אחרי „רפול".

אדם היה האלוף הרביעי ברציפות, שלושה מהם לאחר כהונה כראש אג"ם או כסגן הרמטכ"ל, שצה"ל יצא למוסד. בשירות הבטחון הכללי התחולל, במקביל, תהליך הפוך: צמחו הראשים מתוך הגוף. מות אדם חייב, לפי דו"ח ועדת כהן, מינוי אחר לראשות המוסד. את חופי ירש מישנהו. שני דגמים שונים אלה, של גורל מבחוץ ושל מקצוען מבפנים, אינם מבטאים מידת הצלחה: גם קצין בכיר שהכיר את השירותים והשאיים ממבצעים משותפים עם צה"ל זקוק לשנה־שנתיים, עד שיתערה כהלכה במגזר החדש, אך אפשר שכמפקד יהיה לו יתרון על סגן מיומן, שכשל במעבר מעוזר־מטה לראש.

כשלונותיהם הרצופים של ראשי השירותים, מוסדית או אישית, הבליטו את המובן מאליו, ההכרח לדקדק במיון המועמדים לתפקידים אלה כאילו היה גורל המדינה נתון בכפם. כך תמיד, במערכת שבה יכולים ראשי השירותים להחליט אם להעביר לקברניטים המדיניים ידיעת־נפץ שהשלכותיה פוליטיות, או מעורבים בהחלטות ובפעולות משמעותיות (חופי הקדים את שר־החוץ דיין במגעים עם נציג הנשיא סאדאת); כך, ביתר שאת, בשיטה המוזרה של הרוטציה, שבה אין ראש־ממשלה אחד אלא שניים או אף שלושה. ראש־הממשלה עדיין יכול, להלכה, לפטר ראש־שירות, אך בפועל הוא זקוק להסכמת שותפיו לראשות. ראש־השירות מסוגל לתמרן ביניהם וסביר יותר שיוחלף רק אם יתווה איום עליהם, לא אם יתגלה כבינוני בהישגיו.

ככל שהקברניטים הפוליטיים מרבים לתרץ את השערוריות שבתחומיהם באי־ידיעת מעשי ראשי־השירותים, גוברת חיוניותו של תהליך מושכל להכנת יורשים, הרבה לפני רגע־המשבר של הצורך הבהול בהחלפתם. חופי הציע עצמו למוסד והקדים את יורשו רחבעם זאבי בהשגת הסכמתם של מאיר ורבין. מותר להניח שמול כוכבי־השביט הבוהקים ברקיע האפל של השירותים, יתמודדו בעתיד פורשי הקצונה הבכירה, מאוכזבי־רמטכ"ל ודומיהם. המחליטים לא ישתנו: אם לא תהיינה תהפוכות פולארד מהירות מהצפוי, יהיו הממנים שוב מי שנכשלו במינוי או באי־הדחה של ראשי לק"ם, שב"כ ושירותים אחרים.

הצעה מקורית שהועלתה לאחרונה מבקשת להפקיע מינויים אלה מחזקתם הבלעדית של ראשי־הממשלה ושרי־הבטחון ולהעבירם למסגרת ממלכתית בהשתתפות נציגי הממשלה והכנסת (באמצעות ועדת החוץ והבטחון). מסגרת זו תהיה דומה לוועדה למינוי שופטים, שבה נציגי הכנסת והמשפטנים – שופטים ופרקליטים – לצד שרים. עדיין תידרש הסכמת הממשלה לכל מינוי, אך לא יהיה בה די בלי חקירה־הדדית במסגרת החדשה, כמעין תהליך ישראלי לסמכות הסינאט האמריקאי לדרוך במינויים מומלצים ולהחליט אם לאשרם או לפסלם. העתק ישראלי מדייק של הדגם האמריקאי אינו אפשרי: גם כאשר אליקים רובינשטיין הוסיף לדרכון־הציר בוושינגטון את השם „מגדל", לא צץ מתוכו סנאטור.

רובינשטיין נחשב למי שהצליח להכין את טיעוני דיין להתנערות מאחריותו לצה"ל בפני ועדת אגרנט. דיין לא ניצל מקריסת ממשלת מאיר, אך הטיעונים והדו"ח שינו את מעמדם היחסי של בעלי התפקידים הבכירים במערכת הבטחון.

התוצאה הנוכחית של דו"ח אגרנט היא חולשת רבין. רבין הוא שר־בטחון חלש גם משום אופיו והשקפותיו. מי שכסגן־אלוף המרה את הנחיית שר־הבטחון בן־גוריון והשתתף בכנס־המחאה על פירוק הפלמ"ח, מי שכרמטכ"ל התיר לאל"מ אריאל שרון להתנצח פומבית עם הפוליטיקאי דיין (על קרב המיתלה) ואיפשר לאלופים ללחוץ על הממשלה לצאת למלחמת ששת הימים, מאמין בעקביות כי „הקו התוחם בין הרמטכ"ל לבין הדרג המדיני הוא בסמכות ההחלטה ולא באחריות החשיבה: המטכ"ל אינו יכול להיות צבאי בלבד, אלא גם מודע להערכות מדיניות ושותף, באמצעות אמ"ן, להערכת הדרגים המדיניים... מודעות לאילוצים מדיניים היא תנאי הכרחי לרמטכ"ל".

אמ"ן והפיקוח על תכניו – לא על תקציו ושאר משאביו, שבהם אינו שונה מהותית ממערכות צבאיות אחרות – הוא נושא אחר, שספק אם רמטכ"לים ושרי־בטחון טרחו להתעמק בו (רמטכ"ל אחד, „רפול", הציע עצמו כממלא־מקום ראש אמ"ן, לאחר הדחת שגיא בדו"ח כהן). יותר ממחצית חייו עד כה כיהן רבין בתפקידי אלוף ובכירים מהם, אך כשר־הבטחון הוא חסר־אונים מול הגנרלים שלו, „התובעים לטיס" (את סלע לתל־נוף) ומפקדיהם, לא רק משום האופי וההשקפות, כי אם מכוח החוק, שהכתיר את הרמטכ"ל לדרג פיקודי עליון.

עד דו"ח אגרנט הופקדו סמכויות הביצוע בצה"ל בידי שר־הבטחון, לפי „פקודת צבא־הגנה־לישראל" מ־1948. ועדת אגרנט מצאה כי חסרות הגדרות ברורות „לחלוקת הסמכויות, החובות והאחריות בענייני בטחון בין הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל העומד בפני צה"ל... לא נקבע מעולם ששר־הבטחון הוא מעין „רמטכ"ל על"... או שהוא בבחינת מפקד עליון של צה"ל."

בהמרצת דו"ח אגרנט, קיבלה הכנסת את „חוק־יסוד: הצבא" ובו, בין השאר, קביעה מחומשת של היחסים ממשלה־שר־רמטכ"ל: הצבא נתון למרות הממשלה, השר הממונה מטעם הממשלה על הצבא הוא שר־הבטחון, הדרג הפיקודי העליון בצבא הוא ראש־המטה־הכללי, הרמטכ"ל נתון למרות הממשלה וכפוף לשר־הבטחון, הרמטכ"ל יתמנה בידי הממשלה לפי המלצת שר־הבטחון.

מנסח החוק היה שר־המשפטים דאז, כיום פרקליטו של אביאם סלע, חיים צדוק. ראש־הממשלה שחתם על החוק: יצחק רבין.

„רפול", הרמטכ"ל הבא של שר־הבטחון הבא, חתם על התחייבות שניסחו וייצמן וציפורי לביצוע שינויים ומינויים בצה"ל, כתנאי להעדפתו על מועמדים אחרים. במהרה, עם דרגות רב־אלוף, חמק ממילוי ההתחייבות. משה לוי, שתקן וצנוע כרפול עד התבססותם בלשכת הדרג הפיקודי העליון, חשף עיקשות וגאוותנות כקודמו ותרם להסתבכות ארנס ורבין – להסתבכות חיל־האוויר, צה"ל ומדינת ישראל – בפרשת פולארד. הסתבכות זו גדולה עתה כדי כך, שגם החריפים במוקיעי העיוורות תוהים כיצד לבודד את גורלם האישי של הקברניטים שסיחו מטובתה הלאומית של מדינה היודעת מה היא מעוניינת להסתיר. שמיר, רבין וכל השאר היו יכולים להתפטר בלי להמתין לכפיית ועדת־חקירה ומסקנותיה עליהם לבצע בקנה־מידה מוגדל ומאוחר מה שציפו מאיתן ומסלע לעשות מנימוקים דומים, אך הפוליטיקאים ממשיכים לקוות כי המימסד יתעשת ויסגור שורות. אולי הם זוכרים את יראת־הכבוד שבה הגביל עצמו מפכ"ל המשטרה דוד קראוס מול הנוקט שמיר בפרשת השב"כ, כי בישראל הרי הכל שווים בפני החוק, אבל לא כפני החוק.

הטוב, הרע ושניהם יהודים / אמנון דנקנר, וושינגטון

זקהיים, פולארד ועם ישראל

> **מה היה מתרחש אילו יהדות ארצות־הברית היתה מפעילה את השפעתה לא רק בתוך מסדרונות הכוח האמריקאים לטובת ישראל, אלא כלפי ישראל עצמה?**

פרישתו של ד"ר דב זקהיים ממשרד ההגנה של ארה"ב לא התקבלה בישראל בגניחות של אכזבה ומורת רוח. ראשית, הכל היו עסוקים בהעלאת פולארד למדרגה של גיבור לאומי על תקן של אלי כהן מספר שניים, ושנית, הרי זקהיים היה מוחזק בעיני רובו של הציבור בישראל כעוכר ישראל וכמי שעל־פי מבחן עיני מפרויקט ה„לביא", הינו בבחינת מי שנתקיים בו הפסוק „מהרסיך ומחריביך ממך ייצאו".

הרי פשוט שיש כאן ליקוי מאורות מושלם. ראו כיצד מקלסים את ג'ונתן פולארד, למרות שהביא על עם ישראל אסון לא קטן, ביחוד עם „שותפים לדבר עבירה", וראו כיצד מקללים את דב זקהיים, למרות שביקש לפטור את ישראל מעונשו של פרוייקט אשר סוף סוף מבשילה ההבנה לגביו כי אחת דינו להיות מבוטל. זקהיים בא לעזור ונמצא נגוף בחריפות, פולארד בא להרוס ברקמות עדינות ונמצא מושא להערצה, להתחמות על עצמות ברחובות לפיאורים ולקילוסים עד כי עוד מעט כיהודה המכבי יחשב.

אם נחשוב מעט לעומק על שני אישים אלה שנשאו בשנתיים האחרונות שני צירים בעגלת היחסים בין ארה"ב לישראל, נמצא כי היחס אליהם בישראל אינו מקרי, שכן הם מייצגים שני אבות טיפוסים של יהדות אמריקה, והגישה אליהם מלמדת רבות על מה שרצוי בעיני רבים ומה שנדחה בעיניהם. ג'ונתן פולארד מסמל את היהודי האמריקאי שאין לו שורשים בגלות. זאת מכיוון שנפשו יוצאת אחרי ישראל והיא לגביו מרכז עולמו ומרכז הווייתו. צר לו המקום בארה"ב ונפשו מתענה. הוא מבקש לצאת לישראל, אולם בכל זאת אין בו עוז מספיק כדי להגשים את מה שהוא כביכול משאת נפש שלו. במקום זאת הוא מספר לחבריו לספסל האוניברסיטה כי נסע לישראל לעזור במלחמת יום כיפור, דבר שמתברר כשקר, אבל כנראה משמש נחמה מספיקה למי שמסוגל למצוא נחמה בדמיונות שווא. ומאוחר יותר, שוב במקום לעקור אל הארץ כציוני נלהב שכך הוא מגדיר את עצמו, הוא מתנדב לשמש מרגל עבור ישראל למשך 10 שנים, וכבר יש לו תירוץ מן המוכן מדוע אינו עולה: העבודה שהוא עושה עבור ישראל באמריקה היא חשובה, ציונית, חיונית. פולארד, הציוני, הכמעט־כמעט ישראלי, הוא בעצם התגלמות של מה שנהוג לכנות בישראל „הטיפוס הגלותי הישן". איש קודר, מתוסבך, מתייסר ברגשי הנחיתות שלו מול גבורת עם ישראל בארצו ומבקש לדבוק בה, לגעת בה לשאוב ממנה עוז, אולם, כמובן, מבלי להסיק את המסקנה המתבקשת הטבעית ולעלות.

שדווקא טיפוס „גלותי" כזה יזכה להערצה כזאת בישראל, הרי זו אחת האירוניות שמנפיקות תסבוכות גדולות.

לעומת פולארד, דב זקהיים, שהואשם רבות כי הוא „טיפוס גלותי" „רוקד ריקודי מה־יפית" ו„משרת את הגויים", הוא הטיפוס הגלותי בלי מרכאות. טיפוס גלותי ראוי ומוצלח. מכיוון שהוא בן הגולה במוצהר, אדם אשר בצד היותו יהודי דתי מחשיב עצמו גם כבן נאמן של מולדתו ארה"ב, ונראה כי אין לו כל תסביכים בנושא זה והריהו שלם עם עצמו ועם עולמו. מכל הטעמים האלה אין פלא שהוא עורר חימה כזאת בארץ. כיצד העז שלא לקפוץ לדום מול מאווייה של ישראל? כיצד העז לטעון כי הוא מייצג את האינטרסים של ארה"ב בראש ובראשונה. איזה מן יהודי זה?

אכן, יהודי טוב בהרבה מפולארד. על כך מעידה, ראשית, כל אחריתם של דברים: פולארד זרע הרס וזקהיים מביא ככל הנראה את הברכה שבבטישת שגעון הגדלות ה„לביאי". אולם צריך לזכור כי גם אם, בסופו של דבר, הועיל זקהיים לאינטרסים האמיתיים של ישראל „ואם היו שומעים לו בארץ לפני שנתיים היו חוסכים הרבה דמים יזע ודמעות", לא אלה עמדו בראש מעייניו אלא האינטרסים של ארה"ב.

מכיוון שהזדמן לי להכיר מעט את דב זקהיים, אני סבור כי הוא מודל מועדף של יהודי גלותי. יהודי אשר אינו נרתע מלהתווכח עם ישראל, להשפיע עליה, אינו מרגיש עצמו מחויב להזדהות של מאה אחוזים עם כל קפריזה של ממשלה כלשהי בישראל, ומקיים עצמאות אינטלקטואלית ויהודית המתבקשת ממצבו כיהודי בן ארה"ב.

משרד המשפטים האמריקאי עסוק עכשיו בחיפוש אחרי מה שמכונה „עוד פולארדים". אין לדעת אם יש כאלה במובן הפלילי, אולם בוודאי שיש רבים כאלה במובן הציבורי. אלה הם אותם יהודים אמריקאים, חלקם מנהיגי ציבור חשובים, אשר נהגו להעלות את מאוויי ירושלים על ראש שמחתם ולקפח בכך את עצמאותם. צאו וחשבו מה היה מתרחש אילו יהדות ארצות־הברית היתה מפעילה את כוח־ההשפעה האדיר שלה, המוכר היטב בארה"ב, בקונגרס ובממשל ובתקשורת, לא רק בתוך מסדרונות הכוח האמריקאיים לטובת ישראל בכל מצב ובלי הירהור, אלא כלפי ישראל עצמה. צאו וחשבו מה היה קורה בארץ אילו יהדות ארה"ב היתה מתנערת מהפולארדיות שלה והופכת ליותר זקהיימית ומנסה להשפיע ולהתריע מפני עיוותים בדיני המעמד האישי ובמעמד הרבנים שאינם אורתודוקסים, ומפני התמשכות מצב הכיבוש בשטחים ומפני שאר עיוותים ועוולות וביזבוזים ושחיתויות ושרירותיות.

טוב זקהיים אחד בפנטגון מעשרה פולארדים במודיעין הצי.

לקרוא את המפה / חגי אשד

על סף „אמריקה האחרת"

עוד זה מדבר וזה בא. עוד פולארד לא הלך מאתנו וכבר דרום־אפריקה נוחתת עלינו ועל ראשנו. עכשיו האמריקאים מדברים אתנו אחרת. „הקול היהודי" בארצות־הברית הוא כבר פחות ממה שהוא היה, ו„הקול השחור" רק מתחיל להיות מה שהוא עוד יהיה יותר ויותר. פה קבור הכלב. זו ההתחלה וזה הסוף של „הסיפור הדרום־אפריקאי" וגם של „סיפור פולארד". המצפון הציק לכולנו גם קודם לכן בעניין האפרטהייד, אבל מה שהשתנה עכשיו זה הלחץ של הקונגרס שנלחץ על־ידי „הקול השחור". זו האמת.

פתאום הם כאילו לא מכירים אותנו וגם לא את קשיינו. גם לא ידידינו שתלויים ב„קול השחור". גם הם לא כתמול שלשום. זה ילך ויעשה גרוע יותר בכל שיחלוף הזמן. אולי נחוש בכך כבר במערכת הבחירות הבאה בסוף שנת 1988 ולאחריה, ועוד יותר לאחר מכן. „הקול היהודי" ילך ויקטן במשקלו היחסי בקרב חברי הקונגרס על שני בתיו – הסנאט ובית הנבחרים. „הקול השחור" ילך ויגדל במשקלו היחסי, ואפשר להוסיף עליו את „הקול ההיספאני" וגם את „הלובי הערבי" של אזרחים אמריקאים ממוצא ערבי. פתאום גם הם נראים אחרת. וזו רק ההתחלה של התהוותה של „אמריקה האחרת".

נא לא לשכוח. לא חשנו בעוד מועד בשינוי הזה ההולך ומתהווה. עכשיו אנחנו מתחילים, אולי, לחוש בו, באיחור מזיק, לאחר שהחמרנו והחרפנו אותו במו ידינו, בפרשת פולארד וספיחיה. ועוד ידנו נטויה, משום שהפרשה רחוקה להיות מאחרינו, וספק רב אם הממשלה תמצא עוז בנפשה לשים לה קץ מהרה, בהענשת האשמים ובהפקת לקחים בצורה משכנעת. אנחנו בעצמנו מאיצים את תהליך ההחלשה של „הקול היהודי" וממילא גם את הפחתת הרצון והצורך האלקטוראליים להתחשב במצבה המיוחד של ישראל ובצרכיה ובבעיותיה. אנחנו נוטים לשכוח – וראשי יהדות ארה"ב המבקרים עכשיו בישראל אינם מזכירים לעצמם ולנו – שהמפה האתנית האמריקאית הולכת ומשתנה ואתה גם המפה האלקטוראלית. גם אם יחלפו כל הצרות הנוכחיות, שום דבר ביחסי ישראל־ארה"ב לא ישוב להיות מה שהיה. הכל הולך ומשתנה כל הזמן.

לך תסביר עכשיו לחברי הקונגרס העומדים לבחירה בשנה הבאה, שישראל לא יכולה להטיל על דרום־אפריקה את מלוא הסנקציות, שהם רוצים שהיא תטיל. האם הם ירצו להטות לנו אוזן? האם הם ישלימו עם העובדה שמדובר בפחות מזה האם הם ירצו להבין שגם סנקציות חלקיות יעניישו אותנו הרבה יותר מאשר את דרום־אפריקה? הדרום־אפריקאים יסתדרו בלעדינו. הם ימצאו מקורות אלטרנטיביים לכל מה שהם רוכשים מאתנו. וגם ימצאו קונים אחרים לכל מה שהם מוכרים לנו. זה ייקח להם קצת זמן. אולי במחיר גבוה יותר, אבל הם יסתדרו בעיקר בעזרת האירופים. ואילו אנחנו – היצוא שלנו ייפגע ויהיו לנו אלפי מובטלים ומצבנו הכלכלי, שעדיין הוא רחוק מהבראה ממשית, יתרחק ממנה יותר ויותר. אנחנו המעניישים ניפגע הרבה יותר מהנענשים.

לך תסביר להם שישראל הגיעה לדרום־אפריקה מאונס ולא מרצון. כמעט שאפשר לומר שגם הם, האמריקאים, שלחו אותנו לשם, בלית ברירה, עקב צורכי הבטחון החיוניים ביותר שלנו, ועקב העובדה שכמעט תמיד היינו נתונים לאמברגו אמריקאי ומערבי באספקת נשק מגן חיוני לישראל. אנחנו היינו רוב הזמן המוחרמים והמנודים הניצבים בפני שערים נעולים. גם בארצות־הברית עצמה. נא לא לשכוח. רוב הזמן לא יכולנו ללכת בדרך המלך ולא התקבלנו בכניסה הראשית וכמעט תמיד היינו צריכים להתקדם בדרכי עקלתון. בלי סיוע צבאי אמריקאי שהתחיל להגיע רק אחרי מלחמת ששת הימים וגם אז רק טיפין טיפין. עם הפסקות ועניישות פעם אחר פעם. בכל הזדמנות. את הנשמה הם הוציאו לנו עד שהתחילו לסייע לנו כנדרש.

אותות מבשרי רע. לך תסביר להם שלמדינת ישראל בשנותיה הפורמטיביות וליישוב היהודי לפניה לא היתה ברירה. הם צברו את כוחם הצבאי בדרכי עקיפין, בתחבולות בלתי־פוסקות ובלתי־נמנעות מכל הסוגים. ההכרח לא יגונה. ולמה נכחד? ההרגל הופך טבע. כמו, למשל, בגידולי הפרא של פרשת פולארד. מזה זה התחיל. זאת היתה הדרך היחידה לקיים כוח הגנה והרתעה מול עולם ערבי עוין ומלחמתי ונוכח מדיניות של איבה, חרם כלכלי, אמברגו על אספקת נשק וסנקציות שונות ומשונות שהוטלו עלינו פעם אחר פעם. גם עכשיו מאיים עלינו הקונגרס בסנקציות ובאמברגו על סיוע צבאי, אולי, אם לא נטיל על דרום־אפריקה את מלוא הסנקציות שהקונגרס האמריקאי דורש. ואז יש סכנה שנצא קרחים מכאן ומכאן. גם מהטלת סנקציות על דרום־אפריקה שיהיה להן מחיר כבד ישיר ועקיף. וגם מתגובה אמריקאית קשה על כך שלא עשינו די.

הם יכולים לנצל לרעה את העובדה שאנו תלויים בהם יותר מכל מדינה אחרת. אנחנו לא חזקים ועשירים כמו מדינות השוק האירופי המשותף, שגם הן טרם הטילו סנקציות על דרום־אפריקה ואם וכאשר יטילו, הן יתחמקו ויעקפו אותן. הדברים הללו כבר נתפרסמו והם ידועים לכל. אנחנו לא עשירים וחזקים כמו ארצות־הברית עצמה, שמוציאה מרשימת החרם על דרום־אפריקה עשרה מוצרים בעלי חשיבות איסטרטגית, משום שאי־אפשר לרכוש אותם במקום אחר. בצרכים של עצמם הם יודעים להתחשב, עם כל צדקנותם. להם מותר. לנו אסור. משום שאנחנו תלויים בהם ומקבלים מהם סיוע ועלינו קל לאיים וללחוץ ולהשיג תוצאות שאפשר להראות אותן לעין כל.

נראה איך יגיבו חברי הקונגרס על החלטת הממשלה בעניין הסנקציות. האם הם יסתפקו בכך ויניחו לנו, או שהתגובה בבוא זה תהיה חמורה כמו התגובה בפרשת פולארד. יש אותות מבשרי רע. היה צריך לשמוע את צוות הפרשנים המכובדים במשדרי הטלוויזיה היוקרתיים בתוכניות יום ראשון האחרון באמריקה ולקרוא את הנוסח המלא של דבריהם. איזה פרץ אדיר של שנאה כבושה שמצאה לה מפלט. איזו חמת זעם – שיש בה סממנים רבים של אנטישמיות מודחקת ומוכחשת שמצאה לעצמה לבוש חדש – נגד מדינת ישראל ונגד היהודים שתומכים בה.

ההתחשבנות הגדולה. לא כולם כאלה, כמובן. אולי רק מיעוט קטן. אבל מיעוט קטן מסוג זה יש לו השפעה גדולה מאד, משום שהוא נותן ביטוי למה שרבים חשים ונרתעים מלומר. כנראה שיש לנו עסק עם גילויים של זעם ועוינות של „אמריקה האחרת" נגד „הלובי היהודי" ונגד „השיטה" של פעולתו, שהיתה כה יעילה וכה מוצלחת והגיעה לשיאה בעשור האחרון. זאת „השיטה" של כיפוף הזרוע של חברי הקונגרס החורקים בשיניהם ומרימים את ידם בהצבעה כנדרש מהם על־ידי „הלובי היהודי" – הכולל את ראשי איפא"ק בוושינגטון ו„ועדות הפעולה" שלו ברחבי היבשת וכל הארגונים היהודיים שהם התשתית שלו ושל „השיטה" כולה. פולארד הוא, אולי, המבשר שהנה עומד להגיע סוף סוף „יום ההתחשבנות הגדולה" עם „השיטה" הזאת. דרום־אפריקה תוכל לספק את התירוץ הנוסף להתחשבנות ממש. גם בקיצוץ הסיוע לישראל.

„הלובי היהודי" לא חש, אולי, בעוד מועד בשינויים המתחוללים על המפה האתנית והאלקטוראלית בארה"ב ולא השכיל עדיין להסתגל אליהם. וממשלת ישראל על אחת כמה וכמה. יצחק שמיר היה שם אך זה עתה וראשו היה בעננים. הוא לא ראה ולא שמע ולא חש ולא הרגיש. הכל לא היה. עכשיו מתחילה סוף סוף לחדור ההכרה שדרושה היערכות חדשה של מדינת ישראל ושל „הלובי היהודי" בתוככי „אמריקה האחרת" ההולכת ומתהווה לנגד עינינו. הרבה תלוי בצורה שבה תסיים הממשלה את המערכה הבלתי־גמורה סביב פרשת פולארד ובצורה שבה היא תנהל את המערכה הנפתחת עתה סביב הסנקציות על דרום־אפריקה. בכל מקרה – שום דבר לא יחזור להיות מה שהיה לפני שתי אלה. נצטרך למצוא לעצמנו מקום על המפה של „אמריקה האחרת" ולהערך בתוכה להתגוננות קשה ובלתי־נעימה על האינטרסים החיוניים ביותר שלנו.

ארגונים יהודיים. יחסים / יקיר צור

נשיאים ורוח וגשם יש

בשנות החמישים הניח נחום גולדמן ש„ממשלת צללים" של מנהיגי הקהילה היהודית תועיל לצדדים המשתתפים ביחסים. רבין נתן ל„וועידת הנשיאים" דחיפה קדימה, והמימשל הלך בעקבותיו. היום אין לב שר שיוחמיץ הופעה בפניהם בניו־יורק. גם המימשל קורא להם, לעיתים, לבית הלבן.

מי מרכיב את „ועידת הנשיאים" ומי עומד בראשה, האם עוצמתו ממשית או מדומה?

נשיאים אברם (אמצע) והונליין (ימין) וראש ממשלה. תצלום – יצחק הררי

קולו הסמכותי של מוריס אברם, עו"ד ניו־יורקי עשיר, סימל השבוע עבור אורחי מדינת ישראל את קול ה"קונסנזוס" של הקהילה היהודית בארצות הברית. אברהמס, יו"ר „ועידת הנשיאים של רוב הארגונים היהודיים בארה"ב", נשיא המועצה הלאומית למען יהודי ברה"מ ופעיל ותיק בנושא זכויות האורח בארה"ב, הוסיף השבוע למאזנו האישי כמה נקודות זכות שיקדמו אותו, קרוב לודאי, בדירוג הבולטים שבמנהיגי יהדותה. ובלי להטיל ספק בכנות כוונותיו, אין ספק שאפילו לא חלם על עיתוי טוב יותר או על נושא טוב יותר מאלה שזימנה לו פרשת פולארד.

ה"קונסנסוס", שבשמו מדבר אברהמס, מיוצג, כאמור, על ידי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים, מעין "מועדון עילית" המכנס תחת גג אחד את הבולטים שבקרב מנהיגי הקהילה היהודית המאורגנת. אלא שהפעם העדיפו מרבית נשיאי האירגונים להישאר בבית ולשלוח במקומם נציגים מדרגה שניה ושלישית, רובם עובדים בשכר המועסקים על ידי הארגונים השונים. מה שמוכיח, אולי, שבחומת הקונסנסוס קיימים בכל זאת סדקים אחדים.

רעיון ועידת הנשיאים כאירגון־גג מתאם בין כל נשיאי הארגונים היהודיים, הועלה לראשונה באמצע שנות החמישים על ידי נחום גולדמן, נשיא ההסתדרות הציונית העולמית ונשיא הקונגרס היהודי העולמי. גולדמן ביקש להקים ממשלת צללים של מנהיגי הקהילה היהודית בארה"ב, שתפעל מול ממשלת ישראל. מרבית הארגונים הגדולים סירבו להצטרף למועדון החדש, ובשנים הראשונות הצטרפו אליו רק מספר קטן של אירגונים. לאירגון החדש הוקצה חדר קטן בבניין הסוכנות היהודית השוכן בפארק אבניו 515 בניו־יורק. לתפקיד המנכ"ל מונה יהודה הלמן, ישראלי, שירד מהארץ בשנות ה־40 והשתקע בניו־יורק. שלושים שנה ישב הלמן בחדר עם שתי מזכירות וניהל את האירגון, ולמרות שהקפיד להשאר תמיד מאחורי הקלעים, היה הלמן הדמות הדומיננטית בו. נשיאים יושבי ראש באו והלכו והלמן סימל את המשכיות והיציבות של האירגון. הלמן נפטר לפני פחות משנה והובא לקבורות בהר הזיתים בירושלים.

„הקהילה היהודית בארצות הברית" הוא מונח מעורפל. אין לו משמעות משפטית או חברתית. הסוציולוג היהודי הארולד ויסברג כתב פעם כי „להיות יהודי פירושו להשתייך לארגון יהודי", אולם יש יהודים שהסמל היחיד להזדהותם עם היהדות הוא התרומה שהם תורמים מדי פעם למגבית היהודית המאוחדת. מחקר כלל ארצי של האוכלוסיה היהודית בארה"ב שפורסם ב־1972 על ידי מועצת הפדרציות וקרנות הסעד היהודיות (CJFWF) מגלה כי 58 אחוז מכלל היהודים, להוציא את הנשואים בנישואי תערובת, אינם פעילים בשום אירגון יהודי. לעומת זאת מונה ספר השנה ליהודי אמריקה משנת 1973 לא פחות מ־340 ארגונים כלל־ארציים העוסקים בענייני דת וחינוך, ציונות ותמיכה בישראל, תרבות, סעד, יחסים קהילתיים, נוער וסטודנטים, התאגדויות מקצועיות, ארגוני נשים ועוד. מבנה מסובך ומורכב זה של החיים היהודיים בארה"ב מקשה על יצירת הסכמה גם בקרב הקהילה המאורגנת בארה"ב ולמרות הקמתם של מספר אירגוני תיאום או ארגוני "גג" כלל ארציים, מעולם לא היה בארה"ב אירגון אחד מרכזי המוכר כדובר המייצג והמוסמך של יהדות ארה"ב.

שנים רבות נחשבה ועידת הנשיאים לגוף אנמי ובלתי חשוב שמעטים התייחסו אליו ברצינות. הראשון שהבין את הפוטנציאל הטמון בה עבור מדינת ישראל היה יצחק רבין, כאשר כיהן כשגריר ישראל בוושינגטון. רבין הבין שלא ניתן לדבר עם גוף אמורפי הקרוי הקהילה היהודית. לעומת זאת אפשר להפגש עם אותה חבורה המכונה "ועידת הנשיאים", ולייחס לה משמעות מעשית, משהו מעין ממשלת הקהילה היהודית. הממשל האמריקאי קלט מהר את הרעיון והחל לנצל את הוועידה למטרה דומה; כשצריך, ניתן לזמן אחדים מפעילי ועידת הנשיאים לפגישה בבית הלבן, ואחריה לומר:

„אם הם חשבו שמוריס אברהמס ומלקולם הונלין יישבו במשרד עם שתי מזכירות ולא יעשו כלום, הם בטח השתגעו"

„הקהילה היהודית תומכת בנו". מגורם שולי ובלתי נחשב הפכה הוועידה לגוף יוקרתי המוכר כדובר לענייני ישראל. רבים מראשי האירגונים שסירבו בעבר להמנות עם הפורום מיהרו להצטרף למועדון. אמצעי התקשורת הישראליים „גילו" את מנכ"ל הארגון, יהודה הלמן, הדובר עברית רהוטה, ונהגו לראיין אותו בכל נושא הקשור ליחסי ישראל ארה"ב.

בוועידת הנשיאים חברים היום כארבעים אירגונים. הבולטים בהם: הוועד היהודי אמריקאי המתמקד בנושאי שוויון זכויות וחקיקה למען יהודי ארה"ב, ובנושאים „מקומיים" כמו שוויון זכויות לכושים. הוועד היהודי אמריקאי הוא הותיק והיוקרתי ביותר בין האירגונים. הקונגרס היהודי־אמריקאי הוא אירגון ליברלי שגם הוא פועל בנושאי זכויות יהודי ארה"ב ויחסי דת ומדינה; הליגה נגד השמצה של בני ברית – פעיל בעיקר במאבק נגד אנטישמיות בארה"ב; איפא"ק – הלובי הפרו־ישראלי בוושינגטון, הזרוע הפוליטית של הקהילה, בעל השפעה רבה בגבעת הקפיטול; הדסה – ארגון הנשים הציוני הגדול ביותר בארה"ב העוסק באיסוף תרומות למוסדות בריאות ועליית הנוער; אמונה ועמית – גם הם ארגוני נשים; מועצת בתי הכנסת המאחדת את שש הגופים הקהילתיים הרבניים של שלושת זרמי היהדות בארה"ב. בין האירגונים החשובים שאינם חברים רשמית בוועידת הנשיאים אלא מופיעים "כמשקיפים" בלבד, נמצאים מועצת הפדרציות היהודיות, מפעל הבונדס והקונגרס היהודי העולמי.

בניגוד לארגונים החברים בה, ועידת הנשיאים אינה עוסקת בעניינים אמריקאיים „טהורים" אלא רק באלה בעלי קשר למדינת ישראל, או בעניינים יהודיים – יהודי בריה"מ או יהודי אתיופיה. בעניינים כאלה הם יכולים לבקש את עזרת הממשל או בית הנבחרים. אין הם מתייצבים כגוף יהודי טריטוריאלי; כדי להמשיך ולהתקיים על המפה הציבורית, הם בוחרים בנושאים כמו אספקת נשק לארצות ערב, הקשורים ליחסי ישראל ארה"ב והמספקים עילה להופעה בתקשורת. הצורך לקבל את אישורם של נשיאי ארבעים ארגונים שונים, המייצגים לעיתים אינטרסים מנוגדים, על־מנת לצאת בהצהרה משותפת, מוריד את רמת האפקטיביות של האירגון למינימום.

רבים, עם זאת, וביניהם גם שרי ממשלת ישראל, נתפסים לדימוי המקובל של הוועידה כמייצגת את הקהילה היהודית, ומשום החשש שמא ביקורם בארה"ב לא יזכה לתהודה מספקת, ממהרים להדחף ולהופיע בפניהם. השבוע היה מי שנזכר בשר דוד לוי שבאחת מנסיעותיו לארה"ב התעקש לדבר בפני חברי ועידת הנשיאים למרות ליקויי ידיעה בשפה האנגלית. לוי דיבר עברית, אולם גם תרגום דבריו היה לקוי. הפגישה נשאה אופי מביך ביותר. גם הצד האמריקאי נוהג לעלות אליהם לרגל. ערב הבחירות לנשיאות ב־1984 קיימה ועידת הנשיאים שורת פגישות עם המועמדים לנשיאות. אלה, ללא יוצא מן הכלל, התייצבו בפניה וזכו, תוך כדי כך, לסיקור טלוויזיוני נרחב.

ועידת הנשיאים היא למעשה שלד, ארגון שלד. ראש ללא גוף. המנגנון מורכב ממנכ"ל, שתי עוזרות, שתי מזכירות ודובר בחצי מישרה.

אחת לשנה בוחרת הוועידה ביו"ר שכהונתו מוגבלת לשתי קדנציות. כיו"ר נבחר, על פי רוב, אדם בעל יוקרה ציבורית שכבר עמד בראש אחד הארגונים או מילא תפקידים בכירים במימסד היהודי או בממשל. מוריס אברהמס,

הונליין מיהר לפרסם את הצהרת הגינוי לפני כניסת השבת. התוצאה – הקרדינאל או'קונור זעם והנשיאים שהוחתמו בלי ידיעתם זעמו גם כן

שנבחר לתפקידו לפני מספר חודשים, מילא שורה ארוכה של תפקידים בממשל תחת ארבעה נשיאים שונים. קשרים טובים בבית הלבן עוד לא הזיקו לאיש. היו"ר הנכנס מצרף אליו בדרך כלל מספר אנשים המקורבים אליו והמסייעים לו. לאחר כהונתו הוא ואנשיו מפנים את השטח וחוזרים לעיסוקיהם הקודמים. מרבית הנשיאים לשעבר לא המשיכו בפעילותם בוועידה. בעשור האחרון עמדו בראש ועידת הנשיאים ג'וליוס ברמן, הווארד סקוואדרון, הרב אלכסנדר שינדלר, טד מאן, קנט ביאלקין והרב ישראל מילר. כל אחד מהם חזר בתום כהונתו לארגון ממנו בא, אף אחד מהם לא נשאר דומיננטי בדיוני ועידת הנשיאים.

עד פטירתו של הלמן התנהלה הוועידה במסלול קבוע. הלמן היה מתאם את הפעילות מאחורי הקלעים ועל הבמה מופיע היו"ר הנבחר. לאחר פטירתו של הלמן נבחר כמנכ"ל מלקולם הונליין, צעיר אורתודוקסי, בעל כושר רטורי ואמביציה רבה. הונליין, בעל תואר שני במדע המדינה (אוניברסיטת פנסילבניה), הוא דמות שנויה במחלוקת. אחדים רואים אותו כבשרון שנכון לו עתיד מנהיגותי, אחרים מתקשים לשאת את שאפתנותו. הוא נחשב כבעל נטיות פוליטיות ימניות, הגדרה שאינה מקובלת עליו. לפני שנבחר לתפקידו היה מנכ"ל המועצה ליחסי חוץ של הקהילה היהודית בניו־יורק, במסגרת בה טיפח קשרים עם סנאטורים וחברי קונגרס. הונליין, בניגוד לקודמו בתפקיד, אינו מתכוון להשאר מאחורי הקלעים. בכוונתו להופיע יחד עם אברהמס במרכז הבמה, להפוך את האירגון מגוף פאסיבי התלוי בחסדי האירגונים האחרים לגוף יזום ופעיל. גישה זו מקוממת רבים מנשיאי הארגונים החברים בוועידה שאינם מעוניינים באירגון תחרותי נוסף. חברת משלחת שעבדה בעבר במחיצתו של הונליין אמרה השבוע שנשיאי הארגונים שבחרו בהונליין ובאברם ידעו שהם בוחרים בשני אנשים פעלתנים. „אם חשבו שמוריס ומלקולם יישבו במשרד עם שתי מזכירות ולא יעשו כלום, הם בטח השתגעו".

בחודשים הקצרים שבהם הוא מכהן בתפקיד, נכווה הונליין בפרשה שהדיה נשמעים גם היום. כאשר ביקר הקרדינאל או'קונור בישראל ובירדן השמיע כמה הערות בגנות ישראל, יזם הונליין פרסום הצהרה המגנה את דברי הקרדינאל. ההחלטה על פרסום הודעת הגינוי התקבלה ביום ששי בצהרים, אלא שעד כניסת השבת לא הצליח לקבל את אישור כל המנהיגים. ההצהרה פורסמה. התוצאה – 21 מתוך 54 מנהיגים שהיו חתומים עליה טענו שלא ידעו על הצהרת הגינוי או שלא ידעו את תוכנה המדויק. הקרדינאל זעם על ההצהרה ותוכנה וגם הנשיאים זעמו על ששמם הופיע בלי הסכמתם. דובר הוועידה, ריצ'רד כהן, השתדל השבוע להפחית מחשיבות הפרשה וכינה אותה שגיאה חד־פעמית שיש לייחסה לחוסר הניסיון של הונליין.

התנגדות להונליין ולקו החדש שלו גרמו לרבים מנשיאי הארגונים החשובים להשאר בבית, לשלוח במקומם את ה„במקום" שלהם. הרכבה של המשלחת שהגיעה ארצה עומד בסתירה לכותרת היומרנית „ועידת הנשיאים של רוב הארגונים היהודיים באמריקה". מעט מאד נשיאים נמצאים ברשימת המשתתפים, הנמצאים מייצגים ארגונים קטנים ובלתי חשובים. בין הנשיאים הבולטים ניתן לאזכר את נשיא איפא"ק, בוב אשר; את נשיא בני־ברית, סימור רייך ואת נשיאת הדסה רות פופקין. שאר הארגונים שלחו מנכ"לים או פקידים בדרג נמוך יותר והיו שהסתפקו ביחוד נציגיהם הנמצאים דרך קבע בארץ. עובדה זו, הידועה היטב לאנשי משרד החוץ שמזה חודשים רבים עמלים על תוכנית הפגישות והסיורים של המשלחת, לא מנעה בעדם לקיימה ככתבה וכלשונה, כאילו מדובר, באמת, במועדון יוקרתי וחשוב.

וסקביץ' וסופר, „רק" ארבעה מיליון / מרים פוקס, ניו־יורק

דוד חתם ודוד סופר ונחום גם

סופר ווסקביץ' הצטרפו לרשימה של 12 איש שהואשמו, בניו־יורק, בחמשת החודשים האחרונים בעבירות דומות. את „המכה" הראשונה עשו בתל־אביב

סופר וסקביץ'. ההרים גבוהים יותר בדרכי הנסיגה

זעזועים הפוקדים את וול סטריט זה חמישה חודשים מאיימים לערער את שוק גיוס ההון של מערכת הכלכלה האמריקאית. במערכה האחרונה שלהם לא נעלם גם הקשר הישראלי. בפרשת הונאה נוספת בבורסה לניירות ערך של ניו־יורק חשודים שני אנשי עסקים ישראלים בגריפת רווחים של למעלה מ־4 מיליון דולר בעסקות בהן נעזרו במידע פנימי חסוי על רכישת־חברות – דבר המהווה עבירה פלילית בארה"ב.

בתלונה שהוגשה לבית המשפט הפדרלי בניו־יורק, האשימה הרשות הפדראלית לניירות ערך את נחום וסקביץ' הנושא באזרחות כפולה של ישראל ובריטניה, בהדלפת מידע פנימי חסוי לאיש העסקים הירושלמי דוד סופר, על 12 או יותר עיסקות פוטנציאליות, הקשורות במכירה של חברות שהיו לקוחות של חברת הברוקרים הגדולה „מריל לינץ'". מידע זה היה ברשותו של וסקביץ' בתוקף תפקידו כמנהל אגף ב„מריל לינץ'" העוסק ברכישות ומיזוגים של חברות בסניף הלונדוני של החברה בו הוא עובד מאז 1981.

בכתב האישום נגד סופר נאמר כי סחר במניות של החברות האלה לפי מידע שהדליף לו וסקביץ', צבר במרמה רווחים של 4 מיליון דולר אותם חילק עם וסקביץ'. בנוסף לכך הדליף סופר מידע על שש עיסקות נוספות, שגם אותו קיבל מוסקביץ', לידידיו לואיס בראנט איש עסקים מטכסס שהיה שותפו בעסקים ומיכאל ג'סלסון, בנו של לודוויג ג'סלסון מייסד חברה לסחר בקומודיטיס בשם "האחים פיליפס" ונדבן רחב לב התומך בין השאר בבית החולים הירושלמי "שערי צדק".

סופר וסקביץ' הצטרפו לרשימה של 12 איש שהואשמו בחמשת החודשים האחרונים בעבירות דומות. המסחר בניירות־ערך בבורסה של ניו־יורק מבוסס על העקרון של שוויון זכויות בהשגת מידע, המאפשר הזדמנות שווה לכל ביזהול עסקים וצבירת רווחים. כל מי שסוטה מן העקרון הזה ומשתמש לרכישת מניות במידע שאינו גלוי בפני הציבור הרחב עובר עבירה פלילית. בעסקי רכישות ומיזוגים של חברות שמירה על עיקרון זה היא הכרחית במיוחד. חברה העומדת על סף רכישה נמצאת במצב כלכלי מעורער ומניותיה בבורסה יורדות. עם הכרזה על כוונה של חברה גדולה יותר לרכשה, מתעורר הסחר במניותיה וערכן עולה, כיוון שהחברה הקונה רוכשת ואוגרת מניות של החברה הנרכשת. מידע על כוונות הרכישה מאפשר צבירת מניות רבות במחיר זול ומכירתן ברווח עצום, מיד לאחר ההכרזה הרשמית על כוונת הרכישה שאז מזנק ערך המניות במיוחד. סופר וסקביץ' עשו כך 4 מיליון בשנתיים. הרבה? תלוי. נאשמים אחרים עשו מאות מיליוני דולרים.

עד כה הוגשו נגד השניים רק תביעות אזרחיות. אולם רשות ניירות הערך מבקשת להגיש נגדם גם תביעות פליליות שרק הן יאפשרו הגשת בקשת הסגרה של השניים לארה"ב. בית המשפט הפדראלי בניו־יורק הקפיא לפי שעה את נכסיהם של השניים בארה"ב, והוציא צו עיקול על חשבונות הבנק שלהם בישראל ובשוויץ. העונש המרבי הצפוי לשניים – קנס של 300 אחוזים על רווחיהם.

נחום וסקביץ', בן 38, הוא יליד הארץ, בן לאחת ממשפחות המייסדים של "דובק" שהתגורר בלונדון. בחברה בה עבד רכש הערכה, אולם נפילתו לא באה כהפתעה לממונים עליו שהכירו את נטייתו לסיכונים. כבר בחודש שעבר פנו אליו כדי לברר השמועות נגדו, אולם הוא הכחישם ואפילו טען שאינו מכיר את סופר.

דוד סופר, צאצא של הרב משה סופר הידוע כ"חתם סופר", מגדולי הרבנים של יהדות הונגריה, הוא רווק בן 46 הנזהר בדרך כלל מחשיפה פומבית. הוא עשה את „המכה הגדולה" שלו בישראל, כבעל מניות עיקרי של חברת "ירדן" שקדחה נפט בסיני, ושמניותיה היו סחורה חמה בבורסה התל־אביבית בשנות השבעים. הוא הרחיב את השקעותיו לתחומי הביטוח והנדל"ן. בשנת 1986 איימה קבוצת משקיעים בראשותו להשתלט על חברת "אמפל" בארה"ב על ידי רכישה מאסיבית של מניותיה.

בספטמבר שעבר נחקר סופר על־ידי הרשות לניירות ערך והכחיש היכרות עם וסקביץ'. החודש הוזמן לעדות נוספת אולם עורכי דינו הודיעו כי הוא שוהה באירופה ולא יגיע לארה"ב.

פרשת וסקביץ'־סופר מרחיבה את יריעתה של שערוריית וול סטריט למימדים בינלאומיים. החשדות הם שחברות ואישים אנגליים נוספים היו מעורבים בפרשיות דומות הקשורות לשערוריה. זו החלה למעשה בשנת 1985, שנה אחרי שמכתב אנונימי נשלח מונצואלה למשרדי חברת הברוקרים "מריל לינץ'" בניו יורק, ובו נטען כי עובדי החברה מנצלים מידע פנימי לצבירת רווחים. בחקירה שנפתחה בעקבות קבלת המכתב נצברו ראיות נגד עובד בכיר בחברה אחרת, דאניס לוין מ"דרקסל למברט". הוא הודה והחל משתף פעולה עם החוקרים, ומסר להם חומר שהביא לאישומם של שמונה בכירים בחברות השקעות שונות.

אולם העניין החל מקבל ממדים חדשים בחודש נובמבר האחרון, כשנודע כי אחד מענקי וול סטריט, איוון בויסקי, צבר מאות מיליוני דולרים על ידי שימוש במידע חסוי. בויסקי, הידוע בקהילה היהודית כנדבן וכתורם נלהב בישראל, שיתף פעולה עם החוקרים והביא להאשמתם של עוד שלושה ענקי בורסה.

מהו הרקע שהביא להתפתחויות המפתיעות בוול סטריט? בשנות השבעים בעת שהאינפלציה בארה"ב היתה דו־ספרתית, היו נכסי החברות בעלי ערך רב יותר מערך מניותיהן בבורסה, מצב שבו זול יותר לקנות חברה קיימת מאשר להקים חברה חדשה. באותו זמן חל שינוי בסיסי בכלכלה האמריקאית: חברות שירותים ופיננסים הפכו להיות רווחיות יותר מחברות תעשייה וייצור. כתוצאה מכך התפרקו תאגידי ענק של חברות תעשייה וייצור בקצב מהיר. לרוב השתמשו בכספים שהופקו מן הפירוק לרכישת חברות שהתמחו בשירותים ופיננסים. בד בבד חל שינוי בתפישה הכלכלית בארה"ב עם עלייתו לשלטון של הנשיא רייגן, בכיוון של מיעוט התערבות הממשל בתהליכים הכלכליים. שלושת הגורמים הללו הביאו להתפתחות שוק אדיר של רכישות ומיזוג חברות. בשנת 1980 למשל נרכשו 1889 חברות בסכום של 44.3 מיליארד דולר. בשנת 1986 נרכשו 3356 חברות בסכום של 176.6 מיליארד דולר. הביקוש למומחים פיננסיים הלך וגבר, וגם תפקידי יועצי ההשקעות וסגנונם השתנה: לא עוד יועצים מהסוג הישן שצברו עשרות שנות ניסיון ואמינות ואמות מוסר ברורות. בוול סטריט של שנות השמונים קם דור חדש של יועצי השקעות, צעירים מבריקים ונמרצים, בוגרי אוניברסיטאות יוקרתיות המוכנים להשקיע מאמץ רב, שעות עבודה ארוכות, אך רוצים להרוויח בהתאם. הם אינם פאסיביים אלא יוזמים את העיסקות ומציגים אותן לפני הלקוחות. רכישות ומיזוגים של חברות הפכו אמצעי לספק עסקים לוול סטריט, ועמם הציגו אמות מוסר חדשות – ההצלחה נמדדת בגובה הרווחים והמטרה מקדשת את האמצעים. היו אמנם ספקנים בוול סטריט, אנשי הדור הישן, שחשו כי הדבר יביא למשבר, אולם איש לא רצה להרוג את התרנגולת המטילה ביצי זהב.

תגובת הקונגרס לזעזועים בוול סטריט לא איחרה לבוא, וחקיקה מסדירה ומגבילה עומדת מאחורי הפתח. החקיקה תהדק בוודאי את הפיקוח ותנסה להנהיג הסדרים מחמירים שיענו על הצעקה העכשווית, על זעקת הזעם נגד ניצול לרעה של התהליכים. אולם כבר נשמעים קולות המביעים חשש כי חוקים מסוג זה הינם תרופות שלעיתים הן גרועות מן המחלה עצמה.

כוכב עולה בשמי הסוציאל־דמוקרטיה הגרמנית. שיחה עם אוסקר לאפונטיין / שלמה שפיר

לא לאומיות אלא הגדרה עצמית

גם אם יצליחו יריביו הלא מעטים לבלום באופן זמני את דרכו לראשות המפלגה הרי שרק מעטים מטילים כיום ספק בסברה שלאפונטיין השאפתן והכאריזמטי יהיה במוקדם או במאוחר מס' 1 במפלגה הוותיקה והגדולה

לאפונטיין. כוכב עולה

אם לא יחולו התפתחויות בלתי־צפויות, יסיים וילי בראנדט בוועידה הבאה של המפלגה הסוציאל־דמוקרטית המערב־גרמנית, שתתכנס תוך שנה, את כהונתו בת 24 השנים כיושב־ראש המפלגה. בכך ישלים את תקופת הכהונה הארוכה ביותר מאז ימיו של אוגוסט בבל שהחזיק בתפקיד כמעט ארבעים שנה, עד למותו ב־1913. יורשיו – פרידריך אברט, לימים הנשיא הראשון של רפובליקת ויימאר, אוטו ולס, קורט שומאכר ואריך אולנהאואר כיהנו תקופות פחות ארוכות. עדיין לא ברור אם כתר המנהיגות יעבור לאלתר לידיו של אוסקר לאפונטיין בן ה־43 או שמא יצטרך עוד לחכות כמה שנים ולהסתפק לפי שעה בתפקיד המועמד לקנצלר בבחירות הכלליות הבאות, בסוף 1990, תפקיד שתיסכל את שני קודמיו ב־1983 ובבחירות האחרונות לפני חודשיים. אף־על־פי־כן, גם אם יצליחו יריביו הלא־מעטים של לאפונטיין לבלום באופן זמני את דרכו לראשות המפלגה ולהביא בשנה הבאה לבחירתו של האנס־יוכן פוגל, מנהיג הסיעה הסוציאל־דמוקרטית בבונדסטאג, בן ה־61, ליו"ר הספ"ד במקום „הנכד" השמאלי יותר, מעטים כיום הגרמנים המטילים ספק בכך כי לאפונטיין השאפתן והכאריזמטי יהיה במוקדם או במאוחר, מס' 1 במפלגה הוותיקה והגדולה.

שלושת יושבי־הראש הסוציאל־דמוקרטים מאז תום מלחמת העולם השניה – קורט שומאכר, אריך אולנהאואר ווילי בראנדט – נמנו עם המתנגדים הפעילים של המשטר הנאצי, מי במחנה ריכוז ומי בפעילות האנטי־נאצית בגולה. עובדה זו ועבר דומה של שורה של מנהיגים סוציאל־דמוקרטים דגולים אחרים, כמו הרברט וכנר, פריץ ארלר ועוד, תרמו לא במעט לחיזוק המחוייבות של הסוציאל־דמוקרטים הגרמנים כלפי העם היהודי לאחר השואה והקמת מדינת ישראל, גם אם לא נעשו ציונים ואף חלקו לא אחת על מדיניותה של מפלגת העבודה בישראל, בשלטון ובאופוזיציה. הקנצלר הסוציאל־דמוקרטי האחרון, הלמוט שמידט, היה בשנות המלחמה קצין בוורמאכט; גם פוגל הספיק לשרת זמן קצר בצבא ויוהאנס ראו הצעיר יותר טעם בשנות לימודיו את טעם המשטר הרודני. לאפונטיין, שנולד ב־1943, הוא בן דור חדש ושונה לחלוטין, והשאלה המעסיקה מבקר ישראלי היא באיזו מידה ימשיך במסורת שיתוף־הפעולה הרב־צדדי, שהתפתח בין שתי תנועות העבודה על אף הנטל הכבד של השואה, שבשבילו אינה אלא זיכרון היסטורי.

בשיחה בלשכתו של אוסקר לאפונטיין בסארבריקן, שם הוא משמש זה שנתיים ראש־ממשלה של חבל הסאר, ביקשתי לתהות על קנקנו של המנהיג הדינאמי והצעיר וביחוד על הגורמים וההשפעות שעיצבו את השקפותיו לגבי היהודים ומדינת ישראל.

על גורל היהודים בשנות השואה עמד לראשונה בשנות לימודיו בגימנסיה הומניסטית באיזור הרי האייפל, וכמו רבים אחרים מבני דורו הציג שאלות להוריו ולמוריו, כיצד התאפשרה הידרדרות כזאת של טבע האדם בימי השלטון הנאצי. לאחר מכן הושפע על־ידי המורשת הסוציאל־דמוקרטית של אחווה, חירות ושוויון ועל־ידי המסורת של קורט שומאכר, אסיר מחנות הריכוז, והמהגרים האנטי־נאציים אריך אולנהאואר ווילי בראנדט, שסימלו בעיניו את גרמניה ההומאנית והאחרת. המפלגה הסוציאל־דמוקרטית גאה על מסורת זו, מטעים לאפונטיין; בהקשר של הוויכוח הנטוש כעת בין ההיסטוריונים הגרמנים על „היסטוריזציה" של התקופה הנאצית וטיפוח לאומיות חדשה, תוך הצגת יחוד פשעים של אדולף היטלר ומרעיו היא אינה מחפשת כלל דרכים להשתחרר מנטל העבר. נהפוך הוא, הספ"ד גאה על מנהיגיה האנטי־נאציים ומורשתם ועל התזכורת, שגם באותם הימים שחורים של הרייך השלישי לא נעלמה לחלוטין „גרמניה האחרת" של הסוציאל־דמוקרטים ושל מתנגדים אחרים.

האם השפיעה על לאפונטיין גם האווירה הכנסייתית בשנים שעשה, כבן למשפחת פועלים קתולית, בפנימיה קתולית? המשנה הסוציאלית של הכנסיה, כך הוא אומר, השפיעה עוד בנעוריו על ראשית התעניינותו בפירוק־הנשק, על רגישותו האקולוגית וגם על רגשות הסולידאריות האנושית. כתלמיד לא יכול היה פשוט להבין, כיצד היו יכולים נוצרים לקבל את תורת הנאציונל־סוציאליזם, העומדת בניגוד גמור לרוח הכנסיה.

לפני מלחמת העולם הראשונה נקטו תיאורטיקנים סוציאל־דמוקרטים קו אנטי־ציוני, שהתמתן אחר־כך בימי הרפובליקה הוויימארית. כפי שהטעים וילי בראנדט, בראיון עם כותב שורות אלה בנובמבר 1982, הוא ועמיתיו חלקו על הציונות, אלא שגישתו השתנתה נוכח השואה היהודית הנוראה באירופה והעובדה, שבבית הלאומי היהודי בארץ־ישראל ניצלו יהודים יותר מאשר בכל מקום אחר. בשביל לאפונטיין, שהיה תינוק בעת מפלתה של גרמניה הנאצית ב־1945 ושהצטרף למפלגה הסוציאל־דמוקרטית ב־1966, בהיותו בן 23, היחס ליהודים קשור באופן אוטומאטי במדינת ישראל.

כיצד הוא רואה כיום את המצב הפוליטי במזרח התיכון? אין הוא מתימר להיות מומחה לאזורנו, ביוני יגיע לביקור ראשון בארץ ומאוחר יותר, לא באותו מסע, הוא מקווה לסייר גם במדינה ערבית זו או אחרת. אין הוא מפקפק, כי בעקבות מה שאירע בעבר הלא־רחוק יש לגרמניה ולגרמנים מחוייבות מיוחדת כלפי ישראל (הנכבתי בשאלתי, בין בניגוד ללגיטימיות של ביקורת מצד ידידים סוציאל־דמוקרטים אין איש בארץ המוכן לקבל את תיזת הנפל, האומרת שבגלל פשעי העם הגרמני כלפי היהודים, שהחישו את הקמת ישראל על חשבון הפליטים הערביים, קיימת למעשה גם אחריות גרמנית מקבילה לגורל הפלשתינים). גם תפיסה איסטרטגית אימפריאלית, שהמערב חייב קודם כל להבטיח את אספקת הנפט מהמזרח־התיכון, זרה לרוחו.

את מדיניות המערב, הרפובליקה הפדראלית בכלל זה, צריכים להדריך העקרונות של הגדרה עצמית וכיבוד זכויות האדם, בלי למלא תפקיד של משטרה עולמית. לאפונטיין שולל באורח עקרוני אספקת נשק גרמנית לארצות שמחוץ לנאט"ו, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בארצות באזורי מתיחות ובמדינות ערביות הנמצאות בעימות עם ישראל.

תחום ההתעניינות המרכזי של לאפונטיין, אומנם, איננו המזרח התיכון אלא מכלול מערב־מזרח, היחסים בין נאט"ו וברית ורשה ובין שתי הגרמניות. יממה לאחר הראיון ל„דבר" יצא לביקור שלישי במספר אצל אריך הונקר, המנהיג הקומוניסטי של מזרח־גרמניה. כיצד הוא רואה את עתיד היחסים בין שני חלקי גרמניה בעשור הבא ובתחילת המאה ה־21? העיקר, לדבריו, הוא נורמליזציה במסגרת מדיניות ההפשרה וטיפוח הכנה הדדית, מתן עדיפות לגורל האנושי של הגרמנים מעבר לכל הבעיות הכרוכות בארגון הממלכתי ובגבולות. חבל הסאר, שבראשו הוא עומד, אף היה בשנים האחרונות חלוץ בתחום פיתוח קשרי ספורט, חילופי נוער ובריתות ערים בין מערב־גרמניה למזרח.

ללאפונטיין יצא בשנים האחרונות שם של אחד המבקרים החריפים ביותר של מדיניות ההגנה האמריקאית, של הצבת הטילים הבאליסטיים לטווח בינוני, במסגרת מה שכונה „המודרניזציה של נאט"ו", ושל „יוזמת ההגנה האיסטרטגית" של הנשיא רייגן (מלחמת הכוכבים). בעבר נתפרשו דבריו כתמיכה לניתוק פיקוד נאט"ו על־ידי גרמניה והסתפקות בזיקות פוליטיות בברית כדוגמת צרפת; באחרונה הטעים, שאין הוא מתכוון לפרישה מהפיקוד הצבאי, אלא להבטחת האינטרסים המיוחדים של גרמניה במסגרת זו על מנת שאי־אפשר יהיה להפעיל נשק גרעיני וטילים מאדמת גרמניה בלי הכרעת מנהיגיה הדמוקרטיים או לנצל את מתקני נאט"ו להתקפות על ארצות שמחוץ לברית. באורח עקרוני, אומר המנהיג הסוציאל־דמוקרטי, „אין לי כל בעיה עם ארה"ב שהיא מדינה דמוקרטית", אף כי הוא שולל את מירוץ החימוש הבלתי־מרוסן ואת הניסוחים הקיצוניים בדבר „אימפריית הרשע" הסובייטית מפי דוברי הממשל הרפובליקאי הנוכחי בוושינגטון. ומצד אחר, האם הוא אופטימי ביחס להתפתחויות האחרונות בברית־המועצות? לאפונטיין מעדיף שלא להשתמש במונח „אופטימיות"; הוא הוגה תקוות לגבי התהליכים שבהם פתח גורבצ'וב, אך אינו מתעלם מהמכשולים הרבים שמוסיף לערום המנגנון. בכל מקרה, הוא סבור כי מן הראוי שהמערב ינקוט עמדה חיובית כלפי המדיניות הסובייטית החדשה. בעבר ביקר במוסקווה, אך במיוחד רב נסיונו עם גרוזיה ובירתה טביליסי, שלה ולסארבריקן, בירת חבל הסאר, יש הסכם לשיתוף פעולה במסגרת ברית ערים.

הסולידאריות עם העולם השלישי כלולה, על־פי הביוגרפיה הרשמית של לאפונטיין, בין עיקרי תפיסתו הפוליטית. בשיחה הוא מודה, שמוטב לא להתייחס לכל המדינות הללו כאל מיקשה אחת. אולם על המערב לכבד את שאיפות המדינות הללו להגדרה עצמית ולפיתוח עצמי, בלי להטביע עליהן צורות תעשייתיות וכלכליות מערביות ובלי לכרוך את העזרה בהתחרות בין המערב למזרח. את האינטרנציונל הסוציאליסטי מחייב לאפונטיין בכמה לשיתוף פעולה ולסולידריות בין־לאומית. מנסיונו ביחסים הדו־צדדיים עם מפלגות סוציאליסטיות שונות באירופה הוא יכול לקבוע, כי מפלגות אלה טרם השתחררו מדבקות כבדה מדי באינטרסים הלאומיים של ארצותיהן.

בישראל וגם בארצות אחרות הובעה בשנה האחרונה דאגה נוכח גילויים צורמים בוויכוח בין ההיסטוריונים הגרמנים (שכבר הוזכר לעיל) ונוכח השימוש שעשו בו פוליטיקאים שמרנים משורות האגף הימני במפלגה הנוצרית־דמוקרטית השלטת. כיצד מעריך לאפונטיין התעוררות שמרנית־לאומנית זו, להבדיל מהפלגים הניאו־נאציים הקיצוניים שמשקלם זעום ביותר? לאפונטיין מעיר, שמרכיב שמרני־לאומני כזה היה קיים תמיד ברפובליקה הפדרלית, אם כי נשתנו הדגשים והתחלפו השמות. בשנות השישים, בימי „הקואליציה הגדולה" קצרת הימים בין הדמוקרטים־הנוצרים והסוציאל־דמוקרטים, שגשגה מפלגת הנפ"ד הימנית, בייחוד על רקע קשיים כלכליים. כיום קמו בבוואריה „הרפובליקאים", וקבוצות ימניות מבקשות להיבנות על רקע של שנאת זרים ואבטלה גבוהה, שהיא חמורה במיוחד בקרב הדור הצעיר. עם זאת ראוי לזכור, לדבריו, שתופעות כאלה קיימות כיום לא רק במערב־גרמניה, אלא גם בשורה של מדינות אירופיות אחרות.

ושאלה גלוית־לב: האם אין בהתגייסות של לאפונטיין ליותר עצמאות גרמנית בברית המערבית משום גילוי של לאומיות גרמנית חדשה, ככל שזו שונה מלאומנות הימין? לאפונטיין דוחה את הפירושים ברוח זו, המופיעים מפעם לפעם בעיתונות. התנאים שהוא מעמיד להמשך חברותה של גרמניה בנאט"ו אינם ביטוי ללאומיות חדשה אלא לעמידה על זכות ההגדרה העצמית. נוכח התמוטטות הרייך הנאצי ודמות המנהיג הכל־יכול חיפשו הגרמנים, לאחר המלחמה, אוריינטאציה חלופית בדמות ארה"ב במערב וברית־המועצות במזרח. בשביל בני דורו של לאפונטיין פתרון זה אינו מתקבל על הדעת.

מבחנו העיקרי של לאפונטיין בצמרת הסוציאל־דמוקרטיה הגרמנית, הוא כמובן בזירה הפנימית. לאחר שתי מפלות בבחירות הכלליות ב־1983 ובינואר 1987 השאלה הניצבת בפניה היא, כיצד להשיב על האתגרים החדשים בדרך מהחברה התעשייתית המסורתית לחברת השירותים, כיצד לגשר בין המורשת הסוציאל־דמוקרטית במאבק למען צדק סוציאלי לבין התנועות הסוציאליות החדשות – התנועה האקולוגית, תנועת השלום ותנועת הנשים. „הירוקים", שהתחזקו בבחירות הכלליות האחרונות, צמחו משילוב תנועות אלה, ולדברי לאפונטיין – והוא הצליח ב־1985 לבלום את דרכם לפרלמנט המחוזי של חבל הסאר על־ידי מצע בעל דגשים בגוונים „ירוקים" – היו בפיהם תשובות נכונות לחלק מהשאלות האקטואליות, אך הם לא התמודדו עם בעיות הדמוקרטיה הכלכלית והצדק הסוציאלי, התביעות ההיסטוריות של תנועת הפועלים. מדיניות רפורמיסטית משכנעת צריכה כיום להיות מבוססת על התנגדות לניצול העובד, הטבע והאשה כאחד. הסוציאל־דמוקרטים חייבים לזכור כי העיקר איננו בגידול הצמיחה הכלכלית, אלא בקידום זכויות האדם וזכויות העובדים; ובהקשר זה נודעת חשיבות גם להרחבת ההגדרה העצמית החברתית ולחיזוק יסודות השיתוף בתהליכי ההכרעה הפוליטיים והסוציאליים. במישור האיגודים המקצועיים מחייב לאפונטיין את הרחבת שיתוף העובדים בניהול ובהכרעות ואת טיפוח הדמוקרטיה הכלכלית. לשם צמצום האבטלה הגבוהה לא יהיה מנוס מקיצור שעות העבודה, אך לא תוך שמירה מלאה על השכר הנוכחי; זוהי, לדבריו אשליה. הוא מצפה בעתיד לשיתוף פעולה קונסטרוקטיבי עם האיגודים המקצועיים; התודעה האקולוגית זוכה לתשומת לב רבה יותר גם שם, לאחר שרבים מחברי האיגודים כבר נתנו בעבר יד לתנועת השלום.

נוכח התמוטטות הרייך הנאצי ודמות המנהיג הכל־יכול חיפשו הגרמנים, לאחר המלחמה, אוריינטציה חלופית בדמות ארה"ב במערב וברה"מ במזרח. פתרון מעין זה אינו מתקבל על דעת בני דורו של לאפונטיין

אוסקאר לאפונטיין הוא נשוי ואב לבן שנולד ב־1982. ב־1969 סיים את לימודיו כמוסמך לפיסיקה – השכלה שמקנה לו סמכות בוויכוח הפוליטי בעניין הגרעין והטילים. הוא פירסם עד כה שני חיבורים פוליטיים אקטואליים ובמשך תשע שנים, עד לבחירתו לראש ממשלת הסאר, כיהן כראש עיריית סארבריקן. חבל הסאר, שבראשו הוא עומד כיום, נותק אחרי מלחמת העולם הראשונה מגרמניה, הוחזר ל„רייך" בימי היטלר בעקבות משאל־עם בפיקוח חבר הלאומים ב־1935; נותק בפעם השניה עם תום מלחמת העולם השניה והוחזר לרפובליקה המערב־גרמנית בעקבות הסכם עם צרפת ב־1955. בשל גלגולים אלה והמשבר הסטרוקטוראלי של תעשיית הפלדה והפחם מתלבט החבל, שאוכלוסייתו מונה כמיליון נפש, בקשיים כלכליים, ושיעור האבטלה בו הוא מן הגבוהים ביותר במערב־גרמניה.

כלי העבודה של קאסטרו / שמשון ארד

הדיקטטורים מתים לא האשליה

ראשיתה של ההונאה היתה בימיה הראשונים של המהפכה, כאשר קאסטרו לא היה בטוח בהצלחתו להוליך שולל את ארצות־הברית, כאשר פיזר במודע ובגניבת דעת את הגירסה שפניו לדמוקרטיה לא לקומוניזם. הרומנטיקה של קאסטרו היא יורשתה של הערגה והעיוורון לסטאלין

המשורר הקובני ארמנדו ויאדארס היה בן 22 כאשר שלושה סוכנים של המשטרה הפוליטית של קאסטרו העירו אותו משנתו באישון לילה בהוואנה, ציוו עליו להתלבש ועצרו אותו כשתת־מקלע מכוון לרקתו. במשך ארבע שעות ארוכות חיפשו הסוכנים בכל פינות הבית. הם נברו בכל והפכו הכל, וביקשו עדויות מרשיעות להפללתו של הצעיר. הם לא מצאו דבר. אמו של ויאדארס ואחותו עמדו מבוהלות וחסרות אונים. בשם „המהפכה" נטלו לעצמם משיחי־שקר רבים בהיסטוריה את הזכות לדכא, לחמוס ולרצוח. ויאדארס היה אחד מקרבנותיה הראשונים של מלכות־השקר של פידל קאסטרו. הוא נמק בבתי הכלא ובמחנות־ההסגר של קובה המהפכנית במשך יותר מעשרים ושתיים שנים. רק לאחר שהופעל על קאסטרו לחץ בינלאומי רב, ובהתערבותו האישית של הנשיא מיטראן, שוחרר ארמנדו ויאדארס ב־1982.

בהוצאת קנופף הניו־יורקית יצא לאור בשלהי 1986 אחד מכתבי האישום הנוקבים והמתועדים ביותר נגד משטר הדיכוי של קאסטרו, בספר „באין תקוה", "Against all Hope". מגילות היסורים של סולז'ניצין ושל יוגניה גינזבורג, של בוקובסקי ושל אמלריק, אינן אלא אפס קצהו לעוצמת אימת ההתעללות והסבל ורמיסת צלם האדם שוויאדארס ורבבות מבני דורו ידעו מאז הורד שליט מושחת אחד של קובה ותחתיו בא דיקטטור סאדיסטי ומושחת עוד יותר. הנשיא באטיסטה ניהל מדינה שהשחיתות, ההימורים ורדיפת הבצע שלטו בה בכיפה. כשהמשטרה החשאית, ולא רדיפת הבצע, הופכת למכשיר השלטוני העיקרי, שאיפת החירות ותקוות השינוי נידונים לכליה. פידל קאסטרו ואחיו ראול הפכו את קובה בעשרים ושמונה שנות שלטונם לאי של תרמית וחושך, של דיכוי וביזוי האדם.

השקר והתרמית היו כלי העבודה של קאסטרו. ראשיתה של ההונאה היתה בימיה הראשונים של „המהפכה", כאשר קאסטרו לא היה בטוח בהצלחתו להוליך את ארצות־הברית שולל. כדי להבטיח את ביסוסה של „המהפכה", פיזר במודע ובגניבת דעת את הגירסה שפניו ל„דמוקרטיה", לא ל„קומוניזם". כך נראו פני הדברים באביב 1959. אני זוכר את סיפורו של הרברט מתיוס, כתב ה„ניו־יורק טיימס", שעשה עם לוחמיו של פידל בהרים וחזר לניו־יורק נלהב ושופע הערצה ל„מהפכה" הקובנית. אני זוכר את ביקור פידל בארה"ב באפריל 1959. בתכנית הטלוויזיה „פגוש את העיתונות" נשאל קאסטרו היכן הוא ממקם את עצמו במאבק בין הקומוניזם והדמוקרטיה. „הדמוקרטיה היא האידיאל שלי... אינני קומוניסט... אין בלבי ספק מה הבחירה בין דמוקרטיה וקומוניזם", השיב.

מלאכת הרמיה נמשכה שנים רבות. ומה שגרוע עוד יותר, דורות של ליברלים וסוציאל־דמוקרטים, פתאים וציניקנים, בלעו ובולעים עדיין את השקר של קאסטרו. ידיד שלי חזר בשנות השבעים מהוואנה, לאחר שכיהן בה כשגריר, דיבר, כשביקשתי להבין מה קסם מצא ב„מהפכה" הקובנית, על המלחמה בבערות ועל שרותי הבריאות. שאלתי על גורלה של החירות במשטר דיקטטורי המשליך רבבות לבתי הסוהר, ותשובתו לא היתה תשובה.

על־אף העדויות המזעזעות על דיכוי, רצח והתעללות באלפי אזרחים קובנים, עדיין נרתעים רבים מהטחת ביקורת נגד קאסטרו. קשר השתיקה שטופח ונשמר שנים רבות, גם לאחר שנודע ברבים על פשעי הסטאליניזם, נאחז עדיין במיתוס השווא של קאסטרו. הרומנטיקה על קאסטרו היא יורשתה של הערגה והעיוורון לסטאלין. הדיקטטורים מתים. לא האשליה.

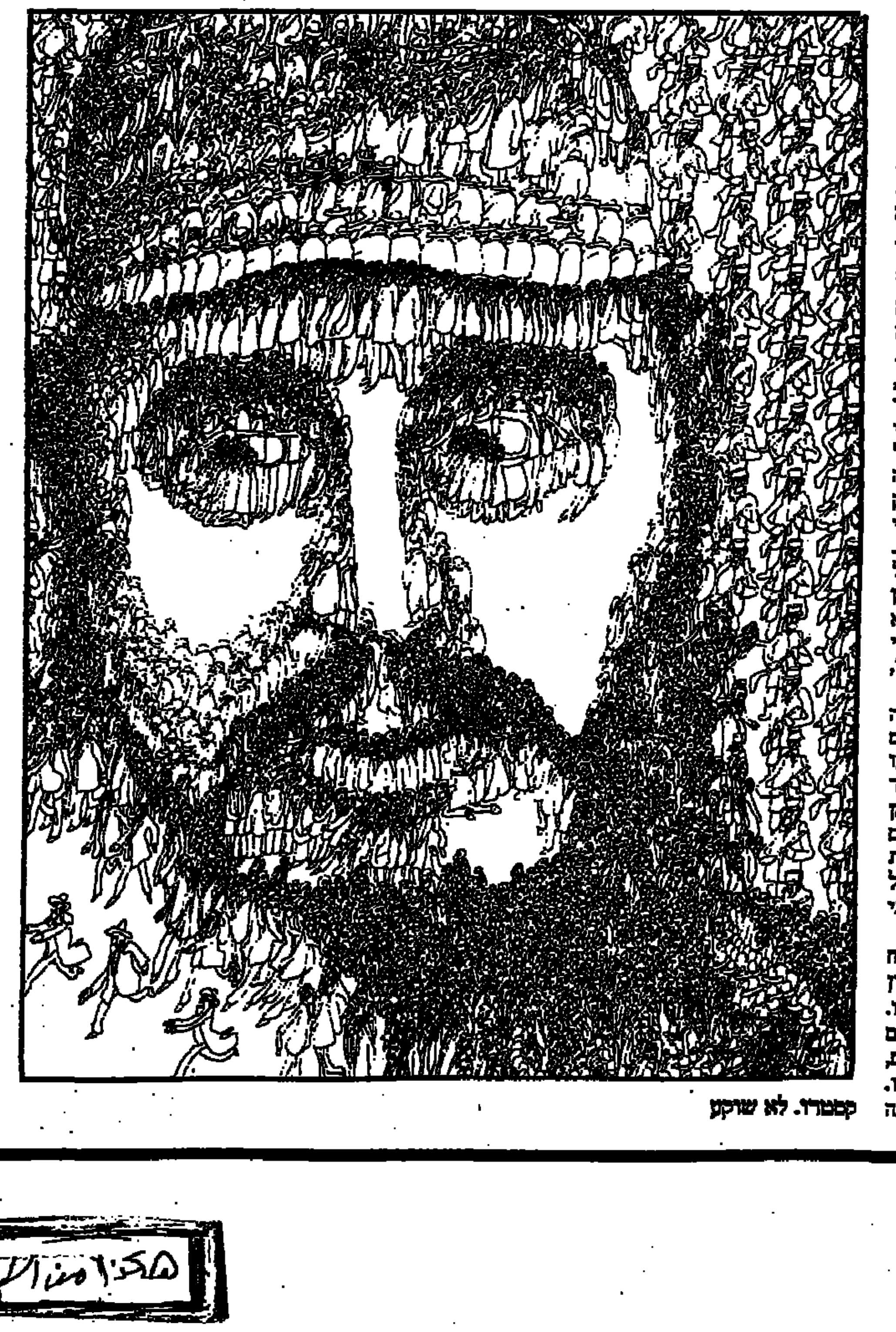

קסטרו. לא שוקע

מה היה חטאו של ויאדארס? פשעו היחיד היה שבתקופה שקאסטרו עצמו פיזר בעולם דברי גנאי על הקומוניזם, דאגו סוכניו לעצור כל אדם בקובה שהעז להרהר או לומר דברים דומים. ויאדארס היה קתולי מאמין, סטודנט שעבד בבנק הדואר. כששאל את סוכני המשטרה על מה נעצר, השיבו לו: „נכון, אין לנו כל עדות נגדך, אבל משוכנעים אנו שאתה אויב פוטנציאלי של המהפכה. בשבילנו זה מספיק." חברים לנשק של קאסטרו, צעירים שלחמו אתו נגד באטיסטה, הושלכו למחנות המעצר רק מפני שלדידם לא היתה מטרת המערכה להפיל עריץ אחד ולהמליך במקומו רודן אכזר יותר. פידל וראול קאסטרו לא הסתפקו בסילוק חברים לנשק ובהוצאה להורג של כל מי שהעז להמרות את פיהם. בתי דין שדה של „המהפכה" פעלו בכל רחבי קובה. היו שבועות שמדי לילה היה ויאדארס מתעורר משנתו לקול מטחי הירויות של כיתות היורים.

ויאדארס מספר בספרו על רבים מהנופלים. סורי מארין היה אחד מיועציו הקרובים של קאסטרו. מארין חיבר את הטיוטה לרפורמה האגרית, פידל היה בן בית אצל משפחת מארין וסעד על שולחנה. יחד לחמו קאסטרו ומארין בהרים. הנה התברר שבנו של סורי מארין עומד להיות מוצא להורג. אמו של הצעיר הלכה לקאסטרו והתחננה שבנה לא יוצא להורג. „אל תדאגי, שום דבר לא יקרה לאומברטו. אני מבטיח לך", אמר. למחרת בלילה, לפי הוראותיו הישירות, הוצא הצעיר להורג.

תלאותיהם ועינוייהם של ויאדארס ורבבות הקובנים שנגזר עליהם לעבור את שבעת מדורי הגיהנום של בתי הסוהר של „המהפכה" כתובים ומתועדים בספרו של ויאדארס. הסחי והצואה שנצטוו לחיות בתוכם בתאי הכלא והצינוק, השתן של הסוהרים שנאלצו לשתות כשהצמא העבירם על דעתם. או התעללותם של קציני „המהפכה" באסירים שאולצו לפשוט את בגדיהם ולהשאר ערומים בחודשי קור עז ובצינה, לישון עירומים על רצפת האבן ולהלך ללא בגד בלהט השמש הטרופית של ימי קיץ בוערים. סוהרים וחיילים שגילו סימני חמלה, או מידה של רכות, נענשו ביד חזקה. אחרים מהם הושלכו לכלא כדי להרתיע את חבריהם.

כשהובאו עדויות על משטר האימים בבתי הסוהר ובמחנות ההסגר הקובניים בפני הוועדה לזכויות האדם של האו"ם, נמצא בה תמיד רוב המורכב מנציגי מדינות שאינן מצטיינות בהקפדה יתרה על המשטר הדמוקרטי והוועדה סרבה לחקור או לגנות את הנעשה בקובה.

בשנותיו הארוכות בכלא הצליח ויאדארס להבריח מכתבים, שירים ועדויות ששימשו גם את המערכה לשחרורו ולשחרור חבריו.

בשיר האחרון שכתב בכלא לפני שחרורו נאמר:

הם לקחו ממני הכל
עטים
עפרונות
דיו,
וזאת מפני שאינם רוצים שאכתוב.
הם תחבו אותי למצולותיו של תא זה,
אבל הם לא יצליחו להטביעני.
הם לקחו ממני הכל,
או כמעט הכל,
עדיין נותר בי החיוך
והחרש הגאה של אדם חופשי
וגן פורח לעד
בנפשי.
הם לקחו ממני הכל
עטים
עפרונות,
אבל יש לי עדיין את דיו החיים,
דמי שלי,
ובו כותב אני את שירי.

ביולי 1983, שנה לאחר ששוחרר ויאדארס מעינויי התופת של „המהפכה", לא נמצאו לקאסטרו לא בושה ולא יסורי מצפון. בפני משלחת של עתונאים צרפתים ואמריקאים שביקרה בהוואנה, אמר: „מנקודת הראות שלנו, אין לנו בעיה של זכויות־אדם. בקובה לא היו 'נעלמים' (כמו בארגנטינה ובצ'ילה), בקובה לא היו עינויים, לא היו מעשי רצח. בעשרים וחמש שנות המהפכה, ולמרות הקשיים והסכנות שידענו, עינוי לא בוצע ורצח לא היה".

לויאדארס ולחבריו יש גירסה אחרת על הישגי המהפכה הקובנית וגירסתם אמינה יותר.

ח'ומייני, הקנאי מכולם / אמיר טאהרי

„כמו היטלר, עלולים אנו להיכנס להיסטוריה כמי שהשיגו נצחונות מהירים שסופם תבוסה"

אני מתפלל בעד אביך, שכן אני מבינו. הוא עצמו אסיר בג'אמראן, כשם שאותי אסרו כאן, בביתי שלי.

האיתוללה הגדול סייד האסם שריעתמדארי באיגרת לסייד אחמד, בנו של האימאם ח'ומייני

ג'אמראן אשר למרגלות ההרים, בצפון־מזרח טהראן, הוא כפר חסר יחוד וצבע, השוכן בצל ניאוואַראן רב־היוקרה שבו הקים השאה את ארמון החורף המלכותי, האריסטוקרטיה של טהראן ו„המתעשרים החדשים", אשר חוילותיהם המפוארות ובתי־המידות שלהם דומיי הארמונות מנמרים את מורדותיו של הר תוצ'ל עטור השלג, הדירו רגליהם מן הכפר, שפירוש שמו „משכן הנחשים". ג'אמראן נודעה לשמצה בשל נחשי האפעה הארסיים, אשר על־פי השמועה

מאז 1981 נעשו בטחונו האישי של ח'ומייני והשמירה על קיומה של הרפובליקה לעניין זהה

ערכו אחת לשבע שנים התקפה כללית על תושבי הסקום. אין זאת אלא שכדי להימלט מן האימה הזאת החליטו רוב בעלי הקרקעות בג'אמראן להעניק את אדמותיהם שי ל„משרד לתרומות לצורכי דת". האיל ולסיידים מגיעה חמישית מכל אוצרות הארץ, עברו לידיהם ללא שהיות לפחות עשרים אחוז מן האדמות שנתרמו לצורכי ציבור. אחד האיתוללות המקומיים הוציא פסק־הלכה, שלפיו נחשי האפעה אין בכוחם לפגוע לרעה בסיידים, לכן היו הסיידים אחוז גבוה במיוחד מאוכלוסית הכפר, שאקלימו, אגב, מצוין. אפשר שמסיבה זו בחר בנו של ח'ומייני, סייד אחמד, בג'אמראן כמקום היאה למגורי אביו. בחודש פברואר 1980 נכנס האימאם לבית, שנתרם למענו כ„סאהם אימאם" (חלקו של האימאם) על־ידי אחד מחסידיו הנאמנים, ומאז לא עזבו. לא יצאו שבועות אחדים וחסידים נאמנים נוספים בכפר גרמו, כי מן הראוי שיתרמו אף הם את בתיהם, ששכנו בקרבת ביתו של האימאם. הרכישות הנוספות הוקצו בלא שהיות לשארי־בשרו הקרובים של האימאם ולשומרי־ראשו. בסופו של דבר נסגר תחום הכפר כולו, ובשנת 1985 עזבוהו תושביו הקודמים, ואיפשרו ל„משמרות המהפכניים" להפוך את ג'אמראן לאתר מבוצר. ח'ומייני יכול היה מעתה לעבור ברגל את הסמטה, שמונה מטרים אורכה, המפרידה בין מעונו ובין ה„חוסייניה" של ג'אמראן בלא חשש התנקשות בחייו. הכפר המבוצר נהפך למעין כלא לאימאם, אשר לראשונה בחייו נבצר ממנו להתהלך במסגד במשך ארבע שנים ויותר. תהליך המעבר לענייני בטחון הפצירו בו שלא יעזוב את ביתו, ולכן לא ללכת אל העם, דאג האימאם שהעם יבוא אליו. יום־יום קיבל את פני קבוצות של פקידי רשות, קנאים, בני משפחותיהם של צעירים שנפלו על קידוש האסלאם ואורחים מחוץ־לארץ. מצלמות טלביזיה הנציחו את היעודים האלה, שנערכו על־פי מתכונת קבועה.

קבוצת הבתים – מעונו ומשרדיו של האימאם – היתה מוגנת על־ידי מערכת הגנה אלקטרונית, שהוקמה על־ידי חברת „סימנס" במחיר 4 מיליון ל"ש. סוללה של תותחים נגד מטוסים הגנה מפני הפצצה מן האויר, שיטת התקפה שעמדה במרכזן של שתי מזימות קשר אשר נקשרו נגד האימאם בשנת 1980: באחת מהן היה מעורב קטבזאדה, ואילו בראש האחר עמדו תת־אלוף בחיל־האויר, איאת מוחקקי, והארגון הלאומני „נקאב" (מסיכה). כ־1,200 אנשי „המשמרות המהפכניים", שנבחרו בקפידה, ניצבו על המשמר בג'אמראן. ב־1982 מסר המודיעין הסורי לח'ומייני, כי צדאם חוסיין, נשיא עיראק, הציע יותר מ־100 מיליון ל"ש לרוצחים מקצועיים שיחסלו את האימאם. שנה קודם־לכן תיכננו המוג'אהדין לתקוף את ג'אמראן ולהחזיק את ח'ומייני כבן־ערובה.

מאז 1981 ואילך נעשו בטחונו האישי של האימאם והשמירה על קיומה של הרפובליקה לעניין זהה. היה עליו להתערב באופן אישי כדי לגייס תמיכה עממית להמשך המלחמה בעיראק ולתיקון הנזק שנגרם על־ידי ההתקוממות המזוינת של המוג'אהדין. מאז ואילך נתקבלו כל ההחלטות החשובות בג'אמראן, תכופות על־ידי ח'ומייני לבדו. החוקה בת 175 הסעיפים העניקה לו סמכויות בלתי־מוגבלות והוא השתמש בהן. כמו־כן גברה מרירותו לנוכח התנצחויותיהם המרגיזות של המולות במג'לס ובמועצת האפוטרופסים, ולכן לא השלים תהליך חקיקתם של כל החוקים החשובים. בשאתו דברים לפני המולות במג'לס ובמועצה, הזהירם ח'ומייני כי „יתלוש את אוזניהם". בין השאר אמר: „מריבותיכם אינן לשמו של אללה. אתם מתקוטטים למען מטרותיכם האנוכיות. לא תוכלו להוליכני שולל בטענה כי אתם רבים למען האינטרסים של האסלאם. אתם מתמודדים על שררה, ואני יודע זאת. כל אחד מכם אומר למעשה: הבו לי עוד שררה! המריבות ביניכם פורצות משום שאיש מכם אינו מסתפק בישיבה על המרבד שלו – הוא רוצה למתוח את רגליו ולשלחן גם אל המרבד של זולתו."

דברים אלה שיקפו רק חלק מן האמת והיה בהם משום רמז לאמונתו של ח'ומייני, כי בני־אדם מונעים לעשות מעשים טובים או רעים

אדם שנמצא אשם בגניבה אפשר לכרות את זרועו במכשיר חשמלי חדש, שהוכנס לשימוש ב־85'

לא מכוח מעמדם החברתי והכלכלי, או מתוך אינטרסים חיקות מעמדיות, כי אם על־פי מידת הצלחתם או אי־הצלחתם לרסן את „השטן שבפנים" („נפס מארה"). אפס, ה„מריבות" כמו שכינה אותן האימאם, לא ניטשו בשל יומרות אישיות בלבד. הן שיקפו הבדלים מעמדיים עמוקים בין המולות לבין עצמם.

לא כל המולות מעורבים בממשל או תומכים בחזון המדינה האסלאמית של ח'ומייני. האיתוללות רמי־הדרג ביותר אינם מאשרים – לפחות כפי שמשתקפים הדברים בשיחות פרטיות – ממהלך העניינים ברפובליקה האסלאמית, וכל אחד מהם היה, באביב 1985, מסויג ומרוחק מח'ומייני. מולות אחרים אפילו גילו התנגדות פעילה לשלטונו של האימאם. ב־1982 ישבו בכלא, לפי אומדן, כאלפים מולות וטלבות בשל עבירות פוליטיות. הכלל שאין מולות הורגים מולות נשמר כל העת, אולם עושי צרות עטויי מצנפת הושלכו לכלא עם מתנגדי המשטר האחרים.

האימאם עצמו עמד מעל לסיעות השונות ושילב באישיותו את שאיפותיה הרדיקליות של כל אחת מהקבוצות. עם היותו שמרן בענייני כלכלה, נשאר ח'ומייני החלוץ הרדיקלי בכל האמור בכפיית חוקי האסלאם וב„יצוא" המהפכה. התנגדותו הנחרצת לישוב מלחמת איראן־עיראק בכל צורה שהיא בטרם יופל משטרו של צדאם חוסיין, היתה הגורם המרכזי להימשכותו של הסכסוך. בשנת 1984 הדיח ח'ומייני את הגנרל קאסם עלי זאהר נז'אד, הרמטכ"ל הפופולרי, מתפקידו, בשל הערתו של הגנרל, כי „מטרות המלחמה במובן הצבאי המקובל כבר הושגו." הנסיון רב־השנים לימד את האימאם, כי הנהגת מהפכה משולה לרכיבה על אופניים: כל היסוס בסיבוב הדוושות המניעות את הרכב קדימה עלול להסתיים בנפילה מכאיבה. ב־1982 הוציא האימאם, בלחצם של מונתזרי ואחרים, פסק־הלכה בן שמונה סעיפים, שתכליתו להקל את תהליך ה„אסלאמיזציה" ולהגביל את סמכויותיהן של ה„כומיתות" המהפכניות. חידושו של פסק־ההלכה הסעיר ומרמה את הרוחות, אך נונה בקול דממה דקה לאחר שהוברר כי החלטתו תפגע קשות בתומכים הרדיקלים ביותר של האימאם, ולעומת זאת תגרום קורת־רוח לאותם היסודות מקרב המעמד הבינוני אשר בשום נסיבות שהן לא יקבלו מרצונם הטוב את שלטונו של ח'ומייני. היתה זו הפעם היחידה שח'ומייני הניח לדחקו למצב, שבו היה עלול להיראות פחות רדיקלי מן היסודות הרדיקליים ביותר בתנועתו. הטעות תוקנה חיש־מהר וה„כומיתות" נדרשו לקרוא כי איש לא יעבור על חוקי האסלאם, אף לא בין כותלי ביתו. ברם, המסע הזה איבד לימים את תנופתו, ותושבי כל שכונה עשו הסדרים משלהם עם „אוכפי הטוב".

מטרתו העליונה של האימאם נשארה שמירה על קיומה של המדינה האסלאמית והבטחת שלומה ובטחונה. למן שנת 1981 ואילך נהפכה הנאמנות למשטר לתכונה החשובה ביותר שעל־פיה יימדד כל פרט. האימאם ניסה להבטיח את נאמנותם של האנשים המחזיקים בעמדות מפתח, בשתי דרכים שונות. ראשית העלה לעמדות אחראיות אנשים שרקעם דומה לשלו. מתוך אלף המשרות הבכירות בממשלה בכל הדרגים אוישו לא פחות משש מאות על ידי סיידים, והמוסאים היו בהם רוב מכריע. חוץ מח'ומייני, שהוא סייד מוסאי, נמנים גם הנשיא, ראש־הממשלה, נשיא בית־המשפט העליון ושנים־עשר מתוך עשרים ושנים חברי הממשלה עם אותו הענף של צאצאי הנביא. סיידים מוסאים אף תופסים חמישים ושלושה מושבים בפרלמנט בן 271 המושבים. שבעה מבין עשרים

„המריבות ביניכם פורצות משום שאיש מכם אינו מסתפק בישיבה על המרבד שלו, הוא רוצה למתוח את רגליו ולשלחן גם אל המרבד של זולתו"

ושלושה מושלי מחוזות הם סיידים מוסאים, בעוד אחיהם למוצא עומדים בראש שבעים וחמישה מתוך 120 המפעלים הציבוריים במדינה. שארי־בשרו הישירים של ח'ומייני תופסים עמדות מפתח, לרבות את כהונות סגן־ראש־הממשלה ומנהל „קרן האימאם", שהונה מגיע ל־10,000 מיליון ל"ש. שיטת המשפחה המורחבת באיראן פירושה למעשה, שמאות אנשים הקרובים זה לזה קרבת דם או קרבת חיתון מכירים איש את רעהו ושומרים על קשר ביניהם. האימאם נעזר בשיטה זו כבאמצעי להבטחת שלטונו. סייד אחמד משמש סגרק המשפחה המורחבת. הוא סירב לקבל את משרת ראש־הממשלה שהוצעה לו ב־1981 על־ידי בני־צאדר, אולם ב־1982 הגיע למעמד של האיש בעל העוצמה הגדולה ביותר ברפובליקה אחרי האשמי ראפסנג'אני.

בטחון המשטר נשען, בין השאר, על כמה גופים בעלי סמכויות אכיפה, הפועלים בצד המשטרה והכוחות הצבאיים למחצה, ירושת שלטון השאה. „המשמרות המהפכניים", אשר ב־1985 נאמד מנינם ב־120,000 איש, ממלאים תפקיד מקביל לזה של הצבא הסדיר ואף מופקדים על דיכוי התקוממויות מזוינות ומרידות של שבטים נגד הממשלה. ארגון „באסיג' מוסתזעפין" (גיוס המדוכאים) הוא משקל שכנגד ל„משמרות המהפכניים" ומגייס נערים ובני־העשרה למגוון רחב של משימות, החל במלחמה נגד עיראק וכלה בהושטת עזרה למשרד המודיעין ובטחון הפנים. משערים שהמשרד עצמו העסיק ב־1985 כ־25,000 מודיעים במשרה מלאה או חלקית, ובו גם אגף מיוחד ל„מודיעין אסלאמי", אשר לו סוכנים בבתי־ספר, במשרדים, בבתי־חרושת ובבזארים. ה„כומיתות", אשר החל ב־1987 תהיינה בפיקוח משרד המודיעין ובטחון פנים, מנו ב־1985 כ־35,000 חברים פעילים והיה להן יצוג בעשרים ושש ערים חשובות. קבוצות קטנות יותר, כגון „ג'ונד־אללה" (צבא־אללה), „תאר־אללה" (דמו של אללה) ו„גאשת זיינב" (הסיירות של זיינב) מתמחים באכיפת כללי ההתנהגות הדתיים בחיים הפרטיים והציבוריים.

בשם אללה, בשם השלטון

„ח'ומייני", כותב אמיר סאהרי במבוא לספרו רוח־אללה, ח'ומייני והמהפכה האסלאמית (הוצאת ספרים אפקים, עם עובד, בימים הקרובים בחנויות), „הוא תוצר מובהק, הייתי אומר אפילו בלתי־נמנע, של החברה האיראנית. אם כי אין הוא מתאר את המהפכה שלו כאיראנית אלא כאסלאמית ומדגיש כי איראן הנא רק „מברת האדמה" הראשונה שבה כונן מחדש שלטון אללה. אולם איראן איננה סתם „כברת ארמה". ח'ומייני ירש את הארץ החמש־עשרה בגודלה בעולם, העשרים וארבע מבחינת גודל אוכלוסייתה והשלוש־עשרה מבחינת התוצר הלאומי הגולמי שלה. הוא ירש יתרות מטבע חוץ שהסתכמו כמעט ב־15,000 מיליון לש"ט ותעשיית נפט שהכנסותיה הגיעו ל־60 מיליון לש"ט ליום. השאה השאיר מאחוריו את הצבא השישי בגודלו בעולם שבו מצבור הנשק המודרני הגדול ביותר באסיה".

כל זה היה נכון עד ה־31 בינואר, 1979, יום שובו של האימאם ח'ומייני לאיראן מפריס. בלי הנשק היחיד של אנשי פמלייתו, כותב טאהרי, היה מגזות ציפורניים עשויה פלדה.

טאהרי, עתונאי איראני, ערך בטהראן יומון חשוב – קייהאן. כאשר הולאם העתון, בפרוץ מהפכת ח'ומייני, עזב טאהרי את איראן, השתקע בפריס וייסד שבועון ששמו כשם העתון שערך בטהראן, שבסיסו בלונדון. ספרו „רוח־אללה" התפרסם לראשונה לפני שנתיים, מאז פרסם ספר נוסף, „הטרור הקדוש". ספרו הראשון, התפרסם עתה בעברית, הוא ביוגרפיה של ח'ומייני המקבילה להיסטוריה של איראן מראשית המאה ועד למחצית שנות ה־80.

„האיתוללה", כותב טאהרי, „חמק תמיד מכל חקירה ודרישה על חייו הפרטיים ושנא לדבר על עצמו אף שלא היתה לנו שום כוונה לעבור דרך המשעול הצר של החיים בלי שיושם אליו לב... רק במקרים יוצאים מן הכלל העלה זכרונות על ימי נעוריו. בדברו, למשל, לפני נבחרת הכדורגל הלאומית של איראן ב־79', הזכיר את הקריירה הקצרה ונעדרת ההצטיינות שלו כמגן בקבוצת הכדורגל של העיר ח'ומיין ב־1916.

„בנו, סייד אחמד, הודישה בשתי הזדמנויות לדבר על חיי האימאם רק ,בתורת אדם'. הוא סיפר כיצד נגער על־ידי אביו על הריגת זבובים שעשו את החיים בלתי־נעימים, בעיר הקדושה נג'ף. אפילו את הזבובים יש לראות כיצורי־כפיו של אללה, הזכאים ליחס של כבוד. ועם זאת, אותו אימאם עצמו לא הפסיק את תפילתו כאשר הודיעוהו כי בתו האהובה סעידה, שהיתה בת שבע בלבד, מתה".

„הרכבתן של פיסות חידת התשבץ של ח'ומייני" — כותב טאהרי „פירושה היה קריאה ועיון באומניו, ראיונותיו וספריו. אך מעל לכל פירושה היה ראיון אנשים, שמסיבה כזו או אחרת הכירו אותו בשלבים שונים של חייו". במעט כולם, מעיד טאהרי, שיתפו עמו פעולה. טאהרי הוציא תחת ידיו ספר מבריק, מרתק. הפרק המתפרסם בעמוד זה, האחרון בספר, מביא תמונת מצב של איראן בימים אלה.

נ.ל.

לארבע מאות המולות הבכירים בטהראן ובמחוזות יש שומרי־ראש משלהם. ב־1984 הוציא השלטון כ־3,000 מיליון ל"ש, או כ־15 אחוז מהכנסות הנפט, על בטחון פנים בלבד.

אפשר שתפקידה החשוב ביותר של המדינה המזרח־תיכונית היה מאז ומתמיד חלוקת טובות הנאה וזכויות־יתר. בתקופת השאה נהנו מהן כמה אלפי אנשים, והלק־הארי נפל בידי בני המשפחה המלכותית המקורבים אליה. במשטרו של ח'ומייני חלה „דמוקרטיזציה" בחלוקת טובות ההנאה – 2 עד 3 מיליונים מקבלים לפחות כמה פירורים. 2 או 3 מיליונים אלה חשים עתה, כי זו הפעם הראשונה בהיסטוריה יש להם חלק ממשי בשלטון. כיון שאינם יודעים מה הן תוצאותיה הכלכליות הרות־האסון של המהפכה, ואת תחרות לקיצוב ולחלוקת מזומנים ישירה על־ידי המולות, חשים ה„נדכאים" שח'ומייני השיב להם את כבודם בעולם הזה, ובו־בבד הוא מבטיח להם את מקומם בגן־העדן לעתיד לבוא. הממשלה מממנת את האמונה הזאת באמצעות כ־60 מיליון ל"ש ליום מהכנסות הנפט. לאחר שהמשטר האסלאמי זנח את תכניותיו היומרניות של השאה בתחומי התעשיה והצבא, יכול הוא להוציא כמעט את כל הכנסות הנפט על הוצאות שוטפות, כדי שתומכיו יהיו מרוצים ושאר בני העם ישמרו על השקט.

אלה הנהנים ממרבית הזכויות וטובות ההנאה שמחלקת המדינה הם גם המקריבים את רוב הקרבנות. יותר מ־80 אחוזים מן ההרוגים במלחמה נגד עיראק נמנו עם המשפחות העניות, ויותר ממחציתם באו מן המחוזות איספהאן, פארס ויאזד – מוקדי התמיכה באימאם. יש משפחות ששה מבניהן נפלו במלחמה. לעומת זאת, הבורגנות העירונית כמעט לא נפגעה מן המלחמה. היא שיגרה רבים מבניה לאירופה ולצפון אמריקה בנתיבי הבריחה הבלתי־חוקיים – דרך פקיסטאן ותורכיה; שכבה זו מביעה את התנגדותה לשלטון המולות על־ידי תערובת של התנגדות סבילה ולוחמה פסיכולוגית. עם מתנגדי המשטר נמנה גם מרביתו של מעמד הפועלים העירוני, הסובל מאבטלה ומסתייג מקנאותם העיוורת של חלק מן המולות. אלה החלו לחשוף את שיניהם ופתחו במהלך שנת 1984 ובחודשים הראשונים של 1985, בשורה של שביתות ועיצומים בנוסח „עבודה לפי הספר". האיכרים, כמחצית האוכלוסיה, נשארו א־פוליטיים כתמיד. פתיחתן החלקית של האוניברסיטאות בשנים 1983־1985 הוכיחה עד מהרה, כי המשטר האסלאמי אינו יכול לסמוך על תמיכתם האוטומטית של הסטודנטים. נסיון לבצע „מהפכה תרבותית", שנעשה בשנים 1982־1984, נכשל כשלון חרוץ, ובמקרים רבים הושבו בהדרגה על כנם ספרים ותכניות לימודים שנעשה בהם שימוש בעבר.

נסיונותיו של האימאם, במשך השנים 1981־1985, להמיר את שלטונו הכריזמטי בשלטון אידיאולוגי, שיחזיק מעמד גם אחרי מותו, הביאו לתוצאות מעורבות. אין ספק שחלק מן המוסדות שהוקמו זה מקרוב יוכלו להמשיך ולפעול גם בלי נוכחותו של האימאם. המהפכה משכה או הכשירה גם אלפי צעירים וצעירות המסורים לה בלב־ונפש, לא מתוך קשרי דם או יתרונות חומריים, כי אם מסיבות אידיאולוגיות צרופות. האירוניה היא, שרבים מן המסורים למהפכה והרואים בה דרך חיים הם תוצר של אוניברסיטאות וקולג'ים אמריקניים שונים. הרוב המכריע חזר לאיראן במהלך המהפכה או סמוך לאחריה. הם רואים באסלאם חלופה ל„חומרנות האמריקנית" ול„ברבריות הסוביטית". הם מאמינים במלוא הכנות, כי האסלאם יכול וחייב לתרום תרומה יחודית לפתרון הבעיות המרכזיות הניצבות לפני בני זמננו. ח'ומייני משנן באוזניהם: לא המזרח ולא המערב אין בכוחם להציל את האנושות, וזאת משום שלשני הצדדים אין די אנשים המוכנים להקריב את חייהם על מזבח אמונתם. האסלאם, לעומת זאת, יכול להביא לכך ש„בני־אדם יתחננו למות למענו". אלה שמחויבים אידיאולוגית למהפכה לא ייעלמו עם הסתלקותו של האימאם, אולם השפעת היעודה של ח'ומייני על המוני העם תהיה בלי ספק שונה. איש לא יוכל למלא, ולו במקצת, את מקומו של האימאם. הוא עצמו העדיף אישית, מאז ומתמיד, את האיתוללה חוסיין עלי מונתזרי כממלאו בבוא העת בתפקיד ה„פקיה" הכולי־יכול. בפברואר 1985 כנס מושב מגור של „מועצת המומחים" לבחור ביורשו של האימאם, ודומה שהושגה בו הסכמה בדבר מינויו של מונתזרי. אולם מונתזרי, החובש מצנפת לבנה במקום שחורה, כמו שחובש האימאם, מוגו מתון, ולפיכך אינו מקובל על מרבית תומכיה הרדיקלים של המהפכה. חוץ מזה, הוא איתוללה זוטר, ועל־כן לא יתקבל על־ידי עמיתיו כ„ראשון בין שווים". יתר־על־כן, הוא לא ניחן באופי החזק ובנחרצות הברוטלית, המאפיינים את ח'ומייני. הוא מגומגם, והאימאם עלול לעתים להיות גס ביותר. בשנת 1981 קיבל מונתזרי את השגריר הסוביטי ולדימיר וינוגראדוב במעונו הרשמי בקום. אחרי פגישה של שעתים ליוה מונתזרי את השגריר אל הדלת. כשנודע הדבר לח'ומייני, הוא טילפן ליורשו החביב ונזף בו: „שגריר של מעצמה עובדת־אלילים אינו ראוי למחוה של כבוד מצד נסיך האסלאם," אמר למונתזרי. וינוגראדוב קיבל שיעור מאלף כאשר נפגש עם האימאם, והלה קטע שוב ושוב את דבריו באמצע המשפט. הפגישה הסתיימה לפתע כאשר האימאם קם ועזב את החדר בלי לומר שלום. האימאם גילה, כי שליח הקרמלין אינו מוכן לשנות את השקפותיו האתיאיסטיות.

ברם, ההבדל בין ח'ומייני למונתזרי לא היה רק עניין של סגנון. ח'ומייני מאמין בלב שלם כי הקמת ממשלה אסלאמית באיראן היא מטרה בפני עצמה. מונתזרי רואה בתפיסת השלטון הפוליטי על־ידי כוהני־הדת אמצעי בלבד לשיפור תנאי החיים החומריים והרוחניים של העם. ח'ומייני גורס, שבעת הצורך יש להביא אנשים להתנהג בדרך אסלאמית. מונתזרי, לעומת זאת, מצדד בשכנוע כאמצעות מתן דוגמה ומופת. שני האישים מטיפים לשיבה לחיי פשטות וסייעו להפצת ערכים כגון הסתפקות במועט, הפחתת הציפיות מן החיים, צמצום הצריכה והתרחקות ממותרות. שניהם מטיפים לאיראנים לישון על הארץ, לשבת על הרצפה, לאכול רק ארוחה פשוטה אחת או שתים ביום, להסתפק בבגדים מועטים מאוד ולהתגורר בחדר אחד או שנים לכל היותר. ההבדל נעוץ בכך, שמונתזרי מאמין כי האדם מטבע ברייתו נוטה לטוב, אם אך יש לו הזדמנות לכך. ח'ומייני, לעומתו, מצביע על השד הקטן המסתתר, לדעתו, בכל אדם ואינו רואה כל מניעה לכפות את הטוב, במידת הצורך, בכוח הזרוע. בשנים 1981־1985 נקטו שני המנהיגים עמדות מנוגדות מן היסוד כמעט בכל נושא חשוב. מונתזרי שיחק את תפקיד הליברל, ואילו ח'ומייני נשאר נאמן לדימוי הרדיקל הבלתי־מתפשר שאימץ לעצמו. מתנגדי המשטר מאשימים את שני האישים בהצגת גרסה אסלאמית של „השוטר הטוב מול השוטר הרע" כדי לבלבל את הבריות. אולם זוהי, אל־נכון, טענה בלתי־הוגנת. הבדלי הגישות בין שני האישים הם אמיתיים. השנים משלימים זה את זה ומיצגים דעות שונות הרווחות בקואליציה המהפכנית. הבדלים בגישות של ח'ומייני ושל מונתזרי יש גם בנושא החשוב של יצוא המהפכה. מונתזרי שם דגש בקניית נפשות ובתעמולה; ח'ומייני נוטה לראות את התשובה היעילה רק בשימוש בכוח. בשנת 1981 ציוה האימאם להקים „צבא של עשרים מיליון איש", אשר לכשיהיה בכוננות מלאה יניף את דגל אללה בכל בירות העולם.

למרות עוצמתו היוצאת מן הכלל של ח'ומייני, אשר סביר להניח כי הבטיח לו ציבור תומכים קבוע באזור, ניכרו למן שנת 1985 ואילך סימני בליה ונסיגה בכוח המשיכה שלו. אי־יכולתה של איראן לנצח במלחמה עם עיראק, הצלחתם של המתונים השיעים בראשותו של נביה ברי בלבנון, כשלונם של השיעים העיראקים לארגן התקוממות, וחשיפתן הגוברת של משוגות המשטר המהפכני בטהראן, החלו לשוות למהפכה האסלאמית, בעיני מוסלמים רבים, אופי של אזהרה יותר מאשר של מופת. המעמד הבינוני המוסלמי באיראן, שתמך בהתלהבות באימאם בשלבי המהפכה הראשונים, אוכזב מרה לנוכח שלטון חזב־אללה ועריצותם של המקופחים. פולחן האישיות שנבנה סביב ח'ומייני החל פוגע בתדמיתו כאיש אדוק בדתו, פשוט־הליכות ומצניע־לכת, המטיף לאמת. הזרמת כסף איראני לתכניות תעמולה אדירות־ממדים, המתוכננות ומבוצעות בידי צבא של מקצוענים, שרובם מגויסים מקרב מוסלמים הודים ופקיסטאנים, העמידה אף היא את הרפובליקה האסלאמית בדרגה שוה עם מדינות אחרות באזור הנלחמות זו עם זו על עמדות השפעה. הקצבת כסף איראני לנשים מוסלמיות בלבנון ובירדן על מנת שיחבשו את כיסוי הראש ה„נכון" עוררה את כעסם של אנשים רבים.

האימאם עצמו הכיר ברעיעות של הישגיו. ב־1983 הזהיר את תומכיו, כי „נצחונותיהם" עלולים להיות בני־חלוף כ„כיבושיו של היטלר". „מקנן בי חשש, שכמו היטלר עלולים אנו להיכנס להיסטוריה כמי שהשיגו נצחונות מהירים אשר סופם תבוסה". אפשר לטעון כי האימאם אמנם גייס כוחות חברה אדירים אך הוכח כי הם חסרי־אונים לשנות משמעותית ולאורך ימים את דמותה של החברה. הוא הוציא מיליוני אנשים לרחובות טהראן, או לתפילות יום ו' במסגדים, ולימדם להניף אגרופים קפוצים ולצעוק „מוות לאמריקה" ברגע שנגלית לעיניהם מצלמת טלביזיה. הוא לימדם כי אמריקה הנשלטת על־ידי „יהודים רשעים", היא אויב־בנפש של האסלאם, אך לא הסביר להם מדוע. יתירה מזאת, הוא לא לימדם להתמודד עם ארכי־אויב זה אלא בהריגת חיילים אמריקנים בשנתם או בהחזקת דיפלומטים אמריקנים כבני־ערובה. ארצות־הברית לא זו בלבד שלא נוגפה, אלא אדרבא, היא אף חיזקה את נוכחותה הפוליטית, הכלכלית והצבאית באזור, ובפעם הראשונה היא הכוח הצבאי הדומיננטי במפרץ הפרסי עצמו. על כלי שיט איראני המפליג למפרץ וממנו לשמור מרחק ולהיזהר מכוח המשימה הימי של ארצות־הברית. רוב מדינות ערב, לרבות אלג'יריה, התקרבו לארצות־הברית מאז המהפכה האסלאמית באיראן. עולי־רגל איראנים המתכנסים במכה בתקופת החאג', תכופות עורכים הפגנות מיוחדות, שנועדו לצורכיהן של תכניות טלביזיה המוקרנות בבית. הם קוראים „מוות לאמריקה ומוות לרוסיה", אך אף פעם לא נאמר להם שום דבר משמעותי לגבי תפקודן הממשי של שתי מעצמות־העל בעולם של ימינו. האנטי־אימפריאליזם של האימאם אינו חורג מן התחום הצר של אסיפות טקסיות וסיסמאות פולחניות. תלותה הכלכלית של איראן במזרח ובמערב כאחד היא היום גדולה לאין ערוך מבכל זמן אחר מאז המאה התשע־עשרה. כיון שאינו מסוגל לנתח ניתוח משמעותי את המציאות הכלכלית הפוליטית בעולם שהוא מזמין את המוסלמים לפרוץ אותו, מסתפק אל־נכון האימאם בהתהלכות ובקריאות קצובות של הסיסמה „אללה הוא הגדול מכולם".

איראן עשויה לנוע כמעט בכל כיוון אחרי הסתלקותו של ח'ומייני

התמונה האיראנית כמצב כולל: איראן עשויה לנוע כמעט בכל כיוון אחרי הסתלקותו של ח'ומייני. בעיות יסוד, כגון בעלות על הרכוש, חלוקת הקרקע, שליטה על סחר־החוץ, החוק הפלילי, חוקי העבודה, זכויות הנשים במשטר אסלאמי, תפקיד הממשלה ויחסיה עם המוסדות המהפכניים השונים המתחרים בסמכותה, נשארו בלתי־פתורות, ובכמה מקרים אף אינן נדונות מחשש פן תיחשף המחלוקת בהנהגה. חלק מן העשירים הותיקים עזבו את הארץ או ירדו כמה שלבים בסולם הכלכלי. הפער בין עשירים לעניים התרחב. רווחים חסרי־תקדים נעשים בשוק השחור או בתוך ניצול מבולותיו של עם מוכה מלחמה ומהפכה שאיבדה את דרכה. בקיץ 1984 חשף ראש־הממשלה מוסאוי מעשה הונאה שבוצע מן המדינה כ־180 מיליון ל"ש באמצעות פרויקט חקלאי, כביכול, במחוז אזרבייג'אן. „מפקיעי השערים החדשים", כמו שכינה אותם מוסאוי, עושים רווחים שאיש בשום מקום אחר באזור אף אינו יכול לחלום עליהם. הם משלמים, כמובן, לאימאם את החלק המגיע לו לפי חוקי הדת, ואף שומרים בקפידה על התקנות הנוגעות ללבוש ולכללי ההתנהגות. הם משתתפים בתפילות יום ו', יושבים בשורה הראשונה ומיישרים מבט אל מצלמות הטלביזיה. הם מגדלים זקנים מטופחים ומעוררי כבוד ונותנים צדקה לעניים ביד רחבה. וכל אותה עת הולך וגדל רכושם. בתקופת השאה נהגו להתפלל בבתיהם ולהתעשר במקומות ציבוריים. המהפכה גרמה את היפוך התהליך. „המתעשרים החדשים" של המהפכה מממנים את המולות השמרנים, החל בכוהני־הדת הלוחמניים של טהראן וכלה באגודת „חוג'אתיה" החשאית, ואין ספק בלבם שעם הסתלקות האימאם תתורגם עוצמתם הכלכלית הראויה אף לעוצמה פוליטית.

עדיין יהיה עליהם להתמודד עם „נערי האימאם": דור שלם של נערים־חיילים, אשר, כדברי ח'ומייני, בית־הספר שלהם היה החזית במלחמת איראן־עיראק, הם למדו להרוג ולמות לפני שלמדו לקרוא ולכתוב. רבים מן הנערים האלה יהיו שוכבי עפר כשעה שיקרא האימאם לעמוד לפני בית־דינו של אללה. יותר מהם ייפצעו ויהיו נכים לצמיתות, ורבבות מהם יהיו מרותקים לכסאות־גלגלים עד סוף ימיהם. אולם יישרדו די נערים כדי לזכור את משנתו של ח'ומייני ולהרוג למען הגשמתה. בהעדר אידיאולוגיה חלופית חזקה באותה מידה, עשויה משנתו של ח'ומייני לשלוט בזירה הפוליטית האיראנית עוד שנים רבות. לעשירים, למולות השמרנים ולמעמד הבינוני לא תהיה ברירה בלתי אם להשלים עם כינונו של משטר צבאי, לפחות למשך זמן־מה. הצבא, שעבר תהליך של דה־פוליטיזציה בתקופת השאה, שב והוכנס למערכת הפוליטית, בכל שאר חלקי החברה, במרוצת שש השנים הראשונות למהפכה. הצבא עשוי לכרות ברית נחבת עם „המשמרות המהפכניים", עם המשטרה, הז'נדרמריה והכוחות הצבאיים למחצה, כדי לזכות במעמד של הגורם היחיד אשר סביבו יהיה אפשר לשקם את הריסות האומה והמדינה האיראנית. השאלה אם תישרד הרפובליקה האסלאמית אחרי ח'ומייני נשארה ללא מענה במרוצת שש וחצי השנים האחרונות. עם־זאת, ודאי, שדברי האימאם יוסיפו ויהדהדו בחלל האויר זמן רב אחרי הסתלקותו.

אנחנו הבריטים, אנחנו היהודים. מרכוס זיו, אוטוביוגרפיה / דליה שרון, לונדון

אל תשאל למחיר

ארבעה שבועות אחרי שהבריטים הודיעו על עזיבתם את הארץ נותרו עדיין 1,500 חיילים בריטים בחיפה תחת פיקודו של הגנרל מקמילן. בן־גוריון, אשר חשש כי בכוונת הכוח הבריטי להישאר בארץ, שלח את מרקוס זיו לשוחח עם מקמילן. זה אמר לו כי בתוך 10 ימים ישלימו את הפינוי והוסיף כי לדעתו יתחוללו קרבות קשים אך היהודים ינצחו. עליהם לנצח, כי הם נלחמים על עצם קיומם. זיו חזר אל בן־גוריון כדי למסור לו את הבשורה: "אנחנו ,הבריטים' עוזבים אותנו ,היהודים' תוך עשרה ימים".

מרכוס זיו, שהיה יו"ר ואחר־כך נשיא "מרקס אנד ספנסר", אינו רואה כל סתירה בין היותו בריטי להיותו ציוני. הוא ללא ספק בריטי מאד, מעורה בממסד, מכיר את כל המי ומי בחברה האנגלית, הוא ללא ספק גם ציוני חם אשר ינק את ציונותו עם חלב אמו והוא בטוח כי עליו לתרום כל שביכולתו למען הציונות.

באחת מפגישותיהם ביקש זיו מבן־גוריון את תצלומו. בן־גוריון סירב. "לעתים", אמר לו זיו, "אני רוצה לעורר שיחה על ישראל, בלי ליזום אותה באופן ישיר. אם תמונתך תהיה במשרדי היא תשמש עילה נוחה לשיחה כזו". "אתה בטוח שכולם מכירים אותי?" "לא", ענה זיו, "לא כולם מכירים אותך, אך אציב את תמונתך ליד תצלום של ידידה שלי — שחקנית הקולנוע רוזאלינד ראסל; כשישאלו מי הזקן שלידה, תזדמן שיחה על ישראל". בן־גוריון, מספר זיו, חייך ונעתר לו

בשנת 1908 הקיפה הרשת 40 חנויות ו־20 דוכנים בשווקים. בשנת 1947 היה מחזור המכירות 26.3 מיליון לירש"ט. בשנת 1986 הגיע מחזור המכירות ל־3,734.8 מיליון לירש"ט. ישראל זיו הכיר את רבקה מרקס בשנת 1902 כאשר הזמין את אחיה, סימון, למשחק קריקט. זו היתה תחילת הידידות שנמשכה 62 שנה, עד מותו של סימון. רבקה נישאה לישראל ומרקוס בנם נולד ב־1913 בפרוור של מנצ'סטר. את הזכרון הראשון שלו נשא אתו מרקוס מגיל ארבע. היה זה חודש נובמבר 1917, כאשר אביו לקח אותו לפגישה בבניין לשכת המסחר החופשי במנצ'סטר, כדי לחגוג את הצהרת בלפור. הנואם הראשי היה חיים וייצמן. מרקוס טוען שלא הבין אז מדוע הזילו כולם דמעות, אף כי הוא זוכר שאביו אמר לו שהמאורע הוא חגיגי ומשמח. אביו, אמו, סיימון מרקס והארי סאקר, דודיו, עבדו עם חיים וייצמן. בית משפחת זיו היה בית יהודי חם אם כי לא דתי. התארחו בו חברים רבים ממנהיגי הציונות, ביניהם היו חיים וייצמן, זליג ברודצקי (אז פרופסור למתמטיקה בלידס ולימים נשיא האוניברסיטה העברית בירושלים) ונחום סוקולוב. בין האורחים היו גם אנשי מפתח בעסקים ובתעשיה, פוליטיקאים ובעיקר אנשים שהיו קשורים ל־"PEP", קבוצה לתכנון פוליטי וכלכלי, שישראל זיו היה בין מייסדיה. ה־"PEP" הוא כיום חלק מן המכון ללימודי מדיניות, והוא מעין לובי בלתי תלוי, של אנשי מפתח בפוליטיקה, בכלכלה ובשטחים אחרים, אשר נפגשים כדי לאסוף מידע ולהשפיע על הפוליטיקאים למען פיתוח תעשייתי ותכנון וקידום מטרות סוציאליות.

אחד הסיפורים שבהם מאפיין מרכוס זיו את אביו הוא על פגישתו עם מוסלי. "אחת מידידות המשפחה היתה אירן ראבנסדייל, בתו של לורד קרזון, שאחותה נישאה לאוסוולד מוסלי. אירן ביקשה שאבא יפגוש את גיסה. בפגישתם סיפר מוסלי לאבא כי הוא צופה שמפלגתו החדשה (שהיתה אחר־כך למפלגה הבריטית הפאשיסטית, בעלת מדיניות אנטישמית מובהקת) תהיה במהרה המפלגה הגדולה ביותר באנגליה וכי הוא, אוסוולד, יהיה ראש הממשלה. הוא שאל האם קבוצת "PEP" שישראל זיו היה יושב־ראש שלה, תהיה נכונה לייעץ למפלגה החדשה. על כך ענה אבא כי הפרסומים, המסקנות והעצות של "PEP" עומדים לרשות, כל המפלגות. אוסוולד ביקש לפגוש את ראשיה ואבא הזמין אותם עם נשותיהם לארוחת ערב. בתום הארוחה הזמין אבא את מוסלי לספר לאורחים על מפלגתו. אחרי 20 דקות מרתקות, הסביר מוסלי מה צריכה מפלגתו לעשות כדי להגיע מהר לשלטון: "המפלגה זקוקה לבסיס רגשי ולאובייקט לשנאה כחלק ממצעה. האובייקט לשנאה המשכנע ביותר כיום הם היהודים". באותם ימים החל היטלר ליישם בגרמניה את מדיניותו האנטישמית. בשנים הבאות לא היו דעותיו של מוסלי סוד, אך היתה זו הפעם הראשונה שהביע אותן מחוץ לחוג שלו. הקבוצה כולה היתה המומה. מוסלי הוסיף: 'אינני מתכוון כמובן ליהודים כמוך, ישראל'. אבא צלצל בפעמון ואמר לשוער, 'סיר אוסוולד עוזב'. 'לא גמרתי את הברנדי שלי', אמר אוסוולד. 'אוסוולד טוב, צ'רלס', אמר אבא וזרק אותו החוצה".

מרכוס זיו למד בלונדון בבית־הספר התיכון "סנט פול". "לא הצטיינתי בלימודים, השתעממתי. אך שיפרתי את הישגי בספורט." יום אחד מעד ונפל דרך חלון פתוח אל תוך אחת הכיתות. המנהל שוחח עמו והודיע לו כי בשל רשלנותו ולאור הישגיו העלובים, הוא מציע שיעזוב את בית־הספר בסוף השנה. מרכוס אמר כי לא יוכל לעשות זאת. הוא מתכוון לגשת לבחינות כניסה בקמברידג' בסוף הסתיו. כששאל אותו המנהל לאיזה קולג' הוא מתכוון אמר מרכוס כי ברצונו להתקבל ל"קורפוס כריסטי". קולג' זה הוא אחד היוקרתיים בקמברידג' והוא נודע בבחינות הכניסה הברורות שלו. בסיום השיחה אמר לו המנהל: "טוב, נראה מה נוכל לעשות. מנהל הקולג' הוא חבר טוב שלי." הסתבר שמנהל הקולג' היה גם חבר של חבר של ישראל זיו, אביו של מרכוס, וכתוצאה מהמאמץ המשותף התקבל זיו הצעיר לקולג' בלי שיצטרך לעבור בחינות כניסה.

במלחמת העולם התגייס מרכוס לצבא, שירת במזרח־התיכון, בצפון אפריקה בסיציליה ובאיטליה, קיבל את כבוד של שירותו וסיים בדרגת קולונל. את הפרק הזה בחייו סיכם בספרו "למדתי הרבה מאד במלחמה... לפני כן חייתי בחממה מוגנת, חיים קלים יחסית. אם כי עבדתי קשה ב,מרקס אנד ספנסר', יכולתי תמיד לפנות למישהו ולבקש עצה או עזרה... בצבא היה עלי לקבל החלטות הנוגעות לחיי אדם או לקידום הקרבות... אני בלתי צנוע מספיק כדי לומר כי גיליתי בעצמי מידה מסוימת של כושר מנהיגות וקבלת החלטות... למדתי הרבה יותר על יחסי אנוש... כמו כן למדתי כי מנהגים של ביורוקרטיה בזבזנית נוטים להפוך לקבועים וקשה לשנות אותם".

אחרי המלחמה חזר מרכוס ל"מרקס אנד ספנסר" אך לא לזמן רב. כמה ימים אחרי שפרצה מלחמת העצמאות הוא קיבל מכתב מבן־גוריון שביקש אותו לבוא לארץ ולעזור. ישראל זיו וסיימון מרקס נתנו מיד הסכמתם לנסיעה. בן־גוריון מינה אותו ליועץ בנושא תחבורה ואספקה למשרד הבטחון ולצבא. שותפיו למשרד היו שקולניק (לוי אשכול) וקולודנסקי (פנחס ספיר). מפעם לפעם השתתף בישיבות המטה היומיות עם בן־גוריון, שרת (שר החוץ), קפלן (שר האוצר) ויגאל ידין. באחת הפגישות אמר זיו כי חשוב שיהיה נמל אלטרנטיבי לנמל חיפה. משה שרת אמר כי הדבר בלתי אפשרי; על־פי החוק אי־אפשר להורות לאניות לפרוק את מטענן בנמל המסוכן של תל־אביב־יפו, אשר הופצץ על־ידי המצרים.

זיו, שידע על כך שבן־גוריון העריץ את צ'רצ'יל, פנה אליו: "בן־גוריון, אתה יודע מה היה צ'רצ'יל עושה במקומך? הוא היה נותן את ההוראה והיא היתה מתבצעת אפילו אם היא בלתי חוקית". בן־גוריון התקשר מיד עם עמוס לנדמן, שהיה הממונה על נמל חיפה והורה להעביר ארבע אניות לנמל תל־אביב. ההוראה התבצעה.

במשך ההפוגה הראשונה הובאו לארץ ארבעה תותחים מיושנים. הם הוברחו בסירות לחוף ליד נתניה, כשווי ערך, בביתו שבתל־מונד, מסיבה למשקיפי האו"ם באיזור. על ירושלים ועל דגניה, שתיהן סבלו ממחסור בנשק, ריחפה סכנת כליה. ידין ומרכוס באו אל בן־גוריון וביקשו שיכריע, לאן לשלוח את התותחים. "שניים לירושלים ושניים לדגניה", פסק בן־גוריון. כאנשי צבא, הסבירו לו כי רק ארבעת התותחים, כשהם פועלים יחד, יכולים להיות בעלי השפעה כלשהי. אך בן־גוריון התעקש. התותחים שנשלחו לירושלים לא הופעלו ואילו השניים שנשלחו לדגניה פגעו בשני טנקים סוריים וגרמו לסורים לסגת. אחר־כך ביקש מרכוס מבן־גוריון שיסביר לו את פשר החלטתו. "ידעתי שגם ארבעה תותחים יחד אינם שווים הרבה, אך אם אין לך יותר מכמה רובים ומכונת ירייה, שני תותחים הם תרומה גדולה למוראל ולשיפור כוח הלחימה".

הבנתו של בן־גוריון בענייני כספים היתה, לעומת זאת, חלשה מאד. ב־1950, כשביקר באוקספורד רכש בן־גוריון ספרים לספרייתו. כאשר הראה את ה"מציאות" לשר האוצר אליעזר קפלן, שאל אותו קפלן איך שילם עבורם. "פשוט מאד", ענה בן־גוריון, "מרכוס שילם שם ואני אחזיר לו כאן בכסף ישראלי." כל הנסיונות של קפלן ודוד ("דולק") הורוביץ, להסביר לו כי הוא עובר בזאת על חוקי המטבע עלו בתוהו.

"למי זה אכפת שמרכוס שילם עבור הספרים באנגליה ואני מחזיר לו בישראל?" בסופו של דבר הרימו קפלן והורוביץ ידיים והחליטו שלא להעמיד לדין את מפר החוק.

ב־1950, כשביקר בן־גוריון באוקספורד, אנגליה, רכש ספרים לספרייתו. כשחזר, התגאה בפני שר האוצר אליעזר קפלן ב"מציאות" שהביא אתו. "כיצד שילמת?" שאל קפלן; "פשוט מאד", ענה בן־גוריון, "מרכוס זיו שילם שם ואני אחזיר לו כאן בכסף ישראלי". כל הנסיונות שעשו קפלן ודולק הורוביץ להסביר לו כי הוא עובר בכך על חוקי המטבע, עלו בתוהו

חשיבותם של קשרים הכרחיות, ופרצופה האמיתי של מדיניות בריטניה כלפי ישראל מוצאים ביטוי בסיפור הבא. כאשר קיבל חיל האויר כמה מטוסים, בעת מלחמת העצמאות, התעוררה בעיה חמורה של מחסור בדלק. בן־גוריון שלח את פליקס שנער לרומניה, לרכוש שם דלק. שליחותו של שנער עלתה יפה והוא שילם עבור הדלק במזומנים. בן־גוריון חשד כי ברית־המועצות הכירה בישראל רק כדי לזכות בנגיסה במזרח־התיכון והוא לא רצה לתת לגוש המזרחי דריסת רגל והשפעה פוליטית בגבות הדלק שסיפקו למדינה הצעירה. מרכוס נסע לבריטניה כדי לנסות להשיג שם דלק. בפגישה עם סיימון והם, יושב־ראש חברת טרינידד־אויל, אמר לו זה כי אסור לחברת הנפט שלו לספק נפט למדינות שמחוץ לחצי הכדור המערבי. בפגישה אחרת אמר לזיו מנהל בכיר של חברת "של", שעל אף הידידות שהוא רוחש לו אסור לחברת "של" למכור נפט לישראל בשל התנגדות משרד החוץ הבריטי. הוא הציע למרכוס להשתמש במידע מריני זה, אך ביקש שלא יסגיר המקור למידע. סמוך לשיחות שניהל זיו, התקיימה סעודת צהריים, שבה נכח השגריר הבריטי במצרים, ביילי, שהיה גם ראש הדסק המזרח־תיכוני במשרד החוץ הבריטי. זיו שאל אותו האם משרד החוץ הבריטי רוצה לתת לברית־המועצות דריסת רגל במזרח־התיכון. "כמובן שלא", ענה ביילי. "אינני מבין למה אתה מתכוון". אם כך, שאל זיו, "מדוע מסרב משרד החוץ למכור לישראל דלק? הישראלים ייאלצו בסופו של דבר לפנות לגוש המזרחי כדי להשיג דלק", השיב מרכוס. "סיפורי מעשיות", פסק ביילי, "משרד החוץ לא נתן הוראה כזו". כשסיפר מרכוס לביילי על פגישתו בחברת "של", ענה לו ביילי: "כמובן. חברת 'של' ביקשה עצה ממשרד החוץ ואנו אמרנו כי לא נערוב לבטחון מכליותיהם באיזור המסוכן של חיפה." מרכוס זיו הבין כי דבריו נופלים על אזניים ערלות.

בדרכו לישראל חנה בפאריס, שם פגש את ידידו הקטור מקניל, תת־שר במשרד החוץ. הוא הציג בפניו את הסכנה שישראל תיאלץ להיות גרורה סובייטית בשל המחסור בנפט. "מעולם לא חשבתי על הנושא מנקודת מבט זו. עוד היום אדבר על כך עם ה'בוס' (ארנסט בווין)", אמר לו מקניל. למחרת, כשהגיע מרכוס זיו לארץ נתבשר כי חברת "של" תמכור נפט לישראל.

אפשר לייחס לזיו תרומה נכבדה להכרה הבריטית בישראל. עזר בכך גם ריצ'ארד קרוסמן, חבר הפרלמנט הבריטי מטעם הלייבור, אשר היה פרו־ערבי ואשר הפך להיות פרו־ישראלי, אחרי שהיה חבר בוועדה האנגלו־אמריקאית בעניין פלשתינה, שמינו הנשיא טרומן וראש הממשלה אטלי. זיו נפגש בלונדון עם עשרות פוליטיקאים, דיפלומטים ועורכי עתונים וזכה ברוב המקרים לאוזן קשבת ואף לכמה מאמרים אוהדים לעניין הישראלי. הפלתם של חמישה מטוסי ספיטפייר בריטיים, אשר טסו מעל עזה יחד עם מטוסים מצריים, על־ידי חיל האוויר גרמה לתגובות נזעמות בעתונות ובממשלה הבריטית. מרכוס זיו וג'ון קמחי (אחיו של דוד קמחי) בדקו את פרטי המקרה ומצאו כי המטוסים הבריטיים עברו בטיסה זו על התקנות ויצרו פרובוקציה. שר החוץ דאז, עמנואל (מני) שינוול, השתכנע ושוחח על כך עם בווין. לקראת ישיבת הפרלמנט ב־26 לינואר 1949, בה התקיים דיון על המזרח־התיכון, הכין זיו, שהסתמך על המידע שקיבל מג'ון קמחי, תזכיר על פרטי התקרית. הוא נפגש עם 60 מדינאים ופעולתו עזרה לשינוי הלוך הרוחות. מאמרי העתונות שבו לאהוד את ישראל ומתחו ביקורת על מדיניות הממשלה. "ריק" קרוסמן ביקר בישראל וכשחזר פרסם בעתון יום א' מאמר בשם, "אני מאשים את בווין".

בדיון בפרלמנט היה נאומו של בווין מלא אהדה לערבים. נואמים רבים תמכו בישראל והשתמשו בתזכיר של זיו לחיזוק דבריהם. אך, למרות המאמצים, ברוב של 90 קולות בלבד, התקבלה דעתה של הממשלה. בבוקר ה־29 בינואר ביקש איזור לינטון, שהיה אז נציגה הבלתי רשמי של ממשלת ישראל בלונדון, להפגש עם מרכוס זיו. כשהגיע לביתו של זיו, לבוש לפי כללי הפרוטוקול, שאל אותו איזור האם יש לו בקבוק שמפניה. "כן, יש לי, אבל מדוע, ומדוע אתה לבוש כך?" "אני מגיע ממשרד החוץ הבריטי", ענה לינטון. "ממשלת בריטניה הכירה בישראל דה־פקטו, וחשבתי שמגיע לך להיות בין הראשונים לדעת על כך."

אחרי מלחמת העצמאות ביקש בן־גוריון ממרכוס זיו שיעלה ויישב בישראל. זיו סירב ואמר כי יוכל להיות לעזר רב יותר לישראל אם יישב בבריטניה, וכי הוא רוצה להמשיך לנהל את "מרקס אנד ספנסר". במשך הזמן פחתו ביקוריו בישראל, אך הוא המשיך לייעץ בנושאים רבים כבייצוא פרי ההדר ובשינוי שיטת האריזה; עצות ששכרן היה מיליוני דולרים. כמו כן היה מעורב בנושאי טכנולוגיות ייצור וכמובן רכש עבור "מרקס אנד ספנסר" מוצרים ישראליים. "על אף רצונם של הישראלים לשפר את התעשיה והחקלאות, קשה להגיד שבאותם הימים היה קל להסתדר אתם... רבים מהם חשבו שאין הם זקוקים לעזרה ולעצה מן החוץ, אלא להזדמנויות לעשות דברים בעצמם, בדרכם שלהם. הם היו בטוחים כי הם יודעים טוב יותר מה צריך...", הוא כותב.

גם אחרי כינון יחסים רשמיים בין ממשלת ישראל וממשלת בריטניה היה מקום לקשרים בלתי רשמיים. "...היות והכרתי את מרבית המנהיגים הישראליים יכולתי לשמש, באופן בלתי רשמי כדובר לשני הצדדים." בין המנהיגים הבריטים עמם שוחח בנושאי ישראל היו אנתוני אידן, ליאו אמרי, הרולד וילסון, ג'ורג' בראון, ויו פריור.

באחת מפגישותיהם ביקש זיו מבן־גוריון תצלום שלו. בן־גוריון סירב. זיו הסביר לו כי אין הוא מבקש זאת בשבילו. "לעתים", אמר, "אני רוצה לעורר שיחה על ישראל בלי שאיזום אותה באופן ישיר. אם תמונתך תהיה במשרדי, היא תשמש עילה נוחה לשיחה כזו." "אהה", אמר בן־גוריון, "אתה סומך על כך שכולם מכירים אותי?" "לא", ענה זיו, "הם אינם מכירים אותך, אך תמונתך תוצב ליד תמונת ידידה שלי, שחקנית הקולנוע רוזלינד ראסל. אתה יכול להיות סמוך ובטוח שהאנשים ישאלו 'האם זוהי רוזלינד ראסל?' אני אענה בחיוב. 'ומיהו הזקן שלידה?', ישאלו, ואז אענה להם שזהו בן־גוריון; וכך תזדמן שיחה על ישראל". בן־גוריון, מספר זיו, חייך, ונתן לו תצלום.

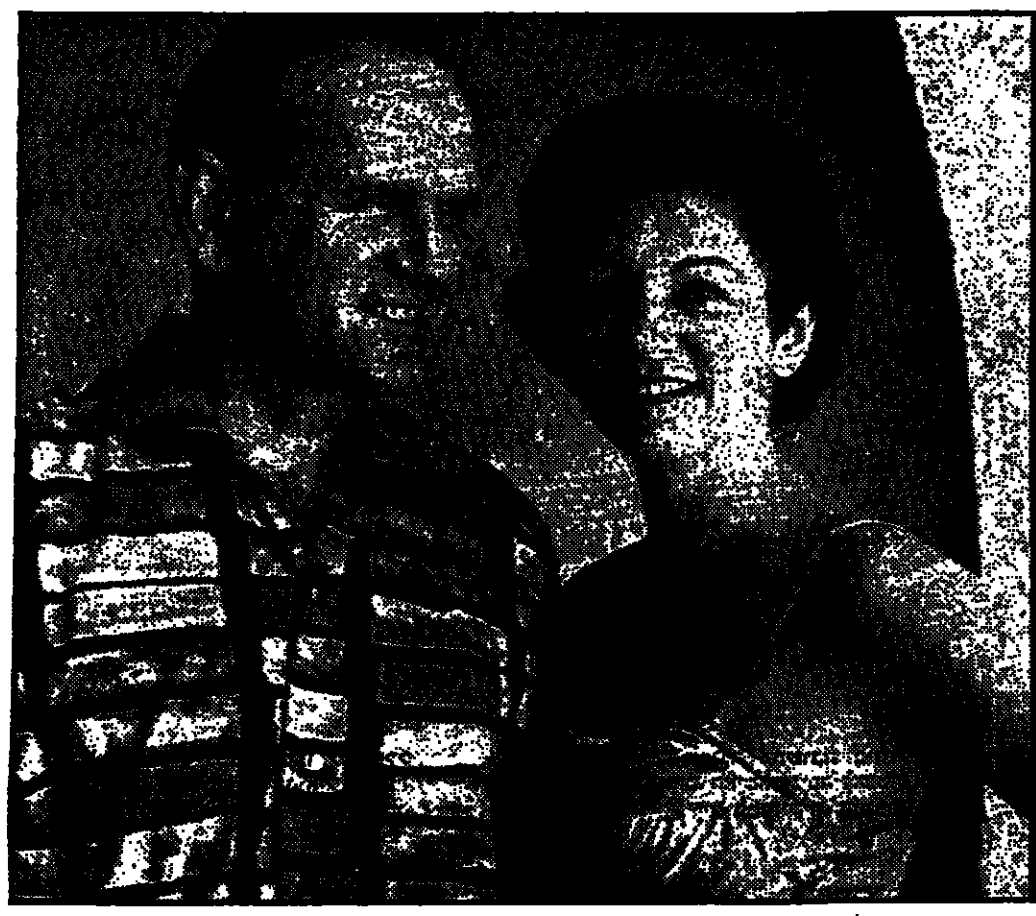

משפחת זיו. מימין לורד־אב זיו (אמצע) ובניו. משמאל לורד־בן מרכוס והגברת זיו. היסטוריה

ספרו האוטוביוגרפי "אל תשאל למחיר" (בהוצאת וידנפלד אנד ניקולסון), הוא מקור בלתי נדלה לסיפורים ואנקדוטות מן ההיסטוריה הישראלית, ההיסטוריה של יהדות בריטניה והיחסים בין בריטניה וישראל. למעשה זהו אחד הדו"חות החמים והחיוביים הבודדים שקראנו לאחרונה בבריטניה על ישראל, אך הוא יכול גם להיות לעזר רב למתמחה במנהל עסקים.

בפרק הראשון מספר זיו: "[illegible] אמר לי [illegible] כל [illegible] עבדנו, וייצמן, בן־גוריון, גולדה מאיר כבר מתים. חלק גדול מבני דורנו כבר מתים. אתה חייב לספר על הימים ההם.' הבטחתי לו לעשות זאת... הסיבה השניה לכתיבת הספר היא רצוני להביע את תודתי למשפחתי שאיפשרה לי להיות כפי שהייתי... הסיבה השלישית היא שבתי, דניאלה, אמרה לי לפני שנתיים: 'אבא, אילו כתבת את זכרונותיך, היית מפסיק אחת ולתמיד לספר לנו כל הזמן אותם סיפורים...'"

מרכוס זיו הוא נכדו של אפרים זיו, אשר בשנת 1880 היגר מרוסיה לגרמניה ואחרי גלגולים רבים רכש כרטיס נסיעה לניו־יורק ואז הסתבר לו כי הכרטיס מקנה לו נסיעה רק עד האל שבמזרח־אנגליה. משם נסע למנצ'סטר, שם ציפה למצוא קהילה גדולה של יהודים. הוא החל לעבוד כעוזר לחייט. העסק הראשון היה מכירת שאריות בד, שהחייט זרק, לחברת "בומגנס". שש שנים אחר־כך נעשה זיו שותף בחברה ההיא. מלחמת העולם הראשונה שהגבירה את הדרישה לשאריות הכותנה היתה תחילת דרכו לעושר. בניו, ישראל (אביו של מרכוס) ואדוארד, ירשו עסק מצליח ומכרו אותו כאשר בשנות העשרים נעשו שותפים ב"מרקס אנד ספנסר". ההיסטוריה של סבו השני של מרכוס, מיכאל מרקס, היתה דומה. הוא נולד בביאליסטוק, התייתם, והיגר לאנגליה, בהיותו בן 19. בלידס, אליה הגיע, היתה קהילה גדולה של יהודים. סוחר יהודי נתן לו הלוואה של חמש לירש"ט (סכום נכבד באותם ימים) בהם קנה סחורה שמכר כרוכל במנצ'סטר ובכפרים הסמוכים. בשלב הבא הציב דוכן בשוק, עליו התנוסס שלט גדול באנגלית עילגת: "אל תשאל למחיר – המחיר פני אחד". תוך שנתיים פתח רשת "דוכני פני" בכמה ערים באיזור. על החנות הראשונה שלו הציב שלט: "מ. מרקס – מייסד דוכן הפני". החנות שפתח היתה הראשונה בבריטניה שהיה בה שירות עצמי. ספנסר הצטרף לשותפות ב־1894 והשקיע בה 300 לירש"ט.

מלחמת ה"ניו־יורק טיימס" באיידס / יוסי מלמן, ניו־יורק

מי ידבר בשם ציבור הנפגעים החדשים

כאשר גילו אפידמיולוגים את נגיפי המחלה ב־81', 80 אחוז מהחולים היו הומוסקסואלים, השאר צורכי סמים. בינתיים השתנו הנתונים. אחוז ההומוסקסואלים ירד ל־50. השינוי הדרמטי — עליה תלולה בחולים בקרב שחורים ומיעוטים אחרים

פעם, לפני 30־40 שנה, נהגו לומר כי מה שטוב ל"ג'נרל מוטורס" טוב לאמריקה, ביטוי שנגזר נוסף: כאשר "ג'נרל מוטורס" מתעטשת, אמריקה חוטפת נזלת". מטרת הביטויים האלה נועדה להצביע על הקשר ההדוק וההשפעה שיש למפעל העצום הזה, קשר והשפעה עד כדי כמעט זהות עם אמריקה. על משקל דומה אפשר לומר כי "מה שטוב ל,ניו־יורק טיימס', טוב לשאר כלי התקשורת בארה"ב". ה"ניו־יורק טיימס" גאה על המוטו המתנוסס בראש כותרת העמוד הראשון "כל החדשות הראויות לדפוס". ה"ניו־יורק טיימס" קובע את סדר היום הציבורי. אם ה"ניו־יורק טיימס" החליט לפרסם ידיעה או מאמר סימן ששאר אמצעי התקשורת ילכו בעקבותיו. השבוע החליטו עורכי העתון כי מה שחשוב באמת הוא מגיפת האיידס. במשך ארבעה ימים רצופים הקדיש ה"טיימס", פעם עמוד, פעם שניים, לציון מפורט על המחלה הנוראה הזו, בנוסף לכותרת הראשית היומית שעסקה גם היא במגיפה. "איידס – השלב הבא" הוא שמה של סידרת המאמרים, ששבה העלתה לתודעת הציבור רגשים וחיבוטים חדשים, ובלתי מטופלים עדיין, מהמרכז הרפואי ע"ש מונטיפיורי בברונקס.

הנתונים המשתנים וחושפי הפגיעה החדשים עצובים. בסיפורים טרגיים מחרידים. בבית החולים של שכונת הארלם אפשר למצוא מתוך 50 נפגעי האיידס המגיעים מדי יום ביומו, נשים הנשואות לבעלים מסוממים, שכלל לא היו מודעות לסיכון ונפגעו כבר במחלה. תינוקות שנולדו לאמהות מכורות לסמים, וגברים צעירים, חסרי בית, מובטלים המהלכים כצללים במסדרונות בית החולים. לעיתים נגזר למות דינה של משפחה שלמה — כתזכורת מעוררת פחד, שמחלת האיידס מופצת גם באמצעות מין הטרוסקסואלי ויכולה להיות מועברת גם לעוברים שטרם נולדו.

בשכונות הנגועות בסמים, ברעב ובעוני נראים קורבנות המחלה חסרי אונים לחלוטין, בלתי מאורגנים, ללא סיוע, בודדים לגורלם. באזורים אלה אין שרותים קהילתיים ממש, אין עובדי בריאות וסעד שידאגו לחולים כשם שהתארגנו בימים הראשונים לתפוצת המחלה ע"י ההומוסקסואלים, רובם לבנים בעלי אמצעים מהמעמד הבינוני. "מי ידבר בשם ציבור הנפגעים החדשים", ציטט ה"ניו־יורק טיימס" את שאלתו הרטורית של דויד סנסר, מי שהיה מפקח הבריאות הראשי בעיר, והתשובה כמובן, ברורה. הנפגעים החדשים אינם מאורגנים, ואין מי שיזעק את זעקת הסיוע.

האחראים על הרפואה הציבורית מתארים אקולוגיה סוציאלית וכלכלית שבירה של השכונות הפגיעות, שבהן מתפשטת המגיפה. תזונה ירודה, בריאות לקויה, חוסר קורת גג ופעילות מינית נפוצה על רקע בערות, נחשלות ובורות, חברה שלא שמעה על קונדומים ואמצעי מניעה אחרים.

אבל הטאבו אינו רק על האמצעים, בשכונות הפגועות משתמר, עדיין, טאבו על המחלה עצמה. אסור לדבר על האיידס ולכן גם הקורבנות או הקורבנות הפוטנציאליים אינם מבקשים סיוע, גם אילו רצו בכך. "אני רוצה לומר לאנשים — במיוחד לנשים — שידאגו, שיהיו מודעים לבעיה", אמרה שחורה צעירה בת 24 מהארלם, שסיכוייה להיפגע במחלה גבוהים. היא הגיבה בחיוב לבדיקת האיידס והוסיפה: "אבל אם אדבר, אהיה מנודה, כמו ממצורעת יתרחקו מפני ויבדו אותי".

בעלה של הצעירה מהארלם גווע מהמחלה. הוא נפגע, לפני שנים, ממזרק מזוהם כאשר השתמש בסמים. גם גיסתה, יצאנית ומכורה לסמים, ממתינה למוות. "כולנו ממתינים", אמרה הפרוצה.

את אלה גם סידרת המאמרים של ה"ניו־יורק טיימס" לא תוכל להושיע. אבל, אולי, ויש על כך סימן שאלה גדול, יינצלו בכל זאת קורבנות פוטנציאליים. במקביל למאמצים למצוא תרופה למגיפה, וכבר נעשים ניסיונות כאלה, ותרופה אחת עומדת לזכות באישור שלטונות הבריאות ותשווק בקרוב, במקביל לגיוס הנגיוס הרפואי, הצורך החשוב ביותר הוא להגביר את תודעת הסכנה. מבחינה זו אפשר שלסידרת המאמרים תהיה השפעה מסויימת, גם אם מספר קוראי ה"ניו־יורק טיימס" בהארלם או בברונקס אינו רב ביותר. אבל החלטת העתון לדון בה בפירוט כזה, מחזקת את הידיעה, עד כמה מטרידה, מעיקה ומאיימת מגיפת האיידס על הציבור בארה"ב. השבועון הכלכלי "ביזנס וויק" הקדיש גם הוא את סיפור השער לנושא "עולם העסקים והאיידס". רשתות הטלוויזיה הסכימו, לאחר ויכוח ממושך, לאפשר שידור פרסומות למען השימוש בקונדומים.

על פי מחקרים חדשים של רופאים ועובדי בריאות, הדפוסים הדמוגרפיים של מחלת האיידס בניו־יורק עוברים שינוי מכריע. המיעוטים האתניים והעניים נתונים — באורח בלתי פרופורציונלי — לסיכונים גבוהים של המחלה, הרבה יותר מאשר שכבות אוכלוסיה אחרות. כאשר גילו האפידמיולוגיסטים את נגיפי המחלה ב־1981, כ־80% ממקרי החולי בניו־יורק היו הומוסקסואלים. השאר התגלו בקרב צורכי סמים. בינתיים, השתנו הנתונים, וההומוסקסואלים מהווים רק מחצית מכלל החולים, מספר המסוממים שלקו באיידס עלה לשליש, אבל השינוי הדרמטי חל בעליה התלולה של נפגעי איידס בקרב קהילות ההיספנים והשחורים של המטרופולין.

מתוך כעשרת אלפים מקרים רשומים, כ־54% הם של בני הקהילות האלה. ומתוך אלף הנשים שנגועות באיידס, 80% הן שחורות והיספניות והפגיעה גבוהה עוד יותר בקרב ילדים ממוצא זה. 90% מתוך 178 מקרי האיידס שנתגלו אצל ילדי ניו־יורק נתגלו בקרבם. "האיידס אינו מתחלק באורח שווה", הסביר ד"ר ג'רלד פרידלנד.

40 שנה לדוקטרינת טרומן / „אקונומיסט"

היום בו פרצה „המלחמה הקרה"

טרומן. אין רטוריקה – אין כסף

סטאלין. הפר את ההבטחות שנתן ביאלטה

הצורך לשכנע את הקונגרס לאשר סיוע דחוף ליוון ולתורכיה הביא במארס 1947 לגיבושה של דוקטרינת טרומן אשר נתנה גושפנקה ל„עולם של שתי מעצמות" והיתה מאז לזרם המרכזי במדיניות החוץ האמריקאית

למסעו של הנשיא טרומן לגבעת הקפיטול ב־12 במארס 1947, כדי למסור לקונגרס הודעה מיוחדת, קדמו 19 ימים של עבודת צוות מאומצת, שבמהלכם עוצבה מחדש מדיניות החוץ האמריקאית. עבודה זו נעשתה בעקבות שתי אגרות דיפלומטיות בריטיות, לוושינגטון ב־21 בפברואר; כל אחת מהן עסקה בתוכנית סיוע החוץ, שהממשלה הבריטית הכירה בנחיצותה, אך לא היתה יכולה עוד לממן אותה.

באגרת הראשונה נמסר כי בריטניה תיאלץ להפסיק בסוף מארס את הזרמת הסיוע הצבאי והכלכלי ליוון. באגרת השניה נאמר כי בריטניה תצמצם באופן קיצוני את תרומתם לצרכיה הכלכליים והבטחוניים של תורכיה. במצב שהתהווה לאחר המלחמה נחשבו יוון ותורכיה לחלק מאיזור ההשפעה הבריטי ובריטניה היתה עדיין באותה עת, המעצמה הצבאית הראשית בזירה הים-תיכונית. לאחר חלקם המביש בכניעתה של יוון על-ידי מדינות הציר ב־1941, חזרו אליה הבריטים כשהגרמנים נסוגו. מצבה הכלכלי של המדינה היה כלאחר יאוש והבריטים מצאו עצמם לכודים במלחמת אזרחים בין המשטר המלוכני המחודש לבין כוחות ה„רזיסטנס", אותם הנהיגו הקומוניסטים. תורכיה היתה מקרה אחר. היא היתה מושא למלחמת עצבים סובייטית ממושכת, שנוהלה כדי להבטיח לרוסיה מאחז צבאי, אותו ביקשו לרכוש, זה שנים רבות, על גדות הבוספורוס והדרדנלים.

הודעתו של טרומן לקונגרס טיפלה אמנם באופן מקיף במצב עניינים זה, אך כללה גם הצהרה חובקת עולם:

„זו חייבת להיות מדיניותה של ארה"ב, לתמוך בעמים החופשיים, אשר עומדים בפני נסיונות השתלטות מצד מיעוטים מזויינים או לחצים חיצוניים".

משקלו של התפקיד שמילאה עד כה בריטניה נפל עתה על כתפי האמריקאים, אולם האגרות הבריטיות הבהירו למקבלי ההחלטות האמריקאים כי נותר להם פחות זמן מכפי שציפו כדי להנהיג מדיניות עולמית חדשה

הראשונה שהוגשה לטרומן, הנוסח היה „זו חייבת להיות המדיניות". היה זה הנשיא בעצמו, אשר ביקש לא להותיר ספק, מחק את המלה „צריכה" והחליף אותה ב„מוכרחה". ההצהרה, שנודעה בשמה „דוקטרינת טרומן", סימנה את הופעתה ברבים של המדיניות האמריקאית במגמה לבלום את ההשפעה הסובייטית. סמוך לפרסום ההצהרה כתב ג'ורג' קינן במאמרו שנדפס בכתב-העת „פורין אפיירס":

היסוד העיקרי של המדיניות האמריקאית כלפי ברית-המועצות חייב להיות בלימה ארוכת-טווח אך תקיפה וערנית של נטיות ההתפשטות הרוסיות.

קינן, אף-על-פי שעמד באותה עת בראש הצוות לתכנון מדיניות החוץ, לא סבר שמאמרו, „מקורות ההתנהגות הסובייטית" הוא בבחינת הצהרה של מדיניות הממשל, ולא כיוון אל מה שהאחרים ראו בו. בזכרונותיו אמר כי הוא חש „כמי שבהסח הדעת שיחרר סלע גדול שעמד בראש הצוק". אך כרגיל, במקרים כאלה, היה ההסבר מועד לכשלון. מאמרו של קינן טבע רעיון יסוד, אשר, בגלגולים שונים, משל מאז בכיפת מדיניות החוץ האמריקאית. אתה היא אם מיכאיל גורבצ'וב מתכנן או לא את הרחבת ההשפעה הסובייטית – ארה"ב עדיין בוחנת דרכים לבלום אותה.

האמריקאים, אשר קיבלו ובחנו את שתי ההודעות הבריטיות במשך סוף השבוע של ה־22 בפברואר 1947, עמדו כבר על כך שבריטניה איבדה את יכולתה לקיים באופן עצמאי מעמד של מעצמה עולמית. משקלו של התפקיד שמילאה עד כה בריטניה נפל עתה על כתפי האמריקאים, אולם האגרות הבריטיות הבהירו למקבלי ההחלטות האמריקאים שנותר להם פחות זמן מכפי שציפו, כדי להנהיג מדיניות עולמית חדשה.

בריטניה נכנסה למלחמת העולם השניה 27 חודשים לפני ארה"ב, ומצבה הכלכלי היה קשה. אף-על-פי-כן הצליחה לתפקד כמדינה לוחמת מן הדרגה הראשונה, בזכות הסיוע האמריקאי וכוח הרצון שהוכיחה. הסיוע האמריקאי הופסק בחטף בתום המלחמה. בריטניה נותרה כקבצן קיסרי, כשהיא בעלת צבאות וציים, התחייבויות, אחריות וחובות מסביב לעולם, אך גם עם שכנוע עמוק שהיא הרוויחה את הזכות להיות שווה למעצמות הגדולות.

תוצאות המלחמה אילצו את בריטניה לוותר על מאוויה באסיה, וההחלטות להעניק עצמאות להודו, בורמה וציילון נפלו בתחילת 1947, יחד עם ההחלטה לוותר על השליטה בפלשתינה. למלא תפקיד עולמי. שר החוץ ארנסט בווין גרר את עצמו מכינוס שרי חוץ למשנהו, ועמל כדי להציג את עמדותיה של בריטניה. הוא עשה כך מתוך שכנוע עמוק שבריטניה זכאית לאוזן קשבת להשמיע את דעותיה בכל פורום שהוא. „בריטניה אינה יכולה ולא תסכים לעזוב", אמר בבית הנבחרים באוקטובר 1946. המדיניות שהתוותה קראה להחזיק מעמד, עד שענפי התעשיה והמסחר יאספו כוחות והאמריקאים יתרגלו לחלוק את הנטל; ובינתיים על הבריטים למלא את התחייבויותיהם בצורה הטובה ביותר. הוא לא הטיל מעולם ספק בכך שהוכנות אלה כללו את אי-הפקרתה של תורכיה לרוסים ואת חילוצה של יוון מחיבוקם של הקומוניסטים.

קלמנט אטלי, ראש הממשלה של הלייבור, נחשף באופן ישיר יותר מאשר בווין ללחציו הבלתי פוסקים של האוצר, אשר טען שהמדינה חייבת להפסיק לבזבז מעבר לאמצעים שברשותה. הוא היה גם ספקני יותר לגבי התיאוריה האסטרטגית שהציגו בפניו ראשי הצבא, אשר קראה להציב נוכחות בריטית חזקה בים התיכון ובמזרח התיכון, כדי להרתיע את ברית-המועצות, אסטרטגיה זו כונתה בפיו „אסטרטגיה של יאוש". ולגבי יוון התחיל אטלי לתהות „האם המשחק היווני שווה את הטרחה".

כשר האוצר ראה יו דלטון את תפקידו כמעצור בפני הכסף הבריטי אשר זרם כדי להאכיל את הגרמנים הרעבים, לגונן על היוונים ולהכניס סדר בתורכיה. היה עליו לדאוג לתקציב ולכלכלה החלושה, לאסוף את חובות המלחמה ולדאוג למאזן התשלומים. הוא חזר על דברים אלה שוב ושוב, אך היה נחוץ לו המשבר הידוע לשמצה של 1947, כדי שיקבלו את דרישותיו. בקור ובחשיכה של פברואר לא נותרה לבווין ברירה, אלא להסכים לדברי דלטון ולשלוח מסר לוושינגטון, ולו גם כדי לא לשלוח אותו ישירות ליוון, שכן, כך נרמז לשר החוץ, הדבר עלול להביא בעקבותיו לנפילת הממשלה היוונית. היתה זו שעה קשה לבווין, שהיה כבד משקל וסבל מאי-ספיקה של הלב. הוא נאלץ לעלות במדרגות המובילות אל חדר

הארימן השתכנע בסופו של דבר מתפיסתו הקודרת של קינן לגבי כוונותיה של ברית-המועצות. התפכחותו התרחשה ככל הנראה באוגוסט 1944, כשסטאלין סירב להעניק או להתיר מעבר של סיוע כלשהו למורדי ורשה

של שר האוצר, שם סיכמו ביניהם את הפרטים, שכן המעליות קורקעו מחמת המחסור בחשמל. אירופה כולה היתה שרויה ב־1947 במצב קשה שהלך והחמיר.

ארה"ב, המעצמה היחידה שנותרה בעלת משאבים, ניצבה בחורף ההוא בפני שני אתגרים: העויינות הסובייטית והערעור הכלכלי באירופה. תגובתם לשני האתגרים באה ב־12 במארס, עם פרסומה של דוקטרינת טרומן וב־5 ביוני, עם ההכרזה על תוכנית מרשל.

קינן, אשר שירת בשגרירות האמריקאית במוסקבה כמשנה לשגריר אוורל הארימן, המשיך לשלוח את אזהרותיו, לגבי השאיפות הסובייטיות המסוכנות. הוא היה קסנדרה של מדיניות החוץ האמריקאית. ידיעותיו של קינן היו רחבות היקף והשיפוט חודרני, אך רק לעתים רחוקות הצליח לעורר אמון בתיזות שהציג. הממונה עליו, אוורל הארימן, תיאר אותו כאדם ש„הבין את רוסיה, אך לא הבין את ארצות-הברית".

הארימן השתכנע בסופו של דבר מתפיסתו הקודרת של קינן לגבי כוונותיה של ברית-המועצות. התפכחותו התרחשה בכל

סטאלין בחר לפרש את המשא-ומתן שהתנהל על כניעת הכוחות הגרמניים באיטליה כנסיון מצד רוזוולט לשחרר דיוויזיות גרמניות לחזית המזרח

הנראה באוגוסט 1944, כשסטאלין סירב לתת או להתיר סיוע כלשהו למורדי ורשה כנגד הגרמנים. הוא החל לדאוג שמא „ברית-המועצות

סטאלין, טרומן ואטלי. הברית הגדולה קרסה תחתיה

ת-יעשה לסכינאי של העולם בכל מקרה שבו יהיו מעורבים האינטרסים שלה". בנקודה זו הקדים השגריר את הנשיא רוזוולט ואת יועצו הראשי הארי הופקינס האופטימי. רוזוולט יצא מוועידת טהרן (נובמבר 1943) כשהוא משוכנע כי זכה באמונו האישי של סטאלין ושאם ינהגו בו כראוי, אפשר יהיה לסמוך על עזרתו. תקוות אלה הצטמצמו בחודשים האחרונים של 1944, כשהצבאות הרוסיים צעדו לעבר גרמניה, מטאטאים הצידה טענות של האמריקאים והבריטים לגבי זכותם להשתתף בקביעת עתיד השטחים של מזרח אירופה. גם מבחינות אחרות התחילו רגליה של מה שכונה „הברית הגדולה" להתקפל תחתיה. רוזוולט ראה אמנם את הדברים מתרחשים, אך לא הפעיל את פעמון האזעקה, כיוון שרצה בייסודו של ארגון האומות המאוחדות בתמיכת הקונגרס; רצה למנוע הזדעקות ציבורית בקרב הקבוצות האתניות המזרח-אירופיות בארה"ב, וקיווה שההבנה שהשיג עם סטאלין תחזיר את הדברים אל מסלולם התקין. אחרי ועידת יאלטה (פברואר 1945) נערכה במארס הופעתו האחרונה לפני הקונגרס ובה הכריז כי הסכמי יאלטה אף שאינם מושלמים, „יכולים להביא שלום – ויביאו שלום – שיתבסס על העקרונות הצודקים והאיתנים של האמנה האטלנטית".

סטאלין המשיך להתייחס למזרח אירופה כאילו ועידת יאלטה לא התקיימה כלל. דו"חות שזרמו לוושינגטון טענו כי חיילים אמריקאים, ששוחררו ממחנות השבויים הגרמניים על-ידי הצבא הרוסי המתקדם טופלו ביד קשה. חיילים ודיפלומטים אמריקאים ומערביים התלוננו על התנהגות עויינת מצד הרוסים. סטאלין בחר לפרש את המשא-ומתן הצבאי שהתנהל על כניעה של הכוחות הגרמניים באיטליה, כנסיון מצד רוזוולט לשחרר דיוויזיות גרמניות לחזית המזרח הרוסית. הנשיא קיבל זאת בעלבון אישי צורב ואף טרח לציין זאת במכתב ששלח לסטאלין. חלפו רק שישה שבועות מאז ועידת יאלטה, כשאמר: „אוריל (הארימן) צודק. איננו יכולים לעשות עסקים עם סטאלין. הוא הפר את כל ההבטחות שהבטיח ביאלטה". אלא שהערה זו נאמרה בפני אורחים בסעודת צהריים ולא כהצהרה פומבית.

רוזוולט נפטר ב־12 באפריל והותיר לנשיא טרומן את הטיפול ביחסים המתמוטטים עם ברית-המועצות. בתוך שבועיים התברר לרוסים שהנשיא החדש אימץ מדיניות חדשה, אנטי-סובייטית. כל מה שקרה הוא שסגנון נוקשה תפס את מקומו של סגנון רך; טרומן לא התייאש עדיין מפתרון המחלוקות האמריקאיות-סובייטיות באמצעים ידידותיים. כמעט שנתיים עברו לפני שהמדיניות האמריקאית האופוזיציונית לברית-המועצות התגבשה לכלל „דוקטרינת טרומן".

במובן מסויים העמיד טרומן בפני תוצאותיה של הסיסמה „כניעה ללא תנאי", שאימצו פרנקלין רוזוולט ווינסטון צ'רצ'יל בוועידת קזבלנקה בינואר 1943. השאלות מדוע וכיצד התקבלה סיסמה זו על דעתם לא קיבלו מעולם תשובות מספקות; ברור שהיא פישטה את מצב העניינים; היא צימצמה את סכנת המחלוקות הפנימיות בין השותפות ופיזרה את החשש מפני התחייבויות מביכות כלפי הצדדים המובסים. זו היתה גם הסיבה שבגללה הברית התעלמה מן הקושרים הגרמנים שניסו לרצוח את היטלר. אילו קיבלו הקושרים סיוע מתאים, אפשר שהיו יכולים להציב ממשלה גרמנית אלטרנטיבית, אשר היתה יכולה לשאת ולתת על שלום ולשמור על מעמדה של גרמניה כמעצמה אירופית. הסיסמה תאמה באופן מושלם גם את כוונותיהם של הרוסים. פירושה של כניעה ללא תנאי היה חיסולה של גרמניה כמעצמה והותרת חלל באירופה, שלארה"ב לא היתה כל כוונה למלא; בעוד שלבריטניה ולצרפת לא היה הכוח לנסות. מדיניות זו הביאה גם לסילוקה של יפאן שהיתה אכן גוף על דרכה של ברית-המועצות להגשים את תוכניותיה בצפון-מזרח אסיה. עיצובו של „עולם של שתי מעצמות" הוביל באופן ישיר למלחמה הקרה.

זמן קצר אחרי שהותוותה דוקטרינת טרומן נטבע המונח „מלחמה קרה". ברנרד ברוך היה הראשון שהשתמש בו בדיבור, אך השימוש שעשה בו וולטר ליפמן כבותרת-גג לסדרת המאמרים התוקפנית שלו כנגד תיאוריית הבלימה של קינן, עשה ככל הנראה את המונח למטבע לשון נפוצה.

שתי הבעיות שנצנחו לחיקם של האמריקאים, כתוצאה מן האגרות הבריטיות מה־21 בפברואר 1947 דמו אך מעט זו לזו. תורכיה היתה מקרה פשוט של מדינה אשר הוטרדה על-ידי תביעות טריטוריאליות ואיומים צבאיים סובייטיים. כדי למצוא מכנה משותף בין בעיותיה של יוון לבין סטאלין היה צורך להניח כי טיטו, אשר סייע למורדים היוונים, עשה זאת במצוותה של מוסקווה – הנחה שאמיתותה מוטלת בספק, אך באותה עת התייחסו אליה כאל עובדה שאינה ניתנת לערעור.

האילוץ לכרוך את שני המקרים בחבילה

תוך גילוי רגש עז וידע רב קרא דין אצ'יסון לגייס את ערכי העולם הישן להצלתו של העולם החדש. ברגעים ההם עלו בחדר הסגלגל רוחותיהן של אתונה, ספרטה, קרתגו ורומא

אחת, במסגרת הדוקטרינה, נבע מן הסיטואציה שנוצרה בקונגרס, שבו מפלגתו של הנשיא, המפלגה הדמוקרטית, נחלה תבוסה ניצחת והרפובליקנים שלטו בקונגרס ובסנאט. מצב הרוח הרפובליקני היה אנטי-סובייטי, אך גם אנטי-בזבזני; במיוחד לטובת זרים, עליהם פוזרו כבר כספים רבים, במסגרת המאמצים הנדיבים שעשו האמריקאים לתקן את הנזק האנושי שגרמה המלחמה. הרוב החדש בז לנשיא, שעל דעת הכל – שטעו כמובן – היה צפוי לתבוסה בבחירות הבאות של 1948. קרן האור היחידה, כמעט, מנקודת מבטם של אלה שהיו מופקדים על ביצוע מדיניות החוץ האמריקאית, היתה ההסבה בהשקפתו של הסנטור הרפובליקני רב ההשפעה, ארתור ונדנברג, שאימץ את ההשקפה הגלובלית.

דין אצ'יסון, כתת-מזכיר המדינה, נטל לידיו את ניהולה של יוזמת טרומן; מזכיר המדינה החדש, גנרל ג'ורג' מרשל עמד אז לצאת למוסקווה לפגישה נוספת וחסרת תוחלת של שרי החוץ של בנות הברית. אצ'יסון תיאר בזכרונותיו את הסצינה שהתרחשה ב־27 בפברואר, כשמנהיגי הקונגרס הגיעו לבית הלבן, כדי לשמוע את הצעות הממשל לפתרון בעיות יוון ותורכיה. בעיצומה של הפגישה כאשר היה נדמה שהסבריו המפוכחים של גנרל מרשל אינם מעוררים את התגובה הרצויה, קפץ אצ'יסון וסיפק „משהו" נוסף – תיאור חי של הקונפליקט הגורלי הצפוי בין המערכת המערבית וזו הקומוניסטית. תוך גילוי רגש עז וידע רב קרא אצ'יסון לגייס את ערכי העולם הישן להצלתו של העולם החדש. ברגעים אלה עלו בחדר הסגלגל רוחותיהן של אתונה, ספרטה, קרתגו ורומא. סנטור ונדנברג, ש„הורשם" על-ידי כושר הדיבור של אצ'יסון אמר כי הקונגרס ייענה בחיוב, אם העניין יוצג בפניו כמונחים גלובליים ואסטרטגיים אלה. אצ'יסון הורה לצוות החשיבה שלו להכין את הגשת ההצעה לקונגרס באופן שיבטיח שההצעה שתובא בפני הקונגרס אכן תנוסח על-פי התנאי

גנרל מרשל חזר ממוסקווה כשהוא משוכנע כי הסובייטים אינם מעוניינים בהחלמתה של אירופה. „החולה גוסס בעוד הרופאים נמלכים בדעתם", אמר, והורה לצוות התכנון שלו לעבד תוכנית להבראת אירופה

של ונדנברג. כך הגיע לסיומו תהליך הלידה של דוקטרינת טרומן.

אין לפרש את העובדות ההיסטוריות כאילו היתה דוקטרינת טרומן בבחינת תחבולה בלבד. הרקע האסטרטגי הרחב, שעליו התעקש ונדנברג היה אכן בעל חיוניות. ב־1947 התגברה התחושה שחשדות הסובייטים כלפי המערב אינם ניתנים לפיזור. גם אם היתה במערב נטיה לגלות הבנה לעיסוקם המוגזם של הרוסים בבטחונם, הרי שבעת ובעונה אחת הצטברו ההוכחות וגברה התחושה, שלצמאונם לטריטוריות ולמדינות חיץ משעבדות לא יהיה סוף. מארס 1947 יכול להחשב כנקודת המפנה שבה גברה ידה של ההתפכחות ממוסקווה.

בתהליך זה שיחקה השפעתו האינטלקטואלית של קינן תפקיד חשוב, אף כי לא תמיד לשביעות רצונו. כמי שחש תמיד בנוח כאשר הוא מבטא דעת מיעוט, יצא קינן ב־1933 כנגד החלטת רוזוולט על חילופי שגרירים עם ברית-המועצות, אך כאשר נפלה ההכרעה והוא התמנה לתפקידו בשגרירות הרוסית, התמסר כולו לעבודתו, כשהוא משקיף על הטיהורים הגדולים שערך סטאלין בדרגים הבכירים. בסוף המלחמה שב למוסקווה כמשנה לאוריל הארימן. מסריו התכופים של קינן לוושינגטון בין 1944 ל־1946 דחו כאבסורד כל רעיון כי רוסיה הסובייטית תשתלב בתוך המערכת הבינלאומית. אף-על-פי כן לא חשש כי המתחים הגוברים בין מערב למזרח יסתיימו במלחמה. „הרוסים אינם רוצים לפלוש", אמר. „אם לא ייתקלו בהתנגדות, הם יוסיפו ויתפשטו עד אין סוף, אך אם יתנגדו להם, יעצרו". הפועל היוצא של טיעונים אלה היה מדיניות, שלא היתה אמנם מלחמתית, אך היתה אקטיבית וככל הנראה נתפשה על-ידי הרוסים כשואפת מלחמה.

משחזר לוושינגטון הצטרף קינן ל„קולג' המלחמה" החדש, שם החל, בהרצאותיו, לפתח את נושא „הבלימה". גנרל מרשל שהתמנה בתחילת 1946 לכהונת מזכיר המדינה, הנרשם החליט להקים צוות לתכנון מדיניות, בראשותו של קינן.

בתפקידו זה לא היה קינן אחראי לנאום שבו ביקש טרומן מן הקונגרס סיוע של 400 מיליון דולר ליוון ותורכיה. אצ'יסון פיקח על תפקיד זה, מתוך הקפדה לנסח את ההצעה בהתאמה לתנאי של ונדנברג. טיוטת הנאום היתה מוכנה והיתה בדרכה לעיונו של הנשיא, כשקינן עיין בה. הקריאה הורידה אותו. אף-על-פי שהסכים כי יוון זקוקה לסיוע, לא הבין מדוע זקוקה תורכיה ליותר מסיוע מוסרי ודיפלומטי. מעבר לכך הזעיקה אותו העובדה שהסיוע ליוון הוגש במסגרת הצעה לאימוץ מדיניות עולמית. הוא העלה את החשש כי ההשלכה על מבנה ההצעה תהיה שכל מדינה אשר תעמוד בפני „נסיונות השתלטות מצד מיעוטים מזויינים או לחצים חיצוניים" תוכל לפנות ל„דוד סם" ולצפות ליד מושטת. המדיניות עולמית זו עוררה את התנגדותו, אך אצ'יסון פטר את התנגדויותיו של קינן בלא כלום. הוא לא היה סבור כי ארה"ב עומדת לצלול להרפתקאות סובבות עולם. הוא סבר כי היה צורך אמיתי לסייע ליוון ולתורכיה וכי המלל „הגלובלי", אשר עטף את בקשת הסיוע, נועד בעצם לרכך את הקונגרס. גנרל מרשל קרא את הטיוטה בדרכו למוסקווה; הוא הסתייג מן הנימה האנטי-קומוניסטית הבוטה ובמברק ששיגר לוושינגטון, הורה להנמיך במקצת את טון הנאום. התשובה שהשיבו לו הזכירה את תשובתו של אצ'יסון לקינן: אין רטוריקה – אין כסף.

ב־5 במארס, לפני שטיוטת „הדוקטרינה" הגיעה לידי הנשיא טרומן, הרכיב אצ'יסון ועדה מיוחדת, אשר, לאחר שני חודשי עבודה מאומצים, הגישה את נייר העבודה של תוכנית מרשל. הדו"חות שזרמו מאירופה תיארו התדרדרות כה חמורה עד כי משברים פוליטיים נראו בלתי נמנעים. בנאום שנשא אצ'יסון ב־8 במאי בקליבלנד, מיסיסיפי, הוצגו צרכיה הדחופים של אירופה בראש סדר היום של מדיניות החוץ. גנרל מרשל חזר ממוסקווה, כשהוא משוכנע כי הסובייטים אינם מעוניינים בהחלמתה של אירופה. „החולה גוסס בעוד הרופאים נמלכים בדעתם", אמר, והורה לצוות התכנון לעבוד על תוכנית להבראת אירופה.

אחרי שנוצרה כדי לענות על הדרישות הפוליטיות של הקונגרס ב־1947, הצליחה דוקטרינת טרומן לצבור משקל גם בממשלים הבאים. היה לעתים בכוחה להטעות אותם אך היא לא הוליכה שולל את יוצריה.

פטר הגדול, אפלטון וקצת זכרונות א"י

מאת גרשון ויילר

דומה המחלוקת סביב שירו של גבי דניאל („איגרא" 2) על פטר הגדול ונערי השואה למודסה שפתאום נפתחה. זוהי מחלוקת הנשפכת לכיוונים שונים, מהם אישיים טפלים ומהם שאין חשובים מהם להבנה העצמית שלנו. איני יודע אם טוב השיר או גרוע, וגם נדמה לי שרוב המתדיינים אינם מייחסים חשיבות לשאלה זו. מונחים בפני גם שני מאמריו של חיים גורי („דבר" 22.8.86 ו־6.2.87) שאחד מהם מאשים את גבי דניאל, הוא בנימין הרושובסקי, ואילו השני מטיח אותה אשמה גופה כלפי מתי מגד. ושוב לזכור את מאמרו של משה גלבוע בעמודים אלה, שבו טען המחבר, שהשיר הנדון עובר את גבול המותר ואין זה מקרה, לפי מיטב הבנתי, שמחויבותו של גלבוע דווקא באפלטון.

כידוע, ביקש אפלטון לגרש את המשוררים מן המדינה הטובה וזאת לא בגלל שהם מספרים שקרים אלא בשל טיבם הרטוריאליסטי של השקרים הללו. אפלטון לא דרש כל־כך שהאמת תיאמר בכל מקרה אלא שהנאמר בכל מקרה יהא מתאים לסדר המדיני. לשון אחרת, אם יש צורך להמציא דיבורים אשר ישמשו תשתית למדינה הטובה, כי אז חובה להמציא אותם וזה הקרוי אצלו „השקר האציל". השקר הזה אציל מפני שבחשבון סופי יסודו באמת, דהיינו באותה אמת המסוידה את המדינה בכללה. לא פרטי „האמת" חשובים אלא שהסדר המדיני כולו יהא בהתאם לאמת. לא ברור לגמרי מה הקשר בין האמת הזאת, המונחת ביסוד המדינה האפלטונית לבין סדרי המדינה, אולם זאת ניתן לומר בוודאות שהאמת נבחנת על־פי יעילות הקשר עצמו: דעה המפריעה לסדרי המדינה ודאי אינה אמת מכוח עובדה זו בלבד. דעות המשוררים, הגם שהן מביעות תודעות־זמן אמיתיות במובן זה שהן התרחשו בנפשו של המשורר פסולות. שלילת התודעות האלו בתור שקרים מזיקים ואנטי־מדיניים נשענת על התורה הקובעת שמראית־העין, תהא ממשית עבור הפרט ככל שתהיה, אינה ממשית־בפועל־ממש אם היא נוגדת את האמת הסמויה־מן־העין. הסובל, למשל, מן המקרה העיוור המרושע, טועה אם הוא מייחס את סבלו למקרה שכזה, שכן הסדר הטוב אינו יודע מקרים. אסור איפוא לכתוב על המקרה העיוור ומכאן שהטרגדיה פסולה – ואין לה מקום במדינה. אם גבי דניאל חש שהוא ובני דורו שימשו חומר בידי היוצר בן־גוריון, כי אז טועה הוא, ולפי בעלי דעות אפלטוניות לא טוב שיפרסם תחושות אלו.

שאלה חשובה היא, מה „תפקידו" של שיר: האם חייב הוא לתאר את האמת או להביע חוויות? וכל העסק מסתבך לאור העובדה שמדובר כאן באמת היסטורית כביכול, ולא באמת עיונית צרופה כמו אצל אפלטון. מה בחשבון סופי, מצדיק את הצנזורה?

איני מומחה לשירה, אבל תוהה אני על כמה מן הדברים שבאמצע הפולמוס, שהם קלים. אינני מבין מה הקשר בין הדרך הנסללת לירושלים לבין קרב לטרון. הקרב הזה אינו מוזכר אפילו ברמז בשיר הנדון, ואילו אני, לתומי, הייתי חושב שהדרך המובילה לירושלים מסמלת את התהליך המאומץ של הקמת המדינה, בלא התייחסות טופוגראפית מדוייקת כלשהי. „עצמות האיכרים" שימשו את פטר הגדול כחומר גלם, ואילו „עצמות נערים מן השואה" שימשו את בן־גוריון בתור חומר. הנערים הללו היו „אבק" – שוב דמוי של חומר – „לזרוע לאויב בעיניים". לפי מיטב הבנתי זה המסר של השיר: הנערים מן השואה היו חומר, ותו לא.

אם זה נכון, אז בכלל אין חשיבות לשאלה אם מתי מגד היה בלטרון או לא, או אם פרחי העולים ביחידות או לא, ומה היה מספר ההרוגים מביניהם. כמעט בסוגריים אעיר כאן, שמאז ראיתי את האלוף (מיל.) שמיר בטלוויזיה מדבר על לטרון, יש לי ספיקות לגבי הסיפור המפיץ על עולים שהובלו כביכול ללטרון. אני לא הייתי שם, ואיני מכיר איש שהיה שם וכל הסיפור טפל בעיני. אם העולים לא היו בגדר חומר אלא שותפים שווי־זכויות לכל דבר, כי אז אין סיבה שלא יישלחו ללטרון. ואם לא היו כאלה, היו בגדר חומר בלבד, הרי אין זה חשוב כיצד השתמשו בחומר הזה, הפסול בעצם שימושם כחומר.

חיים גורי כותב על הפצע הנורא שהזכרון הזה הותיר אצלו, אני נוטה לחשוב שהפצע בזכרונו של גורי כרוך בהתייחסות זו אל דור שלם כאל חומר. ונדמה לי שאני גם מבין מדוע זה כאב לגורי יותר מאשר לאחרים. גורי היה בהנהגה ולמד להתייחס אל הקהל שעסק בו, חניכיו, כאל תכלית ולא כאמצעי בלבד. ייחודו של גורי שהוא היה כמעט בודד בזה, כשם שהיה בודד בפרישתו מן הבולשביזם המצוי או בקרב יוצאי הפלמ"ח. הוא חזר מהונגריה ודיבר על אשר ראה שם בדמוקרטיה העממית ההיא, שראקושי ישב על כיסאה. יחד עם זאת גם ראה שהסיפור הרשמי, האמת הציונית המסורתית אינו מתקבל על הדעת גם בשאר התחומים. אני זוכר אותו עומד באגודת הסטודנטים בירושלים ושואל. אם דיר־יאסין זה דבר רע או דבר טוב. אם זה דבר רע, הוא שאל במלוא תמימותו של הילד הרואה שהמלך עירום, אז מדוע יושבים הקיבוצים על אדמות שנתפנו כתוצאה מן הבריחה שבאה בעקבות הטבח בדיר־יאסין. לא, חיים גורי אינו צריך להציג תעודות.

אבל לא בחיים גורי מדובר. מדובר בשירו של גבי דניאל והשאלה היא האם יש צידוק להאשמה נגד המשורר הזה על שכך הוא זוכר את הימים ההם, או, בלשונו של גורי, „כי זו תהא המשמעות בהביטו היום לאחור על השנים ההן". או מדוע מרגיש כך המשורר? קארל גוסטאב יונג מספר על חולה שבא אליו לאחר שכבר ביקר אצל רופאי־נפש רבים. „הם אומרים שאני מדמה את כל זה", סיפר הפאציינט ליונג. „אבל אני רוצה לדעת מדוע אני מדמה לי את כל זה". וזה העניין גם כאן. האם טוען מישהו שגבי דניאל מזייף את זכרונותיו של הצעיר בנימין הרושובסקי? האם אומר מישהו שמשקר המשורר המודקן בהביטו אחורה אל אותם הימים?

אומרים שזה לא היה כך. אולי. מי יודע מה המובנים של אמת במובן זה. אולם מקובל עלי שכך בנימין זוכר את הימים ההם. מדוע מקובל? מפני שגם אני זוכר את הימים ההם באופן דומה מאוד. יכול להיות, ואמנם אני נוטה לחשוב כך, שאי־אפשר היה להקים מדינה בלי „המדריך העברי הראשון" שידע לצעוק „רצח בעיניים" – אבל אני גם זוכר שאותו מדריך עברי הביט בי כפי שמביטים בחומר. (פעם קיבלתי מכתב המלצה ציוני, וליתר בטחון פתחתיו לפני מסירתו לתעודתו: היה כתוב שם שאני „חומר טוב"). וגם ניתן היה להבין מן המבט האופייני ההוא שבעליו אינו סבור שזה חומר משובח במיוחד.

רבים מבני דורי, כדי ליטול רק היבט אחד, מתרעמים כיום לא מעט על פולחן השואה המשתולל סביבנו. אנחנו שואלים עצמנו בתמיהה, כיצד זה קרה שאיש לא שאל אותנו, כאשר הגענו, על מה שקרה או למדנו לשתוק, „להיזמות" למדריך העברי הראשון. גורלנו, כמו בפרסומת ההיא, עם הבנק, ואין כיום לבנימין, כשם שאין לי, על מה להתלונן. אבל הזכרון ההוא ממשי עד מאוד והוא מבקש לצאת החוצה. אז בנימין יודע לכתוב שירים. אני רק מעלה על הכתב דברים כשולי שירה.

שיר אינו היסטוריוגרפיה. השיר הוא מבע ומי שטוען שאסור המבע מפני שאין הוא מתאים לאיזו אמת, הריהו אפלטוניסט ועליו הראיה – ושיקום להצדיק את עצמו בתור שכזה. מה אומר לא לבנימין? להרגיש ולזכור כפי שהוא מרגיש וזוכר, או רק לומר זאת ברבים?

אני משוכנע, שמעבר לכל שאלה של אמת או שקר היסטורי, טוב עשה בנימין הרושובסקי שנתן את רשות הדיבור לגבי דניאל. יש הרבה־הרבה מה לומר על שנותיה הראשונות של המדינה. אני עצמי העליתי לפני זמן־מה בעמודים אלה את זכרונו של „משא" ואת האמירה „משקרה, מגוך אשכנז". מלחמת תש"ח בקרב האינטליגנציה „המתקדמת". אני באתי אז־ישר מבית מדרשו של גיאורג לוקאץ׳ באוניברסיטת בודפשט, אולם חסידיו המקומיים הנלהבים ראו עצמם מוסמכים לתת לי שיעורים במשנתו, שהרי הם היו בפלמ"ח. גם היתה להם גננת עברית, כמובן. ראויה התקופה ההיא להתעניינות מחקרית, אולם כשהעליתי את הרעיון, באותה רשימה שהזכרתי, מייד קפץ אהרן מגד והתייצב בעמדת מגנה. ומדוע לא יעסוק גם בבולשביקיות המסורתית, הפוליטית ולא התרבותית, שכל כולה היתה תחומה בתחום ההתנשאות שלפיה כל האוכלוסיה, ולא רק העולים החדשים, היו בבחינת חומר?

אני זוכר את הימים ההם כתקופה שבה דיברו עלי רבות, מן הבחינה הסוגית, כמובן, איני זוכר שידברו אלי, למעט בזמן הבחירות. שירו של גבי דניאל חשוב גם מפני שהוא מהווה תיקון לדוקטרינה מסויימת ההולכת ונפוצה בארץ, מסוקרת על ידי עדות המגדה. כבר קרה לי שקשרו לי את הכינוי „פרופסור אשכנזי" – כאילו המוצא שלי, ועורי הלבן, הופכים אותי לשותף־בפשע של המדכאים, שכיצלו את אבותיהם של מפיצי הדוקטרינה העדתית החדשה. אני יכול לומר עם גבי דניאל על שהוא מזכיר לאלה שאינם יודעים: הגענו לארץ עם תרמיל על הגב ובלי כל גב אחר. עם כל הכבוד ליוצאי מרוקו וכו׳, שלא יעשו עצמם מסכנים על חשבוני המוסרי, כאילו אני ושכמותי רדפנו אותם ודיכאנו אותם. הם הגיעו עם משפחותיהם ואילו אנחנו באנו כל אחד לחוד, שריד בפני עצמו. גבי דניאל יודע על מה הוא מדבר.

„הדרך העוקפת העולה לירושלים" אכן נסללה. מלאכת הסלילה הותירה זכרונות שונים ומשונים בלבותיהם של הסוללים. יש מי שזוכר את עקשנותו־סרבנותו־חולשתו של החומר ויש הזוכר את עלבון היותו אך רק חומר. גם הזכרונות האלה הם חומר לתולדותיה של התקופה ההיא. איני מבין, מדוע רוצים המצנזרים למיניהם למחוק את הזכרונות שלנו? גרתי באותם ימים עם בנימין הרושובסקי בחדר אחד בשיכון הסטודנטים בבית־התנ"ך, סמוך לבניין העירייה בירושלים. הוא היה נער צנום, חיוור, מופנם מאוד ומעט בדיבורו. מעולם לא דיברנו על מה שאנחנו מרגישים. עתה מתברר שכנראה הרגשנו דברים דומים מאוד. אנחנו זוכרים היום דברים דומים מאוד.

ובמקום שחיים גורי, מתי מגד ונתן זך הצאר יתדיינו על ה„טיפול" שניתן לנו, הרי אפשר גם לשאול אותנו. כבר למדנו לדבר ונדע מה להשיב. זכותו הגדולה של גבי דניאל שפתח לאלה שלא ידעו לשאול, או שלא מצאו את אומץ־הלב הנדרש לכך.

מיהו גבי דניאל?

במדור התרבות הספרות של השבועון „הדואר", היוצא לאור בניו־יורק, פורסם בראשית פברואר מכתבו של פרופ׳ בנימין הרושובסקי, ובו נכתב, בין השאר:

„אינני גבי דניאל. גבי דניאל הוא גיבור ספרותי שהמצאתי, הכותב שירים, שיש לו ביוגרפיה שונה משלי. גם אילו היה זה כינוי ספרותי, הרי רק בבדיית־התרעמות מגלים מי האיש העומד מאחורי הכינוי. הבכן, לא אני האומר מה שנאמר בשיר. אבל השיר מורכב ואירוני והבראה אינו קל להבנה (אלא אם קוראים בו שורה אחת בלבד). גבי דניאל לא „האשים" את בן־גוריון או מישהו אחר. בן־גוריון הוא רק סמל לרצון העצמאות של כולנו, שהייתי שותף לו גם ואינני מתנער ממנו היום. השיר הוצא מהקשרו: סידרה ביוגרפית על תמורות אדם בהיסטוריה היהודית המודרנית: גרמניה, רוסיה במלחמת העולם, העפלה, מלחמת השחרור. השיר מוסר רסיסי רשמים של חוויה אישית – וזו זכותו של כל אדם שחי חוויות כאלה – ואף חובתו – להבינן. אכן, הדברים נאמרים על רקע מלחמת העצמאות, שבה נפל דור שלם של צעירים, ובהם – „בדרך עוקפת", בפינות נידחות – גם הבריה של גבי דניאל. אלתרמן כתב שיר מפורסם על נער ונערה מתים שהגישו לנו את המדינה על מגש של כסף. השיר באמת מתאר זאת מלמטה, מפרספקטיבה של אותו „אבק אדם" שבא מאירופה. ההרגשה היא בפירוש של עלייה הגיבה לירושלים ממלית ושל שהעצמות ה„אבותנו" – אני מצטט: „על עצמות נערים מן השואה סללנו (אבותנו) את הדרך העוקפת העולה לירושלים": קרב לטרון אינו נזכר, כי הדרישה רחבה יותר. המדינה הוקמה תוך ניצול השואה בדעת הקהל העולמית, ובמובן פשוט גם על עפר עצמות נערים מן השואה שהלכו למות שם היו רוצים לחשוב שתרמו לעצמאות ישראל. אבל כל זה אינו אלא רקע להרהורות הספציפיות של התגבלות ורטרוספקטיביות על מגעם עם הארץ והצבא. שיר אינו כתיבת מחקר היסטורי או הבריה פוליטית, ומי שאינו יודע איך לקרוא שירה מוטב שיניח לה."

הצעות לסל הניירות הלאומי

מאת יוחנן גליקר

דימיטריוס גונאריס (1866־1922) היה אחד מחשובי המדינאים של יוון בתחילת המאה הנוכחית, שר בכמה ממשלות, וראש ממשלה בשנים 1915 ו־1921. איתרע מזלו שאותה שנה, 1921, היתה השנה שלפני „שואת אסיה הקטנה" של 1922. לאחר אותה שואה, הועמד גונאריס לדין על ידי „בית דין צבאי מהפכני" כאחד האשמים באותה שואה. הכל ידעו שאותה שואה באה בגלל גורמים במדיניות הבינלאומית, שרובם לא היו בשליטתה של יוון. מדוע דווקא גונאריס? פשוט משום שעמד, במקרה, בראש ממשלת יוון בחודשים שלפני אותה שואה. הוא הוצא להורג באחד מפרברי אתונה ב־15 בנובמבר 1922.

כאריליאוס טריקופיס (1832־1896), בנו של ראש הממשלה הראשון של יוון החפשית, היה מחשובי המדינאים של יוון במאה הקודמת. הוא היה אחד ממתנגדי „האידיאה הגדולה" (החזרת עטרת הקיסרות הביזנטית המאוחרת לישנה על ידי כיבושם של שטחים מיושבים יוונים כקונסטנטינופול, סמירנה וסביבתה, וכדומה, מתורכיה), ובשנים שהיה בהן ראש ממשלה, דאג לייצוב הכלכלה ולפיתוח השירותים הציבוריים והחינוך ביוון עצמה. בשנת 1895, נכשל בבחירות. בלחץ דעת הקהל והארמון המלוכה (שתמך ב„אידיאה הגדולה"), נאלץ להגר לצרפת, וכעבור שנה מת משברון לב.

שני מדינאים אלה עשו, כל אחד בדרכו השונה, כמיטב יכולתם להגשמת אידיאלים שהיתה להם תמיכה רחבה בחלקים גדולים של הציבור היווני. הם „נענשו", לא משום שרימו או ניצלו את הציבור, אלא פשוט משום שנכשלו, או האשמו בכשלון.

מר ארנסט יפת נאלץ להתפטר מראשות בנק לאומי לישראל לאחר שנמצא – על ידי ועדה בראשותו של שופט – אחד האחראים ל„משבר מניות הבנקים" הידוע, שבו ניצלו אותם מוסדות שכינו את עצמם „המצפן של המדינה" את תמימותם ופחדיהם של מאות אלפי ישראלים מסכנים בעידן אינפלציה דוהרת, כדי להתעשר על חשבונם. כדי לפצות את מר יפת על העוול המשווע שעשתה לו אותה ועדת בייסקי, הקציב לו הבנק כארבעה וחצי מיליון דולר כ„פיצויי פרישה", ושלושים אלף דולר בחודש כפנסיה. ככל הידוע לי, תשלומים אלו הם אמנם בדולרים, ומר יפת מקבלם בניו־יורק, במטבע זר.

כארבעה וחצי מיליון דולר הוא, בערך, הגרעון הנוכחי בתקציב האוניברסיטה העברית או אוניברסיטת תל־אביב. גרעון זה נובע, ברובו הגדול, מכך שבמשך שנים סירבו הממשלות השונות בישראל לקבל את פסיקותיהן של ועדות בוררות – שהתמנו בהסכמתן – ושקבעו כי עליהן להעביר לאוניברסיטאות כספים שיכסו את המשכורות העומדות של סגל ההוראה. האוניברסיטות לוו, ברבית קצוצה, סכומים אלו מבנקים – אולי גם מאותם בנקים שיש להם כסף לשלם ביד נדיבה פצויי פטורים לאותם „מנהלי בייסקי".

משכורתו של פרופסור ממוצע באוניברסיטה ישראלית היום היא כ־1500 שקלים לחודש – כלומר, קצת פחות מ־700 דולר. זה בערך 2־3 אחוזים מן הפנסיה של מר יפת. כאשר יפרוש אותו פרופסור לפנסיה, הוא לא יקבל שום „פיצויי פרישה" (גם אם לא תמליץ ועדה בראשותו של שופט שעליו לפרוש), הפנסיה החדשית שלו תהיה קטנה ממשכורתו, ובשקלים ישראליים בלבד.

★

כמה דברים אמורים: אין לי כל טענות אישיות למר יפת. במערכת המסובכה לשלם כספים מעין אלו בתנאים מעין אלו, ספק – „פראייר" – מי שאינו לוקח מה שנותנים לו. אין אני טוען גם שעלינו להוציא להורג, או לשלוח לגלות, כל מדינאי ואיש ציבור שנכשל במלוי תפקידו. ההיסטוריה של יוון החדשה שממנה הבאתי רק שתי דוגמאות, מלאה מדינאים ואנשי ציבור שנרצחו, הוגלו או התאבדו כאשר איבדו את אמון הציבור. אצלנו, בדרך כלל, לא קורים דברים כאלה.

אך לשבצת את אלו שנכשלו והכשילו, ביודעין, את הציבור בתקופת משבר ולחץ כלכלי שלא היה כמוהו במדינת ישראל – ועוד בכספים העולים על תקציבה של אוניברסיטה או תקציבו של בית־חולים? זאת בתקופה שבה נאמר לנו שאין למדינה כסף לחלץ את האוניברסיטות, בתי־החולים, או בתי־הספר, ממצוקתם הכלכלית?

מדוע, אם כן, ההשוואה דווקא לאוניברסיטות? קודם כל, משום שאני איש אוניברסיטה, ומצוי אצל עניניה יותר משאני מצוי אצל מצוקתם של בתי־ספר או בתי־חולים. אך גם מעוד סיבה. אם אמנם הבנקים הם „המצפן של המדינה", אפשר לומר שהאוניברסיטות הן „המוח של המדינה". המשבר הכלכלי העובר עליהן זה שנים, ומגיע למימדים קטסטרופאליים היום, כמוהו כנתוק הספקת החמצן למוח.

איני טוען שכל מחלקה בכל אוניברסיטה ישראלית היא מוסד מחקר ברמה הבינלאומית הגבוהה ביותר, וכל מורה בכל אוניברסיטה ישראלית הוא דוגמה ומופת למחקר מדעי אובייקטיבי ברמה הגבוהה ביותר. יש נקודות תורפה, ויש מורים באוניברסיטות בישראל – אך גם בכל אוניברסיטה הידועה לי בעולם המערבי – שהם חוקרים בינוניים ולמטה מזה, והגיעו למה שהגיעו בזכות חריצותם בפרסומים, או בזכות יחסים בינלאומיים ענפים. יש גם מורים באוניברסיטות בישראל שאינם שומרים תמיד על האובייקטיביות הדרושה, ואף מנצלים את מעמדם להבעת דעות בענייני פוליטיקה ודת שאינן מבוססות על מחקר ובדיקה. אך כל אלה הם מיעוט קטן. בכל אוניברסיטה מכובדת בעולם, מתייחסים עדיין אל חוקר ישראלי בכבוד כאל אדם השוה במעמדו המדעי לחוקר הממוצע בטובות שבאוניברסיטאות המערב. כמעט כל אחד מבכירי המורים באוניברסיטות בישראל יכול היה, אילו רצה בכך, למצוא לו מקום מכובד באוניברסיטה הגונה באירופה או בארצות־הברית. רבים מאוד מבכירי המורים והחוקרים בישראל כיהנו פעמים אחרות כפרופסורים אורחים בטובות שבאוניברסיטות המערב. כל אלה הם הישגים בלתי־מבוטלים למדינה שהאוניברסיטה הוותיקה ביותר שלה קיימת רק קצת יותר משישים שנה.

יותר מזה. הדרישות מן האקדמאי הישראלי הממוצע הן מן הגבוהות והנוקשות בעולם המערבי. בדרך כלל, כדי להתחיל בקריירה אקדמית המובילה לקביעות בעבודה באוניברסיטה ישראלית, על המועמד להיות בעל שניים או שלושה תארים אקדמיים, שאחד מהם הוא תואר דוקטור. פירוש הדבר, שעליו ללמוד באוניברסיטה, או בכמה אוניברסיטות, לפחות תשע או עשר שנים, לפני שהוא יכול להצטרף לסגל ההוראה. גם אז, מירוץ המכשולים עדיין בעיצומו. ועדות המינויים השונות, המטפלות בקביעות בעבודה, או בהעלאה בדרגה, דורשות מכל מועמד מספר גדול של פרסומים מדעיים ברמה בינלאומית. מי שלא פירסם לפחות ספר אחד ומספר מאמרים, אין לו כל סיכוי להיות לפרופסור־חבר. מועמד לפרופסור מן המנין הוא בדרך כלל אדם שפירסם שניים או שלושה ספרים, וכמה עשרות מאמרים, ברמה מדעית גבוהה ביותר, ושמומחים בינלאומיים באירופה ואמריקה מוכנים להעיד על כך שאילו היה מועמד לאותה דרגה באוניברסיטה שלהם, היה זוכה לה.

כדי להשוות, אשתמש (ללא שמות, כמובן), בדוגמאות. אני מכיר אישית כארבעה או חמישה פרופסורים בשטחים שאני מתמחה בהם, או בשטחים הגובלים בשטחי התמחותי, בכמה מן הטובות באוניברסיטות המערב, שלאף אחד מהם אין ולא היה תואר דוקטור, ושכל אחד מהם התמנה לתפקידו – פרופסור מן המנין, במונחי ישראל – כאשר היו מאחריו „רק" כמה מאמרים ואף לא ספר אחד. באוניברסיטה ישראלית היה כל אחד מאנשים אלה ברמול, אילו זכה באותו מצב לדרגת מרצה בכיר וקביעות בעבודה.

איני טוען שתואר דוקטור, או כמות הפרסומים, הם אמנם קני־מידה נאותים לקביעת רמתו המדעית של איש מדע. בעיקר בתחומי, במדעי הרוח, נראה שזה קנה־מידה מטעה תמסר. רבים מגדולי החוקרים בשטחי מדעי הרוח „בשלים" רק לאחר כעשרים שנה ויותר של עסוק במקצועותיהם, ואף הטובים שבספריהם הם כותבים בגיל ארבעים, חמישים או אפילו שישים ומעלה. מורי ורבי באוקספורד, הפרופסור ג.א.ל. אוון המנוח (שהיה האיש האחד בדורנו ששימש, בשלבים שונים של חייו, כפרופסור באוקספורד, קיימברידג׳ והארווארד), היה אחד מגדולי החוקרים של מחשבת יוון העתיקה בדור האחרון. כל ימיו הצליח לפרסם רק כמה מאמרים, וכל אחד ממאמרים אלו לא יסולא בפז. לא היה לו תואר דוקטור.

יותר מזה, אותה דרישה לכמות „מרשימה" של פרסומים, שבאה אלינו מאוניברסיטות בארה"ב – ולאו דווקא מן הטובות שבהן – הפכה גורם גדול משכרה. אחת התוצאות שלה היא שמשנה לשנה מתפרסמים יותר ויותר ספרים ומאמרים, לפחות בשטחים הידועים לי מבחינה מדעית, שבמקרה הטוב ביותר הם עשויים למחצה, לשליש ולרביע, ובמקרה הגרוע ביותר טוב היה להם שלא נבראו משנבראו. אני אחד הראשונים שיברך שהחיינו אם יבוטל מנהג נפסד זה, וימצאו קני־מידה איכותיים, ולא כמותיים, לבדיקת כשרו המדעי של איש אוניברסיטה (ויש קני־מידה כאלו – שאם לא כן, לא היו אותם אנשים שהזכרתי פרופסורים בכמה מן הטובות שבאוניברסיטות העולם).

אך זה המצב בישראל. מן האקדמאי הישראלי נדרש, בכל שלב של קידומו, מספר רב של פרסומים מדעיים. וניתן לומר כי, בהשוואה להרבה אוניברסיטות בארצות אחרות, רמתם הכללית של פרסומיהם של חוקרים ישראלים, למרות כל הלחצים, היא מן המניחות את הדעת. למרות הלחצים: הוראה, ייעוץ לסטודנטים, תקון עבודות ובחינות (אני, למשל, חייב לבדוק כמה מאות בחינות כל שנה, ויש מי שבודק יותר), ישיבות מחלקה, מועצת הפקולטה, הסינאט, הועדות מועדות שונות – שכן האוניברסיטה הישראלית היא מוסד המנוהל על ידי חבר המורים שלו, ופקידי המינהלה קיימים רק כדי לבצע את החלטותיהם של אנשי הסגל בגופים השונים והועדות השונות.

מה מציעה לו האוניברסיטה הישראלית כתמורה? משכורת שהיא, לכל היותר, כשליש או כרבע ממשכורתו של האקדמאי המערבי הממוצע, וממנה אי אפשר לקיים משפחה בישראל. סוד גלוי הוא שכמעט כל מורה באוניברסיטה ישראלית חייב „לעשות חלטורות" כדי „לגמור את החודש". יש מיעוט קטן של בעלי מזל, שמשכורתם כיועצים לחברות עשירות, או כרופאים פרטיים, למשל, עולה על משכורתם האוניברסיטאית. הרוב הגדול מלמדים באוניברסיטות אחרות, או בבתי־ספר ומתרגמים ועורכים חומר שאין לו כל קשר למחקרם, כדי להתקיים. נכון הוא שלרובם יש מכונית (לי אין). אך לכמה פקידים זוטרים בבנקים או במשרדי ממשלה אין היום מכונית? רוב מורי אוניברסיטות בישראל עובדים עבודות דחק נוספות כדי להתקיים, והדבר גורע מן הזמן שאותו הם יכולים להקדיש למחקר. אם בכל זאת, רמתו הכללית של החוקר האקדמי הישראלי היא עדיין מן הגבוהות שבמדינות המערב שאינן עשירות במיוחד, הרי יש כאן נס, שאין לנו כל רשות להמשיך ולסמוך עליו.

לפני כשנתיים ביקשה אוניברסיטת תל־אביב מחבר המורים הבכירים שיסכימו לניכוי של כ־6% ממשכורתם, כדי שהאוניברסיטה תוכל להמשיך ולהעסיק את האסיסטנטים. – כלומר, את אותם מורים צעירים ומתחילים שהם הדור העתיד של האוניברסיטה. הם – ה„פראיירים" – הסכימו. עכשיו מבקשים שלטונות האוניברסיטה מאותם מורים בכירים שיסכימו לניכוי של עוד כ־8% ממשכורתם. ככל הידוע לי, זה המקרה היחיד בכל מיגזר כלכלי בישראל, שבו חוזר המעסיק ומבקש מן העובדים שיהיו נכונים לקיצוץ של ממש ממשכורתם, ללא כל תמורה. וזאת בסקטור שמשכורתו הולכת ונשחקת יותר ויותר מאז שנות השישים, וכמה וכמה ועדות בוררות קבעו שעל הממשלה לדאוג להרמת משכורתו. נתאר לעצמנו מה היה קורה, אילו ביקשה נציבות שרות המדינה מבכירי עובדי המדינה להסכים לניכוי של כ־13% ממשכורתם. כמה עובדי מדינה נדרשים להיות סטודנטים כעשר שנים לפני שיתקבלו לעבודתם, ולהמשיך ולהשתלם כל הזמן, גם לאחר שקיבלו את משרתם?

המשבר העובר על האוניברסיטות הביא גם לצמצום אכזרי של אמצעי המחקר. מעבדות במדעי הטבע אינן מסוגלות לרכוש את הציוד החדיש שבלעדיו אין כל אפשרות להבין את הנעשה בעולם המחקר של היום.

(המשך בעמוד הבא)

אהרן אמיר

חֶדְוַת הָעַכָּבִישׁ

שׁוֹכֵן בַּמְּרוֹמִים
נֶחְבָּא אֶל
הַקּוֹרִים:
עֵינַיִם
לְצַפּוֹת
גַּפַּיִם
לְצַבּוֹט
חַי מַעַל
רָשׁ מִכֹּל
הַס
וְאַדִּיקוֹל
שׁוֹטֵט
רוֹטֵט
נוֹטֵט
שׁוֹקֵר –
מְצִיצָתִי
פְּסַמְתִּי
רָדִיתִי
רִירִי עִם
אַרְסִי
כִּי מִמֶּנִּי
וּבִי –
מוֹשִׁיךְ לִי
חוּט
אֶל חוּט
מַשְׁלִיחַ
קַו
אֶל קַו
מִקְרֶה
לְתוֹהוּ
עָלְיָה –
כּוֹבֵשׁ
עַכְּבוּתִי
גּוֹבָהּ
יְרִיעוֹתַי
מַשְׁמַנַּתִּי
הַדְּבִיקָה
מַאֲפֵסָתִי
הַדְּבוּקָה
טוֹוָה לִי
אָהֳלִי
בּוֹנָה לִי
הֵיכָלִי
עַל
בְּלִימָה –
אֲרוֹן
עוֹלָם!

טבריה, 16.12.86

הגות וביקורת

מאת צבי שילוח

ישראל כהן, שהחודש מלאה שנה למותו, הספיק, ממש על סף דווי, להכין את ספרו האחרון „עיונים ותגובות" (הוצאת „עקד") שהקדימה לו מבוא בתו, פרופסור נורית גוברין. כונסו בו מספר מסות שכתב ישראל כהן בתחומי הביקורת וההגות ושרטטו כמה דיוקנאות של סופרים, כמו ידידו מנעור דב סדן וכן אלה מהם שהיו קרובים ללבו ושהוקירם מאוד: יעקב פיכמן, יהודה בורלא, שלמה שנהוד, אהרן מגד ואחרים. גם דיוקנאותיהם של שני שותפי תיאטרון, דוד ודי ושמעון פינקל, נכללו בספר זה. וכן מסה מיוחדת על דוד בן־גוריון.

החומר שנבחר להיכלל בספר מצטיין לא רק ברבגוניותו, אלא גם במשמעותו האקטואלית. נעמוד על שלושה נושאים להדגשת האקטואליות. א. בעיית הביקורת בספרות, ב. משנתו של קרל גוסטב יונג, ג. התנ"ך וזיקת בן־גוריון אליו.

המסה על ביקורת כותרתה „האקולוגיה בתחום הביקורת". בימינו שולט בעיתונות ה„ניו־ז׳ורנאליזם" שסימן היכרו הוא ה„בסאח". גם הביקורת על הספרות, התיאטרון והאמנות נגועה בו. ישראל כהן לא שלל את ה„מה" בביקורת אלא את ה„איך", כלומר הצורה, הנוסח, ותרבות הדיון, שלא תהיה הביקורת משובצת כינויים מעליבים והגדרות פוגעניות, במלה אחת – ביקורת שאינה יוצאת לתרבות רעה. או כהגדרתו: הריסות אין להמיר בחורשים.

„י.כ. סבור היה שביקורת היא יצירה כשלעצמה. השפעתה תלויה באקלים המקיף אותה. לפיכך שתל לתחום הביקורת הספרותית את המונח אקולוגיה, השגור כל כך בתקופתנו מחמת הרעלים והמאויימת על ידי סכנתה של מלחמה גרעינית.

אין י.כ. בא בטענות לדורנו בלבד. הוא מזכיר לנו שביקורת הספרות העברית סוחבת אחריה מסורת של תרבות רעה, עוד מהמאה הקודמת. אברהם אורי קובנר, מראשוני המבקרים בספרות העברית, היה מרבה בגידופים על מבקריו ואפילו חיבר מילון של גידופים ספרותיים, לפי הא"ב. בהגיון של „על דאטפת אטפוך" השתמשו מבקריו במילונו – כלפיו. גם שלונסקי בביקורתו על ביאליק לא בחל בסממנים נפסדים, מזכיר י.כ.

היותו של הסופר מושפע מסופרים אחרים אינה נחשבת למגרעת בעיניו, ביחוד כשמדובר במורשת אבות רוחנית, והוא מצטט את מ.י. ברדיצ׳בסקי: „עולמו של המשורר הוא של כל הדורות, של כל הזמנים. בכל אדם משוקעים חוליות־קדומים, מיתוסים, אידיאות וזכרונות הקרויים במשנת יונג אבי־טיפוסים. מיצירותיו של הסופר עולה כמקול צלולה של אבותיו לדורותיו."

נאמן לקביעתו זו של ברדיצ׳בסקי, מגלה ישראל כהן יחס חיובי ביותר למשנתו של יונג. אנו גם נמצא עניין בויכוח בין כהן לדב סדן על יונג, ויכוח המוכיח, דרך אגב, כיצד מיישם בו ישראל כהן את מושגיו על „חריפות ללא חירופים", „זה מה שאומרים: הטון העושה את המוסיקה. כאמור, ישראל כהן נתפס להערצת תורת יונג וראה בה מנוף גדול לתרבות האנושית ואף היה משוכנע שצריך להעמיקה ולהרחיב יישומה. אבל בביוגרפיה של הפילוסוף־פסיכולוג השוויצרי ההוא היו כמה שנים שבהן לא מנע את עצמו ממגעים עם גרמניה הנאצית (שנים 33־34). כשפירסם ישראל כהן את ספרו „בחביון הספרות העברית – עיון לאור משנתו של ק.ג. יונג", כתב דב סדן ביקורת מסתייגת מאוד על ספר זה של ידידו. הוא הזכיר את השנים ההן בחייו של יונג, ולדעתו יונג לפי מבנה נפשו וגידולו, הוא כמי „שרובד גרמניותו שעון על רובד אלילותו הקדומה, ורובד נצרותו שלאחריה". לדוגמא הביא סדן את פרשנותו הנוצרית המובהקת של יונג על ספר „איוב", שהוכיח כביכול, כי ספר זה כתיבתו קדמה לספר „משלי". נִמְשָׁלוֹ של איוב אצל יונג הוא הנוצרי.

במסת התשובה של ישראל כהן, הכלולה בספר שאנו

ישראל כהן
שנה למותו

דנים בו, אנו מוצאים אפולוגטיקה על יונג, המבקשת לפתור את סיוגיו של סדן. יונג עצמו אמר, שמעולם לא היה אנטישמי. גם גרשום שלום העיד על כך, וכן שלא היה נאצי. על השגתו של סדן משיב כהן במובאות מן המקורות. כך, למשל, גם חז"ל סברו שחיבור ספר „איוב" קדם ל„משלי". ואשר לטיעון שנמשלו של איוב אצל יונג הוא הנוצרי, משיב כהן, שאם אחת מהנחות היסוד של תורת יונג היא, שבנפש האנושית טבועות חוויות־שתייה מורשתיות, רק טבעי הוא שבנפשו של בעל האסכולה הפסיכולוגית, נוצרי מלידה זה, טבועות חוויות דתיות נוצריות, כשם שבנפש היהודית טבועות חוויות דתיות יהודיות והארכיטיפיקה של כל אחד מעוגנת במורשתו הנפשית הרוחנית. ההשוואה בין פרויד לבין יונג היא לטובת האחרון. פרויד, אף־על־פי שהיה יהודי, זר היה ליהדות ואילו תורת יונג מסייעת לנו להבין את משנת היהדות הקדומה והמאוחרת. כך, גם המאוחרת. בראיון שנתן יונג בשנת 1955 אומר הוא דבר אופייני מאוד: „היודע אתה מי חוזה מראש (במאה הי"8) את כל הפסיכולוגיה שלי? הרבי החסיד דב בר ממזריטש, שהיה מכונה המגיד הגדול". ואכן בניגוד לקבלת האר"י שעסקה בבריאת העולם והשתלשלותו (גם המשיחיות) על המציאות, הטעימה החסידות שהאלוהות משתקפת ומתגלה בנפשו של אדם. לכן התבוננה אל תוך פנימיות הנפש, תוך ירידה אל תוך שכבותיה העמוקות, כדי לגלות את האלוהי המקופל בתוכם. זוהי, בעצם, תיאוסופיה פסיכולוגית.

בפרשה זו מסתייע ישראל כהן בדברי המנוח ד"ר יוסף שכטר, לאמור: „במשנתו של יונג נפתח לאדם המודרני פתח למגע עם עמקי הנפש ומשום כך יש להמליץ על פרקים מסוימים מתוך ספריו, וגם על פרקים בתורת החלום שלו כעל פרקי מבוא בהכשרת הלבבות לקליטת התנ"ך".

ישראל כהן הוציא עוד בשנת תשי"ח ספר על אישים במקרא. ובמאמרים לאין ספור הטעים את הערצתו לספר הספרים ולחשיבותו המרכזית בחינוך הדור הצעיר. גם בספרו הנ"ל מצא התנ"ך את מקומו, וזאת במסה לפי הרצאה שנשא על בן־גוריון בבית התנ"ך בתל אביב, בשנת 1984. בפתח הרצאתו הוא ציין, שאין מקום מתאים יותר להעלות את דמותו הרוחנית של ב"ג מן המקום הזה, שכן התנ"ך היה לו ספר החיים, מפתח ומורה דרך. הקונקורדנציה היתה ספר התמיד על שולחנו או בסמוך לו. התנ"ך עצמו היה טבוע ברמ"ח ושימש לו כמין לחשן בהגותו ובדיבורו. היתה בלבו של ישראל כהן פינה מיוחדת לבן־גוריון.

(המשך בעמוד הבא)

„פמליה" במבט חוזר

מאת אברהם הגורני

דברי סופרים צעירים בעריכת ישראל כהן, אגודת הסופרים, „דבר", תל אביב, תשי"ג, 243 עמ׳.

כרך ירוק למראה. מן השורות ומן האילנות, שציציהם ופקעיהם וניצניהם, משולים לאותם צעירים מבטיחים, מתחילים ולא־כל־כך־מתחילים, כף זו במניין, שוונטו יחד. וגבו של הקובץ בהיר למראה. מעין קיקע „ארץ של יגיבה" כלשונו הגבוהה, השלונסקאית, של משה בן־שאול. המשורר הפותח. ועל גבי משמר־דיוה־העשבים, ועל גב משעול העפר שבין השורות: פמליה. באותיות שחורות, מרובעות ומעוסרות.

לא פליאה, שהרי ימי ביאליק זה כבר עברו מן העולם, ולא באודסה אלא בתל־אביב עסקינן. ולא צוותא של־תרבות־מתקרסת־מרי, שקדם לו יחויו בימי „סורים", שאחרי „כתובים". פמליה דווקא. יזכה מי מבני דור ויצטרף ברבות הימים לפמליא של מעלה, להימנות עם מקבלי פרס ביאליק, למשל. יזכור חסד היד התומכת. בימי הצבע של שנות החמישים. ימי הריאליזם הסוציאליסטי. הקיטוב בתנועת הפועלים. ימים ששלונסקי, יותר על כל פרסומיו זכה גם לכותרת, שנלקח למעצר בגין השתתפות בהפגנת ימאים שובתים. וגם אם לא יזכה מי מן המשתתפים ויישאר בפמליה־של־מטה אין רע. ישראל כהן, העורך, הוא את שלו עשה. בשם אגודת הסופרים העברים, כמובן. „לא רקי ילעיזו, כמיטב יכולתם, המקטרגים. גם בשם המפלגה, מפא"י. ואל תקרא פמליה אלא מפא"י – לה (וראה נאום המזכיר ארגוב) היא־היא – כך המקטרגים – סוג המפלה הגדולה של הקובץ. כאילו מאז ועד עתה לא נתנו סופרים מיוקרתם למפלגות ולאישים פוליטיים לרבות ראשי ממשלה. או מנעו עצמם מפרסים של יצירה כאלו או אחרים. וניתקו עצמם, בשם האוטונומיה של היצירה, מכל שיג ושיח עם המימסד הכליכלי. ונמנעו מלכתוב שירים פוליטיים שמא הפוליטי יפגום בפיוטי, בפואטי. לא הכל זך גם בשמריזותיגך. כך וגם כך במבט חוזר על שנות החמישים. עתה, כשימינו להתנוסף המוחשים, כלשון המשורר, מותר קצת להרהר שמא לא היתה גם קצאת ממין אחר. להימנות עם הכת בלבד. עם החבורה. ללכת רק לקראת. לקראת מה?

לקראת מלחמת הדמה על הנוסח האלתרמני, למשל. לאלתר ובלבד להשתחרר משירית השיר, ולפחות בו פרוזה, העיקר לרוחות־לרוחות־לרוחות בלשון – כי לא נאה להיות לשונסקי כשלונסקי. תרזו המשקל לדיטש כדי לא ללכת שבי אחרי יונתן רטוש. נתן, נתן: מה לקח ומה נתן. ומה אופייניים דברי הביקורת, שנסתפו אחריהם גם מקצת מן המשתתפים ב„פמליה". משתתפים רבים מרי־פאמיליאריות שכזאת. ל"ו צדיקים נסתרים יש בעולם ועליהם הוא עומד. בא ישראל, בא כהן ומנון לא פחות מכ"ו. הדלת פתוחה לעם רב. לא על העם הרב יצא הקצף. לא עליו. אלא דווקא על המעטים, שנחשבו בעלי עוד ואשר היה חשוב מאוד לנתק אותם ממסורת השירה השלטת. מקסם הזמן הריתמוס של הקלסיקון כדי לסלול דרך לשירה המודרנית של האנטי־העגי. מלחמת נתן בנתן היתה זאת. ואין יודע אם הצלחתה איננה כשלון.

לְמַלֵּט דווקא את בן־שאול מ„על מְלֵאת" כדי לנַתֵּק את הקשר בין „הסוסים הצופים בשקתות" לבין היצורים הכמהים „לשתותו לשתותו" וכו׳: „כל מְלַמְּדַי ומדע" לבין „אתה הידע" (שחרית, 10). דבר זה היה חשוב יותר לנתנך מאשר עובדת הכללתו של עוד סלותי ברשימת המשתתפים. וחשוב היה יותר לערער את בטחונו המתנודד בין נוסח לנוסח לקראת אריה סיוון (עד כדי לדחות הוצאת ספרו הראשון אל מאחרי מלחמת ששת הימים) מאשר למצוא את הדין עם הכללת „פסטרי שלי, על כי הָהָה, הָהָה – / השמש בשערך עלה – ושערך שׁוֹזר, / וְהַשְׁחוֹר דָּרְכוּ לְלוֹק רגלי האור, / ואין לאור גבול..." שורות מתוך „מְגִינֵי הַהֵלֶךְ לַסּוֹבֵב", מתוך תמיס, שגם יגאל אפשרתי היום לא היה מביים כדוגמתו גם לא לסרט שעניינו מלחמת בני אור בכוחות האופל. משה דור עדיין לא היה מונח בכיסו של איש אף שבחוסיו הלבינו טרם זמנם. תופים הידהדו באזניו. וקול תרועת המן. כאן ועכשיו עומד בתחרות קשה עם פיתויי מסורת שירית שלא תש כוחה עדיין. עושר היה לו השמר, כך מסתבר, לדעתו של המשורר בעידן החדש, הממשמש לבוא. וזיקה עמוקה אל הנוף והאור הריאליים מאוחרי האפילה השירית של הקונוטציות הספרותיות שלא מכאן ולא מעכשיו. והוא נאבק. גם בתחייה המסורגת. ועדיין מסוכן היה להניח לו להשתתף בבמות שבהן, חלילה, מטשטש הצביון החדש. עלול להישמע פעמון אזעקה מגייסת. המחליש את קולו האישי של היחיד. הוקיק להרגע אחר שקט, בבקשה.

גם כדי להתענג על כאן. כאביב הזה. בלי חבורת בראשית כולה. בלי אלוהים האחרים. בלי כל הפמליה. וישראל כהן התעקש על פמליה דווקא. וזימן אף את אהרון אלמוג לגנות את השירים על היופי. „אביב עֲצֶבֶת ביהודה" הוא חש עצמו משוּה לנביא ועם. בפאתוס. בתקבולת ביאליקאית־מקראית. בזעם אצ"גי. בנטיות תבויות לסאטירה. בספק פארודיה ספק המשך. המסורת הנאה של היצירה הכללית, כניסותו של העורך. לא, לא היתה זו ברכה לבטלה. לצאת כבר או נגד שירת הראש הקטן.

אם היתה מידה של עזרמה ומעשה סוד בזימון הזה, כפי שהתאגנו, לאחר מעשה, גם מי, שהצהירו במפורש, כי השתתפותם באה גם לשם מחאה נגד ההתבדלות „הדיק כאן" או לא היתה – לא עניין לכאן הוא. ישראל כהן ידע היטב, כי ללא מידה של עזרמה אין אדם נעשה לסופר. המחשבה, שמלה דוגמת זו שלי טרם נשמעה עוד בעולם, לאחר כל מה שהושר ונסופר, מחשבה זו היא־היא המפרנסת את היצירה. אלמלא כן מניין להם, לצעירים שבכל דור ודור, החוצפה להעסיקם ב„לבטי נעורים ותפתולי בגרות, אהבה ואכזבה, עולם הממש והדמיון, צער היחיד והחברה, רשמי נוף וכיבוש המולדת..." שכל כשלון, ייאוש ותקווה", שאותם מונה העורך צמודים־צמודים לאחר שהכניסם לתיבה, שכ"ז סְפִינָה אחרון בהם, רמז לתיבתו של נוח, הריהו נוח הירצה בעל „מכתבו של כוגר".

לא היה צורך להמתין לבעל הקופסה השחורה של ימינו אלה, לעמוס עוז, כדי להבחין, שסיפור־של־מכתב מגושם זה של הולדך לשעבר לא הוכנס לקובץ על שום ערכו הספרותי אמנותי והלשוני אלא הסוציולוגי־תעודתי. הוא נראה לעורך ראוי להיכלל על שום התימאטיקה שלו ועל שום הביוגרפיה של מחברו, שכן המשתתפים בספר – כדברי המבוא – „באים מכל חוגי היישוב, חברי קיבוץ וקבוצה, יושבי עיר וכפר, חיילים ותלמידי האוניברסיטה..." שוב: צמודים־צמודים. הקיבוץ בימים ההם עדיין בראש המירוץ האוניברסיטה התחנה. וכמו במכוון מטושטש כל סימן של מקצועיות היוצר. מיומנותו האמנותית. בעט עובר מדובר. ובמשתמע מיזוג של בו"ל בצנלמן לסופרים לא מתגדלים. לא מתנשאים. ומשום כך: „בלי דעת יושיטו יד זה לזה ויחדו מעגל אחד, פמליה אחת". בלי דעת? לא בלי דעתו של העורך. ואי־אפשר היה לצפות כי עורך מטעם המימסד יתקין במה ספרותית של פֶּתַה. משום כך הוויכוח שהתעורר לאחר צאת הקובץ, האכזבה – מבוססים היו אל אי־הבנה. מי שמבקש למרוד בהמשך ולפתוח חוליה בשלשלת אחרת אינו נזקק לעורך מטעם אלא אם כן יצר ההיתפסות גדול מיצר המידוש. זאת פתיחותו של אחד מראשי הסופרים, כעורך, ניתן למדוד גם על פי ערכים

(המשך בעמוד הבא)

מנשה רביע

★

בְּלֶכְתֵּךְ אִתָּךְ בִּמְבוֹאוֹת רְנֶסַנְס
מַגִּישׁ לָךְ פְּרִי חֲמָמָה שֶׁל עוֹנָה מְיֻחֶמֶת
מְסַפֵּר עַל עַצְמִי.
יָפֶה הוּא עֲנַן שֶׁל הַרְגָּשָׁה
מַחֲלִיק מַחֲמָאוֹת בְּשִׁיטַת הַחֲלִיפִין

צֶבַע אֲלַכְסוֹנִי מַרְחִיק אֶת הַמִּשְׁטָח לְיַד גּוּפֵךְ
דִּמְיוֹנִי הוּא תְּלַת מְמַדִּי

אַתְּ מְתַקְתֶּקֶת כֹּה אֲנִי מִתְרַשֵּׁם
הַזִּכָּרוֹן שֶׁלָּךְ בָּהִיר מְאֹד

אַתְּ דּוֹחֶקֶת בַּמַּיִם לִשְׁטֹף אֶת הַחוֹל
אַתְּ מְדַבֶּרֶת עַל אֵשׁ
צְעִירָה יָפָה חֲסֵרַת נִסָּיוֹן בִּשְׂרֵפוֹת

כָּל זֶה סְרָגֵי אוּלַי
חֲסַר הַגָּיוֹן כְּמוֹ הִתְאַבְּדוּת

מיתוסים וטראומות בימין

מאת מאיר בראלי

יעקב שביט „המיתולוגיות של הימין", „בריית עמודה", הוצאת בית ברל ומכון משה שרת; 1986; 238 עמ'.

מעטים מאוד רכשו לעצמם בקיאות בכתבי ז'בוטינסקי ובבירורים הפנימיים של תנועתו שלא מתוך הערצה לאיש ותמיכה בלתי־מסויגת לתנועתו. רבים נטו להניח, שהכותרת מרובה מפרי לעומת התועלת האינטלקטואלית שתצמח להם מכך. לכן כל המחקר בנושא זה נשאר לקוי, ויש בכך ליקוי בלימוד עברנו הקרוב. מכאן חשיבותה הייחודית של כתיבתו של יעקב שביט בכלל והספר שלפנינו בפרט.

אם כי אין בספר גילויים מרעישים שהקורא המצוי בהיסטוריה הציונית מימי המנדט וראשית המדינה לא שמע עליהם, יש בו הצגת דברים חדה יותר ובהירה יותר בשאלות אחדות, שראוי היה לתת עליהן את הדעת. שני הנושאים הבולטים ביותר הם הגישה האוהדת, וקצת מחקה, את פולין של פילסודסקי, אם כי פולין ודאי לא היתה מקור ההשראה העיקרי של הרביזיוניזם. הנושא האחר הוא שתלמידי ז'בוטינסקי עברו מרחק רב מהעמדה הפרו־בריטית הקיצונית של מורם ורבם. אחרי מותו הם שייכו אותו לעמדתם החדשה באורח רטרואקטיבי, וקראו לו „אבי המרד". איש אינו יכול לדעת מה היתה דעתו של ז'בוטינסקי, אילו היה בחיים כאשר הכריז מנחם בגין בשם אצ"ל על מרד אנטי־בריטי. בחייו לא עשה ז'בוטינסקי מפנה מעמדתו הפרו־בריטית. בזאת צודק יעקב שביט, אלא שהציטטה המוחצת את התיאוריה על ז'בוטינסקי כ„אבי המרד" האנטי־בריטי מצויה במקום אחר, במאמרה של אניטה שפירא בקובץ „עיונים בתכניות החלוקה", שהוציאה אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, בעריכתם של מאיר אביזוהר וישעיהו פרידמן. בעמוד 31 מצטטת המחברת דברים שאמר זאב ז'בוטינסקי בוועידת הצ"ח בפראג, 1938: „האומה הגדולה, שעליה כולנו חושבים בשעה זו, היא לא תעזוב בעת צרה לא אתכם ולא אותנו; דברתה היא כצור והיא תקיימנה". אניטה שפירא נטלה ציטטה זו מתוך „נאומים" 1927־1940, עמ' 292. דברים אלה נאמרו זמן קצרצר לפני שצ'מברלין נכנע במינכן לתכתיבו של היטלר לגבי צ'כוסלובקיה ובלונדון פורסם „הספר הלבן" המסגיר את היישוב בארץ לערבים. דברתה היתה כצור שנוסף לחצץ.

חשיבות איזכורם של דבריו אלה של ז'בוטינסקי אינו מצטמצם בערעור שלום מערערים את הקביעה של מעריציו שהוא היה חוזה עתידות מדיני, אלא בעיקר בהוכחה שהוא לא היה שום „אבא" של שום מרד אנטי־בריטי. עם זאת עובדה היא שמבחירי המרד היו תלמידיו. אנשי אצ"ל הכירו ב„אבהותו" של ז'בוטינסקי על עולמם הרעיוני. אנשי לח"י לא הכירו, אולם גם הם גדלו, ברובם המכריע, כנביאתו של ז'בוטינסקי. מעניין גם תיאור יחסו של ז'בוטינסקי לרח"ל — יחסו הרוחני מזה והאינטרס המפלגתי שלו מזה.

השם של הספר אינו מוצדק, לפחות לא במילואו. אגב, הכוונה היתה, בוודאי, למיתוסים ולא למיתולוגיות, כי המיתוסים של הימין הישראלי יכולים להצטרף, בקושי, למיתולוגיה אחת. שני המיתוסים העיקריים של הרביזיוניזם אינם נזכרים כלל בספר. מיתוס אחד הוא נאמנותו של ז'בוטינסקי, כל ימיו, ל„שתי גדות לירדן — זו שלנו זו גם כן". האיש היה חבר ההנהלה הציונית כשנקרע עבר הירדן המזרחי מעל ארץ־ישראל שבמנדט ונמסר לעבדאללה. ז'בוטינסקי לא מיחה כלל. רק לאחר זמן, כשפרש מההנהלה הציונית (על רקע אחר) החל במסע למען עבר הירדן המזרחי. דוד בן־גוריון, סיפר זאת, שח לפי תומו, ב„זכרונות". העתונות שלפה סיפור זה מהספר והבליטה אותו. הדבר הביך את „חרות", שכידמה שאנשיה בודקים את העניין. הבדיקה נמשכת עד עצם היום הזה.

מיתוס אחר, שלא נזכר בספרו של יעקב שביט, הוא בנושא שבשנות המדינה הראשונות קראו לו, קצת על דרך ההומור: „מי גירש את הבריטים?" לאצ"ל וללח"י היתה תשובה חד־משמעית על שאלה זו. תשובתם הצביעה עליהם עצמם כמגרשי הבריטים נתנה, כידוע, בדיחות. יש תימוכין לדעות אחרות לגמרי, שלא לדבר על כך שיציאת הבריטים מהארץ היתה רק אחד הרכיבים בתהליך הקמתה של מדינת ישראל. אמנם איננו הודו או ציילון שכל מה שהיה מחוץ ליצירת מדינה לאומית היה צאתו של השלטון הזר. אי־הכרה של הציבור בזכותם הגדולה, בעיניהם, היא טראומה גדולה של הימין. האמונה בזכויות הגדולות שלהם היא מיתוס שלהם, שלא נזכר בספרו של שביט.

אשר למיתוסים שהוא עוסק בהם היה רצוי מאוד לתאר ביתר פירוט את תכנית האבקואציה המפורסמת של ז'בוטינסקי ולהראות עד כמה היתה רחוקה מלהיות מציאותית.

איני בטוח שבעיית היחסים בין אצ"ל ולח"י שייכת לתחום המיתוסים, אולי יותר לתחום הטראומות. מכל מקום האיש שכתב, בשעתו, ספר בנבואת ה„סוף" ראוי היה לטפל גם בנושא הסגרת אנשי יאיר (עוד לפני שקראו לעצמם לח"י) לשלטון הבריטי. עשו זאת הרביזיוניסטים. היה פעם נסיון של יוצאי לח"י לאזכר זאת ומנחם בגין השתיק אותם בתביעה שלא ללבות ריב בין מורדים למורדים.

אשר לאורי צבי גרינברג ראוי היה שיטפל בנושא אדם שעיסוקו העיקרי הוא ספרות, ובקיאותו בהיסטוריה הקרובה מספקת כדי שלא לטעות בצד הפוליטי של משורר פוליטי, כפי שקרה לטיפולו של דן מירון בצד הפוליטי של שירת אלתרמן, אבל העיסוק והמומחיות העיקרית של מי שכותב על אחד משניהם (או משניהם ביחד) ראוי שתהיה בתחום הספרות. מכל מקום הקביעה שאצ"ג היה „גדול המשוררים העבריים בדורנו" (עמ' 180 ושוב עמ' 181) היא רק אחת הדעות, ואותה מוכרחים לסייג לתקופה שלאחר ביאליק. גם הרביזיוניסטים שאינם סולחים לו את „ראיתיכם שוב בקוצר ידכם" מודים שביאליק היה ראש וראשון. במישור של שירה פוליטית או חברתית אין עוד דוגמה להשפעה כבדה זו שהיתה ל„בעיר ההריגה" על הקמת ההגנה העצמית היהודית. אשר לתקופה שאחרי ביאליק יש הרואים באצ"ג ראשון ויש המעדיפים משוררים אחרים. כשבאים ליטול, בצדק, מאצ"ג את תואר „הנביא" אין הכרח להכתיר בתואר „גדול המשוררים".

מכל מקום, לעניות דעתי, המשורר היחיד שכתב משהו המתקרב לחזון ונבואה של אסון יהודי אירופה היה דווקא זלמן שניאור ב„בדרי דון הנרייקיס" שלו. זה המונולוג הגדול של יהודי־אנוס המועלה על מדורת כופרים של האינקויזיציה והוא פונה אל „ישו הנוצרי, ישו היהודי" ומנבא שאירופה תגרש לא רק אותנו היהודים, אלא גם אותו ואת הנצרות שלו. היו, כידוע, יסודות פגניים בנאציזם.

מעמדו של שביט על העדר יחס של ז'בוטינסקי לארץ־ישראל ולעברנו בה בימי הבית הראשון והשני בראיית מוחה אפילו בעיני מי שבקיאותו במחשבה הרביזיוניסטית ובכתבי ז'בוטינסקי דלה. כתיבתו על שמשון היא עדות אחת, שירו שהיה להמנון בית"ר, המדבר על ביתר־יודפת־מסדה, הוא עדות שניה. השם שנתן לתנועת הנוער שלו, בית"ר, היא העדות המכרעת. אמנם את הסיבות לשם היא ראשי התיבות של „ברית טרומפלדור", אולם ראשי התיבות הללו עוזרו בכוונה, לקראת ביתר של בר־כוכבא. אגב, מיתוס שטפח, בעיקר בעל פה, היה הקשר של טרומפלדור, הסוציאליסט לרביזיוניזם.

יש בספר שלפנינו שגיאות מליאות אחרות, שהן אולי „חבלי לידה" של הוצאה חדשה. טוב היה אילו התייעצו עם בעלי חוק במקצוע והיו מונעים שגיאות טכניות מספר שהוא ביסודו ספר מועיל, חרף כל הערות הביקורת. זהו ספר העוזר להתפתחות מחשבה פתוחה בשאלות שהרביזיוניזם מנסה כל השנים לסגור אותן. דווקא לכן חבל שנפלו בו שיבושים והגזמות הנותנות פתח־קפיצה לפסול את הספר מכל וכל. פסילה זו דרושה מאוד למי שרוצה למנוע דיון ביקורתי על הרביזיוניזם. ... יש לראות בספר זה לא רק ספר ראשון ב„בספרית עמודה", אלא ספר ראשון הפותח מחקר חופשי מהערצה של הרביזיוניזם ומז'בוטינסקי — מה חשב האיש ובמה הין את הנוהים אחריו.

דפדוף ראשון
ספרים חדשים
מאת אבי סנא

שירה

מיזוג נדיר

מבחר שירים / מאת איציק מאנגער / תרגם מיידיש נתן יונתן / בתר / 176 ע'.

מה עוד ייאמר על איציק מאנגער ולא נאמר בחייו (1901־1969) ובאה מותו? נצטט מדברי המתרגם בפתח הספר הזה: „אירע כאן מיזוג נדיר של הוויית־חיים והשקפה פואטית, שעשה את איציק מאנגער כינור לשירת העם. סוד הפופולריות והחיוניות של שירתו טמון לא רק במקורות העממיים־מסורתיים שלה, אלא גם ביכולתו לשיר אותה בסולם מוסיקאלי חדש". ולשם טעם נצטט את הסתטה „כתונת־הרוח": „על הר ירוק עוד כתונת־הרוח / ביקרון שלי סובבת בכנפה / ומאירה תמונות־ילדות יפה / ציפור של קיץ על השוק תנוע. / נזיר זועף, מגן התפוחים / משליך מעת לעת הלל, הרוח / לאביונים מעבר לגדר תפוח / והם אומרים תהילתו ומברכים. / אך העיקר כתונת־הרוח הישנה / ושם בשוק ציפור הקיץ הקטנה / ספסל־העשב אצל בית־סבי. / והעיקר תוגת הילדים, / יודעת מה גדול האלוהים / מאמינה בשיר והכוכבים". נכלל בסדרה בעריכתו של דוד וינפלד. מאוייר בציוריו של אברהם אופק.

„בשביל מי השירה?"

בראשו השנית / מאת משה דור / ספרית מעריב / 127 ע'.

מבחר שירים, המוגדר בגב הספר כ„ייצוגי", שמשה דור כתב ופרסם בשלושים ושתים השנים האחרונות. מהיותו חתן פרס ביאליק לשנה זו, מן הסתם יזכה גם הספר עוד ועוד. בינתיים נציגו באמצעות „במות משוררים": „במות משוררים קודים אינם משתנים. קו / רוחב אינו מתרחב. קו אורך נותר / באורכו כשהיה. הארץ סובבת / סביב השמש. / במות משוררים בדיל זהב אינם ממירים איכויות. אור וחושך / מתבוללים ככשרים מוות, / הנה גשם ראשון נוקש / בחלון הסתיו הקצר / עוד מעט ייאסף אל רוחות הים. / במות משוררים איזה קודים / אומרים אותם לארץ בדיל זהב? בגשם ראשון הם נמסים כקודים / של אור החושך. אם הארץ סובבת / סביב השמש, צוכן הוא אומר / תהי תמורה. / אין המתמטיקה נכתבת אם / בשביל מתמטיקאים. בשביל מי / השירה".

היסטוריה

כחלק מתפיסה משיחית

ראשיתן של עליות החסידים / מאת חיה שטיימן־כץ / יד בן־צבי / 138 ע'.

מסורת החסידים מספרת על שלושה מגדולי תלמידיו של הבעש"ט שביקשו לעלות לארץ כבר בשנת תקכ"ד (1764). אבל מסתבר שעליות החסידים החלו כבר לפני כן. קורותיהן בשנים 1747־1819 מתוארות בספר הזה, שנולד מתוך עבודת הדוקטור ב„בר־אילן", ומוצגות על רקע התחנה הראשונה (במזרח אירופה) והאחרונה (בארץ). ראשית העליה, כך דברי המחברת, בבריחה מפני רדיפות וברצון לכונן מרכז חסידי ארץ־ישראלי כחלק מתפיסה משיחית ומתוך רצון לקיים את כל המצוות. בבואם ארצה, היא ממשיכה ומתארת, הם מתחבטים בבעיות של קשר עם הקהילה הספרדית מזה ועם חוץ־לארץ מזה, וכמנהג יהודים גם כתנסים במאבקים פנימיים. בנספח לספר, רשימת שלוחי החסידים בשנים תקל"ה־תקל"א.

עדות

על חורבות עם

בין המנזר הבנדקטי במילא 18 / מאת יהודה מובין / „מורשת" וספרית פועלים / 302 ע'.

אמר המחבר בפתח הספר: „הדברים המתפרסמים כאן הם עדות אישית מימי שירותי הצבאי ב„בריגאדה" ... מאז הקמתה באוקטובר 1944 ועד לפיזורה בארץ ביוני 1946. ... רב רובם של הדברים נכתבו בעצם קיומה של הבריגאדה ועל כן הם צמודים לאירועים ולהתרחשויות בהתהוותם. ... להוציא מספר השלמות, הרי הדברים שבספר כלולים במכתבים לאשתי ... ולחברי בקיבוץ בית־זרע, לאחי ... וכן למזכירות הקיבוץ הארצי ... אל מאיר יערי ויעקב חזן ולחברים שפעלתי יחד אתם בבריגאדה עצמה". בין פרקי הספר, על הולדת הבריגאדה, על „הקסם היהודי" שעל הנהר סניו, על חורבות־עם במערב אירופה, על משוט בדרכי פולין האבלות, ועל חיכוכים בין־מפלגתיים. סוף דבר בשבת ראשונה בבית־זרע שהוא גם השבת השחורה.

פולקלור

לכל אדם ולכל חפץ

השירה היהודית העממית במרוקו / מאת יעקב לסרי / הקיבוץ המאוחד / 253 ע'.

„מאת", משמע „ליקט, תרגם והקדים מבואות". חמישה־חלקים בספר הזה: שירי יולדות, תינוק ומילדות, שירי חתונה ושבחים, אהבה וקילוסין, תשוקה ושבחים ליופי, שירי עונג התמוגגות; שירי יגון וצער, שירי בדידות השתפכות הנפש, שירי התנצחות וגידופים; קינות על חורבן ירושלים ובית המקדש; שירי שבח והודיה, שירי מוסר, תפילה, אמונה וגאולה. בכל חלק — מבוא, סדר השירים והשירים עצמם, בראש הספר מבוא המסביר, בין השאר, כי „זוהי שירה היפה לכל שעה ולכל מצב ... שירה לכל אדם ולכל חפץ, נחלת הכלל". השירים נתונים אחר מקרא (בערבית מוגרבית באותיות עבריות) ואחר תרגום לעברית. הנה למשל: „הכוחל כן מצא אהובי מסתורה, / מי יתן, אנשים, ואקנה עפרה / אשימו בנרתיק, וכו עיני אשחיר, / ואם יבוא אהובי, גם עיני אתן לו בלי מחיר. / שמע אהובי, כך אנשים הביאו חרפתי, / ואם הוציאו דיבתך, אל לך לשכוח אותי, / ותנאי אהבתנו, כפי שנשאר איתי."

אקטואליה

יש אתיקה?

המעורר / מאת גבריאל שטרסמן / כנרת / 318 ע'.

ב־10 במארס 1985 נמצאה גופתה של מלה מלבסקי בחוף הזונות בתל ברוך. ב־15 בינואר 1987 הרשיע בית־המשפט המחוזי בתל־אביב את תוה יערי ואביבה גרנות ברצח מלה מלבסקי ודן אותן למאסר עולם. בין לבין נערכה החקירה והמשפט שעשו הרבה כותרות ועוררו שאלות יסודיות של אתיקה עיתונאית (שאינן מתעוררות, משום מה, כשהחשודה ברצח אינה אשתו של שר טלויזיה). כל הסיפור הזה מוצג לפרטי פרטיו בספר שבידינו, פרי־עטו של עיתונאי שהוא גם עורך־דין וגם משמש בעיתונו, „מעריב" כ„אומבודסמן" אשר על האתיקה. הופעתו של הספר בתוך כחודש ימים ממתן פסק־הדין (הנכלל בתוכו) מלמדת על כתיבתו בצמוד למהלך המשפט. שמו נגזר, כמובן, מן הכלי שלא נמצא ששימש להכאה במנוחה.

מתח

כתר סטפן הקדוש

מזמור לצועני / מאת מרטין קרוז סמית / תרגם מאנגלית שלמה גונן / מודן / 158 ע'.

ידענו כבר את „צועני בענבר" של המחבר הזה (ולפניו את „פארק גורקי" חסר העצבים). גם כאן מכבב רומן גריי, סוחר העתיקות הצועני שרגליו נטועות באדמת ארצות־הברית אבל שורשיו הצוענים לא נותקו וידו רב לו בפתרון תעלומות מאזור הדמדומים. העלילה נבנה על הכתר המלכותי ההונגרי (הוא הכתר של סטפן הקדוש) המוצג בכנסיית סנט פאטריק בניו־יורק ובמהלכה נפגשים יהודי רומן גריי עם בלש יהודי, עם קצין ביטחון הונגרי, עם גנב ופצצי אמנות נאצי ועם הקרדינל המקומי בכבודו ובעצמו. סוף דבר לא יוסגר.

„פמליה"

(המשך מהעמוד הקודם)

של עורכים בימינו אלה. על מסקלם ועל מאוויהם.

כן. להתבונן מימינו אלה במבט חוזר על שנות החמישים. או להחזיר מבטנו אל ימים־שלי־אז. ימים־בלי־שוב — כלשון המשורר. ולצפות מהם אל ימינו אלה: הכך צפינו אותם בחלומותינו? ולחזור ולקרוא בעזריות הזמן ההוא. את „אבלימי", למשל מאת מילא אוהל. שוהקים את איש יהושע בטביקה של „המאהב". יוסף חנני, ברשימת ביקורת מפורטת על „פמליה", מיד עם הופעת הקובץ, בראשית אייר תשי"ג, קבע, שגישתו „היא נועזת ומעניינת" והסיפור בעיניו הוא „אחד הטובים בקובץ". („הפועל הצעיר" גל' 30, כרך כ"ה, ו' באייר תשי"ג). מה נחשב ל„נועז" אז בשבועון מפלגת פועלי ארץ ישראל? היהודים העובדים, למשל, בראשה של אשה שאישה, עמו היתה עשרים ושש שנים ובאה המוות, בתוך, הפריד ביניהם. „נסיון הציני לחזור לנפש־אדם כאוכה" — כלשונו של המבקר. כאן לא תמצא ולא כלום מן ההתערטלות הפומבית של האלמנה בצל הילולתו של המנוח המפורסם. כדי לתת ביטוי לנשיותה החיונית־הזוגנית. לכל היותר: הפחד לישון במיטה, שמוציותה תהא ריקה מכאן ואילך. ריקה תהא. נאמנות. לא היהודין של מולכו, שבו ביום פינה מחדר השינה את מיטתו של האשה החולה שנפטרה. ועדיין יש בנסיון הזה, הלא־מתוחכם בעינינו, מן התום של הימים ההם. ישראל כהן חשב בוודאי גם על הערך התעודתי. המשותף לנסיונות האחרים בפרוזה. על הודי שאיננו שכיח בספרותנו הנפרש ב„רשתות" של בינה מירופקי. על דור חדש בארץ, הסדרי בצל סגנונם של ענקים מגבילי מוכר ספרים ועד עגנון והזז, מביאליק ואורי צבי גרינברג ואלתרמן ושלונסקי. הדור הזה חי ונושם, עובד ואוהב. והוא מבקש לו, בלשון העברית המתחדשת, ביטוי יהודי משלו. לאחר יזהר ושמיר ושביב. יתר וביקש ומצא מה שמצא. „בליל קיץ", למשל, מאת יצחק לבני. מבקר דגול היה אומר: על כמרסיפור זה צריך לכתוב עבודות סמינריוניות דוקטוראטים: משום שהוא מאפשר הצצה, מאשנב אחורי, אל מעבדתה של ספרות. מקום שם מעיק לחץ המסורת הספרותית הלשונית על הכותב הטירון. לא מורשת „הערבי בספרותנו" היא החשובה כאן — היא היתה אולי חשובה בעיני הכותב בזמנו — אלא המאבק הנואש עם צרורות של תומרים לשוניים שניקנו מקריאה במגילי, בעגנון, בהזז. לצעוד בדרך של עפר מאחורי טביב. „עם שאני מהלך", „על קרבי וכרעי" ועד להודוי־לשון שטיינמציים „רוח קרירה וצרמונית שרקה בין הרכסים". „לא יצתה שעה קלה" והעורך פנה לסיפור אחר מבלי לשנות, מבלי לתקן. אפשר ביקש להראות לחוקר לעתיד כנגד מה צריך היה דור הסופרים בדהומן להילחם כדי להשלים את מלחמת השחרור העצמאות הספרותית. אפשר ש„ליל קיץ" היה יקר בעיניו כרמז להמשך „שלשלת הזהב". מי ידע מדוע היתה יד העורך רכה. אפשר הירשה לעצמו „קצת משובה", שכן משובה אחות או פריצת גדר מסוג אחר קשה למצוא בקובץ זה של צעירים. גם לא הומור. אולי, מעט, אצל המנור. המנור הקדוש, שהציג לפנינו יוסף בר ב„אבטיחים". כאן, אצל חיים המשתכר, יש חיים. אשה באה לקנות לה אבטיח והוא ב„אחבתיה" שוגה. מין זורבה שכזה. שליבבין בראשו.

אורי אורן נזכר ב„גביבה" הראשונה שלו לא הספרותית. ובסופה רותם גם הוא את המנור. עונש חינוכי ומועיל כאחד. ואני נזכרתי, כי כאשר פרש אורי אורן מתפקידו כדובר משרד החינוך, כעבור שנים, ובמקומו התמנה כדובר ישראל כהן התפרסם מכתב־למערכת בעיתון. זהות השם בין הסופר הנודע לבין הדובר החדש עלולה להטעות. כך התלונן הכותב, שראה בכך כמין גניבת השם רחמנא ליצלן. ואף הציע לדובר לשנות את שמו. מעשה זה בבעל־שם יש בו מן הסמליות. ישראל כהן, שכה זוהה עם המימסד הוותיק — עינו היתה פקוחה לגלות כל ניצוץ של כשרון וכל שם חדש שדורך על במה מן הבמות. נורית גוברין, במסתה ב„מסלול" מונה כתבי־עת של צעירים, שבהם השתתפו הכותבים ב„פמליה". מתוך עיון במקומות פרסומם של המשתתפים אנו מגלים, שלאו דווקא כתבי־עת ספרותיים מובהקים היו אלה. חשוב היה, למשל, לציין, שפלוני פירסם מיצירה גם ב„דבר לילדים" וב„משמר לילדים", או ב„במעלה" — עיתון הנוער העובד, ב„ניב הקבוצה", „מבפנים", „ניבים" ו„דבר הפועלת". ומתוך נסיוני האישי, הכבר כתבתי על כך, למדתי כי ישראל כהן היה עוקב בהתמדה אחרי השמות הלא־ידועים החדשים, שבעיניו היו כבר ידועים. אינני יודע אם היה לו „תיק" על כל סופר כפי ששמענו מגדול מבקרי־ארצנו נבבר אחד, אך היתה לו נקודת תצפית שממנה השקיף על הנעשה בהתעניינות מרובה והצליח להפתיע, לעתים, את הכותב האלמוני. עינו לא היתה צרה בצעירים. ואפשר זכר מלחמות ספרותיות מזות שלעבר היה שמאר בלבו והוא ביקש למנוע תופעות־לואי שלהן. אפשר, בחוש, צפה בתהליכי קישור הקבצה צפויים וראה חובה לעצמו ליצור מעין מעגל אחר סמלי.

משום כך לא מספר המשתתפים, שעליהם היה ישראל כהן, האיש המשים בעיסוק ספרותי הוא החשוב. חשובה היתה המגמה — הקול האנושי. הקשב. לא התבדלות כהנים לזה, לוויים לזה וישראל לזה אלא ישראל כהן דווקא. יהי זכרו ברוך.

(דברים בערב זכרון לישראל כהן ז"ל, במלאות שנה לפטירתו)

הגות וביקורת

(המשך מהעמוד הקודם)

ישראל כהן היה איש „הפועל הצעיר" מנעוריו. ככזה יצא בשליחות לגורדוניה בגליציה. אגב, אז עשינו כינוס היכרות אישית. מאז ועד שיחתנו האחרונה בביתו, בשנת חייו האחרונה, עברו עשרות שנים. השיחה התגלגלה על בן־גוריון ומה שעשו לו במפלגתו בערוב ימיו.

לבני הדור שהתבגרותו הפוליטית התחוללה בימי פרשת לבון קשה בוודאי לתאר לעצמם שלגורדוניסטים היה במשך הרבה שנים יחס אחר לבן־גוריון יותר מאשר לכ"ל. בספרו מציין ישראל כהן שב"ג כבש את „הפועל הצעירניק" שבו בלהט הפנימי, בעוז דיבורו, בכושר השכנוע שלו ובדבקות אמונתו. יחס זה לב"ג נמשך אצלו עד יומו האחרון.

שיחה ראשונה עם בן־גוריון קיים כהן כשביקר בביתו בת"א כדי לקבל ממנו את ההרצאה שנשא בפגישת קבוצות גורדוניה בחולדה בחודש אייר (1932). היתה לכותב דברים אלה הזכות להשתתף בפגישה זו ולשמוע לראשונה את בן־גוריון. הלהט הציוני, הניתוח על הסוציאליזם, הביקורת על הקומוניסטים רישומם גדול היה על כל הנאספים. ישראל כהן שנתבקש לערוך את החוברת שתכלול את הרצאת ב"ג, בא לביתו והוא מעיד על עצמו ששיחה ראשונה זו הנחתה את יחסו לב"ג, לכל ימי חייו. היא גם עמדה במבחן כשהתגלעו חילוקי דעות בין ב"ג לבין אנשי „הפועל הצעיר" לשעבר במפא"י, בשאלת תכנית בילטמור. ישראל כהן היה אז סגנו של יצחק לופבן בעריכת „הפועל הצעיר", שבועונה של מפא"י. כל בני חוגו יוסף שפרינצק, אליעזר קפלן, פנחס לבון ואחרים נמנו עם מתנגדי התכנית. ואצלו חלה דווקא אז התקרבות שלמה לב"ג, וזאת בשל העלאת חלום ותיק שלו לתביעה למדינה יהודית לאלתר. גם ערב ההכרזה על המדינה, כשחברי חוגו וצ"ל ביקשו לדחות את מועד ההכרזה, הביע ישראל כהן את דעתו נגד הדחייה. הוא כותב „הפעם חשתי בכל נפשי את ערכו הסגולי של בן־גוריון, האיש והמנהיג הציוני, שרוח נבואה העמה קורסה נוזיק בו, שניצל את שעת־הכושר היקרה והציל אותנו משגגה מדינית חמורה ורות תוצאות מסוכנות". פעם, מספר י.כ., לרגל שיחה עם בן־גוריון בדבר מקורותיהם של השמות שנושאים יהודים, נדדה שנתו והוא ניסה לחבר פרק „תהלים" (הפרק ה־150...) לכבוד ב"ג. הפרק לא נכתב, אבל הפתיחה שלו אמורה היתה להיות „למנצח מזמור לדוד בן־גוריון".

אכן, בדברים אלה אולי גם נמצא את ההסבר להערכה מחודשת של בן־גוריון אצל העזים ביותר ממבקריו בימי פרשת לבון.

הצעות לסל

(המשך מהעמוד הקודם)

ספריות אינן יכולות לרכוש ספרים וכתבי עת חדשים, שבלעדיהם אי אפשר לדעת מה מתחדש במדעים השונים של היום. הדרך היחידה הפתוחה עדיין לפני החוקר היא לנצל את קרנות ההשתלמות והשבתון ולצאת לארצות שבהן עדיין ניתן לאוניברסיטות ולמכוני מחקר לרכוש את הכלים הדרושים להם כדי להדביק את ההתפתחויות בשטחי המדע השונים. והנה, גם על כך יוצא הקצף, כאילו היו ההשתלמות והשבתון נסיעות לבילויים בריוויירה או בלאס וגאס.

★

עכשיו להצעות. אני מציע, למשל, שמר יפת (ואחרים במצב דומה) יחזיר את דמי הפרישה שלו לבנק, בתנאי שהם יוקצו לאוניברסיטה העברית, או לאוניברסיטת תל־אביב, לכיסוי גרעונה. אני מציע שכל אחד מן הבנקים בישראל יאמץ לו אוניברסיטה אחת — לא סתם ל„הורמת" כספים, אלא לתרומות הנבדקות בקפדנות על ידי הסינאט של אותה אוניברסיטה ומיועדות במפורש לצרכים אקדמיים טהורים — לרכישת ציוד מדעי וספרות מדעית; להעלאת משכורתם של מורי האוניברסיטה כדי שיתפנו לעסוק במחקר ולא ב„חלטורות"; ואחרון שאינו אחרון — לתמיכה כספית בסטודנטים מוכשרים וחסרי אמצעים, שמהם ייצאו, בדור הבא, לא רק המרצים לפיסיקה, לתלמוד או למדע המדינה (ומה רע באלה), אלא אף המשפטנים, הכלכלנים, הרופאים ו...מנהלי בנקים חדשים ומשוכללים.

דבר זה צריך היה, כמובן, להיעשות על ידי המדינה. מה גם שחלק הארי של הגרעון בא משום שהמדינה סרבה, שוב ושוב, להעביר לאוניברסיטות את הכספים שוועדות הבוררות קבעו. אך מה כבר אפשר לצפות ממדינה שבה אין נכונות לספק „המבך" אפילו לאותם סמלים מיוחדים במינם של ישראל והציונות כמו הקיבוצים ועיירות הפתוח? שבה „העוגה הלאומית" מתחלקת בין קבוצות לחץ קואליציוניות למיניהן וגושי אינטרסנטים החושבים אך ורק להצלחתו של דימונגא זה או אחר בבחירות? מדינת ישראל מזניחה את האוניברסיטאות שלה זה כשנות דור. איש ממנהיגיה לא התפטר, ולא איים בהתפטרות, מתוך דאגה שבעשר או חמש עשרה שנה תרד רמתם המדעית והאינטלקטואלית לרמתה של פקיסטאן או אפגניסטאן. אולי משום שבאפגניסטאן, או בפקיסטאן, יותר קל להצליח בבחירות, או להשתלט בכוח, מאשר במדינה שיש בה קהל שחונך למחשבה ביקורתית. „לעזאזל החינוך — העיקר השלטון"?

הצעתי היא, שלפחות כמה וכמה מאותם מוסדות כלכליים שהצליחו להתעשר גם, ואולי דווקא, בשנות האינפלציה, יפצו את המדינה על כך — ואחד הפיצויים הוא „הורמת המבך" לאותו „מוח של המדינה". כמה מן הטובות שבאוניברסיטאות באירופה וארה"ב הוקמו על ידי מוסדות כלכליים עשירים ונדיבים פרטיים, וממשיכות להתקיים מתרומותיהם. מדוע לא בישראל?

לסל הבירות! שהרי בישראל, איש אינו דואג לרמה המדעית, האינטלקטואלית והתרבותית של המדינה, חוץ מאותם משוגעים לדבר, שאינם תמה שוב ושוב מדוע הם [illegible] בישראל [illegible] מפלגה. מדרגה שביעית משתכר יותר משני פרופסורים מן המנין, הנוסע לחו"ל כמה וכמה פעמים בשנה, על חשבון קופת המדינה הדלה, לא, חס ושלום, כדי להשלים את השכלתו המדעית, אלא כדי לגור במלונות פאר ו„לייצג" את ישראל באנגלית רצוצה ומגוחכת, בחירות קרתנית שהשייך לאמאני היה מתבייש בה, ובגינונים שהיו מביישים כל פקיד זוטר הגון בעיירה נידחת באלבניה. בישראל, מי ש„יש לו פרוטקציה" יכול „לבזבז את הארץ בכבוד", בדרך כלל, על חשבוני ועל חשבונך. מי שמתנהג כ„ג'נטלמן" נראה לעתים המוני והוזי של המדינה, יורקים לו בפנים. אני מתחיל לחשוב שמגיע לו — כלומר, גם לי.

ובכן, הצעה שניה וריאלית יותר. אם, תוך כמה חודשים, לא ייפתר משבר האוניברסיטות, אני מציע — והמעם בכל הרצינות, לא סתם לשם איום, ולא כל פשרה והתרפסות — להכריז על סגירתם הסופית של כל מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל תוך חמש שנים. תלמידים יתקבלו רק למשך תקופת מעבר זאת. רוב המורים הבכירים יצליחו, תוך פחות מחמש שנים, למצוא להם משרות באוניברסיטות ומכוני מחקר באירופה וארה"ב. אותם אקדמאים שלא יצליחו בכך, ימצאו להם פרנסות המכבדות את בעליהן, בישראל או במדינות אחרות. אולי אפשר יהיה אפילו לייסד, בעזרת מארצות המערב, „אוניברסיטה ישראלית בגלות" שבה ילמדו אותם גולים אקדמיים ישראלים תלמידים מאותה ארץ באנגליה, ומהכנסות האוניברסיטה יוכלו להקדיש חלק מזמנם ללמד תלמידים ישראלים שיגיעו לשם. יהיה הדבר כאשר יהיה, הרי אני בטוח שאיש ממנהיגיה של מדינת ישראל לא יזיל דמעות על „בריחת מוחות" מאורגנת מעין זו (ואולי חוץ מכמה דמעות תנין). רוב המנהיגים ייאנחו אנחת רווחה כאשר תצליח המדינה, סוף סוף, להיפטר מאותו „מיטרד כלכלי" שאינו נושא רווחים". מדינות המערב יהיו אסירות תודה לישראל על אותה תרומה נדיבה של חוקרים בכל השטחים שיזרמו אליהן.

המדיניות האנטי־אוניברסיטאית של ממשלה אחרי ממשלה בישראל הוכיחה בעליל, שמדינת ישראל אינה ראויה למוסדות של ממש להשכלה גבוהה ואינה יודעת מה לעשות בהם. את בניני האוניברסיטאות אפשר יהיה להפוך לקיבוצים לעשירים, לסניפי סיעות ומפלגות, או לסניפי בנקים. אפשר יהיה גם להפוך אותם ל„מוזיאונים הישראליים להשכלה גבוהה", שבהם יראו לבניהם של העתיד שפעם, בעבר הרחוק, היו לישראל מוסדות אוניברסיטאיים ראויים לשמם. מי שמוכן לבוא ולהסתכל בשתים חוצי אבנים, לא רחוק מבית הכנסת היהודי באתונה, שאומרים לו שהן חורבות האקדמיה של אפלטון, מדוע לא יהנה לבקר בבנינים של ממש שהיו, פעם, האוניברסיטה העברית בירושלים, או אוניברסיטת בן־גוריון בנגב? אפשר גם להשאיר — לפחות לכמה שנים — כמה פרופסורים ומרצים שיתעכבו בשעת הביקור, ואפשר יהיה להצביע עליהם לתיירים כאותם משוגעים לדבר שלא רצו להבר. התיירים יתנו להם תשר וקצת בוטנים, וכך לא ייאלץ איש לשלם להם משכורת.

מדוע, בכל זאת, הייתי רוצה שגם הצעה הציונית ביותר ומעשית ביותר זאת תגיע לסל. הבירות: היש עוד עם מי לדבר?

„ביאר־גיאר" — זה מה שיש

מאת טליה רפפורט

„ניו־יורק עכשיו", מוזיאון ישראל, ירושלים.

„אבנה עבורכם עולם של תחליפים נפלאים, למה שהוא כבר עולם של תחליפים". דבריו אלה של אלן מקלום בקטלוג תערוכת „ניו־יורק עכשיו" במוזיאון ישראל בירושלים מצביעים על קצה המזלג את המחשבה שמאחורי הגל האופנתי החדש, השוטף עתה את האיסט וילאג' בניו־יורק.

התופעה הזו זכתה לשורת שמות כמו ניאו־פופ, מושגיות חדשה, הפשטה חדשה, אך בעיקר השתרש בציבור השם „ניאו־גיאומטריק" ועוד יותר כינוי החיבה המקוצר „ביאר־גיאר". אפשר לראותו כגל שני של פוסט־מודרניזם, שצמח לאחר הרוויה מהניאו־אקספרסיוניזם והציע, כאנטיתזה לו, שכלתנות קרירה וסינתטית לאחר ההתעייפות מלהט הרגש. גם הוא חוזר לאחור, אך לזרמים קודמים אחרים: לדאדא, לפופ־ארט, לאמנות המושגית ולמינימאליזם.

לא לחינם הדביקו לגל הזה גם את התואר „אמנות מתוחכמת" (Smart Art) בניגוד לניאו־אקספרסיוניזם אין הוא מסתפק בפרצי צבע ויצרים גועשים, אלא מגייס לכוחותיו תמיכה רעיונית של מספר פילוסופים, צרפתיים דווקא, כמו רולאן בארט, מישל פוקו וז'אן בודריאר. הראשון כתב מסה בשם „מות היוצר" והאחרון טבע את המושג „הדמייה" (סימולאציה), שהפך לסיסמת ה„ביאר־גיאר". משניהם יחד נרקמה התיאוריה הפסימיסטית הטוענת שמאחר שהכל כבר נעשה ואין עוד אפשרות ליצירה מקורית, לא נותר אלא לשאול דימויים וסטריאוטיפים קיימים, הן מתולדות האמנות והן מחיי היומיום, בעיקר אלו של חברת הצריכה והשפע האמריקאית. האמנים הללו משתפים פעולה עם המערכת הכלכלית המשומנת היטב ומשתמשים באמצעים המקובלים בתחום המסחר, הפרסומת והתקשורת. את כל זאת כבר עשה בעצם הפופ־ארט בשנות ה־60, אלא שהוא נקט גם טאקטיקה העצמה אירונית של מוצרים פופולאריים כמו הקוקה־קולה, או מרלין מונרו כביטוי של מגאה, ואילו הפעם יש תחושה של רפיון, כביטוי הרמת ידיים. עשרים השנים שחלפו הביאו, מסתבר, לפיכחון ולהשלמה עם המצב הקיים.

בשם הרעיון המבוצע של הסימולאציה, המתוך שימוש בעצמים שגרתיים סתמיים כיצירות אמנות, מציג חיים סטיינבך, למשל, נעלי התעמלות אופנתיות לצד מגשי עץ שחורים ואלבאסטיים, או קופסאות קורנפלייקס, הניצבות בשורה על מדף עם כדי חומר ערביים. אפשר, אמנם, לטעון שהשילוב של קורנפלייקס אמריקאי בגירסתו הישראלית תוצרת „תלמה" עם כדי חרס, הנושאים קונוטאציות ארכיאולוגיות ומזרחיות גם יחד, יוצר ביטוי סביבתי־חברתי־תרבותי בנוסח „אלה הם פניך" העם היושב בציון תושא עיניו לאמריקה. אך גם המסר התלוש הזה אינו מצליח לנטרל את התחושה של אוליפייד ופשיטת־רגל אמנותית מוצהרת, הטוענת שאין עוד מה לעשות, רק להראות את מה שיש.

בהתאם לרוח המינימאליזם ולמסורת העיצוב המודרנית, המוצרים התעשייתיים המגובבים של חיים סטיינבך וגם הקונסטרוקציות בסגנון הפיסול המינימאליסטי (דונאלד ג'אד, קרל אנדרה) המשמשות להם כמרכזי תצוגה, מקרינים נקיון צורני והתאמה צבעונית מושלמת.

גם משתתפי התערוכה האחרים מציגים אובייקטים חלקלקים ובנאליים, כמו למשל שורת אגרטלים בעלי צורה אחידה וגוונים שונים של אלן מקלום או שורת התמונות הזהות הריקות שלו, שלכל אחת מהן גבול וצבע אחר, אך אין בהן שום דימוי, תוכן או ציור בכלל. המסר היחיד הוא הריקנות של התקופה העכשווית, שבה אנשים קונים תדמיות במקום תכנים או איכויות והמותגים להגיב באופן כמעט כפייתי על שיטות התצוגה המקפחות של רשתות השיווק המאסיביות, או של בוטיקים לאניני טעם.

על התגובה האוטומאטית הזו אומר אלן מקלום: „יצירת אמנות צריכה לשמש רק סימן, סימן המורה לאדם לצלול לתוך הלך־רוח מסוים, זה השמור לו במיוחד לחוויות אסתטיות. לאנין הטעם האמיתי די באיתות קל שבקלים והבר הוא גולש בשמחה לתוך מצב משבר זה."

במקום חוויות אמנותיות ממשיות מספקים עתה לקהל רק אובייקטים מרוממים, שמתוחים למוצרי צריכה ומשתיים ויתור מלכתחילה על יומרות בלשונן למקוריות, ייחוד או הבעה עצמית. בריאן ווליס מנסח זאת במאמר בקטלוג התערוכה כך: „האמנים המציגים בתערוכה זו פונים אל אספקטים מסויימים בקשר הנפשי המורכב שיש לנו כלפי אובייקטים וזאת על־ידי הורה על אותם אובייקטים המחושתם, על ידי הדגשה והגזמה של השפעותיהם ההיפנוטיות באמצעות הגדלה, הזרה, שינוי צורה או פשוט העתקה מטמטמת".

חיים סטיינבך, „בלא חוטים, בלא כבלים"

ברוח דומה מציג ג'ף קונס שלושה כדורי־רגל משוקעים בתוך מים בויטרינת זכוכית גדולה וכן תמונת פרסומת ענקית ו„ממורית" לקוניאק „הנסי", המראה זוג צעירים שחורים, יפי תואר ואלגאנטיים בדירה אופנתית, המשקיפה על גורדי שחקים מוארים, כלומר מקום טוב בלב מנהטן. מובן שהם גם משכילים, שכן הבחור שוקד על ספרי חוק באמצע הלילה ובקרוב יהיה עורך־דין מצליח. כוסית „הנסי" ביד, נערה חשופת כתף לצידו ומיטה מוצעת מאחוריו והנה החלום האמריקאי השחור בהתגשמותו, שנמכר כשהוא ארוז ומבהיק יחד עם בקבוק הקוניאק הכותרת: „הדרך התרבותית לקבוע את החוק". מודעה סטאנדרטית כזאת, כשהיא מוגדלת ומוצגת במוזיאון, מעוררת תשומת־לב ומודעות לשיטות הפרסום האמריקאיות, המוכרות לא רק מוצר זה או אחר, אלא סגנון חיים שלם.

בעת שג'ף קונס חוזר לפופ־ארט, פיטר האלי, שהוא אחד הכוכבים התורניים הפופולאריים ביותר היום, חוזר למופשט גיאומטרי תמציתי נוסח מאלביץ' והמירה ססיימת גם לג'וזף אלברס. הוא מדבר על „הגיאומטריה של החיים המודרניים" ומקשר את מרובעיו הגדולים בצבעים זרחניים ומחוספסים דמוי קיר מכוסה שפריץ למערכת הסבוכה של ניו־יורק, הכוללת רבבות תאים מבודדים, שמחוברים זה לזה על־ידי צינורות איוורור, חשמל, גז, מים ועוד. „מערכות ההובלה הגדולות יוצרות את האשלייה של תנועה וקשרי גומלין מואצים, אבל רשתות הצינורות מקטינות עד למינימום את הצורך לצאת מן התאים", אומר פיטר האלי ומבטא בכך את ההוויה הניו־יורקית המנוכרת, בעיני מי שהגיע אליה מבחוץ (מניו־אורליאנס). הוא מוסיף שהפרט בחברה העירונית המודרנית מתחבר גם לרשתות תקשורת מורכבות של טלפונים, מחשבים, ערוצי טלוויזיה, מעגלים אלקטרוניים ומערכות כבישים וגם לכל אלה הוא מרמז בעבודותיו הגיאומטריות.

פשיטת הרגל הקיצונית והישירה ביותר מצויה בציורי הפסים הצבעוניים של שרי לוין, שהתמחתה בשנים האחרונות בהעתקת סגנונם של ציירים ידועים כמו שילה, לז'ה, פיקאסו ומאלביץ' או צלמים מפורסמים כווסטון ואוואנס. זוהי נקיטת עמדה מפורשת המכריזה, שאין עוד מקום לאותנטיות ומקוריות, אלא רק לשכפול. בשם הרעיון הזה היא מציגה עתה שורת עבודות אחידות במתכונתן הפשוטה ושונות במקצת בגוניהן, המתייחסות לתקופת הפסים באמנות האמריקאית בשנות ה־60 וה־70 (בארנט ניומן, מוריס לואיס, קנת נולאנד, פראנק סטלה ואחרים).

לזכות אוצרת התערוכה סוזאן לנדאו יש לציין את העובדה, שהתערוכה טריה מאוד ומייצגת ממש את המלה האחרונה בניו־יורק. זה שה„ביאר־גיאר" הזה דל ומאכזב, בסופו של דבר, על אף המטענים הפילוסופיים, זו באמת לא אשמתה. יש להניח שהוא יהיה קצר־ימים, אך בינתיים החגיגה בניו־יורק נמשכת וכוללת בהתאם לשיטת הכלכלה האמריקאית, גם סוחרי אמנות, אספנים חדשים המשוגעים לדבר וגלריות שעושות מהעניין הון.

„יד שניה"

דוד שוילי, „מבאנאמוריום והוריירכורון", גלריה גולי מ. — גליקמן 7, ת"א.

דוד שוילי מציג שמונה עבודות גדולות בפורמאטים בלתי־שיגרתיים שצורותיהם אינן מרובעות אלא מצולעות. הן גם מלוות בכותרת הנכבדה „מבאנאמוריום והוריירכורון" ובטקסט עיוני כבד עוד יותר.

מעבר להילה הפילוסופית המוגזמת, העבודות עצמן גדושות בצורות הנדסיות, המתייחסות לסגנונות אמנותיים קודמים כמו קוביזם, קונסטרוקטיביזם ומינימאליזם, שמשתלבות בתוך רקע עשיר בטיפולים ציוריים: נוזלים, כתמים, גזילות וטכניקות צביעה שונות. אלה מזכירים ציור מופשט לסוגיו „טאשיזם" ו„אינפורמל" אירופיים וציור שדה הצבע האמריקאי. פה ושם מופיעים גם דימוי או שניים מן הסוג השתוק (כד, ציפור) שאמורים אולי להתפרש כציטוטים, אך הם סתמיים ולא נחוצים, שכן השפה האמנותית המופשטת הן עיקר העניין כאן.

בעבר הלא־רחוק הציג שוילי ציורים אקספרסיוניסטיים כתוניים ודרמאטיים ברוח הגל הראשון של הפוסט־מודרניזם. עתה בעקבות הגל השני, המרוסן והשכלתני יותר, הוא מציג זן אחר של „אמנות על אמנות". הציור של שוילי הוא פוסט־מודרניסטי בגישתו משום שהוא שואב את נתוניו מן העבר, אך לזכותו ייאמר שהוא מרכיב אותם למערכות חדשות ומקוריות. אף כי לכיוון הפעולה המחקרי־עיוני שלו אפשר למצוא תקדימים מקומיים, כמו פנחס כהרגן, למשל, ומגמה דומה של שאילת צורות מתולדות האמנות ראינו לא מכבר אצל יעקב משורי המתבוך הסגנוני של שוילי בהולם יחודי.

העבודות הללו נראות כתרגילים מחשבתיים ואמנותיים מחוכמים ומעניינים, שיש בהם אסוציאציות לתחומים מדעיים שונים, אך הם מעוקרים מדי, לטעמי. החיזוקים, הבקרה והפעלה המיומנת של האמצעים המוכרים יוצרים לעיתים ניכור ותחושה של משחקים „יד שניה" במקום אמירה אישית ב„יד ראשונה". העיבודים הציוריים אמנם יפים ועשירים היטב, אך מסגנות התרועה הקפדנית גולו מהם חלק מן הארומה האותנטית שלהם.

מאדריכלות לציור

יגאל עוזרי, גלריה „מימדי", מינסקר 27, ת"א.

יגאל עוזרי מצייר זה שנים אחדות קתדראלות ובניינים, בדרך כלל לא מקומיים, אך עד כה היה כוחם של ציוריו מוגבל, לדעתי, ואילו עתה הם התרחבו, פרצו וצברו עוצמה ציורית רבה יותר.

כקרש קפיצה לתערוכה הנוכחית שימשו צילומי מבנים וסקיצות של האדריכל אריך מנדלסון וכן מספר אתרים, כמו גני ורסאי או מראה ממעוף־מטוס של מנהטן, אך גם מגדל בבל האגדי העניק השראה לאחת העבודות.

הציורים, שרובם ענקים ועשירי שכבות וגוונים, הם ואריאציות ציוריות על האתרים הללו, שנעשו בדרגות שונות של הפשטה ושל הבעה.

התמונה „מבט גותי", המתארת עיר גרמנית עתיקה ממבט־על, עדיין אופטית וניו־ראלית יחסית, על אף נקודות הצבע והניואנסים העדינים, אך ב„מנהטן" מתחילה הצבעוניות האינטנסיבית להזניק את הציור לביטוי שמעבר לתיאור סביבה. ב„ורסאי" עדיין ניכרת אמנם התשתית הגיאומטרית של הגנים, אך הטכניקה של מריחות נמרצות, הומוריות והצבעוניות הסביכה מעניקות לה מימד נוסף. תמונה בשם „תלולי מוות — בנסיה" ניתנה בציוריות דרמאטית עשירה, אך היא סובלת מקירבת־יתר לסגנונו הסיפורי של אנסלם קיפר הגרמני, שהוא אמנם מרשים מאוד כשלעצמו, אך אינו זקוק לתרגומים מקומיים. האקורד המאורדי האקספרסיבי ביותר בתערוכה הוא „ההומאז' למנדלסון", שבו מקבלים גושי הבניינים המונומנטאליים והמאסיביים נוכחות ועוצמה מופשטת.

הציור של יגאל עוזרי החל להתריא מן האדריכלות לציור הבעתי עצמאי יותר. זוהי התחלה טובה.

מקבץ

חוברת המאה של „שדמות"

„שדמות", במה לתנועה הקיבוצית, חוגגת צאתה לאור של חוברת המאה (גליון ק, ינואר 1987). החוברת הראשונה של „שדמות" ראתה אור בשנת תשכ"א, בעריכתו של אברהם שפירא (פצ"י), איש קבוצת יזרעאל, שערך את ל"ח החוברות הראשונות.

שני שערים עומדים במרכז חוברת המאה: שער „מדרש" ובו נסיון להתמודד עם השאלה — מדרש מודרני מהו; בשער זה מתפרסמים בשיר, בסיפור ובמאמר דברים מאת יצחק בן־אהרון, הרב יהודה עמיטל, אור יזהר, רפיק חלבי, ר' נחמן מברצלב, אריה (ליובה) אליאב, יובל שחל, רמי דיצני, מיכאל פיטסביץ, רוני בירן, דוד לוינשטיין, חנה בדולח, אסתר יפתח־אל, אבנון מוקר, שלמה בן־משה גרינברג.

בשער השני — שער חינוך: רשימות מאת אורה לוטה, צביקה גל, משה ברסמך, שרגא ברסלע, יובל דרור, מיכאל לנגר.

במדור הדים — על השירה: מילא אוהל, שמעון שלום, רוזי רשקס, גבי מזר, שלמה שפירא, רפי דנן.

במדור הדים — על זכאות יוסף שכטר.

שלושים ל„עכשיו"

חוברת „עכשיו" מוגדלת (600 עמודים) ראתה אור בימים אלה לציון אירועי שנת השלושים לייסודו של כתב־העת, בעריכתם של גבריאל מוקד ובוקי חפץ.

בחוברת פרקים מרומנים חדשים של א.ב. יהושע, יורם קניוק, יצחק אורפז, דוד שיץ ואמנון נבות, מדור שירה (משירי יאיר הורביץ ומרדכי גלדמן עד משוררי „מקום"), מסה של גרשון שקד על ס. יזהר, מדור תרגומים („אנטוניוס וקליאופטרה" בתרגום של מ. ויזלטיר, שירה קונקרטית בתרגום ב. הרושובסקי, סאגה איסלנדית בתרגום א. אברזוהר, ועוד), מדור נרחב של „פנים חדשות" בשירה, מדור מחקרי, מדור אמנות חזותית, מדורי „חדר קריאה", ו„צג הדרך", בשער החוברת ציור של אביבה אורי.

כן הופיעו השבוע בהוצאת „עכשיו" שני ספרי שירה חדשים: „רעש" מאת אלי הירש ו„שומר הגדר" מאת רובי שנבורגר.

גרפיקאים למען השלום

כ־50 מעצבים גראפיים ישראלים התפנו מעיסוקיהם היום־יומיים בעיצוב מודעות, אריזות, קטלוגים, עטיפות וכו' כדי להשתתף בפרויקט עיצובי מיוחד — כרזה למען השלום.

הפירות של אותו מבצע, שנערך בשנה שעברה לרגל מלאת 50 שנה לאגודת המעצבים הגראפיים בישראל ולרגל שנת השלום הבינלאומית, מוצגים בתערוכה של הכרזות שנפתחה השבוע במשכן הכנסת, בחסות יו"ר הכנסת שלמה הלל, ובארגונו של המדור לאמנות הפלסטית של „אמנות לעם".

אגודת המעצבים הגראפיים בישראל, שיזמה את הפרויקט, באה בו נסיון לתת למעצב הגראפי בישראל הזדמנות לביטוי יצירתי אישי בנושא השלום.

50 הכרזות, שנעשו על־ידי בכירי המעצבים בארץ, הוצאו לאור כספר מהודר, שהופק בהוצאת אגודת מעצבים הגראפיים ע"י גב אלמליח, יזם הפרויקט.

דירות

וילות ובתים

● בהרצליה-פיתוח, וילה חדשה +מרתף במקום מעולה ,052-78552 052-72266 (25271)

● בכפר-שמריהו, וילה +שני דונם למכירה, להשכרה ,03-484142 052-70181 (26260)

● ברעננה קוטג'ים וילה מפוארת למכירה 230,000 דולר 052-442222 (25235)

מושג חדש בנוה-הדרן זכרון-יעקב "הבית הנדלי" קוטג' דו משפחתי על כ-400 מ"ר קרקע החל מ-$83,950 מתאים גם לזוגות ותואם מיוחד לים ל-6 רוכשים ראשונים ברמזי בע"מ 03-295966-7 באתר הבניה 06-396817 (21241)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה

ת"א-יפו

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בשיכון ל' דירות לאכלוס מיידי 5 חדרים, רח' לוי-אשכול 40, לפרטים: חברת "אביב" (21661) 03-7512203

דירות למכירה 1-1½ חדרים

קבלנים מציעים

שרון

חולון-בת ים

רן

דירות להחלפה

ביקוש דירות

הלוח הכללי

"מבריזים" ארציים ובי־נלאומיים לכל הענפים הזמן! "מבריזים" 20 שנה בדרך־פ"ת 7
(12331) 03-612192

להשכרה בבית מגולה, בן־יהודה אלנבי, שט־חים בגודל החל מ־100־365 מטר, טלפונים, מ־זוג־אויר, שקיעים, אור־נות קיר, חניון צמוד, חלוקה לחדרים לפי דרי־שה 03-630440-1-2.
(11050)

דירות בשכירות

מבני תעשיה

להשכרה בפתח־תקוה קרית־מטלון בניין מפו־ארץ 3 קומות למשר־דים/ תעשיה קלה 1000־ 1300 מ"ר +12 קווים+ תניה+ מעלית+ כח 03-478912
(10860)

מגרשים

לפרטי דרוש מגרש 1000 ־750 מ"ר בגבעת הלבונה/ רמת־השרון מערב בכסף מזומן
(21633) 03-492077

דירות ברחובות

מחסנים

אולמות

לבית אופנה! דרוש בשכ"ח אולם/ חנות 200 /300 מטרים
(9759) 03-446251

חנויות

דירות בבני ברק

ב"קניון הרצל 101" לה־שכרה משרדים חנויות ואולמות החל מ־100 דולר 03-663993
(21602)

עסקים

משרדים

אם אתה יודע לטבול מדלת לדלת בוא הצטרף אלינו ותעשה הרבה הר־בה כסף! ת"א והמרכז הולון 03-778607
(21500) 03-5560658

צעירה בעלת רוח ספר־טיבית והופעה נאה לקבלת קהל במועדון ימי בת"א 03-224079
(21496) 10.00 ־16.00

הצעות עבודה

ללקוח שלנו "דרושים" 4 מנהלי שורות 2 באה"ב 2 באירופה בעלי השכ־לה טכניות בוגרי בי"ס מקצועי שליטה באנג־לית חובה יוכשרו בא־רץ 3 חודשים ויעבדו בחו"ל 3 שנים שכר של 3000 דולר נטו+ תנאים , 03 - 242012
(21460) 03-247727

מפעילים לציוד מיקרו־פילמים ממוחשב. עבו־דה במשמרות טלפון
(21383) 03-259196

מרכיב שלטים מקצועי משכורת גבוהה +רכב
(21369) 03-798969

מלגזן מנוסה +רשיון למ־לגזה לעבודה מיידית א.ב.א. 03-282487
(21348)

אחראית לחדר אוכל (30 עובדים) לעבודה אחה"צ 03-282487
(21346)

90 ש"ח לשעה צעי־רים/ות הבוסה קבועה אלנבי 94 ת"א "אמריקה ישראל"
(21342)

מכונאי אחזקה ידע בהי־דראוליקה/ פנאומטי־קה/ אוטומציה נסיון מעל 3 שנים בתעשיה "חבר" המחלקה הטכ־נית 221214
(21332)

מלגזנים בעלי נסיון מו־כח +רשיון על מלגזה לעבודה במפעל תעשי־תי בחולון (עבודה במ־שמרות) "חבר" המחל־קה הטכנית 221214
(21311)

מחסנאים בעלי נסיון לאחר שרות צבאי עבו־דה במשמרות. תנאים טובים "חבר" המחלקה הטכנית 221214
(21298)

דפס אופסט ¼ גליון מנו־סה תנאים טובים
(21283) 03-838339

למעבדת אופסט מונטז'/ית מתחיל/ה, בוגר/ת בית"ס לדפוס, עם נסיון 03-379910
(21278)

לחברת שיווק דרושה פקידה אחראית לתאום וביצוע הזמנות. שעות עבודה 8.00 ־15.00 תנאים טובים למתאימה. ת.ד. 7080 רמת־גן
(21268)

מלחימות מנוסות לעבו־דה מיידית, תנאים טו־בים "א.ו.ת." 03-203052-3
(21260)

מלגזנים מנוסים לעבודה מיידית, תנאים טובים "א.ו.ת." 03-203052-3
(21246)

לפלקון מעדני בשר דרושים: קופאים/ות למשרה מלאה שכר 550 ש"ח נטו +נסיעות פרטים א' ג בין 12.00־ 10.00 קליבך 14 ת"א
(21250) 218211

ל"ליפאורה". דרוש צעיר לפיזור סחורה ברשותנו, גיל 23־18, רשיון נהיגה (על טנדר) מאזור גוש דן. 08-467151 לפנות לאלי אטיאס.
(21220)

לפלקון מעדני בשר דרושים עובדי מעדניה מנו־סים למשרה מלאה פר־טים ביום א' ג בין 10.00 ־12.00 קליבך 14 ת"א 218211
(21231)

לפלקון מעדני בשר דרושים עובדים אין צורך בנסיון למשרה מלאה 5 ימים בשבוע פרטים הר־מל 2 (מול עתון הארץ) בימים א' ה בין 12.00 ־9.00 בימים א' ה בין 9.00 ־12.00 828812
(21224)

ל"מיזוגי" דרושים מנה־לים, מלצרים/ות מאר־חות וקופאיות לפנות
(21175) 03-496115

בוגרי בי"ס מקצועי ללי־מוד מקצוע, עבודה/ שכר הולם בתקופת הכשרה "א.ו.ת." 03-203052-3
(21162)

למשרד עורכי דין מעב־דת תמלילים מזכירה עבודי אנגלית לשעות צהריים אחה"צ שכר גבוה למתאימה
(12320) 7522666

סוכני/ות מכירות מנו־סים/ות לראשון/ רחו־בות, רכב חובה
(12294) 03-950118

דפס אופסט עם/ בלי נסיון להמדה ⅛
(12295) 03-330281

1200 ש"ח לחודש מש־כורת קבועה לצעירים/ ות עידנים הנגב 4 הח־מרכזית ת"א
(12192)

מסיק דרושים מנוסה ומ־תאים טובים מאוד "א.ו.ת." 03-203052-3
(12186)

לטיפול בעולים דרוש/ה מטפל/ת קליטה. לש־עות לא שגרתיות. שפת אם ספרדית+ עברית+ הדפסה. עדיפות לבעל רכב. ותק באר"צ מעל 5 שנים. 03-221193-4
(12120)

סורגים למכונות עמלות באזור פתח־תקוה 9222987 9228012 חיים
(12035)

קופאים/ות מנוסים/ות לעבודת זמניות וקבר־עות "א.ו.ת." 03-203052-3
(11962)

דרושות דיילות למוצרי חשמל ברשתות השווק באזורים: ת"א, חיפה, נהריה, טבריה, קרית־גת, דימונה. טל: 03-201622-5
(11968)

עובדי/ות נקיון לעבודה קבועה, שעות גמישות "א.ו.ת." 03-203052-3
(11958)

100 ש"ח ליום! הבוסה קבועה לפסה לצעי־רים/ות ל.ר.ג. דיזנגוף 117
(11938)

לחברת יבוא, מוסמאי עם ידע באלקטרוניקה ומכירות, 03-294754
(11883)

עבודות למחלקת האור־זה תנאים טובים +סו־ציאלים 5 ימי עבודה "עידן" ניפלד לבגדה 30 ת"א.
(11835)

לחדרי אוכל במפעל תעשייתי דרושות מגי־שות מאזור המלה־ לוד. 08-238926, א'־ ה' 9.00־ 11.00, 14.30־ 15.30
(11718)

מלחימות/ מחוורות, נסיון במעגלים מודפסים לעבודה מיידית לפי ש־עות. "תיגבור"
(11063) 03-297840

לחברת "השמירה" חטיבת אלקטרוניקה טכני התקנות למערכות אזעקה אפשרי גם ללא נסיון 03-707131-2
(11053) 03-708573-4

למפעל גדול ליצוא בענף חלפי רכב, דרוש מנהל עבודה בעל נסיון בניהול צוות עובדים 03-781240 03-784808
(10991)

מוכירה עברית (מנוסה בלבד) לעבודה מיידית יום מלא "תיגבור"
(10780) 03-282257-8

עובדים כללים לרשתות השווק באזורים: רמת־אביב, קריון, תל־אביב ובתים 03-240207-8
(10755)

מכונאי תעשייתי, יודע בתפעול ואחזקה תעש־יתי (עבודה בשלוש משמרות) הסעות +אר־חות "תיגבור"
(10733) 03-297840

צבע תעשייתי בעל נסי־ון לאזור חולון.
(10703) 203-240207-8

חוטות ומלחימות לאזור חולון עדיפות לבעלות נסיון ב־WIRE-UP
(10684) 03-240207-8

חברת שיווק רציניות בא־זור כ"ס הרצליה ורמת־השרון מציעה משרה בשטח המכירות משכו־רת מובטחת+ עמלות, לראיון מיום א' 052-20157, לשלמה
(10664)

מכונאי בנזין/ דיזל +נסיון 3 שנים לפחות, לעבודה מיידית, תנאים טובים. "תיגבור"
(10639) 03-297840

צעירים בוגרי צבא ידע בסיסי במסגרות לעבודה קבועה בתל־אביב.
(10609) 03-240207-8

למפעל ויציקות תכשי־טים דרושות עובדות למחלקת השעווה, הכשרה במקום.
(9754) 03-823953

סודגים לעגלות ושמו־רות אפשר גם ממכונות גרביים תנאים מצוינים
(9695) 03-827461

לחברת ותקשורת דרושה מזכירה מכירות בעלת־הופעה נאה וכושר הד־בעאות בע"פ לראיון
(10829) 03-245191

ל"ווטי־ישראל" כתב־נית אנגלית למישרה מל־אה, 5 ימים בשבוע. ידי־עה טובה באנגלית ־הכרחית, רצוי נסיון במעבד תמלילים [[ווו־ 03-808061 word
(21412)

פקידים/ות

לשרותי כתובות דרושה קופה למוסכת מכירות מנו־מאית עברית מדנית
(21290) 03-203052-3

כתבניות/ פקידות דו־לי שוניות מנוסות לעבודה מיידית "א.ו.ת." 03-203052-3
(21290)

מעבדת התמלילים עברית אנגלית מנוסה וורדמיל 03-428765 4.18
(21296)

לימוד תמלילנות, כתב־נות, מזכירות והנהה"ש בבי"ס "שגיא" 03-774212 03-774931
(12321)

1. מזכירה בכירה שפת־אם אנגלית (רצוי קצר־נות) עברית על בוריה. 2. פקידת קבלה +הדפ־סה עברית אנגלית (רצוי על וורדמיל) לחצי מש־רה. 3. מזכירה עברית־אנגלית (כולל הדפסה) למשרה מלאה. "פרסו־נל" דיזנגוף 203
(12114) 03-234440

פקידה בעלת ידע בה־דפסה עברית ואנגלית, לעבודה ממושכת, במש־רה מלאה, באזור רמת־אביב ורמת־גן. תנאים טובים למתאימה. "מגמ־אואר" בן־יהודה 12 ת"א, א'־ ה' 14.00־ 08.00, 03-298877
(11761)

לסוכנות ביטוח גדולה פקידה מנוסה למחלקת ביטוח חיים עבודה בי־מים א'־ה 16.00־ 8.00 ציבית. 03-337021
(11079)

מזכירה מנוסה לעבודה מעניינת ואחראית. בחב־רה ליבוא ושיווק בת"א. 5 ימי עבו־דה 15:00־ 9:00. שליטה טובה באנג־לית והדפסה עברית וד־קע בקיפי בהנה"ח הכרחיים. שכר הולם למתאימה. לפנות לעמ־ליה 03-297741, "מש־רה 122".
(11078)

מעבדות התמלילים עב־רית אנגלית מנוסות לע־בודה קבועה מיידית וב־איזם מצוינים "א.ו.ת."
(11073) 03-203052-3

כתבניות קלדניות/ אנגלית לעבודה זמנית מיידית לפי שעות "תיגבור"
(9665) 03-297840

מחשבים

מורים ומורות

עוזרות ומטפלות

כתבניות מנוסות עברית ו/או אנגלית לעבודה זמנית מיידית, לפי ש־עות. "תיגבור"
(10836) 03-282257-8

לסוכנות ביטוח בתל־אביב דרושה פקידה בע־לת נסיון בביטוח
(10782) 03-290527

לסוכנות בטוח גדולה דרוש מנהל מחלקת תביעות ליום עבודה מלא 03-799534-6-8
(10756)

מזכירה עברית ו/או אנג־לית, יום עבודה מלא, תנאים טובים למתאימות "תיגבור" 03-282257-8
(10746)

לחברת פרסום בפתח־תקוה דרושה: פקידה לעבודות משרד כולל הדפסה למישרה של־מה, ופקידה לאחר הצה־ריים. טלפון 03-9234326
(10710)

קלדנית/ תמלילנית לע־בודה מיידית (אפשרי גם אחה"צ) שכר גבוה. "תיגבור" 03-282257-8
(10706)

למגזי מקצוע נדרש! קורסים בעיבוד תמלי־לים ובהכנת מתמלילים השבוע. שיטה אורקו־לית בלעדית שעוד ל־דוגמא חינם. "קליק־אונדסדיק" 03-656454, 03-656022 מיום א'.
(10788)

טלפניה +הדפסה (מרכ־זיה אמרלד) לעבודה קבועה. יום מלא "תיג־בור" 03-282257-8
(10633)

דרושות מטפלות למעון ויצ"ו בת"א מולה־יצחק טל 03-259529 להתק־שר בשעות 13.00 ־8.00
(11866)

טבחים – קונדיטורים

ל"מי-ומי" דרוש טבח ניסיון במטבח קר, מרקים ורוטבים (12299) 03-496115

לחברת מזון דרושים טבחים ומגישות. 03-357111 לבקש את המטבח, מנשה. (11869)

גזירה/תפירה

ל"גוטקס" בני-ברק דרושות תופרות מקצועיות, 5 ימי עבודה בשבוע, כל התנאים הסוציאליים, הסעה מאורגנת, 706342 (21663) 03-706158

"לברגר אופנה" דרושה מעצבת אופנה להכנת קולקציות בקו צעיר נסיון מוכח של 5 שנים, ידע בכל הליכי הייצור, משרה מלאה, 5 ימי עבודה 03-660427 לעליה (21618)

דרושים/ות פועלים/ות לאוברלוק ובלתי מקצועיים תנאים טובים (21507) 03-955384

דרושה מתפרה רציניות לטריקו, בעלת מכונות "קרושט crochet" לפי מת לפייר 03-664127 (21449) 03-656707

"לברגר-אופנה" דרוש גזרן +נסיון באריגים, חולצות מכנסים וחצאיות, מועמדים בעלי נסיון מוכח של 5 שנים, משרה מלאה 5 ימי עבודה 03-660427 לוסטין (21418)

תופרות לעבודות יד 5 ימים. תנאים מצויינים (9716) 03-827461

למפעל סריגים גורנים דרושים/ות עובדים/ות לקטל אוברלוק, זיגזג תנאי שכר טובים מאוד המנהל אימים יעבדו עם צוות ותנאים מעולים (21234) 03-7787730

דרושות תופרות מנוסות לזינגר, לעבודת בוקר או מפוצל תנאים טובים. ביאליק 53 רמת-גן (12184)

ליקריני הדק" מודליסטיות לסריגה במבונה ביתית לאפליקציה. מוכרות בת"א. 052-86408 (11988)

לדיזה הרצל 119 ת"א. 03-839151, מעצבת הדמניות לבגדי ים, רצוי בוגרת שנקר. תופרות מקצועיות ועובדים זריזה לאריזה (11898)

לנדיגון אברהון ר"ג דרוש הדמנית מנוסה לבגדי נשים. עם ידע בדוגמ. 5 ימי עבודה בשבוע. להתקשר מיום א' 03-7511627-9 (11039)

דרושות תופרות בית עם זינגר ואוברלוק בעלות מקצוע בשטח הסריגה. אנו מביאים ולוקחים. עבודה כל השנה אזור יפו, בת-ים וחולון. (10880) 03-831491

לאופנת אייל דרושים: 1) מעצב/ת 2) מודליסט/ית 3) גזרן/ית. תנאים טובים משרה מלאה או חלקית. 03-833766 (10813) 03-822582

לאופנת הוניגמן נשים וילדים דרושה תדמנית בעלת נסיון בלבד ל-5 ימים בשבוע, תנאים טובים +סוציאלים מלא (10678) 03-836267-8

למפעל עור, הדמנית, תופרות, מנוסות. 03-5052769 03-854312 03-880276 (10679)

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאי מוסמך לעבודה באזורים: חולון, תל-אביב, פתח-תקוה. רצוי נסיון בתעשייה (10693) 03-240207-8

הנהלת חשבונות

דרוש/ה פקיד/ת חשבונות עם רקע בהנה"ח ונסיון בעבודה עם אנשים. שעות לא שיגרתיות. תושב/ת רחובות והסביבה טלפון 08-467151 למרה (11793)

למשרד ברמת-גן דרוש/ה מנהל/ת חשבונות סוג ג' עם נסיון בעבודה עצמאית של 3 שנים לפחות. ידיעה טובה באנגלית. שעות עבודה א'-ה' 8:00-16:00 יום ו' 8:00-13:00. טלפון: 03-736841 (11060)

ממלאים

עובדי יהלומים

מוכרים/ות

ספרים/ות

בנאים טפסנים

שרטוט וגרפיקה

לחברת "השמירה" חטיבת האלקטרוניקה סכנאי התקנות למערכות אזעקה. אפשרי גם ללא נסיון 03-707131-2 (11949) 03-708573-4

סכנאי טלויזיות (נסיון בטלויזיות צבעוניות) לחברת אלקטרוניקה גדולה בחולון. (10748) 03-240207-8

חשמלאי בעל רקע בלוחות חשמל לאזור חולון. (10779) 03-240207-8

לחברת "השמירה" חטיבת האלקטרוניקה סכנאי התקנות למערכות אזעקה. אפשרי גם ללא נסיון 03-707131-2 (11955) 03-708573-4

נגרים

דחוף למטבחי אריאלי אשף מכירות למטבחים +רכב, נגרים למטבחים, מקצועיים ובלתי מקצועיים 03-998875 (21452) 03-946646

נהגים

מתנסאים

מתנסאים צעירים, אנגלית טובה. לעבודה קבועה מיידית "א.ת.נ." (12168) 03-203052-3

מוכרים/ות

לחברה ארצית לשרותי ב"א דרוש/ה מקדם/ת עסקים לאזור ת"א, נסיון בב"א בעל/ת קשרים ונסיון בפתוח וקידום עסקים +רכב פרטי תנאים טובים למתאימים (10743) 03-296846

ל"גוטקס" דרושות מוכרות בבוטיק דיזנגוף הילטון כל התנאים הסוציאלים, שליטה בשפות לועזיות. (12285) 03-337725

פקיד/ פקידה מכירות למחלקת ציוד ורהוט משרדי ימים א'-ה שעות 8.00-16.30 לשלמה 03-652002

ל"מודן" מוכרת אחראית ובעלת נסיון להנות המפעל 03-833156 (11917)

לאבי מודל דרושות מוכרות למשרה מלאה/ חלקית תנאים טובים נא לפנות לחנות ביאליק 15 ר"ג (11827)

עובדי נקיון

עובדי מתכת

סוכנים – מקדמי מכירות

לחנות "מתנה" בדיזנגוף-סנטר מוכרת מנוסה +המלצות, למשרה מלאה. 03-280091 (10725)

מוכרת לבגדי עור עדיף נסיון אנגלית הופעה נאה משרה חלקית (9642) 03-243036

דרוש/ה סוכן/ת מנוסה למפעל חומרי ניקוי בירושלים 052-441189 (21655)

מעוניין/ת בעמלות גבוהות ביותר? אם את/ה סוכן/ת מכירות עם נסיון, השכלה תיכונית והופעה נאה בגיל 40-26 נשמח להשתמש בטלפונים 241875 (21484) 03-239778

להפצת ספר יהודי! עד לפסח הכנסה נאה לשעות הפנאי 03-7523667 (21474) בשעות הערב

סוכן עצמאי! הכנסה גבוהה במיוחד להישג רכב +נסיון חובה (21340) 03-625928

למורים יצרני אופנה דרושים סוכני מכירות לאזור המרכז משכורת +אחוזים 04-670030 (11889)

בועלים/ות

פועלים/ות וחדשים/ות לעבודה מיידית תנאים טובים "א.ת.נ." (12180) 03-203052-3

ל"קידום" עובדי ייצור +מחסנאים ב-1100 850 ש"ח +ארוחות ומשהו לימים משוחררים +רקע (9650) 03-222874

ביקוש עבודה

אקדמאית בת 27 בוגרת קורס הנהלת-חשבונות סוג 2 מעוניינת בעבודה מתאימה. לפנות ת.ד. 7080 רמת-גן (21271)

קבוץ מעוניין לבצע בניין עבודות שונות שאינן דורשות ידע מקצועי נא לפנות בכתב לת.ד. 726 רחובות (12073)

ירושלים

חיפה

דירות

ביקוש דירות

חניה

באר שבע הדרום

אשדוד

אילת

מכוניות

"אילך" בע"מ מציע לאספקה מיידית כל סוגי מכוניות דגמי 1987 אשראי בריבית 10% שנתית ותנאים מיוחדים לפטורי מס, אפשרות להחלפה, בוגרשוב 70 ת"א 03-293005 (21665) 03-283984

טואוסקאר-סובבו כל סוגי הרכב +אשראי +החלפה. 03-660826 (12211)

אוסטין

אופל

אאודי

סוכנים מקצועים

מתנסאים קווארי ליווי

דרושים מכונאים בעלי נסיון, למוסך בחולות יצחק. בעבודה 03-216153 ובבית (21275) 03-319192

שומרים

פנסיונים

שרותי אחיות

שליחים

"ליקידום" חרש קונטנר לבלי כ-2000 ש"ח +משר/ רתך מנוסים +2 מנוילים לעבודה קבועה ומסודרת 03-225545 (9659)

עובדי מוסך

עובדי נקיון

מוסכים מנוסים לעבודה קבועה, תנאים טובים. "א.ת.נ." 03-203052-3 (12173)

בוגרי מגמת מכונאות לחברת מכונות במפעל תעשייתי גדול, עבודה במשמרות, תנאים עדיפים. 03-240207-8 (10762)

רתכי צנרת ארגון co2, רצוי נסיון שלוש שנים לפחות, ידע בקריאת שרטוט, העסקה +ארוחות שכר גבוה "חיובה" (10761) 03-297840

מסגרים קוראי שרטוט, רצוי נסיון בהרכבות מכונות לאזור חולון. (10700) 03-240207-8

חרט כרסם מנוסה לעבודה קבועה +תנאים טובים. "עתיד" סוקולוב 25, חולון. 03-840539 (10670)

אלפא רומיאו

אוטוביאנקי

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

וולבו

קדילק לימוזינה 73 אמיתית, ארוכה, מיוחדת שחורה, מנוגנת, אוטומטית, חשמלית, ספט לשנה שלון מאחור עם וילונות 24000 דולר ניתן להחלפה טלפון 03-860456, 051-29169 (12185) 051-38048

ב.מ.וו.

חייבת להימכר אסקונה 1983 ראשונה 45,000 תוספות (11871) 03-297277-8

אסקונה ברלינה 5/ אוטומט 1983 1300 מיגלי ראשונה 840888 (10986)

פולקסוואגן

טלבוט

טנדרים

רכב גוי בע"מ מציע דוג'ים 100 +200 משוב צות 4*4 אפשרות (9553) 03-807284

במחיר הזדמנות סובארו 1981 סוף (4*4) 1800 +ארגז +ספסלים ראשונה+ מזגן חדשה ללולוטין (11,600.-) 03-857621 ש"ח (7423)

לנציה

מורים

מסחריות

144, 1970, מודגם ש' ניתן בחודשה! 7,200 ש"ח 04-986032 (11731)

יום שישי, י"ט באדר תשמ"ז, 20 במארס 1987

בן זוג

בריאות

תכשיטים

תנורי אפיה

הברזות

פוליש וקיון

שוק המציאות

אסטרולוגיה

מחשבים

ירושלים

מכוניות

עתיקות

במרוף העתיקות מבצע לפסח! פרטים מיוחדים במחירים נוחים! פתוח ב־מוצ"ש! בן־גוריון 15 הרצליה 052-54670 (21649)

כלי נגינה

רוצים לקנות

רהיטים

הלוואות

חקלאות

קורס נהיגה בטרקטור ברחובות, ב־1.4.87 מגיל 15. 055-92779 (21534)

מקררים

וידאו טייפ

בתי"ס לנהיגה

אופנועים וקטנועים

"קיבוץ האופנועים" מבצע קנה לקראת הפסח! תן גז עם "עיר האופנועים". גולומב 28 תל־אביב. 03-377292 (7447)

ביקוש רכב

השכרת רכב

חלפי רכב משומשים

"יהושוע" חלפים מ־שומשים קניית רכב ל־תיקון ופרוק 03-370249 (12076)

מציעים עבודה

סיטרואן

סימקה–קרייזלר

פולקסווגן

מנועים משופצים באחריות לכל סוגי פולקסווגן כולל הרכבה מכבדים כרטיסי אשראי (21646) 08-467856

פיאסטה 1600 !79, ב־נוע 87 +תוספות +טסט (9671) 03-9244001

בהזדמנות קורטינה ספריישן 1981 אוטומטית +טסט לשנה, 15,000.- (11765) 03-882594

ביוק

גולף 1982 1100 שנה +טסט חייבת להמכר! לא בשבת 08-438481 (11776)

בהזדמנות ברונה 1300 אוטומטית 1977 שנייה פרטית +רדיו טייפ כחדשה (7563) 03-859007

גג'ן 505 אס.אר. (2000) אוטומטית סוף 1982 ראשונה+ מזגן הגה כח, חשמלי חדשה להלוטין אפשרות ($15,800.-) החלפה לזולה (7438) 03-858102

רנו

פיאט

פורד

סובארו

המרכז לשיפוץ מנועי סובארו "בסובארו חי־לון" מורשה יפנאסו (21425) 03-805050

אוטומטית 1600 1982 ראשונה פרטית 21,000 קילומטר +תוספות (7489) 03-849783

סוזוקי

סוסיתא

אוטומטית 1300 מודל 86 פרטית, יד ראשונה (10962) 052-559406

סיאט

מרצדס

חדש! בעל רכב! באפשרותך להחליף את מנועך במרצדס חדשה מכל הדגמים במחירי החברה ובאחריותה 218379 (21674) 03-218098

צילום

קיט ונופש

קוסמטיקה

אותיות דביקות

שרות ימעליות

שונות

בת זוג

ציוד תקשורת

ציוד בנין

ציפוי אמבטיות

טרקטורים

ריפוי והדיה

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

חוק הזדמנויות שוות בתעסוקה, התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לצה"ל דרושים:

א. באיזור חיפה –

קציני מקצועות בתחומים: מהנדסי מכונות/תעשייה וניהול לשרות קבע

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לד.צ. 02639 רמ"ד כח"אדם ולצרף תעודות המעידות על השכלה ואישורים על נסיון קודם.

ב. באיזור ירושלים

מודד מוסמך לשרות קבע

נא לפנות לשמואל טל: 02-243623

ג. מהנדסי בנין/חשמל לשרות קבע

נתונים אישיים נדרשים:
1) גיל עד 35
2) לאחר שרות צבאי – יועדפו קצינים
3) מגמות נדרשות: בנין אדריכלות
חשמל – זרם חזק.
להרשמה ולקבלת פרטים נא לפנות ללילי לטלפון: 04-616155

ד. * טבחים

*** נגדי תחזוקה ורישום לשרות קבע**

נתונים נדרשים:
1) גיל עד 30
2) לאחר שרות צבאי מלא ותקין
3) נכונות לעבור הכשרה מקצועית במידת הצורך
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות לטלפון: 03-616121 עבור גיוס לקבע

ה. 1. מהנדס מכונות בכיר

כשותף/מנהל בהקמת מסגרת חדשה רבת אתגר ורב תחומים. התחומים הנושאים העיקריים: – הדראוליקה פנאומטיקה, אלקטרומכניקה, בקרה וקונסטרוקציות.
כישורים נדרשים:
1) 10 שנות נסיון לפחות ויידע מקצועי מוכח בתחומים שצויינו
2) כושר ארגון וניהול
3) יוזמה ומחשבה פוריה לפתרון בעיות בלתי שגרתיות

2. מהנדסי מכונות

בעלי נסיון של 3-5 שנים בתחומים שפורטו לעיל.
נא לפנות בכתב לד"צ 02470 – קצין שלישות

ו. 1) פיזיקאי/אלקטרואופטיקאי עם זיקה לצילום

תאור התפקיד: – ראש צוות פתוח בנושא מחקר וישום מערכות צילום

2) טכנאי צילום בכיר

תאור התפקיד: – אחראי מעבדת צילום
– נא לפנות בצרוף קורות חיים לד.צ. 02470 – קצין שלישות

ז. קצינים לעבודה יחודית, דינמית, ובלתי שגרתית.

כישורים נדרשים:
א. גיל 24-32
ב. פרופיל 64 – 97
ג. ידיעת השפה ערבית – יתרון
– המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 37342 ת"א מיקוד 61373 בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים (מספר אישי, כתובת וטלפון).
– מועמדים שימצאו מתאימים יוזמנו לתפקיד
– פונים מתאימים ייענו
* * * *

מציגים של חברה אירופאית מובילה בתחום חומרי העזר לתהליכים תעשייתיים
דרושים
1. מפיצים עצמאיים
למוצרים תעשייתיים מתקדמים,
★ לאזור המרכז
★ ולאזור הצפון
2. מהנדס/הנדסאי
כימאי או מכונות, בגיל גימלאות לעבודה חלקית (על בסיס עצמאי).
נא לפנות בכתב עם פירוט השכלה וניסיון לת.ד. 483, חיפה 31004.
– סודיות מובטחת –
המודעה מתייחסת לגברים ולנשים כאחד.

למחלקת הבטחון של הסינרמה
דרושים
אנשי אבטחה
לעבודה קבועה וזמנית בסינרמה ובארועי חוץ.
דרישות התפקיד: גיל מ־21־36 גובה 1.80 מ' ומעלה יוצאי צבא עבר ללא דופי.
נא לפנות בדחיפות למר איתן צ'חנובר בסינרמה יגאל אלון 61 ת"א טלפון 339372 או 331114 כל יום בין השעות 11.30־17.30
נא להביא תעודת מילואים ו־2 תמונות
ההצעה מיועדת גם לסטודנטים

U·MAN
עבור אחת מלקוחותינו
חברת שיווק גדולה
בגוש דן
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 לפחות ונסיון של 5 שנים.
לתפקיד אחראי ומעניין הדורש יכולת לעבודה עצמאית ופיקוח על צוות עובדים. שכר ותנאים טובים למתאים/ה.
לפנות ליהודה טל' 03־295694, עבור "משרה 301".
סודיות תישמר בקפידה.

לביח"ר לנקניק
דרוש
קצב
לפירוק בשר
לא כשר
03־833058 03־823831

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

רווחים טובים ומהירים
לסוכני פרסום
משלים
עבודה טוב שמחפשים מקום ופרוייקט מצויין
פנו עוד היום:
[illegible]

דרוש
רתך ארגון לאלומיניום
תנאים טובים לעבודה קבועה.
בראבינדר 24, תל־אביב
03־335773

Systematics
לחברת סיסטמטיקס בע"מ,
המייצגת בישראל את PRIME -
החברה המובילה במערכות סופר־מיני
מתוחכמות לארגונים גדולים,
דרושים אנשים מעולים המוכנים
לאתגר של איתור וכיבוש יעדי
מכירות חדשים.
1. אנשי מחשבים שרוצים למכור
מנתחי מערכות, מהנדסי מחשבים
או תוכניתנים בכירים.
נסיון במכירות - יתרון.
2. אנשי מכירות שרוצים להמשיך למכור
יועדפו מועמדים בעלי נסיון
מוכח במכירות לארגונים גדולים.
רקע בנושא מחשבים - הכרחי
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד, תוך
פירוט קורות חיים ונסיון קודם,
ל: ת.ד. 11024, תל־אביב 61110 (עבור "סיסטמטיקס").
— סודיות מובטחת —
Prime

למשרד הנסיעות "מסלול" בקניון אילון ר"ג
דרושים:
★ **מומחה/ית לנסיעות**
לתירות יוצאת
★ **מקדם מכירות**
עדיפות לבעלי נסיון בענף
עלה על המסלול הנכון התקשר אלינו היום 03־797620/1
בשעות 09:00־19:00

דרושה
פקידה למזכירות המשרד
למשרה מלאה
אחראיות ומנוסה – דואר, טלפונים, הדפסה ותיוק.
כישורים: הדפסה בעברית אנגלית, ידע במעבד תמלילים – יתרון
לפרטים: 03־262172־4

דרוש
קבלן שלד
עם ציוד
בשבת, ובימי חול בערב
טלפון 03־455201

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ
דרושים
למפעלינו בפתח־תקוה ובכפר־סבא
מכונאי תעשיה
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונות או מכניקה עדינה עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה או בצה"ל
חשמלאי תעשיה
בעלי רשיון חשמלאי מוסמך לפחות.
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת חשמל.
ידע באלקטרוניקה רצוי.
לשתי המשרות העבודה ב־3 משמרות
5 ימי עבודה בשבוע, שכר ותנאים טובים +
הכשרה מקצועית במסלולי קידום מיוחדים משאי שכר
למפעל בכפר סבא הסעות מאורגנות מהדרה ועד חולון בת־ים, ראשל"צ והאיזור
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' בבוקר לטלפון 03־9225321 לאגף כ"א, או 052־25241 למר שרון.

לחברה לתקשורת מחשבים בת"א
דרושים
אנשי מכירות
מתמידים
בעלי מרץ ורקע טכני (רצוי בתחום אביזרי תקשורת למחשבים).
לעבודה מעניינת עם לקוחות קיימים וחדשים.
רשיון נהיגה הכרחי, שכר נאה למתאימים.
לפנות לחברת "ירמאק"
– ליהודה 03־295694 – משרה 200

מנת דם
חיים
לאדם
זכרו, תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם שנתי לכם ולמשפחתכם
לתרומת דם
פנה לסניף
מגן דוד אדום הקרוב.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
סוכן מפיץ
למוצרי ספורט
בעל רכב מסחרי,
לאזור המרכז והדרום
נא לטלפן בשעות הערב: 04־381252

יבואן, יצרן
סיטונאי גדול!!!
מעוניין להגדיל את מעגל
המכירות שלך???
חברה כלכלית גדולה בעלת
שיטת שיווק חדשנית וייחודית
מציעה
ליבואנים, יצרנים וסיטונאים גדולים
עסקאות קונסיגנציה
(אולם תצוגה גדול ומרשים יפתח בקרוב)
לפרטים – סוזי 02־245896
9.00־15.00

U·MAN
עבור אחת מלקוחותינו,
חברה ליבוא ושיווק ברמת־גן, דרושים:
מזכירה
לתפקיד מעניין, מגוון, אחראי ובעל אפשרויות קידום. ידע בהדפסה עברית הכרחי. הדפסה אנגלית ונסיון ביבוא – יתרון. העבודה באווירה נעימה. שכר הולם למתאימה. מישרה 567/1.
מחסנאי
בעל נסיון, לעבודה מעניינת ואחראית. סדר, דייקנות ויכולת בהפעלת צוות עובדים – הכרחיים. שכר הולם ותנאים טובים למתאים.
מישרה 567/2
לפנות לעמליה – טל. 03/297741.

הלוח הכללי
בשבילך ובשבילי!

לחברה המייצרת מוצרים קוסמטיים על בסיס רפואי וטבעי
דרושים/ות
1. סוכני/ות מכירות
להפצה בכל הארץ: ת"א, חיפה, ירושלים, הדרום.
2. דיילות ורכזות שיווק.
בעלי רכב, נסיון קודם במכירות, נמרצים.
לפנות בכתב־יד + קורות חיים לת.ד 6251 חיפה, 31062, תנאים טובים למתאימים, סודיות מובטחת.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

מושב משען
מחפש
מזכיר/גזבר
+ נסיון רב.
לפנות לטל. 051־23995
051־26429

לתבל יבוא ויצוא
תעשיות מכס
דרושים:
עוזר למסווג
עם נסיון
פקיד/ת רישוי
אלי 03־333071

הבורסה לניירות ערך בתל־אביב בע"מ
THE TEL AVIV STOCK EXCHANGE LTD
דרוש
טכנאי תקשורת מחשבים
הכישורים הנדרשים:
■ תעודת טכנאי מוסמך בתחום האלקטרוניקה ו/או התקשורת;
■ נסיון מעשי של שנתיים לפחות בתחום תקשורת מחשבים על מחשבי IBM גדולים;
■ הכרת מחשבי IBM/PC – יתרון.
נא לפנות בכתב בלבד, בפירוט נסיון קודם, לת.ד. 29060 תל־אביב 61290.

לחברה בהרצליה
דרושה
פקידה
לעבודות
משרדיות שונות
לאחר שרות
צבאי
ידיעת השפות
עברית ואנגלית
נא להתקשר
מיום ב'
052־557297
לנורית.

למ.ל.ל. מערכות מחשבים בע"מ
דרוש
תוכניתן
+ PLUS
DBASE III
הכישורים הדרושים:
בעל ניסיון של שנתיים לפחות במערכות מסחריות – הכרחי.
לפרטים טלפון:
03־7515511
לדורית.

מכון דוד
לקוחות מוסך
באיזור המרכז
דרושים
מחסנאים
בעלי נסיון של שנתיים לפחות.
העבודה במשמרות, תנאים טובים למתאימים.
לפנות מכון דוד
טל. 383872,
295445, 290510

מכון ספר להוצאה לאור, [illegible]
עוזר/ת מזכירה בכירה
לעבודה עצמאית ואחראית.
שעות עבודה 9.00־17.00,
יום שישי עד 13.00.
טל. 03־282250

לטרנסכלל בע"מ
פקיד/ת יבוא
למחלקת שילוח בינלאומי
לפנות לכוכי
03־375211

לארכיטקט אבקסיס
דרוש/ה
ארכיטקט/ית
בעל/ת נסיון.
03־483036, 03־482417

דרוש/ה **מנהל/ת חשבונות**
לחצי משרה.
סוג 2/3 נסיון בהכנת משכורות, תאום בנקים ומאזנים.
[illegible] 03־748528

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
אדריכל/ית
הנדסאי/ת
עם נסיון רב בבניין
03־735593 בין 9.00־15.00
03־749979 בשעות הערב

לחברות
"משב"
דרושים:
★ טכנאי קירור ומיזוג אויר מנוסים
★ חשמלאי למיזוג אויר
לפנות לטלפון:
03־804974,
03־5562917

לאולם התצוגות
דרושות
פקידות למכירת אירועים
שעות עבודה אחה"צ והערב
מגיל 30 ומעלה עם נסיון
המלצות. 5 ימי עבודה בשבוע.
לפלטן החל מיום א'
בשעות 14.00־19.00
855680 248868

למשרד רואי־חשבון
1. מנהל צוות־ביקורת רואה־חשבון
בעל נסיון בעבודה עם הנהלת־חשבונות.
2. מזכירה בעלת נסיון בין השעות 14.00־19.00
3. מתבנית
מעולה בעלת נסיון בעיבוד־תמלילים
לפנות לטל' – 03־7515186

הוצאה
לאור
ופרסום
רוצים אותך
עכשיו!
חברה ארצית להוצאה לאור ופרסום
מציעה 2 משרות בעלות אתגר:
אחראי על ה"ביצועיסטים"
*בעל נסיון מקצועי וניהולי קודם.
אחראי על מעבדת צילום אופסט
*בעל נסיון מקצועי רחב.
5 ימי עבודה בשבוע. נא לפנות בכתב יד,
ולפרט קורות חיים, לת.ד. 3075 תל־אביב 61306.
- סודיות מלאה מובטחת -

יכין חברה לתעשיית שימורים בע"מ
למפעל הפקטין בפתח־תקוה
דרוש
טכנאי
הפעלה/אחזקה
הכישורים:
★ הנדסאי מכונות/כימיה
★ יכולת הפעלת צוות עובדים
★ נסיון באחזקה והפעלה של מיתקנים בתעשיית המזון או הכימיה
על המעוניינים לפנות בכתב־יד
בפרוט קורות חיים לת.ד. 332
תל־אביב 61002 עבור מפעל הפקטין

לחברה מובילה בענף המזון
דרושים לעבודה קבועה
בגוש־דן
1. מנהל מכירות
2. מקדם מכירות
3. מביא הזמנות
4. מוכרן/סוכן מכירות
– עדיפות לבעלי נסיון במכירות
– רשיון נהיגה הכרחי
– תנאים טובים למתאימים
נא לפנות לת.ד. 3288 חדרה

המשביר המרכזי
המוסך למכונות חקלאיות
מחפש
מכונאים מנוסים
לטרקטורים
עם נסיון באחזקה ותיקון.
לקביעת מועד לראיון נא לפנות
למנהל המוסך טל. 03־800235
בימי א' – ה' בשעות העבודה.

לאריסטו־שמט בית־אופנה
דרושים
★ **גזרן**
עם נסיון
והמלצות, לעבודה בלילה.
★ **מחסנאי**
עם נסיון
★ **מבקרי טיב**
נא לפנות לטל:
03־651761.

למפעל בפ"ת
דרושה
פקידה כתבנית
עם נסיון בעבודות משרד ליום עבודה מלא.
לפנות בצרוף קורות חיים בכתב־יד ת.ד. 16194 ת"א.
סודיות מובטחת

לחברת קבלנות לבניין, בת"א
דרוש
מנהל עבודה
לעבודות גמר
טל. 03־241841,
03־241839
לשעות
מ־8.00־13.00

לחברה מסחרית
מנהלת משרד
8.30 – 17.00
רקע בהנה"ח
טלפון 03־842750

דרוש
סוכן מנוסה
+ רכב
לשיווק מתנות.
טל' 03־821177

לחברה [illegible]
דרוש/ה
רואה חשבון
לעבודות דיווח וקשר עם
חברות קשורות בחו"ל
נא לפנות לטלפון 03־266181
החל מיום א'.

ליקב ראשל"צ
דרושים:
נהגים
★ בעלי רשיון נהיגה ג', לחלוקת סחורה
טלפון: 03־942021
מיום א'

למשרד עורכי דין
דרוש
עורך דין צעיר ומתחיל
טל: 03־282760
03־286065

לחברת מחשבים
דרושה
פקידת מודיעין
לעבודה בין השעות
14.00־17.00
נא לפנות בכתב
לת.ד. 36076 ת"א
מיקוד 61360

לבית־אופנה
דרוש/ה
סוכן/ת
בירושלים
עם רכב מסחרי, נסיון והמלצות.
לפנות בכתב־יד
לת.ד. [illegible]

למשרד מהנדסים
שרטט/ת בבישים
מנוסה
03־451147 ביום
03־445478 בערב

חסם
חסם תעשיות בע"מ
למפעלנו בחולון דרוש
טכנאי/הנדסאי מכונות
למחלקת בקרת איכות
למתאימים אנו מציעים:
★ תנאים הולמים.
★ 5 ימי עבודה
★ ארוחות במפעל
נא לפנות לטלפון 03־803170 לאיריס

אלקטרה
דרושים
קבלני משנה
להרכבת מעליות
למרחב ת"א וחיפה
עם נסיון של הרכבת מעליות.
רצוי עם הפעלה.
לפנות: 03־9630349
לגב' בלהה. ת"א 03־9630350
חיפה 04־727542 – 04־671416

---

intel
חברת אינטל הינה החברה המובילה בתחום רכיבי ומערכות מיקרו־מחשבים
למחלקת אינטל באיסטרוניקס
דרושים
מהנדסי מכירות
בעלי רקע ב־
א. רכיבים וכלי פיתוח של אינטל
ב. מערכות משובצות מחשב
אנו מציעים
★ תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
★ השתלמויות בארץ ובחו"ל
★ תנאים בהתאם לכישורים
– סודיות מובטחת –
נא לפנות בכתב־יד ולפרט קורות חיים
איסטרוניקס בע"מ
ת.ד. 39300 תל אביב 61392

יותר טוב
מנפאואר
לסניף תל־אביב
המחלקה המשרדית
בן־יהודה 12, א'־ה', 08:00–14:00
טל: 284128, 03־298877
דרושים
★ מנהל חשבונות
סוג 3, עם נסיון בחברה לעמילות מכס, ידע טוב באנגלית.
★ קלדניות (מסוף)
מנוסות בהעברת נתונים, מספרים ואותיות, רצוי ידע בהעברת תומר הנהח"ש.
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כמוק.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

לתשלובת תעשייתית גדולה
במרכז הארץ
דרוש/ה
פקיד/ת מכירות בכיר/ה
כישורים:
★ גיל 30־35
★ נסיון מוכח של 5 שנים בענף מוצרי הצריכה
★ כושר מכירה מעולה ויכולת ביטוי טובה בעברית
★ יכולת לנהל צוות עובדים
★ עבודת צוות טובה, סדר, דיוק ואחריות.
למתאימים/ה מובטחת עבודה מעניינת ורבת־אתגר בחברה המובילה בתחומה
נא לפנות אל פנינה טלפון: 03־839281

המשביר המרכזי
סניף ת"א
מחפש
מחסנאים
בוגרי 10 שנות לימוד לפחות,
גיל עד 45 שנה.
על המעוניינים לפנות
לטל. 03־389357 לקביעת ראיון.

לחברה מובילה בתחום התקשורת וההוצאה לאור דרוש/ה
מנהל/ת שיווק ומכירות
לפרויקט יחודי בארץ
דרישות התפקיד:
רקע ביחסי ציבור, תקשורת, שיווק, מכירות והוצאה לאור.
מיומנות בעיצוב ותכניות שיווק ומכירות.
נסיון מוכח במכירות והדרכה.
מיומנות בניהול צוות אנשי מכירות.
כושר בכתב ובע"פ.
עבודה בשעות לא שגרתיות, ניידות בכל הארץ (בעל רכב) אך העבודה תבוצע במרכז הארץ.
תנאים מצוינים למועמד המתאים (שכר, פרמיות מענקים).
– סודיות מובטחת –
מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 750 באר־שבע לידי הדסה בלבד.

מולכו. א.ב. יהושע. עכשיו בחנויות הספרים / מירי פז

הכל בארץ מתפורר ושום דבר לא מתפורר

אם מסתמל במולכו מעין כל-אדם הישראלי, הרי זו הארה עגומה. מדובר בגבר במיטב שנותיו המצוי כבר באזור הדימדומים. מדולדל, מותש ואפור, „ראש קטן" ששום דבר לא ימוטט את חומת הריק שלו, יעיל מאוד בענייני מוות

„מולכו" הוא רומן ההתפוררות האופטימי ביותר בספרות העברית החדשה. אף על פי שהכל קודר כאן, והכל נסב סביב המוות, בין אם מוות קליני או „רק" רוחני, משוחה בכל נימה דקה של חסד וחמלה, פיוס והשלמה. ב„זכרון דברים" וב„סוף דבר" של יעקב שבתאי ההתפוררות היא מצב מתמיד; האנשים חרבים; עירם מרקיבה. ההתפוררות כמצב של קבע היא השליטה גם ב„האשה הגדולה מן החלומות" של יהושע קנז. אצל יהושע, חרף ההתמצות, המוות והאבל, תמיד יש גם רוח מן הכרמל או פריחת ההדרים המשיבות חיים. יש טבע שמשנה את פניו, יש התחדשות מעצם חילופי העונות – ותאורם הוא מיטב הפרוזה של יהושע – ויש גם קביעה החלטית שאני מזהה אתה בכל לבי: „הכל בארץ מתפורר ושום דבר לא מתפורר. תמיד תראה טרקטור שבא וחופר כדי להתחיל משהו חדש".

האופציה „להתחיל משהו חדש" איננה מתממשת לכל אורך הספר ובכל זאת היא קיימת ומוחשית, אף על פי שלפנינו סיפור טראגי כל כך. הרומן מתחיל כפי שהוא מסתיים, במוות. ובתווך, בשנת האבל, בין מות הרעיה בפרק הראשון לבין מות החותנת בפרק האחרון, ישנו המוות האיטי של מולכו, לא מוות קליני אלא התייגעות נואשת באין-חיים, מיתה פאסיבית שרק המוות האמיתי מרומם אותה באיזה התקף חיוניות מפתיע; אולי החיים עצמם. אבל מולכו של יהושע לא ינסוק בסוף הספר בהתרסקות פתאומית על צוקי הכרמל ושום חלום לא ישתבר אליהם, מן הסיבה הפשוטה שלאיש אין חלומות. לא על אמריקה הרחוקה ולא על שווייצריה המעתירה כפי שחולמים הפליצלים של חנוך לוין, אפילו לא על קרקס סוסים אצילים באמצע תלות תל-אביב בבחלומו של פינק („גמר הכרבולות" / יעקב שבתאי) או הזיה פרועה על זיון עם איזו רעיה כפי שהזה מאיר ב„סוף דבר".

ואולי זו הטרגדיה האמיתית של מולכו: התייגעות בטרדות יומיומיות, קטנוניות ואפרוריות עד דכא. הרי לא יתכן שהחיים הם רק עיסוק במניין הקבלות לצורך תחשיב ערמומי של דו"ח ההוצאות, של אין-סוף תחשיבים מייגעים בנושא כבד-ראש מאין כמותו: מי ישלם תמורת הארוחה הבאה, ובישולים וקירצופי סירים ודאגה רבה מה יעשה בשיירים, פיספוטי קבע עם האם והחמות, וההשתנות התכופות וההתלבטויות שבעטיין: מה יחשבו האחרים על תפקוד הבלוטות, והגמנום בקונצרטים. מן השגרה הזאת קשה לנסוק, בלתי אפשרי להמריא.

חיוניות לנוכח המוות. השגרה הזאת היא תמצית חייו של מולכו, גבר בשנות החמישים, ממוצא ספרדי-ירושלמי שנשא אשה יקית שהטביעה בו את מורשתה המוזרה: האונה לקונצרטים של מוסיקה קלאסית כמנהג קבע והכרח לא יגונה להתקלח כפקודת-יום. גם אחרי מותה תרדוף אותו מורשתה בכל אשר ילך עד כלות כל הנשים. הנה הוא עושה במחיצת אשה וכבר טורדת אותו מורשתה של המנוחה ... „מכוח נאמנותו לזכר אשתו לא ויתר ונכנס למקלחת ופתח את הברזים"... המקלחת והקונצרט הם בבחינת גזר דין; הנשים שהיה עמן בשנת האבל על אשתו המנוחה נדונו לקונצרטים.

למוסיקה יש תפקיד נכבד בספר. כל יצירה מוסיקלית מתקשרת במשמעותה לאירוע מסוים וכמו מפרשת אותו. גם שעת מותה של אשתו מלווה במוסיקה. זו הפעם היחידה בספר שיהושע אינו נוקב בשם היצירה. מולכו „ידע שהיתה מוסיקה, כן מוסיקה אמיתית". זו גם הפעם היחידה שבה מופיע הצרוף „מוסיקה אמיתית". יהושע מקפיד לבחון את כוח החיות והאמת. בחינה זו אפשרית, ככל הנראה, רק לנוכח המוות. למוסיקה יש קיום חיוני בעימות עם המוות והאוכלוסיה הערבית בירושלים „חיונית"

א.ב. יהושע. התייגעות בטרדות יומיומיות עד דכא

רק בעימות עם „הרחובות הירושלמים הזוממים" („כמה טוב שיש קצת ערבים לתת חיים לעיר הזאת בשבת"), ומות אשתו של מולכו הוא האירוע היחיד שבאמצעותו מופרת השגרה הקטנונית בתחושה של חיוניות, כאילו כל חיותו של מולכו נתמצתה לנוכח המוות בלבד. „הוא הצליח להתיק את רגע הסתלקותה לממשות ברורה, מלאה חיוניות, שיש בה לא רק מחשבה ורגש אלא גם אורות וקולות... ואולי גם אור השמים, אור ורדרד או סגלגל שהפיקה האפילה העמוקה"... החיוניות שיש בה רגש ומחשבה מתממשת פעם נוספת במהלך הספר. בפרק האחרון, עם מות חמותו של מולכו. רק אז הוא מבין שהשנה שחלפה כמו לא היתה והוא לא מימש את הזרות, ולא ידע אשה, והוא כמו בנו שנשאר כיתה. גם הוא נשאר כיתה. „בכן, יש נשים אחרות, אמיתיות, אבל מוכרחים, ממש להתאהב, אחרת אין לזה תכלית, הרהר מולכו בצער, בדאגת-מה, מוכרחים ממש להתאהב".

תסמונת הראש הקטן. אם יש ב„מולכו" הארה כלשהי על המצב הלאומי – אם מסתמלים בדמותו מעין „כל-אדם" הישראלי או החברה הישראלית כולה – הרי זו הארה עגומה. מבחינה כרונולוגית מולכו הוא עדיין גבר במיטב שנותיו, אך בגופו ובנפשו הוא כבר מצוי באזור הדימדומים: מדולדל, מותש ואפור. כל אימת שנקריית לו ההזדמנות הגדולה הוא מתגלה באין-אונותו הגדולה. לעולם הוא מעוכב ומהוסס. ההזדמנויות נשמטות מידיו בזו אחר זו וכל יעילותו מתמצית במוות או בעית משבר. לכאורה הוא ממלא תפקידים המוטלים עליו כפקיד ביקורת במשרד ממשלתי, כאב, כבן, אפילו כאיש חברה. הכל מתפקד אבל שום דבר אינו מתפקד באמת. איך נאמין לאיש הזה שאכן זכרה של אשתו המנוחה יקר לו כשאין היא נזכרת אפילו בשמה לאורך כל הספר? גם הילדים כמעט שאינם נזכרים בשמם. למולכו אין בעצם יחס של ממש למשהו או למישהו.

הסיפור מתרחש בראשית שנות ה-80 אחרי מלחמת לבנון. אבל המלחמה והפצע שפערה בארץ הזאת ובאנשיה רק מהבהבים ברקע כאירוע שולי מרוחק. כל זה כמו לא נוגע לו. יותר מטרידה אותו האינפלציה ש„שוב שחקה את השכר". כראש קטן ששום דבר לא ימוטט את חומת הריק שלו הוא די משכנע.

אודיסיאה של החמצות. מולכו „נשאר כיתה" אולי משום שהתעקש כל כך למות. ומשום שהיה מיומן כל כך בענייני מוות. או אז הוא מתגלה בכל יעילותו. טוב ואוהב ודואג היה רק כשנזדמן לו לסעוד את אשתו בשנות מחלתה. אתה המתת אותה, אמרה לו היועצת המשפטית במשרדו, המועמדת הראשונה שנזדמנה לו לקשר אפשרי בראשית שנת האבל. גם כלפיה הפגין מסירו ותמיכה רק כשהיתה במצוקה כלשהי, את קרסולה. גם אותי אתה רוצה להמ את אשתך, אמרה לו. כל הפרשיות האח עם נשים הן אודיסיאה של החמצות פ תמיד יש משהו שמעכב אותו. לכל א הוא מציב מעין דרישות-קדם בלתי-א עם היועצת המשפטית „החליט להמתין זמן, זה היתרון הגברי להשהות את ו לפחות... ואם לא יכלה למצוא לה גב השנים מאז נפטר בעלה, תוכל להמ קצת"... עם אהובת נעוריו הוא מתמהמה את שערותיה, חושב, זה אפשרי, ואולי גם להתאפר מעט, ובסוף נחליף את השמ אולי גם נתחתן אתה"... עם האשה ה עולה חדשה מרוסיה החוזרת אל המולד שקליטתה בארץ המובטחת לא עלתה י נסע ללוותה, היה מהסס שהרי אם י מעשה „כשנפגש בארץ לא נוכל לם הלילה הזה". וספק בכלל אם רצה לע מעשה שהרי לא היצר מתעורר כאן, אל שרשם הרופא בעקבות איזה מימצא לשינה יפה. „לפני שנים קרא במאמ ששינה חבוקה עם אדם אחר יפה לי לנערה הקוצ'ינית מעיירת פיתוח את מציב דרישות-קדם. היא מושלמת בעינ נעורים ורוח אביב (כל אשה מסתמל מעונות השנה; הילדה הקוצ'ינית מזו באביב). אותה הוא יכול לאהוב ללא ממילא העניין אבוד מראש. אבל מה כב לדרוש מאיש כמולכו שאפילו מזג האוו לו כמעשה תרמית. כשהוא מתפרץ השרב הירושלמי ואמו מנסה להרגיע: „...אבל תראה... בערב כבר נעים פה. הנ פה. זה כבר הסתיו", הוא משיב: „לא נ לזה אולי שם של סתיו אבל זה בכלל ל

באפרוריותו, בקטנוניותו, בקמצנ מולכו שונה מן התפלצות הקטנות לוין. בכל זאת אין הוא מעורר תיעו ואין הוא מעורר באומללותו אותה שמ המרנינה את לבם של האומללים-פחו משום שיהושע יש בו חמלה ואפילו א האיש הקטן הזה שמכל השמות בחר לת של משיח שקר, וזו עוד בדיחה מן ה בספר הזה שהוא די משעשע, אך ג בחורה על פרטים ופרטי-פרטים, ומשע תבנית כפיה, קצת מאולצת שהוקרא ה גם בלעדיה.

דברים שרואים משם / עליזה ולך

על הקרשים

„כניסה אחורית" מרים את המסך על צדו האחר של תיאטרון „הבימה", על אחורי הקלעים, על הלא-איפור. על מה זה יחסי ציבור. איך מוכרים אותם. פרופורציות

עדית נעמן סברה שהיא מוזמנת להופיע במישדר „זה הזמן", השבוע, כדי לספר אנקדוטות מאחורי הקלעים של תיאטרון „הבימה" במסגרת מסע יחסי-ציבור לספרה. אחרי שלושה מראיינים – „איטמס" – כבריש בתפריט, נדמה היה לה, בחרו בה כדי לספק לצופה מנה קלילה לעיכול, כדי שלא ילך לישון על קיבה גרושה. הבעת פניה למשמע שאלתו הראשונה של רם עברון לא הסתירה את תדהמתה מהכיוון שסלל המראיין, ושבקצהו היתה לה נחיתה קשה. במשך הזמן יתוייק הראיון הטלוויזיוני בדו"ח יחסי-הציבור שקידמו את מכירתו של ספרה „כניסה אחורית" (לשחקנים בלבד). התוכן יתפוגג לתוך השכחה וכזיכרון תיוותר ההופעה על המירקע. הראיון הלא-מפרגן בטלוויזיה עשוי, פרדוקסלית, להשתלם ברבות הימים בקופה. ועד אז זה הזמן לחזור אל הספר ואל הכותבת.

„כניסה אחורית" מרים את המסך על צידו האחר של תיאטרון „הבימה", על אחורי הקלעים האפלים, הלא-מאופרים. הציבור המבקר בתיאטרון מכיר רק את פניו המפורכסים, החגיגיים. הוא בא לראות את ההצגה שמעלים בפניו, והחוויה שהוא חווה תלויה בגודל כשרון השותפים להעלאתה. ככל שהעושים במלאכה מיומנים יותר, הנאתו של הצופה שלמה יותר. ככל שהכנתו המוקדמת לקראת הצפוי לו היתה נכונה יותר, הוא ילך שבי אחרי האשליה בעיניים פקוחות. המניפולציה נשענת לא רק על המהות אלא גם על קידום מכירות.

יחסי-ציבור הם מחלקה במערכת של קידום מכירות. הם האמצעי הזול, בדרך כלל, של מבצע קידום המכירות ולא אחת הם מנוצלים לרעה. במה שנוגע לצריכת התרבות והבידור, וזה עניינו, הם נשענים על „בוס" תקשורתי, על קודחן בין איש יחסי-הציבור, להלן היחסי"ץ, ובין אנשי התקשורת, להלן הפראיירים. שני אלה עובדים על הצרכנים. אפשר לעשות את העבודה הזאת בהגינות, אך אפשר לעשות אותה גם בהונאה מודעת. המטרה היא הרי „לעשות קופה" מהר, וכל האמצעים כשרים. כך קורה שמסע יחסי-ציבור למופע כלשהו מלווה בהפגנה תקשורתית שאין בינה ובין המוצג שום קשר. כך קורה שענף יחסי-הציבור שורץ שרלטנים, אנשים שכל מיומנותם היא כישרון החיוג בטלפון אל מערכות העיתונים ונדנוד עקבי הרודף את העיתונאים גם בבתיהם. כך קורה שצרכני הבידור-תרבות נותנים קרדיט למופע ודביט לחשבון הבנק שלהם וקובלים על התמורה. בקודחן היחס"צי-עיתונאי, אגב, אין לבוא בטענות רק אל הצד האחר, גם הצד השני שותף להונאה, אלא שלא אחת שלא באשמתו.

איגוד היחס"צים, המתקשה לעשות סדר בביתו, בוודאי לא יעניק לעדית נעמן מדליה, כי הבלוף הפרטי שהיא חושפת מקרין על כל העשיה היחס"צית ומעמיד אותה בפרופורציות הנכונות. היא עושה למוסד המנופח-מחשיבות-עצמית הזה, שנדמה לו ששום עניין לא יגיע לתודעת הציבור בלעדיו, מה שעשה לא מומן אחר הקוסמים-להוטטנים. היא גילתה כמה טריקים וכמה פאשלות. כדאי ליחס"צים לקרוא את הספר בקפידה כדי לראות את דמותם שלהם נשקפת במראה שהיא מציבה. הספר דק הגזרה אוצר בין דפיו לקחים חשובים, מה עוד שיוכלו להגיש את הקבלה כהוצאה מוכרת על ספרות מקצועית. גם תיאטרון „הבימה" לא יקרא על שמה של עדית נעמן אולם, ובכל זאת הייתי מייעצת לאנשיו לקרוא את הספר נכון. יש בו יותר אהבה והזדהות ממה שנדמה למי ששבוי בחשדנותו כי נועד לחיסול חשבונות אישיים. בניגוד למה שאומרים בברנז'ה העתונאית-תיאטרונית, עדית נעמן לא באה ל„הבימה" כדי לכבס את כביסתה המלוכלכת בחוצות, ולא פיתו אותה גם בכסף, כפי שמפיצים מי שמפיצים. איש אינו עוזב מוסד כלכלי משגשג כמו „ידיעות אחרונות" בשביל חוזה זמני במוסד ציבורי נתמך כמו „הבימה". רק הרפתקן בר-לב מוכן לנטוש את עמדתו הבכירה בעתון רב תפוצה, שבה הוא מפנק, למען משימה כפויית-טובה ושרווה רבה שמפירותיהן יהנה בסופו של דבר אחר.

לא יזיק גם לעתונאים המכסים את התחום הבידורי-תרבותי לקרוא את הספר כדי שילמדו משהו על עצמם. „כל השנים ראיתי את שמי חתום על כתבות שכתבתי", סיפרה השבוע עדית נעמן על הזרות הקטנות שהיו מנת חלקה בתפקידה כאשת יחסי-ציבור. „פתאום ראיתי קטע שכתבתי נכנס כלשונו, עם הפסיקים והנקודות, וחתום עליו עתונאי אחר בעתון המתחרה. היו גם תסכולים בעניין זה. כשמעבירים לעתונאים חומר דרך הטלפון הם קולטים אותו דרך הבורות האישית שלהם, מעוותים מלה ומסלפים שמות, ובסוף יוצא דבר שאת לא כל כך אחראית עליו. השיגיונות והשגיאות הרתיחו לי את הדם".

עדית נעמן, עתונאית ותיקה ובעלת מוניטין ב„ידיעות אחרונות", חשה לפני כמה שנים שובע מסוים בעבודתה ובדיוק אז הציע לה תיאטרון „הבימה" לשמש כאשת יחסי-הציבור שלו. למה לא? חשבה בינה לבינה. את התחום התרבותי-בידורי היא מכירה היטב משנים של התמקצעות בו, והיתה לה סקרנות לעשות בתחום זה מעברו האחר. נעמן, המשופשפת והמנוסה, סברה בתמימותה שתסתער בהתלהבות ובמרץ על התיאטרון ותשרת אותו. אחרי כמה חודשים הבינה שהאנשים שאותם באה לשרת אינם מסתפקים בהיותה שפחה, הם רוצים שתהיה שפחה חרופה. „התחושה שלי היתה שאני באה לעבודה וכל הזמן אני מסתובבת בהתגוננות ובהצטדקות מתמדת, והרי כל בן-אדם רוצה להיות צודק לפעמים", סיפרה. „כשהייתי באה ומתלוננת שירקו עלי ובעטו בי, היו אומרים לי: מה את רוצה, זה אידיוט וזה מטורף וההוא אלכוהוליסט ולהוא יש אי-קיו. 0. מה את מתרגשת? בסופו של דבר אמרתי לעצמי: בשביל מי אני עובדת? התיאטרון אינו קירות, התיאטרון הוא אנשים. אם אני עובדת בשביל אידיוט ומטורף ואלכוהוליסט, אני לא רוצה לעבוד בשבילם. כשהחלטתי לכתוב את המכתב שבו הודעתי על סיום עבודתי, אחרי כמה לילות ללא שינה, האשמתי את עצמי בכל הכשלונות. אחת הסיבות היתה שאני לא מצליחה להגיע להזדהות של 100 אחוז עם המוסד, וזה הפריע לי בעבודה. אם אתה משרת את המוסד במקצוע רגיש כמו יחסי-ציבור, אתה צריך למכור אותו עם כל הלב והנשמה ועם הראש. לא מספיק למכור אותו עם הראש. אני מכרתי עם כל הראש, אבל הלב והנשמה לא היו בעסק הזה".

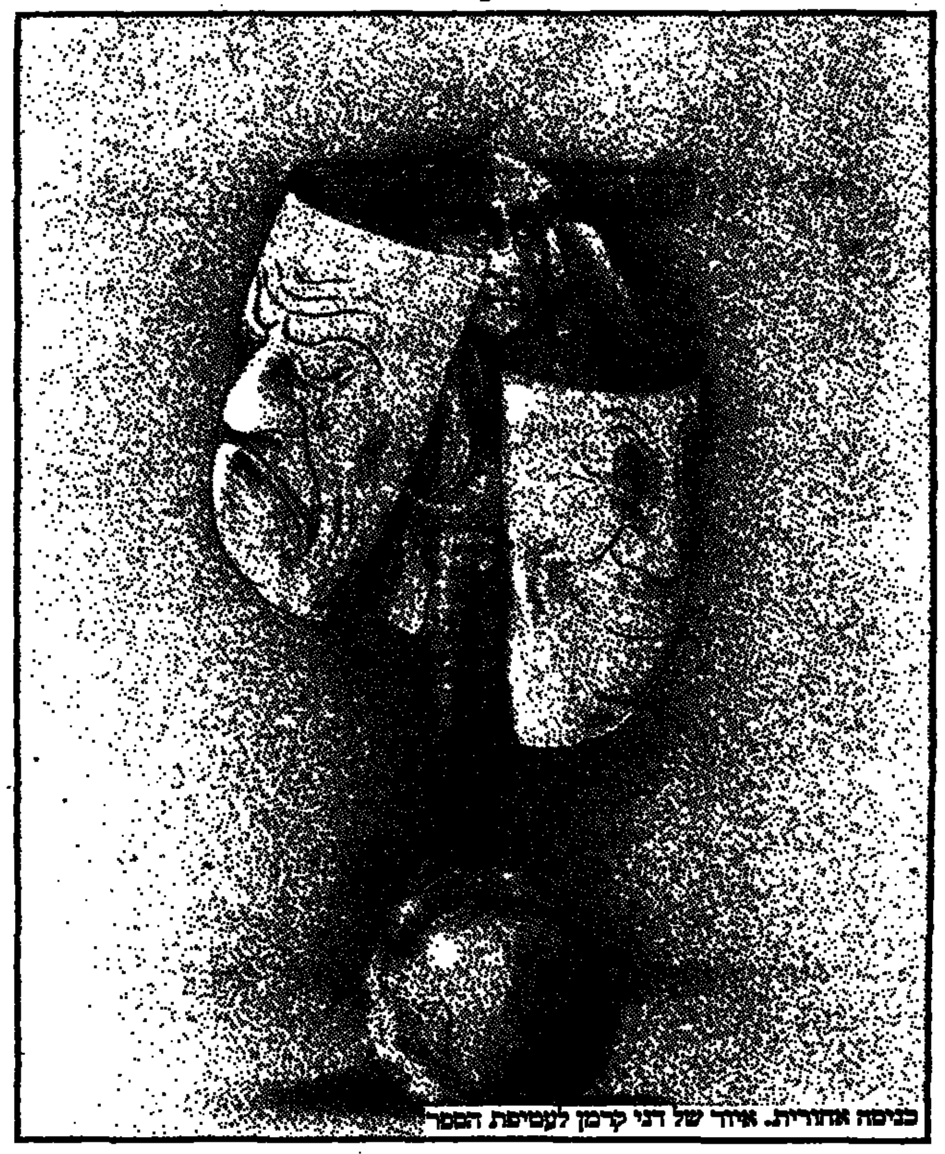
כניסה אחורית. איור של דני קרמן לעטיפת הספר

בספרה מדגימה עדית נעמן היטב מדוע בלתי אפשרי להזדהות עם המוסד. לא רק לאודלדרגע, שאינו שותף לעשיה התיאטרונית, אלא גם לאנשי התיאטרון עצמם. היא אינה מגלה שום סוד כמוס כאשר היא מתעכבת על האגוצנטריות של השחקנים ושל המנהל האמנותי, על סימפטום הפרימדונה שלהם ועל היריבות הבין-אישית בין השחקנים ובין עצמם ובינם ובין ההנהלה. היא רק קוראת להם בשמות ובונה את הקייס באמינות. מה שכתבה בספרה מחוויר לעומת מה ששחקנים אומרים זה על זה לכל מי שרק מגרה את יצר הפטפטנות שלהם. לא יפלא איפוא שהרגישה אולת-יד כשביקשה ל„מכור" נבחרת של כוכבים שיש להם גאוות יחידה. יחידה הוא נקבה של יחיד, וב„הבימה", וכנראה גם בתיאטרונים אחרים, יחידים ויחידות אינם יוצרים חטיבה מגובשת.

אחד הפרקים המאלפים בספר הוא זה המתמקד ביחסי הטלוויזיה-תיאטרון. לעומת הספורט, הזוכה לכיסוי נרחב בטלוויזיה, זכה התיאטרון, לפחות בתקופה שהיה לה עניין לקדמו, כמעט לאפס-כיסוי בגלל סדר-עדיפויות לקוי הנשען על דעה קדומה כאילו מיועד התיאטרון לאליטה אינטלקטואלית. עדית נעמן מצטטת סקר המגלה שבכל התיאטרונים בארץ מבקרים בשנה במיליון ורבע צופים, פי שניים וחצי ממספר כל הצופים במשחקי הכדורגל באיצטדיונים. במשך השנה שבה חזרה אחרי הטלוויזיה זכתה נעמן שמחלקת החדשות של הטלוויזיה תקדיש ל„הבימה" תשומת-לב רק במקרה, פחות או יותר. כלומר, אם בהצגה שולית היה עירום על הבמה, אם כתב כלשהו ידע פולנית וריאיין במאי פולני אורח, ואם הכתבת לענייני חינוך מצאה עניין באיזו הפקה אקספרימנטאלית-פדגוגית. מחלקת הבידור של הטלוויזיה אף היא לא תיקנה המעוות, מפני שהכל-נגזר בה על-פי טעמו של מפיק „סיבה למסיבה", ויותר מכך מפני שהאיש לא נגיש כמעט להצגות.

על אף התסכול והעבודה המפרכת לא שמה לה עדית נעמן למטרה לכסות את תיאטרון „הבימה". היא מביאה לתודעת הקורא את משכורתם העלובה של השחקנים, מתמקדת על דעיכתם האכזרית, הכפויה, של השחקנים הקשישים ואפילו אלה המשתייכים לגיל הביניים. ובעיקר, אינה מאבדת את אהבתה לתיאטרון. כמי שמכירה את הפרופיל הפחות מחמיא שלו היא נותנת צ'אנס לקסם שהתיאטרון מהלך עליה כשהיא מתרווחת על הכורסא ומחכה לעליית המסך. היא אמנם מקלפת כמה שכבות איפור ופוזה, אבל רק מי שפחות ממחמאות מפליגות הן בשבילו עלבונות וקטילות יטען כלפי הספר שהוא מעוות את המציאות. וזה מזכיר את הבדיחה על השחקן ששיחק את „המלט" וחברו בא להחמיא לו אחרי ההצגה. „היית כביר, נפלא, הגדול מכולם", אומר הצופה-החבר בהתרגשות, אבל השחקן מנסה לחלוב ממנו איזו ביקורת כשם הכנות. כדי לרצותו מעיר החבר: במערכה השניה, כשיצאת מהבמה, טרקת את הדלת כל כך חזק, שהקוליסות רעדו קצת. ועל זה מגיב השחקן: ואם אשתך שוכבת עם כל העיר אז אני בא ומספר לך?

שישי-אישי / אהוד מנור

מכירת סוף הנעורים

זעקתם המסחרית של רוכשי תקליטים לעבר נעוריהם האבודים אינה מפתיעה. תקליטי נוסטלגיה היו מאז ומעולם מטבע עובר לסוחר, וחברות התקליטים ששות להדפיס את הקלטותיהן הישנות בצירופים שונים ותחת כותרות רבות

מזה שבועות אחדים ניצב בראש רשימת התקליטים רבי המכר בישראל, אלבום כפול הנושא את השם „בחזרה לאושר" (מבצע משותף של „רשת ג'" וחברת „איסטרוניקס") באלבום הכפול רוכזו עשרות להיטים שהרטיטו לבבות צעירים בשנות החמישים והשישים, ושמו של האלבום הוא כשם להיט ישן מילדותה המצליחה של הזמרת האנגליה הלן שפירו. מקומם של השירים האיכותיים באותן שנים, שירים שהם אבני דרך בתולדות הפופ, נפקד מן האלבום.

זעקתם המסחרית של רוכשי תקליטים לעבר נעוריהם האבודים אינה מפתיעה. תקליטי נוסטלגיה היו מאז ומעולם מטבע עובר לסוחר, וחברות התקליטים ששות להדפיס את הקלטותיהן הישנות בצירופים שונים ותחת כותרות רבות.

רוב רוכשי „בחזרה לאושר" הם בני שלושים עד חמישים. גילאי העשרה של סוף שנות ה-80 מעדיפים מרטיטי לבבות דוגמת „א-הה"; ואני מניח, בצער, שבשנת 2000 הם יפקדו את חנויות התקליטים כדי לרכוש בהתרגשות אלבומי אוסף משירי „ואם", „דיבור מודרני", „אירופה" ולהקות פופ קיצרות מועד אחרות.

טעמם ועניינם של ישראלים רבים במוסיקה פופולרית מצטמצמים, בדרך כלל, בשירים שזימזמו או/ו רקדו בגיל ההתבגרות שלהם. בגיל בית הספר הם קשורים למוסיקה הפופולרית בכבלים רגשיים עזים. הקשרים הללו מתרופפים כאשר הם מתגייסים לצבא, ומתנתקים כליל כאשר הם מקימים משפחה ונעשים טרודים בענייני פרנסה.

אוסף השירים באלבום „בחזרה לאושר" הוא הדבר הרחוק ביותר מתיחכום שניתן להעלות על הדעת. בשנים בהן הוקלטו השירים הללו היתה גם מוסיקה פופולרית אחרת, טובה יותר, שנכתבה בהשראת הג'אז והבלוז, אך את נציגיה החשובים קשה למצוא ב„צפיחיות הדבש" למיניהן.

את הפופ הישן והמתוחכם מאפיינות טריות וחיות העומדות במבחן הזמן ובמבחן אוזניים צעירות. על כך תעיד הצלחת שיריו הישנים של זמר הנשמה האמריקני השחור ג'קי וילסון

נוסטלגיה סלולית

(„ריט פטיט" ו„יש לי הרגשה מתוקה" הפזמונים הבריטי.

בראש המצעד הבריטי ניצב מזה אחדים, שיר מצוין שהקלטתו היא משנ „עמדי לצידי" בביצוע זמר הנשמה ה השחור בן אי. קינג. השיר הוקלט לאח נפרד מלהקת ה„דריפטרס" וניסה כוח ההקלטה נמשכה שלושים דקות בלבד, הדקות הללו, ב-1961, דאגות לכל מ קינג עד עצם היום הזה. השיר גם בביצועים רבים אחרים שהבולטים בי של ג'והן לנון, בנו ג'וליאן לנון וסטיבי

שיר נשמה מצוין אחר המצליח בבריטניה הוא השיר „כשגבר אוהב בביצועו המקורי (משנת 1966) של אחר בשם פרסי סלדג'. סלדג' נולד במדינת אלבמה, בשנת 1941. כשהי החותם על חוזה הקלטה עם חברת „א השיר הראשון שהקליט היה „כשגב אשה". התקליטון נמכר במיליוני עו מאז לא הצליח סלדג' לחזור על הצלח הבל.

האספקט העצוב בהצלחתם המחודש אי. קינג ופרסי סלדג' הוא העובד השירים המצויינים חדרו לתודעת הנוע בעזרת סרטוני פירסומת למכנסי לפירסומאים של יצרני המכנסיים בבר לפחות, טעם טוב במוסיקה פופולרית.

בצד השירים הישנים, בביצועים ה זוכים עתה להצלחה בבריטניה, ש ישנים בביצועים חדשים. פרדי מרקיו ה„מרחיב" של להקת „קווין", נטל א הישן של ה„פלטרס", „מעמיד הפנים" והעניק לו, בדרכו, ביצוע גדול מהחיים. יאמר שהדבר נעשה בבדיחות דעת מס ההצלחה החדשה-ישנה האחרת שייכ ג'ורג', הפעם ללא „מועדון תרבות", ה בהצלחה רבה את שירה הישן של להק „כל מה שיש לי", בעיבוד רגאיי יעי ובובולת קולית מרשימה על אף תלאו שפקדו אותו בשנתיים האחרונות.

הצלחתם המחודשת של שירים בבריטניה משקפת גם העדר בשורה בפופ, משני עברי האוקיינוס האטלנטי.

כל חברות התקליטים בישראל מיהר לשוק אלבומי אוסף ורוב השירים בהם מכוסים פצעי בגרות. יוצאת סדרת תקליטים ישנה-חדשה „סי.בי.אס.", הנקראת „אני אוהב הקלטות מקוריות נפלאות של שרה גארנר, צלילי מינגוס ואחרים. כדי המוסיקה הנפלאה הזאת אל האוזניים של 1987 דרוש, באופן דחוף, יצרן מכ טעם מוסיקלי מושבח.